

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ»**

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ:
Προσπάθειες ορισμού, φύση και χαρακτηριστικά του
εγκλήματος,
υπό το φως άσκησης αρμοδιότητας επ'αυτού του στο
Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο**

**Επιβλέπων Καθηγητής: Στ.Ε.Περράκης
Επιμέλεια: Λούπη Ειρήνη Σεβαστή
ΑΜ:1201Μ005
Αθήνα, Μάρτιος 2003**

*''Ce ne sont jamais les nations qui veulent la guerre;
Ce ne sont toujours que de petites minorités...
C'est le plus grand spectacle d'immoralité offert par la communauté internationale.
C'est aussi le plus grand danger auquel le paix de monde est expose...
Si la punition des auteurs du crime de guerre est indispensable,
elle ne peut être obtenue que par une juridiction internationale.''*

**Νικόλαος Πολίτης στο
Les nouvelles tendances du droit international, 1927**

Ίσως θεωρηθεί πλεονασμός η απεύθυνση ευχαριστίων, ίσως όμως και να είναι ο ενθουσιασμός της πρώτης διπλωματικής εργασίας.

Αποτελεί όμως περισσότερο προσωπική αναγκαίότητα η απεύθυνση αυτών των ευχαριστιών.

Στους γονείς μου και εδώ δεν χρειάζεται να αναφέρω το γιατί.

Στον Καθηγητή μου και Επιβλέποντα Κ Στέλιο Περράκη.

Αναφερόμενη στην έννοια του καθηγητή δίνω ιδιαίτερη έμφαση και ουσία στην έννοια του «δασκάλου», στο χάρισμα αυτού να κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών του για το αντικείμενο της επιστήμης αυτής, για την γνώση και για τους προβληματισμούς που θέτει, ως δυνιτικό εφόδιο έμπεισης και οραματισμού για όσους έχουν την ευαισθησία να το εκτιμήσουν

Και τέλος στους Δέσποινα Γιώργο και Νατάσα.

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Εισαγωγική παρουσίαση του εγκλήματος της επίθεσης.....	1
2. Μεθοδολογία και πηγές.....	3
3. Εννοιολογικές οριοθετήσεις και χαρακτηριστικά γνωρίσματα.....	4

ΜΕΡΟΣ ‘Α

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΙΧΝΙΑΤΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ.

Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΥΣΙΑ CONSENSUS

II. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ

1.Εισαγωγική αναφορά του πρώτου κεφαλαίου.....	7
1.1 Ιστορική Ιχνηλάτευση της έννοιας της επίθεσης μέχρι και τον Α’ Παγκόσμιο Πόλεμο.....	7
1.1.1 Ανάλυση της των φιλοσοφικών και ιστορικών στοιχείων της τοποθέτησης του πολέμου εκτός νόμου	7
1.2 Η Κοινωνία των Εθνών και οι προσπάθειες αποκήρυξης και οριοθέτησης του επιθετικού πολέμου.....	10
1.2.1 Η Συνδιάσκεψη των Παρισίων και το Σύμφωνο.....	10
1.2.2 Το Σχέδιο Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας.....	12
1.2.3 Το Πρωτόκολλο Ειρηνικής Επίλυσης των Διεθνών Διαφορών.....	12
1.2.4 Η Συνθήκη Αποκήρυξης του Πολέμου ή το Σύμφωνο Kellogg – Briand.....	13
1.2.5 Η Έκθεση του ειδικού εισηγητή Henri Rolin.....	14
1.2.6 Η Σοβιετική πρόταση για τον ορισμό της επίθεσης και η Έκθεση.....	14
1.3 Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.....	15
1.3.1 Το άρθρο 2(4).....	16
1.3.2 Το άρθρο 39	17
1.3.3 Το άρθρο 51.....	18

1.4 Οι προσπάθειες ορισμού της επίθεσης στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών.....	19
1.4.1 Η δεκαπενταμελής Πρώτη Ειδική Επιτροπή επί του ζητήματος του Ορισμού της Επίθεσης	19
1.4.2 Η δεύτερη δεκαεννιαμελής Ειδική Επιτροπή	20
1.4.3 Η Τρίτη εικοσιμία μελής Ειδική Επιτροπή	20
1.4.4 Η Τέταρτη τριανταπενταμελής Ειδική Επιτροπή	21
1.4.5 Ο Ορισμός της Επίθεσης βάση της Απόφασης 3314 της Γενικής Συνέλευσης.....	23
1.4.6 Η Ανάλυση του Ορισμού.....	24
1.4.7 Η Σημασία του Ορισμού της επίθεσης.....	33

III. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2. Εισαγωγική αναφορά του δευτέρου κεφαλαίου.....	33
2.1 Το σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων του 1954.....	34
2.1.1 Η Εισήγηση Σπυρόπουλου.....	34
2.1.2 Το σχέδιο κώδικα εγκλημάτων	35
2.1.3 Το Σχέδιο Κώδικα του 1985 και οι Εργασίες της Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου.....	36
2.1.4 Οι Εισηγήσεις του Doubou Thiam	37
2.1.5 Συνολικός Σχολιασμός των ειδικών εισηγήσεων.....	38
2.2 Το Σχέδιο Κώδικα του Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας του 1991.....	40
2.2.1 Σχολιασμός του Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας...40	
2.2.2 Ανάλυση των συνισταμένων του άρθρου 15 αναφορικά με το έγκλημα κατά της ειρήνης.....	41
2.2.3 Η σημασία και η δυνατότητα ενεργοποίησης του Σχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων	42

2.3 Η Επίθεση και η Διεθνής Ευθύνη των Κρατών έτσι όπως προκύπτει από την πρακτική του οργανισμού.....	44
2.3.1 Διαστάσεις διεθνούς ευθύνης και ο διαχωρισμός του από την ατομική ποινική ευθύνη.....	44
2.3.2 Πρακτική αξία και περιορισμοί του Σχέδιου Κώδικα Διεθνούς Ευθύνης	46
2.4 Η συνέχιση των εργασιών της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου στα πλαίσια της σύστασης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	48
2.4.1 Οι μετάπειτα εργασίες της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου.....	48
2.4.2 Το Σχέδιο Καταστατικό ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου του 1994.....	49
2.4.3 Το Σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας του 1996.....	50
2.4.4 Η Ad hoc και η Προπαρασκευαστική Επιτροπή Εγκαθίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	51

IV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΣ ΟΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

3. Εισαγωγική αναφορά του τρίτου κεφαλαίου.....	59
3.1 Η Διάσκεψη της Ρώμης.....	60
3.1.1 Οι προτάσεις των αντιπροσωπίων.....	60
3.2 Ανάλυση των συνισταμένων του Αρθρου 5 (2) του Καταστατικού της Ρώμης ...	61
3.2.1 Οι προϋποθέσεις ενεργοποίησης της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου ενώπιον του εγκλήματος της επίθεσης	64
3.3 Οι εργασίες της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	64
3.3.1 Οι προτάσεις και η επεξεργασία αυτών ενώπιον της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής.....	64
3.3.2 Ανάλυση προτάσεων κρατικών αντιπροσωπειών.....	66

3.4 Η πρόταση επί του Εγκλήματος της επίθεσης από τον Συντονιστή	67
3.4.1 Ανάλυση του κειμένου.....	67
3.4.2 Το γενικό μέρος του Καταστατικού της Ρώμης και τα στοιχεία του εγκλήματος, έτσι όπως παρουσιάζεται στο κείμενο του Συντονιστή.....	69
3.4.3 Οι Συνθήκες για την άσκηση της αρμοδιότητας» έτσι όπως παρουσιάζεται στο τελικό κείμενο του Συντονιστή.....	73
3.4.4 Ο ορισμός του εγκλήματος της επίθεσης έτσι όπως περιλαμβάνεται στον τελικό κείμενο του Συντονιστή.....	75
3.4.5 Οι Επόμενες Γενικές Συνελεύσεις των Κρατών Μελών του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	82

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΟΙ ΣΥΝΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

V. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

4. Εισαγωγική αναφορά στο τέταρτο κεφάλαιο.....	84
4.1 Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης.....	85
4.1.1 Η Εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης.....	85
4.1.2 Η Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης	86
4.1.3 Η απόδοση κατηγοριών στο Δικαστήριο της Νυρεμβέργης.....	86
4.1.4 Οι ειδικές κατηγορίες που αποδόθηκαν για εγκλήματα κατά της ειρήνης.....	87
4.1.5 Η Απόφαση του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης	89
4.1.6 Το Δίκαιο του Χάρτη και το έγκλημα του επιθετικού πολέμου.....	91
4.1.7 Η ατομική ποινική ευθύνη.....	93
4.2 Οι δίκες που εγκαθιδρύθηκαν βάση του Νόμου Control Council No. 1.....	96
4.2.1 Η Εγκαθύδρηση βάση του Νόμου Control Council No. 10.....	96
4.2.2 Η αρμοδιότητα βάση του Νόμου Control Council No. 10.....	97

4.2.3 Ηνωμένες Πολιτείες κατά Carl Krauch και άλλων.....	98
4.2.4 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Alfried Felix Alwyn Krupp von Bohlen und Halbach.....	100
4.2.5 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Wilhelm von Leed et al, (High Command Case).....	100
4.2.6 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Ernst von Weizsacker et al (Υπόθεση Ministries).....	102
4.2.7 Κυβερνητικός Επίτροπος του Γενικού Δικαστηρίου της Στρατιωτικής Διακυβέρνησης της Γαλλικής Ζώνης Κατοχής στην Γερμανία κατά Hermann Roehling et al (Υπόθεση Roehling)	103
4.3 Το Δικαστήριο του Τόκυο.....	104
4.3.1 Η Εγκαθύδρηση του Δικαστηρίου του Τόκυο.....	104
4.3.2 Η Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου του Τόκυο.....	104
4.3.3 Οι κατηγορίες του Δικαστηρίου του Τόκυο.....	105
4.3.4 Η Απόφαση του Δικαστηρίου του Τόκυο	106
4.4 Συνθετική και κριτική αποτίμηση του εγκλήματος κατά της ειρήνης έτσι όπως εφαρμόστηκε απο τα Μεταπολεμικά Διεθνή Στρατιωτικά Δικαστήρια	108

VI. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ

5. Εισαγωγική αναφορά του πέμπτου κεφαλαίου.....	110
5.1 Το Συμβούλιο Ασφαλείας.....	111
5.1.1 Νότια Ροδεσία.....	111
5.1.2 Νότια Αφρική	113
5.1.3 Ισραήλ.....	115
5.1.4 Ιράκ.....	116

5.2 Η Γενική Συνέλευση.....	116
5.2.1 Κορέα.....	118
5.2.2 Νότια Αφρική.....	118
5.2.3 Εδάφη υπό Πορτογαλική Διοίκηση.....	120
5.2.4 Μέση Ανατολή.....	120
5.2.5 Βοσνία Ερζεγοβίνη.....	123
5.3 Το Διεθνές Δικαστήριο.....	123
5.3.1 Οι λειτουργίες των κύριων οργάνων των Ηνωμένων Οργάνων αναφορικά με την επίθεση.....	124
5.3.2 Προσωρινά Μέτρα.....	128
5.3.3 Νομικές διαφορές που αφορούν την χρήση βίας ή την επίθεση.....	130
5.4 Διαστάσεις πολιτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με την διεθνή ποινική δικαιοσύνη.....	132
5.4.1 Οι θετικές πλευρές της εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας στην διεθνή ποινική δικαιοσύνη.....	132
5.4.2 Διαστάσεις πολιτικού συμφέροντος και επιβολής της δικαιοσύνης	133
5.4.3 Η δεσμευτικότητα των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας visa versus της αμεροληψίας της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης	134

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

VII. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

6. Εισαγωγική αναφορά του έκτου κεφαλαίου.....	136
6.1 Τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης.....	137
6.1.1 Τα στοιχεία Actus reus του εγκλήματος της επίθεσης	138
6.1.2 Κριτική αποτίμηση των στοιχείων actus reus.....	143
6.1.3 Τα στοιχεία Mens rea του εγκλήματος της επίθεσης.....	144

6.1.4 Κριτική αποτίμηση των στοιχείων mens rea.....	147
6.2 Η αρμοδιότητα Ratione Personae του εγκλήματος της επίθεσης	148
6.2.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρμοδιότητας ratione personae του εγκλήματος της επίθεσης.....	148
6.2.2 Η σημασία και η νέα διάσταση συμπερίληψης της ποινικής ευθύνης των μη κρατικών δρώντων.....	150
6.2.3 Η ενεργοποίηση της αρμοδιότητας του εγκλήματος της επίθεσης δεν μπορεί να ασκηθεί χωρίς την ολοκλήρωση του ορισμού του.	151
6.3 Η εμπλοκή του Συμβουλίου Ασφαλείας.....	152
6.3.1 Οι προτάσεις που έχουν διατυπωθεί επί του ρόλου του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης	152
6.3.2 Οι επιπτώσεις της εξουσίας του Συμβουλίου Ασφαλείας επί του εγκλήματος της επίθεσης στην λειτουργικότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	155
6.4 Η αρχή της Συμπληρωματικότητας της αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	158
6.4.1 Ζητήματα συμπληρωματικότητας και των προϋποθέσεων άσκησης αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης.....	158
6.4.2 Παρουσίαση περιπτώσιολογίας άσκησης αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	160

VIII. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. Το έγκλημα της επίθεσης ενέχει στοιχεία άσκησης πολιτικής εξουσίας των κρατών που αντιπαρατίθενται της δικαστικής φύσεως του.....	163
2. Κριτικές συνεσταμένες της ανάγκης της μεταπολεμικής εφαρμοστικότητας του εγκλήματος της επίθεσης.....	164
3. Η πιθανότητα συμβιβαστικής μορφής υιοθέτησης του ορισμού και των συνθηκών άσκησης αρμοδιότητας του εγκλήματος της επίθεσης.....	165
4. Η επίθεση ως το «υπέρτατο έγκλημα» και οι χωροχρονικές συνησταμένες του.....	166

5. Ο συμβολισμός της αποτρεπτικής αξίας του εγκλήματος της επίθεσης στην διεθνή κοινότητα.	168
6. Καταληκτική αποτίμηση.....	170
IX. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	173

KYPIOTEPEΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

AFDI	Annuaire Fraincais de Droit International
AJIL	American Journal of International Law
ASIL	American Society of International Law
BYBIL	British Yearbook of International Law
Columbia JTL	Columbia Journal of International Law
CYBIL	Canadian Yearbook of International Law
DJILP	Derver Journal of International Law and Policy
EJIL	European Journal of International Law
EPIL	Encyclopedia of Public International Law
HRIR	Hellenic Review of International Relations
ICLQ	International and Comparative Law Quarterly
ILM	International Legal Materials
ILQ	International Law Quarterly
ILR	International Law Reports
JDI	Journal de Droit International
LDIL	Leiden Journal of International Law
MJIL	Michigan Journal of International Law
NQHR	Netherlands Quarterly of Human Rights
NYBIL	Netherlands Yearbook of International Law
NYJIP	New York University Journal of International Law and Politics
RBDI	Revue Belge de Droit International
RCADI	Recueil des Cours de l'Académie de Droit International
RGDIP	Revue Générale de Droit International Public
RHDI	Revue Hellénique de Droit International
RICR	Revue Internationale de Croix Rouge
UNTS	United Nations Treaty Series
VIJL	Virginia Journal of Transnational Law
YBWA	Yearbook of World Affairs

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.Εισαγωγική παρουσίαση του εγκλήματος της επίθεσης

Η νέα χιλιετία συνοδεύτηκε με ένα γεγονός ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για τα δεδομένα της διεθνούς δικαιοσύνης και το γεγονός αυτό υπήρξε η υιοθέτηση του Καταστατικού της Ρώμης και τελικά η λειτουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Η αισιοδοξία και συνάμα η ελπίδα που εμπνέει η δημιουργία του υβριδικού ακόμα, δικαιοδοτικού μηχανισμού οφείλεται στις δυνατότητες δραστηριοποίησης του επί των εγκλημάτων που περιέχονται στο Καταστατικό του και της παράλληλης ανάδειξης του «ατόμου» ως φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, υπερνικώντας σε κάποιες περιπτώσεις την κρατική κυριαρχία. Ανάμεσα στο έγκλημα της γενοκτονίας, το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και το έγκλημα πολέμου, που ενεργητικά πλέον παρίσταται επί της αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, συμπεριλαμβάνεται και το έγκλημα της επίθεσης με μια όμως ιδιαιτερότητα, την αδυναμία άσκησης αρμοδιότητας από το Δικαστήριο λόγο της μη ύπαρξης αποδεκτού από τα κράτη ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης.

Η έννοια της επίθεσης υπό την κρατοκεντρική του μορφή και το έγκλημα της επίθεσης, υπήρξε και είναι πάντα ένα θεμελιώδες αντικείμενο προσδιορισμού του διεθνούς δικαίου. Παραμένει παρόλα αυτά μέχρι σήμερα ένα μεγάλο άλυτο ερωτηματικό, ένας γόρδιος δεσμός και μία χίμαιρα για τους υποστηρικτές της ειρήνης και τα δρώμενα του διεθνούς δικαίου. Το έγκλημα της επίθεσης περισσότερο από τα άλλα εγκλήματα που βρίσκονται στην δικαιοδοσία του Καταστατικού της Ρώμης ενέχει στοιχεία πολιτικής φύσεως που του στερούν την αμιγή δικαιοδοτική λειτουργία. Η έρευνα αυτή θέτει ως κύριο αντικείμενο της το έγκλημα της επίθεσης στα πλαίσια του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Σκοπός αποτελεί, η κριτική περιγραφή, η ανάδειξη της των προβληματικών και η συνθετική αποτίμηση του εγκλήματος της επίθεσης στις χωροχρονικές συντεταγμένες.

Η παρούσα ανάλυση προσπαθεί να διερευνήσει τέσσερα κύρια ζητήματα. Το πρώτο είναι αν το έγκλημα της επίθεσης, αποτελεί έγκλημα δικάσιμο υπό το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και σε πιο βαθμό τα συστατικά στοιχεία της πολιτικής του φύση αναχαιτούν την λειτουργική άσκηση αρμοδιότητας από το Δικαστήριο. Το δεύτερο ερώτημα συνδέεται με την ιστορική διαδικασία και της επιλοκής επίτευξης συναίνεσης των κρατών τόσο επί των στοιχείων του ορισμού, όσο επί τις συνθήκες άσκησης του. Στην συνέχεια μελετάται η αξία και η συμπληρωματική αναγκαιότητα επί των σκοπών της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας της ποινικοποίησης της προσφυγής σε πόλεμο με

ιδιαίτερη βαρύτητα στην ατομική ποινική ευθύνη. Σε τελευταίο επίπεδο τίθεται το ερωτηματικό της συνθετικότητας του εγκλήματος της επίθεσης, και η αναγκαιότητα προσαρμογής του στο ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο της κάθε εποχής. Η οριζόντια ανάλυση των ερωτημάτων αυτών θα επιχειρηθεί σε όλο το φάσμα της ανάλυσης.

Το έγκλημα της επίθεσης στην σύγχρονη έκφανση του περιέχει κυρίως μια διττή έκφραση προβλημάτων, τον ορισμό της επίθεσης και τις συνθήκες άσκησης αρμοδιότητας υπό το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και τα δύο παραμένουν αδιάλυτα και αδιάρρηκτα προβλήματα. Παραμένουν όμως ζητήματα τα οποία χρήζουν ανάλυσης, βάση των προϋποθέσεων που το έγκλημα της επίθεσης περιλήφθηκε στο Καταστατικό. Λαμβάνεται υπόψην ακόμα ο ισχυρισμός, ότι ήδη από την Νυρεμβέργη και το Τόκιο, η επίθεση αναγνωρίστηκε ως ένα διεθνές έγκλημα και η μη περικλείση του στο καταστατικό θα αποτελούσε οπισθοδρόμηση για τα δρώμενα του διεθνούς δικαίου,¹ Εξετάζεται ακόμα αν η επίθεση αποτελεί το ειδικό έγκλημα από όλα τα άλλα διεθνή εγκλήματα² και αν η περίληψη του εγκλήματος περιέχει ισχυρή την έννοια της αποτροπής του εγκλήματος³. Θα εξεταστεί αν για τους παραπάνω λόγους, η διεθνής κοινότητα δεν ήταν και δεν είναι σε θέση να καταλήξει σε συμβιβασμό.⁴

Η παρούσα έρευνα απαρτίζεται από δύο κύρια συστατικά μέρη, το πρώτο περιλαμβάνει μια περιγραφική εκτίμηση των θεωριών, των προσπαθειών ορισμού της έννοιας της επίθεσης ξεκινώντας από τα βάθη της ιστορίας μέχρι τις σημερινές κωδικοποιητικές προσπάθειες στα πλαίσια των εργασιών της ειδικής ομάδας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την κριτική αποτίμηση της πρακτικής εφαρμογής της έννοιας της επίθεσης, τόσο από τα μεταπολεμικά στρατιωτικά δικαστήρια, όσο από τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και η ανάλυση της λειτουργικότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επί των στοιχείων του εγκλήματος της επίθεσης και των συνθηκών άσκησης αρμοδιότητας.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης της συνεισφοράς των προσπαθειών του ορισμού της έννοιας της επίθεσης, δίνοντας μια φιλοσοφική χροιά από τις απαρχές της ιστορίας, περνώντας στο προοδευτικό πνεύμα της διεθνούς δικαιοσύνης κατά την περίοδο του μεσοπολέμου και τελικά αναλύοντας την κινητικότητα της Γενικής Συνέλευσης αναφορικά με την υιοθέτηση της Απόφασης 3314 του Ορισμού της

¹ Βλ. Assembly of States Parties to the *Rome Statute of International Criminal Court*, First Session, New York 3-10 September 2002, Official Record

² βλ. H.von Hebel & D Robinson, Crimes within the Jurisdiction of the Court, in the International Criminal Court, The making of the Rome Statute βλ υποσημείωση No. 57, σελ 82

³ Βλ A. Cassese, The Statute of the International Criminal Court: some Preliminary reflections, 10 Eur. J. Int' L L, βλ υποσημείωση No. 57, σελ 146, 2000

⁴ Βλ . B. Ferencz, Can Aggression Be Deterred by Law, 10 Pace Int'L Rev σελ 341, 354, 1999

Επίθεσης. Το δεύτερο κεφάλαιο είναι πιο εντοπισμένο στο έγκλημα κατά της ειρήνης έτσι όπως αναλύθηκε και κωδικοποιήθηκε από τις Εκθέσεις της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, γίνεται επίσης αναφορά στο Σχέδιο Διεθνούς Ευθύνης, ως συστατικό στοιχείο της έννοιας της επίθεσης και το πέραςμα στην δημιουργία του Καταστατικού της Ρώμης. Το τρίτο Κεφάλαιο εξετάζει όλες τις προτάσεις και τις προσπάθειες ορισμού της επίθεσης στα πλαίσια των Εργασιών του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, δίνοντας μεγάλη έμφαση στην ανάλυση του Κείμενου του Συντονιστή εφόσον αποτελεί μια βέβαιη πλέον διαπραγματευτική βάση του ορισμού και των συνθηκών άσκησης αρμοδιότητας του εγκλήματος της επίθεσης.

Το δεύτερο μέρος επιχειρεί να αναδείξει πιο συνθετικά στοιχεία κριτικής των στοιχείων της επίθεσης θέτοντας ως θεωρητικό εργαλείο την ανάλυση του πρώτου μέρους. Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται η κριτική αποτίμηση της συνεισφοράς της νομολογίας των Δικαστηρίων της Νυρεμβέργης, του Δικαστηρίων που συστήθηκαν βάση του Κεντρικού Ελεγκτικού Νόμου 10 και του Δικαστηρίου του Τόκιο έτσι όπως εφάρμοσαν το έγκλημα κατά της ειρήνης. Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται οι διαστάσεις χρήσης του ορισμού της επίθεσης από το Συμβούλιο Ασφαλείας, την Γενική Συνέλευση και το Διεθνές Δικαστήριο, δίνοντας έμφαση στην συμπληρωματικότητα των λειτουργιών των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών επί των θεμάτων διασφάλισης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και εκτιμώντας το ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με τα ζητήματα ποινικής δικαιοσύνης. Το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο επιχειρεί την ανάλυση των στοιχείων του εγκλήματος της επίθεσης, της ιδιαίτερης φύσης αυτού, της εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επ' αυτού, τις επιπτώσεις και τα τελικά ζητήματα συμπληρωματικής άσκησης αρμοδιότητας του

2.Μεθοδολογία και πηγές

Η μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσας έρευνας γίνεται μέσω της χρησιμοποίησης πρωτογενών κειμένων, που κατατίθενται τόσο από τις κρατικές αντιπροσωπεΐες όσο και από τις εκάστοτε επιτροπές κωδικοποίησης και ανάπτυξης του διεθνούς δικαίου και ανάλογα του διεθνούς ποινικού δικαίου, ιδίως στο πρώτο μέρος της ανάλυσης. Ειδικότερα δίνεται έμφαση η ανάλυση και η έρευνα των επίσημων κειμένων και αποφάσεων των Ειδικών Επιτροπών της Κοινωνίας των Εθνών, της Γενικής Συνέλευσης και της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου και των Προπαρασκευαστικών Επιτροπών και της ειδικής ομάδας εργασίας του εγκλήματος της επίθεσης στα πλαίσια

της σύστασης και λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Το πρώτο μέρος αποσκοπεί στην θεωρητική και περιγραφική ιχνηλάτευση του εγκλήματος της επίθεσης.

Στο δεύτερο μέρος της ανάλυσης ερευνώνται και αναλύονται, διεξοδικά και συνθετικά η νομολογία του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης, του Τόκιο και των ειδικών δικών που έλαβαν χώρα βάση του νόμου Control Council 10. Τα Ψηφίσματα και οι αποφάσεις των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών, συγκεκριμένα της Γενικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Διεθνούς Δικαστηρίου. Σκοπός του δεύτερου μέρους είναι η κριτική προσέγγιση της πρακτικής των θεωρητικών διαστάσεων εγκλήματος της επίθεσης. Δευτερογενή και τριτογενή κείμενα, που περιλαμβάνουν ερμηνείες και σχολιασμούς επί των εκάστοτε αντικειμένων της έρευνας εμπλουτίζουν καθολικά το εύρος της ανάλυσης στο σύνολο της.

Μεθοδολογικά γίνεται προσπάθεια έρευνας και τοποθέτησης στα προαναφερόμενα ερωτήματα θέτοντας ως βάση την προσέγγιση του διεθνούς δικαίου. Γίνεται προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης και αποτίμησης των προσπαθειών ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης, ως εργαλείο για την καλύτερη κατανόηση των επιχειρημάτων. Η παρούσα έρευνα διακατέχεται από δύο βασικές παραμέτρους του εγκλήματος της επίθεσης, την ατομοκεντρική και την κρατοκεντρική ανάλυση. Για να επιτευχθεί η κριτική και η συνθετική ανάλυση του εγκλήματος της επίθεσης, θεωρείται γόνιμη η συνθετική παρουσίαση της ιστορικής και πολιτικής προέλευσης του. Τόσο το θεωρητικό, όσο και το πρακτικό μέρος της έρευνας, αποτελούν εναλλακτικά όψεις, για την συγκριτική ανάδυση των θετικών ή αρνητικών πτυχών του εγκλήματος της επίθεσης.

3.Εννοιολογικές οριοθετήσεις και χαρακτηριστικά γνωρίσματα

Η θέσπιση ενός νέου διεθνούς δικαιοδοτικού μηχανισμού, όπως αυτού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου αναντίρρητα ενσωματώνει την έννοια της προσπάθειας ή της επίτευξης της διεθνούς δικαιοσύνης εμπεριέχοντας στοιχεία στιγμιαία ή διαρκή, έντονα και ανατρεπτικά. Η ίδια η προέλευση της λέξεως «επίθεσης» αποκαλύπτει έναν εξελικτικό χαρακτήρα. Η αλλαγή βρίσκεται στην δικαιοπρακτική δόμηση αναδεικνύοντας σχεδόν πάντα κάτι το καινούριο προσθέτοντας κάτι σημαντικό στην διαδικασία της προόδου και της εξέλιξης. Οι έννοιες αυτές αποκτούν ιδιαίτερη αξία όταν σχετίζονται με ανθρώπινες συμπεριφορές, τόσο στην γέννηση και σύλληψή του, όσο και στην διαρκή πορεία πραγμάτωσης και ουσιαστικοποίησής τους. Έννοιες, αρχές και δικαιώματα, ενσωματώνονται από την ανθρώπινη σκέψη και αναμορφώνονται μέσω θεσμικών ή μη διαδικασιών σε κατευθύνσεις με αναπότρεπτη επιρροή στον ίδιο τον άνθρωπο και στο κοινωνικό σύνολο.

Θα ήταν μάταιη, πραγματικά η προσπάθεια ερμηνείας των γεγονότων που θα παρέβλεπε την ίδια την ανθρώπινη συμπεριφορά. Η μέσω διαδικασιών, επερχόμενη εξέλιξη των διεθνών δικαιοδοτικών δομών και συστημάτων τους επιφέρει αναπόφευκτα και την μετεξέλιξη των ιδίων των σχέσεων της διεθνούς κοινωνίας ή της κοινότητας κρατών, με την κλασική του όρου έννοια. Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται τόσο την διαρκή δόμηση του εγκλήματος της επίθεσης εστιαζόμενη στην δράση του ατόμου, την δυναμική της δράσης του, τους περιορισμούς του, όσο την κρατική οντότητα ως παράγοντα κίνησης και υποκείμενο διεθνούς ευθύνης. Το παρόν κείμενο, διακατέχεται από τον ισχυρισμό ότι η ατομική ποινική ευθύνη και η διεθνής ευθύνη ενός κράτους είναι άρρηκτοι και συνθετικοί παράγοντες της «επίθεσης» ως γεγονός και έτσι όπως περικλείεται πλαισιακά από το διεθνές δίκαιο. Η μελέτη εξ' αρχής έχει να κάνει με έννοιες που επιδέχονται πολλών και διαφορετικών ερμηνειών που συνιστάται για εξέταση εσωκλείοντας ένα ιδιαίτερα πραγματικό περιεχόμενο στην επίθεση. Η επαλήθευση άλλωστε της ιστορικής εμπειρίας είναι η μόνη που μπορεί να επιβεβαιώσει όλα τα αξιώματα και κάθε εννοιολογική προσέγγιση με τα ίδια τα αποτελέσματα των ιστορικών γεγονότων.

Η επεξήγηση αυτή των εννοιών έχει ως στόχο την διαλεύκανση των προς εξέταση ζητημάτων, ως πρόπλασμα της μελέτης που θα ακολουθήσει. Βασικοί εννοιολογικοί παράμετροι της έρευνας είναι οι όροι «πόλεμος», «έγκλημα κατά της ειρήνης» και «έγκλημα της επίθεσης». Η προσέγγιση αυτή στην ιστορική κλίμακα είναι κοινή, γιατί η πηγή προέλευσής τους δεν μπορεί, ούτε πρέπει, να διαχωριστεί. Και οι τρεις όροι απορρέουν από μια κοινή σημασιολογική βάση ανάλογα με το ιστορικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αναφέρονται. Κατά την εξέλιξη της παρούσας μελέτης, επιχειρείται διεξοδικά, μια κάθετη εννοιολογική προσέγγιση των προαναφερόμενων όρων, τοποθετημένη αναλογικά στο δικαιοδοτικό και ιστορικό τους πλαίσιο.

Η πρώτη των εννοιών «έγκλημα της επίθεσης» ή εναλλακτικά ανάλογα με το ιστορικό και το δικαιοδοτικό πλαίσιο του διεθνούς δικαίου, «έγκλημα κατά της ειρήνης», αποτελείται από δύο συντακτικούς όρους και αναφέρεται στην ατομική ποινική ευθύνη, υπονοώντας την λήψη όλων των μέσων και τον σχεδιασμό, ικανά να αποτελέσουν βλάβη στην κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα ενός κράτους. Η έννοια του εγκλήματος της επίθεσης εμπερικλείει δύο συστατικά στοιχεία βάση των αρχών του διεθνούς δικαίου, αφενός την αντικειμενική, που αναφέρεται στην σύμπτωση ορισμένων αντικειμενικών δεδομένων που και αφετέρου την υποκειμενική που επισημαίνει τα βουλευτικά στοιχεία της γνώσης και της πρόθεσης.

Η δεύτερη των εννοιών εσωκλείει την έννοια της κρατικής οντότητας αναφορικά με την επίθεση ως προϋπόθεση απόδοσης διεθνούς ευθύνης από την διεθνή κοινότητα, εμπίπτοντας στην κλασική και αναπόφευκτη δόμηση του διεθνούς δικαίου. Εναρκτήρια βάση αποτελεί η ιστορική απόδοση του «πολέμου» για την περιγραφή των διακρατικών εχθροπραξιών στο πλαίσιο του προπολεμικού κλασσικού δημοσίου δικαίου. Ο όρος «επίθεση» αντικατέστησε τον κλασσικό ορό του «πολέμου» στο σύγχρονο πλέγμα του διεθνούς δικαίου και ενσαρκώθηκε στο κείμενο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΜΕΡΟΣ 'Α

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΙΧΝΙΛΑΤΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ. Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΥΣΙΑ CONSENSUS

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

II. Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ

1.Εισαγωγική αναφορά του πρώτου κεφαλαίου

Το παρόν κεφάλαιο επιχειρεί την ανάδειξη των στοιχείων που συνεισφέρουν στην σύγχρονη αποκρυστάλλωση του ορισμού της επίθεσης. Η ανάλυση των μεγάλων πατέρων του διεθνούς δικαίου για το πώς είδαν την έννοια της επίθεσης, οι διαστάσεις που θέτουν το πόλεμο εκτός νόμου, αποτελούν αρχικό εργαλείο ανάλυσης. Δεν θα μπορούσε να εξαιρεθεί η προοδευτική τοποθέτηση της Κοινωνίας των Εθνών και η ενεργητική συνεισφορά προσωπικοτήτων, όπως του Νικόλαος Πολίτης επί της κωδικοποίησης και προοδευτικής ανάπτυξης του ορισμού της επίθεσης. Ενώ άλλο συστατικό στοιχείο της έννοιας της επίθεσης βρίσκεται στην περίληψη του στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στην υιοθέτηση του Ορισμού της Επίθεσης από την Γενική Συνέλευση, έτσι όπως καθορίστηκε για τους σκοπούς της άσκησης εξουσιών του Συμβουλίου Ασφαλείας υπό το Κεφάλαιο VII.

1.1 Ιστορική Ιχνιλάτευση της έννοιας της επίθεσης μέχρι και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

1.1.1 Ανάλυση της των φιλοσοφικών και ιστορικών στοιχείων της τοποθέτησης του πολέμου εκτός νόμου

Ήδη από το 400π.Χ. ο κινέζος φιλόσοφος Μο Τί, ισχυριζόταν ότι η διεθνή επίθεση πρέπει να αδρανοποιηθεί και ότι ο πόλεμος πρέπει να βγει εκτός νόμους ως το υπέρτατο έγκλημα από όλα τα εγκλήματα.⁵ Η πεποίθηση περί παρανομίας του πολέμου δεν είχε ωριμάσει ακόμη στο πέρασμα των χρόνων, καταστρέφοντας και

⁵ βλ. Nussbaum A. A Concise History of the Law of Nation 1947, Wright Q., A study of war (1965), for an intensive historical study of war and related problems, βλ. Supra No 1 Benjamin B. Ferencz Defining International Aggression, The search for world peace, A Documentary History and Analysis, Vol I Oceana Publications Inc, Dobs Ferg, New York 1975.

υποδουλώνοντας πολιτισμούς μέχρι να επιβληθεί μέσω πολέμου η επόμενη αυτοκρατορία. Στην Φεουδαρχική Ευρώπη του Μεσαίωνα ήταν απόλυτα επιτρεπτό η καταφυγή στις ένοπλες δυνάμεις ως ένα όργανο εθνικής πολιτικής. Ο πόλεμος ήταν επιδοκιμασμένη και νόμιμη μέθοδος επίλυσης διαφορών.⁶ Ο όρος *bellum* προέρχεται από τον Λατινικό όρο *duellum*⁷ και ιστορικά η σύγκρουση μεταξύ δύο μερών θεωρείται ιδιωτική υπόθεση μεταξύ των αντιμαχόμενων. Η αποδοχή του πολέμου ως νόμιμη πηγάζει από τα κέντρα εξουσίας της εποχής και κυρίως από την καθολική εκκλησία μέσω της ρήσης κυβερνώ «ελέω Θεού», μπορούσε να ορίσει ποιος πόλεμος ήταν «δίκαιος» ή «μη δίκαιος» στον οποίο μετά εφαρμοζόταν κυρώσεις «εξοστρακισμού» και απαγόρευσης. Τα κράτη είχαν υποχρέωση να μην λαμβάνουν απευθείας μέρος στις εχθροπραξίες και να παραμένουν ουδέτερα.⁸

Ο Crotius επέκτεινε την νομοθετική σκέψη της εποχής και όρισε το καθήκον περί της αποχής από την ενίσχυση κάποιου που υποστηρίζει έναν «κακοήθη σκοπό», δηλαδή η αποφυγή χορήγησης βοήθειας σε έναν επιτιθέμενο.⁹ Αυτή η ρήση μπορεί να αποδοθεί με σημερινούς όρους της διάταξης του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ως «η αποχή από παροχής βοήθειας σε οποιοδήποτε κράτος λαμβάνει προληπτικές ή εξαναγκαστικές ενέργειες».¹⁰ Ο Crotius συνέστησε ότι όλες οι διαφορές θα πρέπει να επιλύονται από ανεξάρτητους δικαστές ή διαιτητές προκειμένου να μειωθούν τα πυρά του πολέμου που έχουν καταδυναστεύσει την Ευρώπη.

Η Συνθήκη Ειρήνης των Βεστφαλίων το 1648, σήμανε μια νέα αρχή στην ιστορία με την δημιουργία ενός συστήματος ισότιμων και ανεξάρτητων εθνικών κρατών, καθώς και την ανάπτυξη της τέχνης της διπλωματίας και την δημιουργία θρησκευτικών, εδαφικών ή πολιτικών συμμαχιών των οποίων η αρχή ήταν η αποχή από πόλεμο μεταξύ τους. Η ανάπτυξη του εμπορίου, η ανάδυση της αποικιοκρατίας και η οικονομική ευμάρεια της εποχής συνέβαλαν στην εύρεση μεθόδων πρόληψης πολέμων. Ο William Penn πρότεινε ένα «Ανεξάρτητο Δικαστήριο», το οποίο θα εγκαθιδρυόταν προκειμένου να έρθει αντιμέτωπο με τις διαφορές των κρατών, εάν αυτά δεν συμμορφωνόταν με τις απαιτήσεις του δικαστηρίου τότε θα τιμωρούσαν από τις ένοπλες δυνάμεις της Συμμαχίας. Ο Rousseau πρότεινε την δημιουργία Διεθνούς Ομοσπονδίας το 1761, ομοίως

⁶ Βλ. Benjamin B. FERENCZ, *Defining International Aggression: The Search for World Peace*, Vol. I, New York: Oceana, 1975, σελ. 4

⁷ βλ. Yoram DINSTEIN, *War, Aggression and Self-Defense*, 3rd Ed., Cambridge: Cambridge University Press, 2001, σελ 135 citing GROTIUS, *De Jure Belli ac Pacis*, Book I, § I, II, 2 *Classics of International Law* ed., F. W. Kelsey trans., σελ 33, 1925

⁸ βλ. *The Law of war and Peace* Vol III, cap 17 Sec. 31623, cited in Scott J.B. Ed. *Classics of International Law* 1925 at 786, βλ. Ομοίως οπ π Benjamin B Ferencz *Supra* 2 σελ. 49.

⁹ βλ. Benjamin B. Berencz, ομοίως οπ π σελ. 5.

¹⁰ Άρθρο 2 παρ. 5 του Χάρτη Η Ε

ο Kant στο έργο του «Δοκίμιο στην Αιώνια Ειρήνη» πρότεινε μια «Völkerbund» η Ομοσπονδιακή Ένωση των Κρατών.¹¹ Ο Vattel αντίστοιχα το 1758 εξέδωσε τις αιτίες πολέμου και τόνισε ότι το δικαίωμα στον πόλεμο ανήκει μόνο στην άμυνα προκειμένου να διατηρήσει τα δικαιώματά του.¹² Οι προτάσεις αυτές που αδιάψευστα αποτελούν την πλέον προοδευτική τοποθέτηση για τα δεδομένα της εποχής τους δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθούν για τα δεδομένα των διεθνών σχέσεων του 18^{ου} αιώνα¹³.

Η πιο συστηματική προσπάθεια για τα θεσμικά δεδομένα της εποχής ήρθε μετά από πρωτοβουλία του Τσάρου της Ρωσίας, προκαλώντας τα κράτη ¹⁴ στην πρώτη Συνδιάσκεψη Ειρήνης για την Φιλική διευθέτηση των Διεθνών Διαφορών το 1899. Παρόλο που οι προσπάθειες αποπλίσμου απότυχαν το 1907, πρόσθετοι κανόνες ευρέως αποδεκτοί από τα κράτη έγιναν δεκτοί για την διεξαγωγή πολέμου και μια νέα Σύμβαση σχεδιάστηκε για την Ειρηνική Επίλυση των Διεθνών Διαφορών, το οποίο περιελάμβανε ένα επίσημο σχέδιο μεσολάβησης μόνο αν οι συνθήκες το επέτρεπαν, καθώς και προσφοράς καλών υπηρεσιών προκειμένου να αποφεύγουν την καταφυγή σε μέτρα εξαναγκασμού. Η Δεύτερη Συνδιάσκεψη απόφερε την δημιουργία του Μόνιμου Διοικητικού Δικαστηρίου για την επίλυση των διεθνών διαφορών εφόσον τα κράτη το επιθυμούσαν. Η πρακτική της παρέμβασης τρίτου μέρους με ειρηνικά μέσα, είτε αυτό ήταν ένα δικαιοδοτικό όργανο, είτε ήταν πολιτική μέθοδος διακανονισμού προκειμένου να αποφευχθεί η έξοδος των κρατών στον πόλεμο είχε ήδη αποκρυσταλλωθεί και θεσμικά.

Διπλωματική αποκρυστάλωση της εποχής αποτελεί η σύναψη της Τριπλής Συμμαχίας μεταξύ της Αυστροουγγαρίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας. Στην περίπτωση επίθεσης τα κράτη μέλη υποχρεούνται να πάρουν μέτρα εναντίων αυτού.¹⁵ Παρ' όλα αυτά οι οικονομικές επιδιώξεις των κρατών, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και οι αποικιοκρατικές βλέψεις των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής δεν μπόρεσαν να κάμψουν την είσοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στις σελίδες της παγκόσμιας ιστορίας. Επηρεασμένοι από το πνεύμα αισιοδοξίας αλλά και αναγκαιότητας ο πρόεδρος Wilson απεύθυνε τα 14 σημεία προτείνοντας μια «Γενική εταιρία εθνών» υπό ένα ειδικό σύμφωνο με σκοπό την παροχή συμμαχικών εγγυήσεων διατήρησης της πολιτικής

¹¹ Πανομοιότυπες προτάσεις διατύπωσαν ο Jeremy Bentham το 1938 περί ενός κοινού δικαστηρίου για εκδίκαση διαφορών μεταξύ εθνών και ο William Ladd που πρότεινε ένα «Κογκρέσο Εθνών» υπεύθυνο για την ειρήνη και τον πόλεμο.

¹² βλ. C H W Waldock, Academie de droit International, Recuell de Cours 1952, Tome 31, 456.

¹³ Βλ P.Jvan Krieken & Ch.O Pannenborg, Liber Akkerman, in and outlaws in wars, Maklu Publishers 1941,σελ 130, Hans Wehberg, The outlawry of war, Washington Carnegie Endowment for international Peace, 1931 σελ 95

¹⁴ 26 κράτη συμμετείχαν στην Πρώτη Συνδιάσκεψη Ειρηνικής Διευθέτησης διεθνών διαφορών.

¹⁵ Benrt Broms, Academie de droit international, Receul de Cours, 1977 I, 305.

ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας ισότιμα σε μικρά και μεγάλα κράτη ¹⁶ και εστιάζοντας την προσοχή στην αποποίηση του επιθετικού πολέμου.

1.2 Η Κοινωνία των Εθνών και οι προσπάθειες αποκήρυξης και οριοθέτησης του επιθετικού πολέμου.

1.2.1 Η Συνδιάσκεψη των Παρισίων και το Σύμφωνο

Με την λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, θεωρήθηκε αναγκαία συνέπεια η θεσμική οργάνωση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, οπτική που απέρρεε από την Συνδιάσκεψη ειρήνης των Παρισίων. Η γενική ιδέα της Κοινωνίας των Εθνών βασιζόταν σε μια ελεύθερη συνένωση κυβερνήσεων εκλεγμένων από τον λαό και να συνεδριάζουν δημοκρατικά προκειμένου να διατηρήσουν την παγκόσμια ειρήνη και αρμονία. Η κοινωνία θα δρούσε για την ανάπτυξη και εδραίωση του διεθνούς δικαίου για το καλό της κοινωνίας στο σύνολό της, την δημιουργία νέων θεσμών για την επίλυση οποιονδήποτε αντιθέσεων ανέκυπταν και την επιβολή κυρώσεων οποιασδήποτε φύσεων προκειμένου να ενεργοποιήσει τις αποφάσεις της. Στο τέλος του 1917 το Ανώτατο Ενδο-Συμμαχικό Συμβούλιο για τον πόλεμο εγκαταστάθηκε στις Βερσαλλίες και απαρτιζόταν από τους Πρωθυπουργούς και τους Υπουργούς Εξωτερικών των τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ιταλίας και των Ηνωμένων Πολιτειών και ακόλουθα άλλων δέκα χωρών, με στόχο την προετοιμασία μιας Συνθήκης Ειρήνης. Στην συνάντηση αυτή γνωστή ως Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων, εγκαθιδρύθηκε ένας μεγάλος αριθμός ειδικών επιτροπών κατάρτισης του Συμφώνου.

Στα πλαίσια κατάρτισης του Συμφώνου της Κοινωνίας των Εθνών εγκαθιδρύθηκε από της Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής, Επιτροπή για την διεξαγωγή έρευνας των Υπευθύνων Πολέμου. Η παρούσα Επιτροπή συμπεραίνει ότι η Γερμανία και η Αυστρία, ομοίως η Βουλγαρία και η Τουρκία, είχαν κηρύξει τον πόλεμο «στα πλαίσια της εκτέλεσης μιας επιθετικής πολιτικής, η απόκρυψη του ποιοι δημιούργησαν την ιδέα αυτού του πολέμου, έχει χαρακτήρα μιας σκοτεινής συνωμοσίας κατά της ειρήνης της Ευρώπης».¹⁷ Βάση της παρούσας προσπάθειας, υπήρξε η σύσταση του Άρθρου 231 της Συνθήκης των Βερσαλλιών που καλούσε παράδοση του Kaiser σε δίκη από ένα Συμμαχικό Δικαστήριο. Το άρθρο αυτό, αποτελεί μια υβριδική μορφή της έννοιας του

¹⁶ US Documents Serial No 7443, Doc 765 βλ. Supra 16 ομοίως οπ π Benjamin Ferencz Τομ I, σελ.49.

¹⁷ βλ. German White Book Concretizing the responsibility of the Authors of the war, 15-24 Carnegie Endow (1924).Constantin Eustathiades, Quelques aspects de la jurisprudence concernant les criminels de guerre: L'exception des ordres recus et autres moyens de defense similaires Ed Cirardet & co Hamburg 1956 σελ 13 13Ομοίως οπ π Benjamin Ferencz, σελ. 50.

επιθετικού πολέμου και της θεώρησης του ως έγκλημα κατά της ειρήνης ή έγκλημα της επίθεσης, με αρμοδιότητα επί της διεθνούς ποινικής ευθύνης Αρχηγού Κράτους.¹⁸ Η Επιτροπή ήρθε αντιμέτωπη με το πρόβλημα της εγκαθίδρυσης ενός «Ανώτατου Δικαστηρίου» το οποίο θα εκδίκασε υπεύθυνους για μη παραδοσιακά εγκλήματα πολέμου, αλλά για πράξεις που προκαλούν τον πόλεμο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες απέρριψαν την ιδέα ενός Διεθνούς Δικαστηρίου και την πιθανότητα απόδοσης κατηγοριών σε Αρχηγούς Κρατών.

Η πρώτη επίσημη θεσμική απόδοση οικουμενικής εμβέλειας και αποδοχής του όρου επίθεση, βρίσκεται στο άρθρο 10 του Συμφώνου. Τα μέλη αναλαμβάνουν «να σεβαστούν και να διατηρήσουν κατά οποιασδήποτε εξωτερικής επίθεσης την εδαφική ακεραιότητα και την παρούσα πολιτική ανεξαρτησία όλων των Μελών της Κοινωνίας. Σε περίπτωση που οποιαδήποτε τέτοια επίθεση ή σε περίπτωση οποιασδήποτε απειλής ή κινδύνου τέτοιας επίθεσης, το Συμβούλιο θα πρέπει να συστήνει υπό το νόημα αυτού, με ποιον τρόπο αυτή η υποχρέωση πρέπει να εκπληρωθεί».¹⁹ Πρέπει να σημειωθεί ότι, η αναφορά στον όρο «αυτή η επίθεση» του Συμφώνου, προσπαθεί να διαχωρίσει την επίθεση υπό το νόημα του άρθρου 10 από τα άλλα είδη της επίθεσης. Το παρόν είδος της επίθεσης εστιάζεται στην εξωτερική επίθεση κατά της εδαφικής ακεραιότητας και της ήδη υφιστάμενης πολιτικής ανεξαρτησίας όλων των μελών.²⁰ η υιοθέτηση του άρθρου αυτού αποσκοπεί στην προφύλαξη και την διατήρηση των υπαρχόντων συνόρων και της πολιτικής δομής των μελών, ανεπηρέαστα από εξωτερικούς εξαναγκασμούς. Το άρθρο 11 ακόλουθα εξουσιοδοτεί την Κοινωνία των Εθνών «να λάβει οποιαδήποτε δράση η οποία μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματική για την διατήρηση της ειρήνης των εθνών».

Οι προσπάθειες ενδυνάμωσης του συστήματος συλλογικής ασφάλειας οδήγησε στην υιοθέτηση των αποφάσεων XIV και XV, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, σχετικά με τον καθορισμό του όρου επίθεση, καθώς και ένα σχέδιο Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας. Η Μόνιμη Συμβουλευτική επιτροπή υπέβαλλε μια έκθεση για τον προσδιορισμό της έννοιας της Επίθεσης και εξέφραζε τις αμφιβολίες της όσον αφορά στον καθορισμό της πολιτικής και στρατιωτικής φύσης της επίθεσης. Τα κράτη, ιδίως η Αγγλία, απέρριψαν το σχέδιο γιατί διακήρυτταν τον πόλεμο σε διεθνές έγκλημα. Οι προσπάθειες της Επιτροπής συνεχίστηκαν χωρίς όμως κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα.

¹⁸ League of Nation, Official Journal pp 3-11, Covenant of the League 1920, σελ.11.

¹⁹ Κανελόπουλου Π., Η Κοινωνία των Εθνών, Εν Αθήναις τύποις Εταιρία 1926, σελ.78.

²⁰ βλ. Ομοίως οπ π. Σελ.79.

1.2.2 Το Σχέδιο Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας.

Στην Τρίτη Συνέλευση του Συμβουλίου της ΚτΕ, ζητήθηκε από την Προσωρινή Μικτή Επιτροπή μείωσης Εξοπλισμών, η σύσταση ενός Σχεδίου Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας. Η παρούσα Επιτροπή πρότεινε με ένα ψήφισμα της XIV στην τέταρτη Συνέλευση, την μέθοδο της εφαρμογής του Ογδούου Άρθρου του Συμφώνου. Στην αρχή του σχεδίου «διακήρυσσε τον επιθετικό πόλεμο ως διεθνές έγκλημα» προοίμιο που τελικά δεν έγινε αποδεκτό από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέλη. Στην συνέχεια η επιτροπή κατάρτισε ένα άλλο ψήφισμα XV που αναφερόταν στην λήψη μέτρων σε οποιοδήποτε Μέλος είχε ως στόχο την απόφαση, υποβάλλοντάς του μέτρα αφοπλισμού.²¹ Ένα μέλος που απειλούνταν με επίθεση θα παραπεμπόταν στο Συμβούλιο της ΚτΕ, το Συμβούλιο θα αποφάσιζε μέσα σε τέσσερις μέρες αν το μέλος είχε ως στόχο την επίθεση και τα Συμβαλλόμενα Μέλη θα βοηθούσαν το έργο του Συμβουλίου.²² Ο επιτιθέμενος θα τιμωρούταν ακόμη με την καταβολή αποζημιώσεων.²³ Το ζητούμενο σε όλο το αμυντικό σύστημα που προτείνονταν, ήταν ο καθορισμός από το Συμβούλιο ποιο μέρος ήταν ο επιτιθέμενος, σημειώνεται ότι ακόμη σε καμία συνθήκη δεν είχε συμπεριληφθεί ορισμός για το τι θα αποτελούσε επιθετική ενέργεια.

Το Σχέδιο Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας είχε σταλεί σε όλες τις κυβερνήσεις, περιλαμβάνοντας και αυτές που δεν ήταν Μέλη της Κοινωνίας των Εθνών, προκειμένου να στείλουν τα σχόλιά τους στο Συμβούλιο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Αγγλία, η Ρωσία και η Γερμανία, δεν έκαναν σαφείς τις ενστάσεις τους επί του πρωτοκόλλου.²⁴ Όλοι περίπου αναγνώρισαν ότι το Συμβούλιο μπορούσε πιθανόν να δράσει γρήγορα και αποφασιστικά εάν τα κριτήρια ήταν ξεκάθαρα ώστε να αποφανθεί ποιο κράτος ήταν ο Επιτιθέμενος. Η ουσία όμως παραμένει ότι το Σχέδιο Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας δεν έγινε αποδεκτό, ήταν όμως καθοριστικό στην συνεισφορά του στον καθορισμό της απόφασης.

1.2.3 Το Πρωτόκολλο Ειρηνικής Επίλυσης των Διεθνών Διαφορών (1924).

Στην πρόοδο και την αναζήτηση του ορισμού της επίθεσης, συγκαταλέγεται και ένα σχέδιο αμοιβαίων εγγυήσεων το οποίο υπέβαλε μια αμερικανική ομάδα στην Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών. Το σχέδιο περιείχε σημαντικά ψηφίσματα περί συστημάτων αφοπλισμού και επιβολής κυρώσεων, το πιο σημαντικό όμως είναι ότι ο

²¹ Βλ. Άρθρο 2 Resolution XV, βλ. Ομοίως οπ π Benjamin Ferencz, σελ.51.

²² βλ. Άρθρο 3, 4 Resolution XV, ομοίως οπ π σελ.51.

²³ βλ. Άρθρο 5 Resolution XV, ομοίως οπ π σελ. 51.

²⁴ βλ. Coolle W.H. and Stiellney E. Eds Readings in European International Relations Since 1879 946 (1931), βλ. Ομοίως οπ π Benjamin Ferencz Supp. 56 σελ.52.

επιθετικός πόλεμος χαρακτηριζόταν ως «διεθνές έγκλημα». Ο επίσημος τίτλος της νέας πρότασης ήταν «Πρωτόκολλο για τον Ειρηνικό Διακανονισμό των Διεθνών Διαφορών»,²⁵ το οποίο ήταν ένα κείμενο που περιελάμβανε τον συντονισμό της Διαιτησίας της Ασφάλειας και του Αφοπλισμού. Με την Έκθεση της Πρώτης Επιτροπής που προετοιμάστηκε από τον Νικόλαο Πολίτη και με τον Ειδικό Εισηγητή της Τρίτης Επιτροπής Mr. Benes έγινε η προσέγγιση του ζητήματος της οριοθέτησης της επίθεσης του επιτεθένου

Ο Πολίτης οριοθέτησε δύο ειδικά προβλήματα που σχετίζονταν με τον καθορισμό του επιτιθέμενου: «Πρώτον ότι η επίθεση πρέπει να οριστεί και δεύτερον η ύπαρξη αυτού, πρέπει να εξακριβωθεί». Το σχέδιο Πρωτόκολλο υιοθετήθηκε ομόφωνα και προκειμένου να γίνει ενεργό βάσει των διατάξεών του επιτρέπει να επικυρωθεί από έναν αριθμό κρατών, εάν παράλληλα αποδεχόταν το σχέδιο για την μείωση των εξοπλισμών.²⁶ Τελικά το Πρωτόκολλο απέμεινε ανενεργό.

1.2.4 Η Συνθήκη Αποκήρυξης του Πολέμου ή το Σύμφωνο Kellogg – Briand (1928).

Η Γενική Συνθήκη για την Αποκήρυξη του Πολέμου ως ένα όργανο εθνικής πολιτικής, γνωστό ως Σύμφωνο Kellogg – Briand ²⁷ από τα ονόματα των Υπουργών Εξωτερικών των δύο χωρών ή Σύμφωνο των Παρισίων, υπογράφηκε στο Παρίσι στις 27 Αυγούστου 1928. Το Σύμφωνο αυτό έχει μεγάλη σημασία γιατί υπογράφηκε από σχεδόν όλα τα Κράτη στον κόσμο και όπως προαναφέρθηκε αποκήρυξε τον πόλεμο ως όργανο εθνικής πολιτικής και εισήγαγε ειρηνικούς τρόπους επίλυσης διαφορών. Βάση των διατάξεων του Συμφώνου ο ορισμός της επίθεσης προσδιορίζεται από τα Συμβαλλόμενα κράτη, καθώς τα περιθώρια άσκησης νόμιμης άμυνας ήταν ιδιαίτερα ελαστικά.²⁸ Το Σύμφωνο παρόλα αυτά προσδοκούσε στην διατήρηση της ειρήνης μέσω εγγυήσεων του status quo.

Είναι εξαιρετικής σημασίας το γεγονός ότι ένα Σύμφωνο ευρείας αποδοχής από τα κράτη δεν θεωρούσε τον επιθετικό πόλεμο ως θεωρητικό δικαίωμα των κρατών Παρόλο που το Σύμφωνο δεν περιελάμβανε ξεκάθαρες απαγορεύσεις της προσφυγής σε πόλεμο, ούτε όριζε την επιθετική πράξη αποτέλεσε δικαιοδοτική βάση στο μέλλον για την εκδίκαση των μεγάλων εγκλημάτων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Νυρεμβέργη.

²⁵ βλ. League of Nations, Official Journal, Spec. Supp No 26, Records of fifth Assembly, Minutes of Third Committee (1924), Reports of the first and Third Committees, σελ.124.

²⁶ βλ. ομοίως οπ π Άρθρο 21, σελ.212.

²⁷ βλ. Proceeding of American Society of International Law 1928, σελ. 143.

²⁸ Βλ. Wright Q., The meaning of the Pact of Parts, 27 AJIL 39 (1933).

1.2.5 Η Έκθεση του ειδικού εισηγητή Henri Rolin

Η Γενική Συνέλευση το 1931, ανάθεσε σε μια υποεπιτροπή την αρμοδιότητα τροποποίησης του Συμφώνου ώστε να εναρμονιστεί με το Σύμφωνο των Παρισίων.²⁹ Ο Εισηγητής M. Henri Rolin ασχολήθηκε με το ζήτημα της νόμιμης άμυνας και της επίθεσης και τοποθετήθηκε επ' αυτού ότι «στην παρούσα κατάσταση του δικαίου, η ικανοποιητική απαρίθμηση των διακριτών χαρακτηριστικών είτε της επίθεσης είτε της νόμιμης άμυνας φαντάζει δύσκολη και σχεδόν αδύνατη».³⁰ Αναφέρθηκε στην έκθεση Broucllere το 1926 ο οποίος σημείωσε τις δυσκολίες καθορισμού της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ επίθεσης και νόμιμης άμυνας και πώς ένα θύμα επίθεσης θα μπορούσε να γίνει επιτιθέμενος εάν η άμυνα δεν ήταν ανάλογη στην σοβαρότητα της επίθεσης λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα του επικείμενου κινδύνου. Η Επιτροπή όρισε ότι θα παρέχονταν βοήθεια σε μέλος της Κοινωνίας των Εθνών ή σε μέλος που αποτέλεσε θύμα κατάφωρης παραβίασης. Το παρεμβαίνον κράτος, όταν αποφασιστεί ποιος είναι ο επιτιθέμενος δεν πρέπει να περιμένει απόφαση του Συμβουλίου για να επέμβει αλλά θα εφαρμόζει τις κυρώσεις που επιβάλλονται από το Σύμφωνο. Ήταν πλέον φανερό ότι η ακμή της προοδευτικής τάσης του διεθνούς δικαίου είχε παρέλθει

1.2.6 Η Σοβιετική πρόταση για τον ορισμό της επίθεσης και η Έκθεση Πολίτη (1933).

Όταν επανασυστήθηκε η Συνδιάσκεψη Αφοπλισμού το 1933, η Γαλλική αντιπροσωπεία υπόβαλλε ένα σχέδιο Γενικού Αφοπλισμού και Οργανισμού της ειρήνης στο οποίο αντιτάχθηκε σθεναρά ο αντιπρόσωπος της Σοβιετικής Ένωσης Litvinoff. Στα πλαίσια της Γαλλορωσικής αντιπαράθεσης³¹ εντάσσεται το Σοβιετικό Σχέδιο ορισμού της επίθεσης που περιλαμβάνει ένα προοίμιο και τρεις παραγράφους.³² Στο προοίμιο αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων των κρατών στην ανεξαρτησία, την ασφάλεια, το εδαφικό απaráβατο και την νόμιμη άμυνα για τα εντός των συνόρων τους και ονομάζει αυτόν τον ορισμό ως οδηγό για ένα διεθνές όργανο προκειμένου να αποφανθεί επί της επίθεσης³³.

²⁹ βλ. League of Nation Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Conf Documents Vol – The French Feb pp 113 – 116, 1931.

³⁰ βλ. LNOJ Spec. Supp. No 94, 145 – 149 και 146 (1931).

³¹ βλ. League of Nations - Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Conf Documents, Vol 1 the French Feb σελ 113-116.

³² League of Nation Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Minutes of the General Commission, Series B, Vol 11, Feb 6 1933 USSR Proposed Definition of Aggression σελ 234 - 239.

³³ Το αρχικό άρθρο αναφέρει ότι επιτιθέμενο είναι το κράτος που πρώτο διαπράξει οποιαδήποτε από τις πέντε πράξεις. Ως πράξεις επιθετικής ενέργειας ορίζονται η κήρυξη πολέμου, η εισβολή άλλου κράτους, ο βομβαρδισμός εδάφους ή επίθεσης σε άλλου κράτους ένοπλες δυνάμεις, η προσάραξη ενόπλων δυνάμεων σε έδαφος άλλου κράτους ή η παραμονή αυτών μεγαλύτερο διάστημα από το επιτρεπτό και ο ναυτικός αποκλεισμός. Η δεύτερη παράγραφος θεωρείται η πιο σημαντική, από την απαρίθμηση των καταστάσεων και συχνά αποτελούν επιχειρήματα δικαιολόγησης της επίθεσης

Η Έκθεση Πολίτη κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 1933, η οποία προτείνει ότι ο ορισμός της επίθεσης πρέπει να περιληφθεί σε μια ειδική πράξη το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος της προτεινόμενης Γενικής Σύμβασης για τον περιορισμό και την μείωση του εξοπλισμού.³⁴ Στην προσχέδια πράξη προστέθηκε και η έκθεση περιελάμβανε ένα σύντομο σχολιασμό των άρθρων της σοβιετικής πρότασης που κατατέθηκε από τον M. Litvinoff. Το προοίμιο επαναλήφθηκε από τον Πολίτη χωρίς καμία ουσιαστική αλλαγή, το μέρος το οποίο θα έκανε πρώτο χρήση βίας θα ήταν καθοριστικό για τον ορισμό του επιτιθέμενου. Ο Πολίτης πρόσθεσε και μια επιφύλαξη η οποία οροθετεί το αντικείμενο των συμφωνιών που ισχύουν μεταξύ των μελών της σύγκρουσης. Ο σκοπός αυτής της επιφύλαξης ήταν η χρήση των εγγυήσεων που περιλαμβάνονται σε αυτές τις συμφωνίες του Συμφώνου χωρίς να διαπραχθεί πράξη επίθεσης.³⁵ Η ιδέα της επιφύλαξης αδιαμφισβήτητα αποτελεί ένα νέο στοιχείο του ορισμού.

Ο Πολίτης επισύναψε ένα επιπλέον σχέδιο Συμφώνου Ευρωπαϊκής Ασφάλειας θέτοντας στα μέλη υποχρεώσεις αμοιβαίας βοήθειας και παράλληλα προετοιμάζε κάποιες ειδικές ρήτρες για τον ορισμό της επίθεσης.³⁶ Ο Πολίτης τελικά παρουσίασε την έκθεση στην Γενική Επιτροπή προς συζήτηση.³⁷ και τόνισε ότι ο σκοπός της επίθεσης ήταν επιβοηθητικός για τον διεθνή οργανισμό που θα είχε αρμοδιότητα να κρίνει ποιος είναι ο επιτιθέμενος. Στην συνέχεια διαχώρισε την φύση των κυρώσεων από την «επιθετική πράξη» και ενέκρινε την Βελγική πρόταση για μια ειδική επιτροπή Fact Finding που θα ερευνά το γεγονός της επίθεσης.

1.3 Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών

Ο θεμελιώδης στόχος του νέου οργανισμού ήταν «η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας» και για την εκπλήρωση αυτού επιτρεπόταν η λήψη αποτελεσματικών συλλογικών μέτρων, για την προστασία και τον αποκλεισμό απειλών της διεθνούς ειρήνης και την καταστολή «επιθετικών ενεργειών» ή άλλων διαταράξεων

επιλαμβάνοντας ότι «κανένας παράγοντας πολιτικής, στρατιωτικής και οικονομικής φύσης» δεν μπορεί να αιτιολογήσει επιθετική ενέργεια. Είναι επιτρεπτό κατά την Τρίτη παράγραφο για το εμπλεκόμενο κράτος ο αγώνας κατά της απειλής των επιστρατευμένων ενόπλων δυνάμεων στο έδαφός του.

³⁴ League of Nation Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, General Commission, Conf D.C. 4/108 May 24, 1933, The Politis Report σελ.1-19.

³⁵ βλ. ομοίως οπ π σελ. 7.

³⁶ βλ. ομοίως οπ π σελ. 9.

³⁷ βλ. League of Nations - Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Committee on Security Questions, Conf Doc D./C.G/ 108 (a) 1933, Continuation of the Politis Report with Annex σελ.. 1-3.

της ειρήνης.³⁸ Η αναφορά στην απειλή ή διατάραξη της ειρήνης πέραν της επιθετικής πράξης αποσκοπούσε στην εξουσιοδότηση λήψης μέτρων από το Συμβούλιο ακόμα και για πράξεις παράνομες που δεν έχουν την ίδια σοβαρότητα με αυτή της «επιθετικής ενέργειας» προκειμένου να διατηρηθεί η συνοχή του οργανισμού.

1.3.1 Το άρθρο 2(4)

Το άρθρο 2(4) συνδέεται άμεσα με την απαγόρευση χρήσης βίας και ακολουθεί την λήψη συλλογικών μέτρων που εξασφαλίζουν αυτήν την απαγόρευση του διεθνούς δικαίου, η οποία δημιουργεί στα κράτη την υποχρέωση να καταφεύγουν σε ειρηνικά μέσα επίλυσης των διεθνών διαφορών. Ο σκοπός και το νόημα αυτής της απαγόρευσης της χρήσης βίας στο σύγχρονο δίκαιο δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκλειστικά από το άρθρο 2(4) αλλά σε συνδυασμό με τα άρθρα 39, 51 και 53 του Χάρτη. Οι όροι «χρήση ή απειλή χρήσης βίας», η «απειλή της ειρήνης», η «παραβίαση της ειρήνης», η «επιθετική ενέργεια», η «ένοπλη επίθεση» και η «επιθετική πολιτική», που εμπεριέχονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, είναι όροι που στην βάση του προσεγγίζουν τον θεμελιώδη κανόνα και την υπέρτατη αρχή των Ηνωμένων Εθνών, την απαγόρευση χρήσης βίας.

Το νόημα του θεμελιώδη σκοπού των Ηνωμένων Εθνών αναφορικά με την απαγόρευση της χρήσης βίας δεν περιλαμβάνει οποιαδήποτε είδος χρήσης βίας, αλλά αναφορικά με την επικρατούσα άποψη, περιορίζεται στην «ένοπλη» χρήση βίας.³⁹ Το άρθρο 2(4) δεσμεύει τα μέλη του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών να απέχουν από κάθε απειλή ή χρήσης βίας. Σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Χάρτη μόνο κράτη είναι δυνατόν να γίνουν μέλη των Ηνωμένων Εθνών, άρα και αυτή η απαγόρευση δεσμεύει μόνο κράτη είτε είναι, είτε δεν είναι αναγνωρισμένα ή μέλη του οργανισμού. Αυτού όμως του είδους η απαγόρευση δεν είναι αρκετή, όταν για παράδειγμα υπάρχει επέμβαση τρίτου κράτους σε έναν εμφύλιο πόλεμο ή όταν γίνεται χρήση βίας από μια ομάδα ή ομάδες ατόμων.

Η διάταξη 2(4) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών αναφέρεται στην αποχή από απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας ενός κράτους ή οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών. Η παραβίαση της εδαφικής ακεραιότητας είναι νοητή ως η παραβίαση της εδαφικής κυριαρχίας με ένοπλη βία ή με εισβολή. Η παραβίαση της πολιτικής ανεξαρτησίας στην αδυναμία ενός κράτους ως απόρροια της χρήσης βίας να ασκήσει τις

³⁸ R. Lavalle, The Law of the United Nations and the use of force under relevant Security Council Resolution of 1990 to 1991, to resolve the Persian Gulf Crisis, NYIL, Vol XXIII 1992 σελ12

³⁹ Βλ. Kelsen H. / Tucker R., Principles of International Law, 2nd Edition 1966, σελ. 86, ομοίως I. Brownlie σελ. 362, ομοίως Bowett σελ. 148, ομοίως Dinstein σελ.81.

λειτουργίες του, αναφορικά με την δικαστική, την εκτελεστική και την νομοθετική εξουσία. Η προέκταση του άρθρου αυτού εκτείνεται στο άρθρο 1 παρ. 1 του Χάρτη για την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, άρα και την πρόληψη και αποφυγή απειλής της ειρήνης ή επιθετικής ενέργειας.⁴⁰ Σκοπός αυτής της διάταξης αποτελεί η επιβολή της πρακτικής κυριαρχικής ισότητας των κρατών και της προστασίας των μικρότερων κρατών.

1.3.2 Το άρθρο 39 .

Σκοπός του Κεφαλαίου VII είναι η διασφάλιση και η λήψη αποτελεσματικής δράσης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι εξουσίες που αποδίδονται στο Συμβούλιο Ασφαλείας από το Κεφάλαιο VII γνωρίζουν μεγάλη κλίμακα. Το Συμβούλιο έχει την αρμοδιότητα της οριοθέτησης της ύπαρξης της απειλής της ειρήνης, της διατάραξης της ειρήνης ή της επιθετικής πράξης, μπορεί να κάνει συστάσεις ή να λάβει μέτρα που περιλαμβάνουν ή όχι την χρήση βίας. Το Άρθρο 39 αποτελεί μια θεσμική καινοτομία συγκριτικά με το σύστημα της Κοινωνίας των Εθνών. Είναι σημαντικό να διευκρινισθεί ότι το Άρθρο 39 δεν υποχρεώνει το Συμβούλιο Ασφαλείας να κάνει οριοθετήσεις για κάθε κατάσταση ή διαφορά που ενδέχεται να αποτελεί απειλή ή διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια. Ακολούθως το Άρθρο 39 δεν υποχρεώνει το Συμβούλιο Ασφαλείας να επιβάλει κυρώσεις ή να δράσει.

Η «επίθεση» προϋποθέτει την άμεση ή έμμεση εφαρμογή της χρήσης βίας, κατάσταση που μπορεί όμως να χαρακτηριστεί επίσης και ως «παραβίαση της ειρήνης». Μια διαχωριστική γραμμή από την επιθετική ενέργεια μπορεί να είναι χρήσιμη προκειμένου να καταστεί το μέρος υπεύθυνο για την συγκεκριμένη παραβίαση, αλλά το Συμβούλιο Ασφαλείας αποδεικνύεται απρόθυμο να συνεισφέρει σε αυτόν τον διαχωρισμό αναφορικά με τον χαρακτηρισμό του εμπλεκόμενου μέρους ως επιτιθέμενο.⁴¹ Η ένοπλη επίθεση απαιτείται για την ενεργοποίηση του άρθρου 51 του Χάρτη, βάση των πράξεων που συνθέτουν την επίθεση, αλλά σε σπάνιες περιπτώσεις το Συμβούλιο Ασφαλείας αξιολόγησε και σύντομες ένοπλες πράξεις ότι εμπίπτουν στην κατηγορία της επίθεσης.⁴²

Το άρθρο 39 αναφέρει ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη ή διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια. Βάση λοιπόν της

⁴⁰ Wright Q., The Outlawry of War and the law of war, AJIL 47 (1953).

⁴¹ Βλ. SC Res 660 Aug 2, 1990 η Ιρακινή εισβολή στο Κουβέιτ που χαρακτηρίστηκε ως «απειλή της ειρήνης».

⁴² Όπως ο βομβαρδισμός του Ισραήλ σε στόχους της P.L.O. στην Τυνησία αναφέρθηκε ως «πράξη ένοπλης επίθεσης στο SC Res 573 Oct 4, 1985, καθώς και η ένοπλη απόβαση της Νότιας Αφρικής στην Αγκόλα στο SC Res 577 Dec 6, 1985.

δομής της πρότασης ο προσδιορισμός του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της κατάστασης αποτελεί προαπαιτούμενο καθώς είναι και μέρος των εξουσιών τους που απορρέουν από το Κεφάλαιο VII. Το Συμβούλιο Ασφαλείας βάση της πρακτικής του δεν καθορίζει τις καταστάσεις που εμπεριέχουν χρήση βίας με σαφήνεια. Παρόλο που οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας έχουν πολιτικό χαρακτήρα πρέπει να υπακούουν σε κάποιους όρους νομιμότητας και να ανταποκρίνονται στα πλαίσια του Κεφαλαίου VII, διατηρώντας ακόλουθα και μια ομοιομορφία στα μέτρα που λαμβάνει για την αντιμετώπιση της κρίσης.⁴³ Η ομοιομορφία απαιτείται επίσης στις επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης σε παρόμοιες περιπτώσεις

1.3.3 Το άρθρο 51.

Η ανάπτυξη του δικαιώματος στην νόμιμη άμυνα είναι συνυφασμένη με την γενική ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου, καθώς και τον προσδιορισμό της αποχής από την χρήση βίας των κρατών. Ο όρος «ένοπλη επίθεση» αποτελεί την λέξη κλειδί στον προσδιορισμό της «νόμιμης άμυνας» έτσι όπως νοείται από το Άρθρο 51 του Χάρτη, και η ερμηνεία αυτού καθορίζει κατά πόσο η μονομερής βία είναι επιτρεπτή. Μόνο η «ένοπλη επίθεση» μπορεί να «δικαιολογήσει» χρήση βίας στα πλαίσια την νόμιμης άμυνας, διαχωρίζοντας το γεγονός αυτό από το αναφαίρετο δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση. Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών χρησιμοποιεί τους όρους «επίθεση» ή «ένοπλη επίθεση»⁴⁴ στα άρθρα 1(1), 39, 51 και 53 χωρίς να τους οριοθετεί. ⁴⁵ Στο επιχείρημα που προβάλλεται ότι η «ένοπλη επίθεση» και η «επιθετική ενέργεια» δεν συμπίπτουν,⁴⁶ αίρεται από την πρακτική κυρίως του Συμβουλίου Ασφαλείας στην χρήση των όρων και την αοριστία που τους αποδίδει στις αποφάσεις του, ιδίως για τον όρο «ένοπλη επίθεση».

Προϋπόθεση πάντως για την άσκηση του δικαιώματος νόμιμης άμυνας είναι να είναι ένα κράτος θύμα ένοπλης επίθεσης από κράτος, να δηλώσει το κράτος αυτό ότι έχει υποστεί ένοπλη επίθεση και να απευθύνει έκκληση για βοήθεια, ενημερώνοντας το Συμβούλιο Ασφαλείας για τους παραπάνω λόγους⁴⁷. Η αποστολή ενόπλων δυνάμεων

⁴³ Βλ. SC Res 1660 Mar 31, 1998.

⁴⁴ Τόσο στα Αγγλικά «armed attack» και «act of aggression», όσο και στα Γαλλικά «aggression armee» και «acte d'agression», η διαφορετική απόδοση των όρων είναι πιο αισθητή.

⁴⁵ βλ. American representative CON Doc A/AC 134/ SC 113, SC 105 p 17 και SC 108 p 43, representation of Japan (UN Doc A/ AC 134/ SC 112) και United Kingdom (UN Doc A/ AC 134/ SC 113) βλ. Brunno Simma ομοίως οπ. π. σελ. 795 sup. 49.

⁴⁶ βλ. statement by Soviet representative, (UN Doc A/ AC 134/ SC 105 p16) και statement by American representative, (UN Doc A/ AC 134/ SC 105 p 98) βλ. Brunno Simma ομοίως οπ π σελ. 795 sup. 50, 51.

⁴⁷ Στο τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 το οποίο είχε μεγάλη βαρύτητα ως προς τα θύματα που προκάλεσε, το Συμβούλιο Ασφαλείας στην Απόφαση 1368 Sept 12, 2001

από άλλα κράτη χωρίς προηγούμενη έκκληση του κράτους για βοήθεια, κάνει παράνομη την δράση.⁴⁸ Η έκκληση για να είναι έγκυρη πρέπει να γίνεται από την εγκαθιδρυμένη και νόμιμη κυβέρνηση του Κράτους, αλλά κι αν ακόμα χάνει την εξουσία και τον έλεγχο επί του εδάφους, θεωρείται de Jure κυβέρνηση⁴⁹.

1.4 Οι προσπάθειες ορισμού της επίθεσης στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών

1.4.1 Η δεκαπενταμελής Πρώτη Ειδική Επιτροπή επί του ζητήματος του Ορισμού της Επίθεσης 1952 – 1954.

Όταν η Ειδική επιτροπή των 15 κατέθεσε την Έκθεση τον Σεπτέμβριο του 1953, ήταν σε θέση να συνοψίσει πολλά ζητήματα αναφορικά με τον ορισμό, αλλά δεν ήταν δυνατόν να γεφυρώσει τις αντιθέσεις.⁵⁰ Η τυπολογία των διαφόρων τύπων του Ορισμού θεωρούνταν ο γενικός, ο απαρριθμητικός ή ο μικτός. Η Έκθεση της Ειδικής Επιτροπής μετέφερε τα κείμενα και τα σχόλια επ' αυτών χωρίς ένα καταληκτικό προτεινόμενο ψήφισμα επί του ορισμού. Η Έκτη Επιτροπή στην συνάντησή τους στο τέλος του 1954, έλαβε υπόψη της τα σχόλια των κυβερνήσεων αναφορικά με την Έκθεση της Ειδικής Επιτροπής και τα ψηφίσματα.⁵¹

1.4.2 Η δεύτερη δεκαεννιαμελής Ειδική Επιτροπή (1954 – 1957).

Δυο χρόνια αργότερα η Ειδική Επιτροπή των 19 μελών κατέθεσε την Έκθεσή της.⁵² Ένα κείμενο που έκανε μια αναδρομή στο ζήτημα της επίθεσης και των προτάσεων που κατατέθηκαν, πρότεινε ιδέες που είχαν τεθεί σε προηγούμενες συνόδους αναφορικά με την πιθανότητα και το ευκαίριο σύναψης του ορισμού, τις λειτουργίες του, το είδος των δραστηριοτήτων που καλύπτονται από τον ορισμό, τους ποικίλους τύπους ορισμών και τις απόψεις που εκφράστηκαν πριν την σύσταση της Επιτροπής. Κάποιοι θεωρούσαν τον

χαρακτηρίστηκε ως «απειλή διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας» και αναγνωρίστηκε το δικαίωμα «στην ατομική και συλλογική άμυνα».

⁴⁸ βλ. Constantinou A. The right of self – defence under customary international law and article 51 of the United Nations Charter, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα 2000 σελ. 113.

⁴⁹ Στο τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 το οποίο είχε μεγάλη βαρύτητα ως προς τα θύματα που προκάλεσε, το Συμβούλιο Ασφαλείας στην Απόφαση 1368 Sept 12, 2001 χαρακτηρίστηκε ως «απειλή διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας» και αναγνωρίστηκε το δικαίωμα «στην ατομική και συλλογική άμυνα».

⁵⁰ βλ. Memo of the Secretariat, Some Aspects of the Definition of Aggression A/AC66/1 5 Aug 1953.

⁵¹ βλ. ομοίως Ninth Session Annex for tests submitted to the Committee at 15.

⁵² Βλ. Res 898 (IX) as recommended by the General assembly on 14 Dec 1984.

ορισμό αναγκαίο για την πρόληψη ατομικού πολέμου⁵³ και άλλοι το θεωρούσαν ως οδηγό των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών.⁵⁴

Στο τέλος του 1957 είχε επιτευχθεί μικρή πρόοδος επί του ζητήματος του ορισμού, η Έκτη Επιτροπή έθεσε προς συζήτηση την έκθεση που προετοίμασε η Ειδική Επιτροπή ομαδοποιώντας τις διαφορές επί του ορισμού.⁵⁵ Ορισμένα μέλη προέβαλλαν την επιτακτική αναγκαιότητα ενός ξεκάθਾਰου ορισμού της επίθεσης. Άλλα κράτη όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιαπωνία, η Κίνα και ο Καναδάς, αντιδρούσαν στον ορισμό της επίθεσης θεωρώντας ότι θα αποτελεί εμπόδιο στην ασφάλεια και την ευελιξία των Ηνωμένων Εθνών.⁵⁶

Ως συμβιβασμό, η Έκτη Επιτροπή πρότεινε στην Ειδική Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης να απευθύνει το αίτημα σύναψης Έκθεσης στην Γενική Γραμματεία. Η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε το ψήφισμα 1181(XII) στις 29 Νοεμβρίου 1957,⁵⁷ με την παράλληλη αναβολή του ορισμού της επίθεσης, σημειώθηκε αναβολή και για τα ζητήματα του Προσχεδίου Κώδικα εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ασφάλειας της ανθρωπότητας και την εγκαθίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου μέχρι ο ορισμός να είναι πιο εφικτός.⁵⁸

1.4.3 Η Τρίτη εικοσιμία μελής Ειδική Επιτροπή (1959 – 1967).

Η εικοσιμία μελής Επιτροπή συστήθηκε έχοντας υπόψη της 14 σχόλια που τέθηκαν από τις κυβερνήσεις επί του ορισμού της επίθεσης. Η Επιτροπή ήρθε αντιμέτωπη με την ίδια τακτική των κρατών αναφορικά με τον ορισμό και συμφώνησε στην υιοθέτηση της Σοβιετικής πρότασης και την επεξεργασία της, μέχρι τον Απρίλιο του 1962, εκτός αν η απόλυτη πλειοψηφία των κρατών ζητήσει από την Γενική Γραμματεία να συγκληθεί νωρίτερα.⁵⁹

Η Ειδική Επιτροπή ορισμού της επίθεσης συγκλήθηκε το 1967 μετά από δέκα χρόνια ουσιαστικής αδρανείας, η Σοβιετική Ένωση κάλεσε την Γενική Συνέλευση να

⁵³ Twelfth Session, Supp. No 16 (A/3874) – Report of 1956 Special Committee on the Question of Definition Aggression 8 Oct – 9 Nov 1956 1 – 33.

⁵⁴ βλ. ομοίως Twelfth Session, Supp. No 16 (A/3574) at 8, 6.

⁵⁵ βλ. GAOR Twelfth Session, Supp 1 (A/3594), Annual Report of the SecKen, 16 June 1956 – 15 June 1957 at 1-25.

⁵⁶ βλ. Sohn. I B, The Definition of Aggression, 48 Virginia Law Review 697 (1959), Wright Q., The Prevention of Aggression SO AJIL 514 (1956), Brownlie I., International Law and the Use of force by States (1963).

⁵⁷ βλ. Doc A/C.6/L.402

⁵⁸ βλ. Doc A/AC.91/2 – Report of the committee Established under Gen. Ass. Res. 1181 (XII) Question of Defining Aggression 24 Apr 1957.

⁵⁹ βλ. Conf A/AC. 91/2 – Report of the Committee Established under Gen. Ass. Res 1181 (XII) Question of Defining Aggression 24 Apr. 1957.

ορίσει την επίθεση.⁶⁰ Η πρόταση όμως συνοδεύτηκε από μεγάλη αμφισβήτηση από τα κράτη, φοβούμενα ότι πρόκειται για παιχνίδι προπαγάνδας, παρόλα αυτά 17 κράτη υποστήριξαν την Σοβιετική πρόταση.⁶¹ Στην Έκτη Επιτροπή, όταν το ζήτημα αναφέρθηκε, θεώρησαν για ακόμη μια φορά ότι ο ορισμός της επίθεσης είναι πιθανός και ευκαίριος, η συζήτηση άνοιξε και διάφορα σχέδια ψηφισμάτων κατατέθηκαν με πολλούς συνδυασμούς κρατών.⁶² Το τέλος των εργασιών συνοδεύτηκε με την εγκαθίδρυση μια ακόμη Ειδικής Επιτροπής 35 μελών, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ισότιμης γεωγραφικής εκπροσώπησης και την ανάγκη παρουσίασης των κύριων νομικών συστημάτων. Η Επιτροπή θα έπρεπε να προετοιμαστεί και να εκθέσει τις απόψεις της στην Συνέλευση.⁶³

1.4.4 Η Τέταρτη τριανταπενταμελής Ειδική Επιτροπή (1967 – 1974).

Το 1968 η νέα Ειδική Επιτροπή ξεκίνησε την σύνοδό της έχοντας ήδη ολοκληρώσει συνόδους πέντε εβδομάδων και σε ένα πνεύμα έντονης αντιπαράθεσης μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Σοβιετικής Ένωσης.⁶⁴ Τα μεγάλα ζητήματα που τέθηκαν ήταν η χρησιμότητα του ορισμού, η μορφή και το πλαίσιο του ορισμού, η σχέση του με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και η επίπτωσή του στην άσκηση νόμιμης άμυνας. Τέσσερα σχέδια προτάσεων κατατέθηκαν από κύριους συνδυασμούς κρατών, τα οποία απορρίφθηκαν.⁶⁵

Η Επιτροπή επανασυνεδρίασε το 1970, το προσωπικό της Γραμματείας ετοίμασε ένα συγκριτικό χάρτη με λεπτομερή παρουσίαση όλων των διαφορών και ομοιοτήτων των τριών προσχεδίων. Ήταν ξεκάθαρο ότι η πρόταση των 13 είχε περισσότερες ομοιότητες⁶⁶ με τον Σοβιετικό ορισμό, ενώ οι 6 δυνάμεις έθεταν νέες εκτάσεις και προβληματικές επί του ορισμού. Μια ομάδα εργασίας αποτελούμενη από αντιπροσώπους των τριών προσχεδίων προσπάθησε να επιτύχει συμφωνία σε μερικά σημεία διαφωνίας.⁶⁷ Στο τέλος των εργασιών της ομάδας εργασίας ήταν ομόφωνα

⁶⁰ βλ. Twenty Second Session, Annexes, Agenda Item 95, Request of the USSR A/6833 22 Sept 1967, και Report of the Sixth Committee, A/6988, 15 Dec 1967.

⁶¹ βλ. GAOR, Twenty – Second, Plenary Meetings, 1967, σελ. 1572.

⁶² βλ. ομοίως Twenty – Second Session, A/6833 22 Sept 1967.

⁶³ βλ. Res. 2330 (XXII) 18 Dec 1967, Text A/7185, βλ. ομοίως Harvard J.N. Ed Commend «Why try Again t Define Aggression» 62 AJIL 701 (1968).

⁶⁴ βλ. Twenty – Second Session, Agenda Item 86, Report of the Special Committee, Question of Defining Aggression A/7185/Rev. 1, 4 Jun – 6 Jul 1968.

⁶⁵ βλ. ομοίως Twenty – Third Session, A/7185/ Rev at 13 - 19.

⁶⁶ βλ. Doc A/AC. 134/L. 22, 24 July 1970.

⁶⁷ Βλ. Twenty – Fifth Session, Report of the Special Committee, Supp. No 19 A/8019, 13 Jul – 14 Aug 1970.

αποδεκτό ότι είχε γίνει κάποια πρόοδος και ότι θα συνεχιζόταν το έργο της.⁶⁸ Η Έκτη Επιτροπή συζήτησε την Έκθεση της Ειδικής Επιτροπής και η Συνέλευση αποδέχτηκε τις συστάσεις ότι η Ειδική Επιτροπή θα συνόψιζε της εργασίες της το 1971.⁶⁹

Η Ειδική Επιτροπή ετοίμασε εναλλακτικά κείμενα συμβιβασμού περιέχοντάς τα βασικά σημεία διαφωνίας των τριών προσχεδίων.⁷⁰ Οι Ηνωμένες Πολιτείες που ήταν διαμετρικά αντίθετες με την Σοβιετική Ένωση πρότειναν ένα σχήμα συμβιβασμού, περιλαμβάνοντας την πρόθεση των μερών σε ότι αφορά την σημασία του γεγονότος ότι ένα κράτος πρώτο κάνει χρήση βίας.⁷¹ Στο τέλος της Συνόδου ήταν γενικώς αποδεκτό ότι πρέπει να υπάρχει ένας ορισμός της επίθεσης και ότι δεν υπήρχε μια ορατή διαφωνία επί της μορφής. Όλοι συμφωνούσαν ότι έπρεπε να συμπεριληφθεί ένα προοίμιο επαναδιατυπώνοντας κάποιες βασικές αρχές, έναν γενικό ορισμό της επίθεσης, η απαρίθμηση συγκεκριμένων ενεργειών που θα διατύπωναν ξεκάθαρα την επιθετική ενέργεια, η υπενθύμιση ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να ορίσει κι άλλες επιθετικές πράξεις και ότι η επεξήγηση της χρήσης βίας θα ήταν δεκτή.

Το γενικό πλαίσιο του ορισμού ήταν ξεκάθαρο, αλλά υπήρχαν κάποιες υπεκφυγές αναφορικά με την μορφοποίηση του γενικού ορισμού και μερικές διαφωνίες για ποιες επιθετικές ενέργειες θα απαριθμούνταν. Αναγνώριζαν ότι η ύπαρξη ή μη της κήρυξης πολέμου δεν είχε κάποια επιπλέον σημασία. Η Εισβολή, η επίθεση, ο βομβαρδισμός και ο αποκλεισμός ήταν αναμφισβήτητα σημεία επίθεσης αλλά η λεπτομέρεια διατάραξης της ειρήνης τέτοια όπως η ανατροπή και η πρόκληση εμφύλιας διαμάχης, συνέχισαν την παρουσία δυσκολιών. Η Ομάδα της 13^{ης} Δύναμης υποστήριζε ότι η σύντομη ένοπλη επίθεση θα μπορούσε δικαίως να εγείρει ζήτημα άμυνας. Η Ομάδα της 6^{ης} Δύναμης ήθελε μεγαλύτερη ευελιξία και αναζητούσε τον σκοπό των πράξεων, όταν οι Σοβιετικοί επέμεναν για το ποιο κράτος κάνει πρώτο χρήση ένοπλης βίας. Έτσι η Ειδική Επιτροπή έκλεισε ομόφωνα την σύνοδό της κάνοντας πιο ορατό τον ορισμό της επίθεσης και συνέχισε το έργο της.⁷² Η έκτη Επιτροπή ενθάρρυνε την Ειδική Επιτροπή να συνεχίσει.⁷³

Η Ειδική Επιτροπή βρισκόταν πλέον στην τελική γραμμή. Πέντε χωριστές προτάσεις επαναδιατύπωναν προηγούμενες στάσεις, κατατέθηκαν από τις αντιπροσωπείες. Η Ομάδα Εργασίας δεν είχε χρόνο να εκτιμά και να επεξεργάζεται τις εκθέσεις από την ομάδα διαπραγματεύσεων και η Ειδική Επιτροπή δεν είχε χρόνο να

⁶⁸ Βλ. Twenty – Fifth Session, Agenda Item 87, Report of Sixth Committee A/8171 19 Nov 1970.

⁶⁹ Βλ. Res. 2644 (XXV) κείμενο που επαναδιατυπώθηκε από A/8419.

⁷⁰ Βλ. Twenty – Sixth sessions, Supp. No 19, A/8419, Report of Special Committee 1 Feb – 5 Mar 1971

⁷¹ Βλ. A/8419. Ομοίως οπ.π

⁷² βλ. Twenty – Sixth sessions, Supp. No 19, A/8419, Report of Special Committee A/8525 19 Nov 1971.

⁷³ βλ. Twenty – Sixth Session, Agenda Item 89, Report of Sixth Committee A/8525 19 Nov 1971.

μελετήσει τις εκθέσεις της Ομάδας Εργασίας. Όλες οι εναλλακτικές είχαν απλών σημειωθεί από την προσχέδια έκθεση που ολοκληρώθηκε το 1973.⁷⁴ Η Έκθεση της Έκτης Επιτροπής περιελάμβανε μια περίληψη οκτώ διαφορετικών μέτρων του προτεινόμενου ορισμού.⁷⁵ Η Ειδική Επιτροπή είχε ήδη συνοψίσει στην εργασία τις συστάσεις, παρά τις διαφορές, η ελπίδα για την επίτευξη ενός consensus γινόταν πραγματικότητα.⁷⁶ Η Γενική Συνέλευση μιλούσε πλέον για το «ευκταίο της επίτευξης του ορισμού το συντομότερο δυνατόν», αναβάλλοντας τις εργασίες για τον επόμενο χρόνο στην Γενεύη.⁷⁷

Όταν η Ειδική Επιτροπή ολοκλήρωσε τις εργασίες του τον Μάιο του 1973, ήταν σε θέση να υποβάλλει το σχέδιο της επίθεσης αποτελούμενο από ένα προοίμιο και επτά άρθρα. Σχετικά κατατέθηκαν λίγες πρόσθετες προτάσεις για εξέταση από 10 από τα 35 μέλη της Επιτροπής.⁷⁸ Η Επιτροπή σημείωσε με ικανοποίηση ότι η πρόοδος είχε ήδη πραγματοποιηθεί ώστε να προετοιμαστεί ένας γενικά αποδεκτός προσχέδιος ορισμός στις επόμενες συνόδους.⁷⁹ Η Έκτη Επιτροπή σχολίασε το κάθε άρθρο του σχεδίου και ομόφωνα συμπεριλήφθηκε στην επόμενη σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης.⁸⁰

1.4.5 Ο Ορισμός της Επίθεσης βάση της Απόφασης 3314 της Γενικής Συνέλευσης

Όταν η σύνοδος της Ειδικής Επιτροπής άνοιξε στην Νέα Υόρκη τον Μάρτιο του 1974 υπήρξε μια μίξη αισιοδοξίας και σκεπτικισμού ανάμεσα στους αντιπροσώπους⁸¹. Προκειμένου να επιτευχθεί η ευελιξία και η επάρκεια των εργασιών ώστε να ολοκληρωθεί ο ορισμός, η Ομάδα Εργασίας διασπάστηκε σε Ομάδες Επαφής και διαπραγματευτικές ομάδες, οι οποίες μπορούσαν ανεπίσημα να επιτύχουν συμβιβασμούς στο κείμενο σημαντικών άρθρων και ήταν ακόμη υπό συζήτηση. Η σκληρή διαπραγματευτική εργασία των ομάδων της Ειδικής Επιτροπής ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 1974, επιτυγχάνοντας το τελικό consensus 35 κρατών της ομάδας. Θα έπρεπε ακόμη να πειστούν και να επιτευχθεί η συμφωνία 138 κρατών της Νομικής

⁷⁴ βλ. ομοίως 8419 Report at.1

⁷⁵ βλ. ομοίως 8419 Report at.29

⁷⁶ βλ. Twenty – Seventh Session, Supp. No 19, A/8719, Report of Special Committee 31 Jun – 3 Mar 1972.

⁷⁷ βλ. Twenty – Seventh Session, Agenda Item 88, Report of Sixth Committee A/8929 7 Dec 1972.

⁷⁸ Βλ. Twenty – Eighth Session, Supp. No 19, A/9019, Report of Special Committee 25 Apr – 30 May 1973.

⁷⁹ Ομοίως

⁸⁰ Βλ. Twenty – Eighth Session, Agenda Item 95, Report of Sixth Committee A/9411 10 Dec 1973.

⁸¹ βλ. GAOR 29th Sess. Supp. No 1 (A9601) Report of the Secretary General June 1973 – June 1974. βλ. Ferencz B.B., Defining Aggression, Where it stands and where its going, 666 AJIL 491 – 508, 1972, Βλ. ακόμη Ferencz B.B. A Proposed Definition of Aggression by Compromise and consensus, 22 International and Comparative law Quartely 407 – 433, July 1973 και Ferencz B.B. Defining Aggression last mile, 12 Columbia journal of transnational law 430 – 463 (1973).

Επιτροπής, αλλά το consensus επί του ορισμού της επίθεσης αποτελούσε πλέον από μόνο του ένα ιστορικό εγχείρημα.⁸² Η Ειδική Επιτροπή συνέστησε στην Γενική Συνέλευση την υιοθέτηση του ακόλουθου σχεδίου ορισμού της επίθεσης.⁸³

1.4.6 Η Ανάλυση του Ορισμού.

Η ανάγνωση του κειμένου του ορισμού χωρίς την προηγούμενη γνώση του υπόβαθρου και του σκεπτικού κάποιων μερών μπορεί να αποδειχθεί φαινομενική. Η παρακάτω ανάλυση τείνει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που τίθενται κατά την πρόοδο της υπάρχουσας συμφωνίας του ορισμού. Τα νούμερα των παραγράφων και οι επεξηγηματικές ρήτρες που προστίθενται, αποσκοπούν στην ευκολότερη διευκρίνιση και αναγνώριση του πλαισίου του ορισμού της επίθεσης. Ο ορισμός της Επίθεσης αποτελείται από δέκα εισαγωγικές παραγράφους και από ένα λειτουργικό μέρος το οποίο περιλαμβάνει οκτώ άρθρα.

Η πρώτη εισαγωγική παράγραφος αναφέρεται στις θεμελιώδεις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών: «Η Γενική Συνέλευση: βασίζεται στο γεγονός ότι ένας από τους θεμελιώδεις σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και η λήψη αποτελεσματικών συλλογικών μέτρων για την πρόθεση και εξάλειψη των απειλών της ειρήνης και της καταστολής επιθετικών ενεργειών ή άλλων διαταράξεων της ειρήνης». Η δεύτερη Εισαγωγική Παράγραφος, ανακαλεί την ευθύνη του Συμβουλίου Ασφαλείας. «Ανακαλεί ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας σε συμφωνία με το Άρθρο 39 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, θα πρέπει να αποφαινεται επί της ύπαρξης οποιασδήποτε απειλής ή διατάραξης της ειρήνης ή επιθετικής ενέργειας και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα πρέπει να αναλάβει σε συμφωνία με τα άρθρα 4 και 42 για την διατήρηση ή ανοικοδόμηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας».

Η Τρίτη παράγραφος του προοιμίου υπενθυμίζει την ευθύνη ειρηνικής επίλυσης των Διαφορών. «Υπενθυμίζει επίσης το καθήκον των κρατών υπό τον Χάρτη, την επίλυση των διεθνών τους διαφορών με ειρηνικά μέσα προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο η διεθνής ειρήνη, ασφάλεια και δικαιοσύνη»⁸⁴. Η Έκτη δύναμη το σχεδίασε και η 13^η Δύναμη στο σχέδιο της περιέλαβε αυτή την διατύπωση στα προοίμια της.⁸⁵ Η διατύπωση του Χάρτη μεταφέρθηκε ρηματικά στην Διακήρυξη των Αρχών του Διεθνούς

⁸² βλ. Twenty – Ninth Session, Supp. No 19 A/9619, Report of Special Committee, 11 Mar – 12 Apr 1974.

⁸³ Οι επεξηγηματικές νότες των άρθρων 3 και 5 μπορούν να ανεβρεθούν στην Ειδική Επιτροπή (A/9619 παρ. 20). Η Έκτη Επιτροπή επισύναψε την έκθεση της Έκτης Επιτροπής περιλαμβάνοντας τοποθετήσεις επί του ορισμού για τις παραγράφους 9 και 10 (A/9990).

⁸⁴ βλ. άρθρο 2 παρ.3 του Χάρτη Ηνωμένων Εθνών.

⁸⁵ βλ. ομοίως Κείμενο A/8019 at 59.

Δικαίου που αφορούν τις φιλικές σχέσεις και την συνεργασία μεταξύ κρατών σύμφωνα με τον Χάρτη, και τελικά τέθηκε σε ισχύ ύστερα από επτά χρόνια προσπαθειών κωδικοποίησης.⁸⁶

Η τέταρτη παράγραφος του προοιμίου προστατεύει την εξουσία των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών «επειδή έχει υπόψη της ότι κανένα σημείο της Διακήρυξης δεν θα ερμηνευτεί ότι επηρεάζει κατά οποιονδήποτε τρόπο την έκταση εφαρμογής των διατάξεων του Χάρτη, σε σχέση με τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών». Η Πέμπτη παράγραφος του προοιμίου, τονίζει την ανάγκη ορισμού της επίθεσης. «Λαμβάνοντας υπόψη ότι η επίθεση είναι η πιο σοβαρή και επικίνδυνη μορφή παράνομης χρήσης βίας, κατάφορτο από τις συνθήκες που επηρεάζουν την ύπαρξη όλων των τύπων των όπλων μαζικής καταστροφής, από την πιθανότητα απειλής μιας παγκόσμιας σύρραξης και όλες τις καταστροφικές της συνέπειες, η επίθεση πρέπει να οριστεί στο παρόν στάδιο».

Η έκτη παράγραφος του προοιμίου, απορρίπτει την χρήση βίας για απαγορευμένους σκοπούς: «Υπενθυμίζει το καθήκον του κράτους να μην κάνει χρήση ένοπλης βίας αποστερώντας τους λαούς από το δικαίωμα αυτοδιάθεσης, ελευθερίας και ανεξαρτησίας, ή διασπώντας την εδαφική τους ακεραιότητα».⁸⁷ Η παράγραφος αυτή παραπέμπει στην απόφαση της Γενικής Συνέλευσης 1415(XV) και επαναλαμβάνει την πρόθεση να μην εκμεταλλεύεται κανείς αυτούς που μάχονται κατά των αποικιακών καθεστώτων. Η 13^η Δύναμη συμφωνούσε με την γενική διατύπωση της διάταξης αναφερόμενη στον Χάρτη καλύπτοντας την αυτοδιάθεση, την κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα.⁸⁸

Η έβδομη παράγραφος του προοιμίου υπενθυμίζει το απαράβατο του εδάφους ενός κράτους. «Υπενθυμίζει ότι το έδαφος των κρατών θα πρέπει να μην παραβιάζεται με το να γίνεται στόχος, ακόμη και προσωρινά της στρατιωτικής κατοχής ή οποιουδήποτε άλλου μέτρου βίας που λαμβάνεται από άλλο κράτος κατά παράβαση του Χάρτη, και ότι δεν θα πρέπει να είναι στόχος αποκτήματος από άλλο κράτος, ως αποτέλεσμα τέτοιων μέτρων ή ακόμη και απειλής»⁸⁹. Η νέα διατύπωση ως τελευταία ρήτρα προστέθηκε στο προοίμιο της έκτης παραγράφου, αποδίδοντας έμφαση στον σεβασμό του εδάφους, με την απαγόρευση ακόμα και «προσωρινής» κατοχής χρησιμοποιώντας τον όρο

⁸⁶ βλ. GAOR, Twenty – Fifth Sess. Supp.18 (A/8018) Res. 2625 (XXV) 24 Oct 1970 επαναδιατύπωση 65 ajil 243 (1971).

⁸⁷ βλ. ομοίως κείμενο A/8019, σελ. 17.

⁸⁸ βλ. ομοίως οπ π A/8019, σελ. 58.

⁸⁹ βλ. ομοίως οπ π A/8719, σελ. 17.

«παραβιάζεται» περιλαμβάνοντας την απαγόρευση αρχικά «ενόπλων» μέτρων και στην συνέχεια «βίαιων» μέτρων.⁹⁰

Η όγδοη παράγραφος του προοιμίου τονίζει την αξία των διατάξεων της Διακήρυξης Φιλικών Σχέσεων. «Υπενθυμίζει επίσης ότι οι διατάξεις της Διακήρυξης των Αρχών του Διεθνούς Δικαίου που αφορά τις Φιλικές Σχέσεις και την Συνεργασία μεταξύ των κρατών σε συμφωνία με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών». Η ένατη παράγραφος του προοιμίου σημειώνει την μεγάλη σημασία του Ορισμού της Επίθεσης. «Πεπεισμένοι ότι ο ορισμός της επίθεσης μπορεί να έχει επίπτωση στο να επηρεάσει την αποτροπή του ενδεχόμενου επιτιθέμενου, μπορεί να απλοποιήσει την οριοθέτηση των ενεργειών της επίθεσης και την ερμηνεία μέτρων απαγορεύοντας τα και επίσης να διευκολύνει την προστασία των δικαιωμάτων και των νόμιμων συμφερόντων, καθώς και την παροχή βοήθειας στο θύμα».

Η Δέκατη παράγραφος του προοιμίου, παρουσιάζει την σημασία του γεγονότος ότι όλες οι συνθήκες πρέπει να λαμβάνονται συνολικά υπόψη. «Επειδή πιστεύει, ότι μολονότι το ερώτημα κατά πόσο μια επιθετική πράξη έχει διαπραχθεί πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως όλων των περιστατικών κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, είναι ωστόσο σκόπιμο να διαπιστωθούν οι βασικές αρχές που θα χρησιμεύσουν ως οδηγός σε μια τέτοια διατύπωση». Η διάταξη αυτή εμφανίστηκε μόνο μια φορά και έγινε δεκτή το 1973. Η διάταξη από μόνη της αντικατοπτρίζει ευελιξία η οποία αποδίδεται τόσο στην οριοθέτηση του κατά πόσο υπάρχει επίθεση βάση της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας χωρίς όμως να περιορίζει τον ορισμό ανεξαρτήτως της τοποθέτησής του ή όχι, προστατεύοντας παράλληλα τα μικρά κράτη.

Το άρθρο 1, περιέχει τον Γενικό Ορισμό της επίθεσης όπου «Επίθεση είναι η χρήση ένοπλης δύναμης από ένα κράτος κατά της κυριαρχία, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας ενός άλλου κράτους ή κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη των Η.Ε. όπως θεσπίζεται στον παρόντα ορισμό». Η ερμηνευτική σημείωση περιλαμβάνει «ότι στον παρόντα ορισμό ο όρος «κράτος» (α) χρησιμοποιείται ανεξάρτητα από τα ενδεχόμενα ζητήματα αναγνώρισης ή κατά πόσο ένα κράτος είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών (β). Συμπεριλαμβάνει, όπου προσθήκει στην έννοια «ομάδα κρατών»».

Η «Ερμηνευτική σημείωση» αναδείχθηκε ως συνέπεια μιας συζήτησης που προέκυψε εδώ και χρόνια αναφορικά με τις πολιτικές «οντότητες» οι οποίες δεν περιορίζονταν από εθνικά σύνορα. Σε όλα τα προσχέδια η έκτη Δύναμη αναφερόταν στον

⁹⁰ βλ. A/9019 of Twenty – Eight Session, σελ.18, Η Αίγυπτος και η Ρουμανία υποστήριξαν την τελευταία φράση ως προϋπόθεση της ύπαρξης της τρίτης φράσης του άρθρου 5.

όρο «κράτος», έκανε λόγο όμως και για διεθνή σύνορα, θέλοντας να συμπεριλάβουν εδάφη που το καθεστώς τους ήταν υπό αμφισβήτηση. Η αναφορά στην «ομάδα κρατών», έφερε αντιθέσεις στην έκτη επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη της την γερμανική Δημοκρατία, αντιδρώντας σε οποιαδήποτε μορφή συλλογικής ευθύνης.⁹¹ Στο άρθρο 1 μετά από consensus δεν συμπεριλήφθηκε η «απειλή» βίας παρόλο που στον Χάρτη της Νυρεμβέργης περιλαμβάνεται η «απειλή» ως επιθετική ενέργεια. Πολλά κράτη διέκριναν μια διαφορετικότητα για το πως η επίθεση ανταποκρίνεται σε κράτος και του πως προκύπτει η ατομική ποινική ευθύνη.

Το άρθρο δυο, αναφέρεται από την πρώτη χρήση ένοπλης βίας ως ένδειξη επιθετικής πράξης, συγκεκριμένα «η πρώτη χρήση ένοπλης βίας από ένα κράτος, κατά παράβαση του Χάρτη, θα αποτελεί ένδειξη (prima facie απόδειξη) επιθετικής πράξης. Ωστόσο το Συμβούλιο Ασφαλείας δύναται, σύμφωνα με τον Χάρτη, να συμπεράνει ότι, υπό το φως άλλων σχετικών περιστατικών συμπεριλαμβανομένου και του γεγονότος ότι η συγκεκριμένη πράξη ή οι συνέπειές της δεν είναι επαρκούς βαρύτητας, δεν δικαιολογείται η διαπίστωση ότι έχει διαπραχθεί επιθετική πράξη».

Το άρθρο 2 σχετίζεται καθαρά με την προτεραιότητα της δράσης και της επιθετικής πρόθεσης η οποία έχει τις ρίζες της στην Σοβιετική Πρόταση του 1933 που όριζε ότι το κράτος που θα διεξάγει πρώτο παράνομη δράση, θα θεωρείται αυτόματα ως επιτιθέμενο. Η έκτη Δύναμη το 1964 που συστήθηκε, όριζε ότι πριν μια πράξη να χαρακτηριστεί ως επιθετική, θα έπρεπε να διαπράξει μια από τις πέντε απαγορευμένες ενέργειες.⁹² Με το πέραςμα των συζητήσεων οι Ανατολικές χώρες υποστήριζαν σθεναρά ότι πρέπει να συμπεριληφθεί η πρόθεση ή όπως είναι γνωστή η *animus aggressionis*.⁹³ Διαφώνησαν στο ότι είναι απίθανο να οριοθετήσεις ποιος έδρασε πρώτος εφόσον μπορεί στην περίπτωση της ατομικής βόμβας να είναι αδύνατη η άμυνα. Η ερμηνεία του όρου «prima facie» γέννησε πολλά προβλήματα και συγκρουόμενες ερμηνείες. Μπορεί να ερμηνευόταν ότι η επίθεση ίσχυε μέχρι την ένδειξη ότι αντικρουόταν ή ότι άφηνε να εννοηθεί η υποψία ότι μπορεί να αποτελούσε επίθεση.

Το Άρθρο τρία, τις πράξεις που αποτελούν την επιθετική ενέργεια «οι παρακάτω πράξεις, ανεξάρτητα από την κήρυξη πολέμου, θα χαρακτηρίζονται ως επιθετικές πράξεις, υπό τις προϋποθέσεις και τους ορισμούς του άρθρου 2». Αναγνωρίστηκε ότι το σύγχρονο διεθνές δίκαιο, η κήρυξη του πολέμου δεν αποτελεί πλέον τυπολογία έκφρασης

⁹¹ Οι σκοποί του Χάρτη απαριθμούνται σε τέσσερις παραγράφους του Άρθρου 1, προσθέτονται στοιχεία για την ειρηνική επίλυση των διαφορών του Χάρτη VI.

⁹² βλ. Twenty – Fifth Session, Report of Special Committee Supp. No 19 A/ 8019, 13 Jul – 14 Aug 1970.

⁹³ βλ. Twenty – Seventh Session, Report of Special Sixth Committee A/8929, 7 Dec 1972.

για την δήλωση ύπαρξης πολέμου ή εχθροπραξιών. Η κήρυξη πολέμου ανταποκρίνεται στο κλασσικό διεθνές δίκαιο. Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όπου το διεθνές δίκαιο πέρασε πλέον σε μια νέα δυναμική, η οριοθέτηση της ύπαρξης επίθεσης αποτελεί το συνώνυμο της κήρυξης πολέμου, σε πιο πρακτική σύγχρονη και πλήρης μορφή. Αυτό το σημείο έγινε ευπρόσδεκτο από την Έκτη Επιτροπή, ιδίως γιατί στον Χάρτη δεν γίνεται καμία αναφορά στον όρο πόλεμο.⁹⁴

Η πρώτη παράγραφος του τρίτου άρθρου περιλαμβάνει ότι: «(α) η εισβολή ή η επίθεση από τις ένοπλες δυνάμεις ενός κράτους, του εδάφους ενός άλλου κράτους ή στρατιωτική κατοχή οποιασδήποτε μορφής και οσοδήποτε προσωρινή, που αυτή την εισβολή ή επίθεση, καθώς και οποιαδήποτε προσάρτηση εδάφους ενός άλλου κράτους ή τμήματός του με τη χρήση βίας». Ήταν εξ' αρχής αποδεκτό από την Επιτροπή ότι η παραδοσιακή μορφή της επίθεσης που περιλαμβάνει την εισβολή ή επίθεση, θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην λίστα των αμιγών επιθετικών ενεργειών.⁹⁵ Υπάρχουν διαφοροποιήσεις στην διατύπωση που απέρρεε από το 1973, ως προς την διατύπωση «στρατιωτική κατοχή» και «προσάρτηση» που είχε προστεθεί από την 13^η Δύναμη.⁹⁶ Αντανακλάται από την διατύπωση της «στρατιωτικής κατοχής» η βούληση των κρατών που βρίσκονταν ή ήταν υπό στρατιωτική κατοχή να συμπεριλάβουν τον όρο.

Η εισβολή και η επίθεση έχουν συμπεριληφθεί αρχικά ως αμιγείς επιθετικές πράξεις. Πρέπει όμως να αναζητηθεί κατά πόσο η «κατοχή έστω και προσωρινή» ή η «προσάρτηση» αν αποτελεί ουσιαστική προσθήκη στο έγκλημα που ήδη έχει χαρακτηριστεί ως «το σοβαρότερο όλων των εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας όλου του κόσμου». Η στρατιωτική κατοχή και η προσάρτηση εδάφους που προέρχεται από την χρήση βίας, αποτελεί ρητή απαγόρευση υπό το διεθνές δίκαιο, παρόλο που παραδοσιακά και συνεχόμενα τα μέρη της σύρραξης εφαρμόζουν αυτή την πρακτική.⁹⁷ Το παράνομο της κατοχής και της προσάρτησης περιλαμβάνει περίπλοκες διαστάσεις που εμπερικλείουν πολύπλοκα πολιτικά, εθνικά και στρατιωτικά ζητήματα⁹⁸. Περιλαμβάνει την ευθύνη της κατεχόμενης δύναμης κράτους ως διοικητική αρχή, εγείρει ζητήματα διεθνούς ευθύνης, παράνομης διοίκησης κράτους και φυσικά δεν μπορεί ποτέ

⁹⁴ βλ. Ballis W., The Legal Position of War: Changes in it's Practice and Theory from Plato to Vettel (1937).

⁹⁵ βλ. Twenty – Sixth Session, Supp. No 19 A / 8419, Report of Special Committee, 1 Feb – 5 Mar 1971.

⁹⁶ βλ. Twenty – Seventh Session, Supp. No 19 A/ 8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972.

⁹⁷ βλ. ομοιότητες με την 7^η παράγραφο προοιμίου.

⁹⁸ βλ Στ.Ε Περράκης , Η πολεμική κατοχή στο Σύγχρονο Διεθνές δίκαιο τ'Α Εκδόσεις Αντ Ν Σακκουλα 1990 σελ 83

να αναγνωριστεί ως νόμιμη. Υπάρχει επίσης η άποψη ότι η κατοχή ή η προσάρτηση εδάφους άλλου κράτους αποτελεί από μόνη της συνεχόμενη «επιθετική ενέργεια».

Η δεύτερη παράγραφος τρίτου μέρους διατυπώνεται ως τον «βομβαρδισμό από τις ένοπλες δυνάμεις ενός κράτους κατά του εδάφους άλλου κράτους ή η χρήση οποιωνδήποτε όπλων κατά του εδάφους άλλου κράτους»⁹⁹. Το κείμενο τελικά υιοθετήθηκε κατά το βασικό του μέρος ήδη από το 1972.¹⁰⁰ Η Τρίτη παράγραφος του τρίτου άρθρου αναφέρει ότι τον: «αποκλεισμό των λιμένων ή των ακτών ενός κράτους από τις ένοπλες δυνάμεις άλλου κράτους». Ο αποκλεισμός θεωρήθηκε ως κλασσικό δείγμα «επιθετικής ενέργειας». Η καθεαυτή μορφοποίηση της διάταξης προτάθηκε από την 13^η Δύναμη και ήταν σχεδόν πανομοιότυπη με την Σοβιετική πρόταση. Η 6^η Δύναμη δεν περιέλαβε τον αποκλεισμό στο προσχέδιό της, αλλά ήταν σχεδόν προετοιμασμένη ότι θα συμπεριλαμβάνονταν. Καμιά ειδική συζήτηση δεν έγινε επί του νοήματος του «αποκλεισμού».

Η τέταρτη παράγραφος του τρίτου άρθρου περιλαμβάνει την «επίθεση από ένοπλες δυνάμεις ενός κράτους στις χερσαίες, θαλάσσιες ή εναέριες δυνάμεις ή στα ναυτικά ή εναέρια σκάφη ενός άλλου κράτους». Στον ορισμό του Πολίτη το 1933 περιλαμβανόταν ανάμεσα στις «επιθετικές ενέργειες» η επίθεση σε πλοία ή αεροσκάφη άλλου κράτους¹⁰¹. Η Ειδική Επιτροπή το 1972 συμφώνησε το κείμενο να χαρακτηριστεί ως επίθεση. Μέχρι το 1972 αποτέλεσμα πολλών συναντήσεων ήταν τα αλιευτικά δικαιώματα στα παράκτια νερά και σε αυτό η Ειδική Επιτροπή πρόσθεσε την αναφορά στην επίθεση ότι «στα θαλάσσια και εναέρια σκάφη» ως ένδειξη επίθεσης.¹⁰²

Η πέμπτη παράγραφος του τρίτου άρθρου διατυπώνεται ως «η χρησιμοποίηση των ενόπλων δυνάμεων ενός κράτους που βρίσκονται στο έδαφος ενός άλλου κράτους με την συμφωνία του τελευταίου, κατά παράβαση των όρων που προβλέπονται στην σχετική συμφωνία ή οποιαδήποτε παράταση της παραμονής στο έδαφος αυτό και μετά την λήξη της συμφωνίας». Αυτή η διάταξη προέρχεται από την 6^η Δύναμη, ότι η χρήση ένοπλης βίας παράνομα σε άλλο κράτος αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών συνθηκών της άδειας για την παρουσία τους, γιατί η βία χρησιμοποιείται ώστε να επιτευχθεί ο απαγορευμένος σκοπός.

⁹⁹ βλ. άρθρο 2 παρ.3 του Χάρτη Ηνωμένων Εθνών.

¹⁰⁰ βλ. ομοίως Twenty – Seventh Session, Supp. No 19 A/ 8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972.

¹⁰¹ βλ. Plenarg Meeting 2319, of G.A., η Παραγουάη, το Εκουαδόρ και η Ιαπωνία επέμειναν για την προηγούμενη ερμηνεία των δικαιωμάτων τους.

¹⁰² βλ. Twenty – Ninth Session, Supp No 19, A/9619, Report of Special Committee, 11 Mar - 12 Apr 1974.

Η έκτη παράγραφος του τρίτου άρθρου, αναφέρει ρητά ότι «η άδεια ενός κράτους το οποίο έχει θέσει το έδαφός του στην διάθεση άλλου κράτους, να χρησιμοποιηθεί το έδαφος αυτό από το τελευταίο κράτος για την πραγματοποίηση επιθετικής πράξης κατά του τρίτου κράτους». Η διάταξη αυτή προέρχεται από την πρακτική των κρατών, να εξοπλίζουν και να χρηματοδοτούν ομάδες ανταρτών προκειμένου να επιτεθούν στο γειτονικό κράτος. Η έκθεση Πολίτη απαριθμούσε ως επιθετική πράξη την ενίσχυση ενόπλων δυνάμενων προκειμένου να εισβάλουν σε έδαφος άλλου κράτους.¹⁰³ Η Σοβιετική αντιπροσωπία στην Ειδική Επιτροπή σημείωσε ότι οι παράνομες ενέργειες γίνονται συνήθως από τα δύο μέρη και επέμεινε στην δυσκολία απόδειξης της «ακυρότητας» της συμφωνίας. Το κείμενο δεν μπορεί να ανταποκριθεί σε περιπτώσεις που η τοπική κυβέρνηση δεν έχει επαρκής γνώση ή αποτελεσματικό έλεγχο στις δραστηριότητες των ανταρτών.¹⁰⁴

Η έβδομη και τελευταία παράγραφος του τρίτου άρθρου περιλαμβάνει την έννοια της έμμεσης επίθεσης ως «την αποστολή εκ μέρους ή για λογαριασμό ενός κράτους ενόπλων συμμοριών, ομάδων, άτακτων ή μισθοφόρων που πραγματοποιούν κατά άλλου κράτους πράξεις ένοπλης βίας τέτοιας βαρύτητας ώστε είτε να ισοδυναμούν με τις πράξεις που καταγράφονται παραπάνω είτε να εμπλέκουν ουσιαστικά τέτοιες πράξεις». Ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα διαπραγματευτικά σημεία, για την επίτευξη του τελικού consensus επί του ορισμού υπήρξε η έννοια της έμμεσης επίθεσης. Αποτελούσε θέση της 6^{ης} Δύναμης ότι η έμμεση επιθετική ενέργεια όπως η ενίσχυση ενόπλων δυνάμεων, ήταν η πιο συχνή και σοβαρή μορφή έμμεσης χρήσης βίας και ότι αν επεδίωκε η Ειδική Επιτροπή έναν ρεαλιστικό και αποδεκτό ορισμό, θα έπρεπε να τη συμπεριλάβει.¹⁰⁵

Το Τέταρτο Άρθρο σημειώνει τον μη εξαντλητικό χαρακτήρα της απαρίθμησης των επιθετικών ενεργειών και συγκεκριμένα, «η απαρίθμηση των παρακάτω πράξεων δεν είναι εξαντλητική. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δύναται να κρίνει ότι άλλες πράξεις αποτελούν επίθεση σύμφωνα με τον Χάρτη». Το σημείο που όλα τα μέλη της Ειδικής Επιτροπής συμφωνούσαν, ήταν ότι η οριοθέτηση του επιτιθέμενου θα έπρεπε να αφεθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας.¹⁰⁶ Το Συμβούλιο Ασφαλείας κατέχει βάση του Χάρτη την πρωταρχική εξουσία να αποφαινεται επί των ενδεχόμενων ζητημάτων της επίθεσης. ο παρόν ορισμός της επίθεσης έχει την δυναμική «ενοχοποίησης» των ασυμβίβαστων προς

¹⁰³ Βλ. Doc. A/AC. 134/ W.G. 4/ R.6

¹⁰⁴ βλ. σχετικά N.D.Bowett, Reprisals Involving Recourse to Armed Force, 66AJIL 1 (1972), Falk R., The Beirut Raid and the International Law of Retaliation, 63 AJIL 415 (1969), Blum Y.Z., The Beirut Raid and the International Double Standard, 64 AJIL 73 (1970).

¹⁰⁵ βλ. Twenty – Fifth Session, Report of Special Committee, Supp No 19, A/8019, 13 Jul - 14 Aug 1970.

¹⁰⁶ βλ. Ed Comment, The «Uniting for Peace» Resolution of the UN 45 AJIL 130 1951.

το διεθνές δίκαιο πράξεων τόσο των κρατών όσο και των ατόμων. Το άρθρο 4 έχει την απαιτούμενη ευελιξία ώστε να υποδείξει μια ελάχιστη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην νόμιμη και την παράνομη χρήση βίας.

Το πέμπτο άρθρο αναφέρει ρητά ότι καμία εκτίμηση δεν μπορεί να δικαιολογήσει επίθεση συγκεκριμένα, «επίθεση δεν δικαιολογείται για οποιαδήποτε εκτίμηση, οποιασδήποτε φύσης, πολιτική, οικονομική, στρατιωτική ή άλλη». Αυτή η διάταξη δεν εμφανίσθηκε σε κανένα πρωτότυπο των τριών προτάσεων που κατατέθηκαν, η προέλευση της παρούσας ρύθμισης βρίσκεται στον Σοβιετικό ορισμό του 1933 και έγινε επίσης δεκτός και στην έκθεση Πολίτη. Βασίζεται δικαιοδοτικά στις κατηγορίες των Ηνωμένων Πολιτειών, στις δίκες της Νυρεμβέργης και αναπαράχθηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου.¹⁰⁷ Η παρούσα διάταξη κατατέθηκε από την Ρουμανία το 1972.¹⁰⁸ Η διάταξη αυτή αποστερεί οποιοδήποτε κίνητρο στον επιτιθέμενο.

Η πρώτη παράγραφος του πέμπτου άρθρου, είναι ιδιαίτερα σημαντική εφόσον αναγνωρίζεται για ακόμη μία φορά η επίθεση ως διεθνές έγκλημα «συγκεκριμένα, ο επιθετικός πόλεμος είναι έγκλημα κατά της διεθνούς ειρήνης. Η επίθεση δημιουργεί διεθνή ευθύνη». Είναι πασιφανές ότι η παρούσα παράγραφος σχετίζεται με την ποινική φύση της επίθεσης, παράγοντας μια εξαιρετική συναινετική συμφωνία, έτσι όπως το consensus επιτεύχθηκε. Η διάκριση μεταξύ επίθεσης και επιθετικού πολέμου, απέρρεε από τις Δίκες της Νυρεμβέργης και παρακολουθεί την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου και την Γενική Συνέλευση.¹⁰⁹ Η μεγάλη δίκη της Νυρεμβέργης κατά του Goring απέδωσε ποινική ευθύνη μόνο στον επιθετικό πόλεμο. Αντίστοιχα στις δίκες του Control Council Law No 10, παρόλο που η Αυστρία και η Τσεχοσλοβακία καταλήφθηκαν από την Γερμανία χωρίς πόλεμο, στις παρούσες αποφάσεις θεωρήθηκαν επιθετικές ενέργειες και αποδόθηκε ατομική ποινική ευθύνη.¹¹⁰

Η δεύτερη παράγραφος του Πέμπτου άρθρου, όριζε ότι «οποιαδήποτε εδαφική απόκτηση ή ειδικό πλεονέκτημα που προκύπτει από επίθεση, ούτε είναι, ούτε θα αναγνωρίζεται ως νόμιμο». Η διάταξη αυτή έχει παρουσιαστεί ήδη πολλές φορές με πολλές μορφές, εμμένοντας πάντα στην μη αναγνώριση εδάφους ή οποιουδήποτε άλλου εδαφικού πλεονεκτήματος ως αποτέλεσμα στρατιωτικής κατοχής. Η Συρία και η

¹⁰⁷ βλ. League of Nations, Conference for the Reduction and Limitation of armaments, Conf. D/C.G/108 May 24, 1933, Politis Report, βλ. Nazi conspiracy and Aggression Vol I σελ. 166, βλ. Sixth Session Supp. No 9 (A/1858) Report of ILC 1981.

¹⁰⁸ βλ. Twenty – Seventh Session, Supp No 19, A/8719, Report of Special Committee, 31 Jun – 3 Mar 1972, σελ.23.

¹⁰⁹ βλ. Ferencz B.B., Compensating Victims of Crimes of War, 12 Virginia Jour of Int. Law 343 (1972), Triffterer O. Jurisdiction over States for crimes of States, Vol II Bossiouni and Nanda Eds, A Treatise on International Criminal Law, 1973.

¹¹⁰ βλ. Trials of War Criminal before the Nuremberg Military Tribunal Under Control Council Law, No 10 Vol XV. Judgment in Ministries Cases.

Αίγυπτος είχαν εμμένει πολύ στο να συμπεριληφθεί αυτή η πρόταση στις διαπραγματεύσεις,¹¹¹ διάταξη που επίσης συναντάται στην Διακήρυξη «Φιλικών Σχέσεων».¹¹² Η διάταξη αυτή αποτελεί αρχή παγιωμένη από το εθιμικό δίκαιο και δεν αναγνωρίζεται οποιοδήποτε πλεονέκτημα που αποτελεί αποτέλεσμα επίθεσης.¹¹³ Η παράγραφος αυτή έγινε άμεσα και γρήγορα αποδεκτή από τα κράτη της Ειδικής Επιτροπής.

Το έκτο άρθρο αναφέρει ότι «κανένα σημείο στον παρόντα ορισμό δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι κατά οποιονδήποτε τρόπο διευρύνει ή συντελεί στην έκταση εφαρμογής του Χάρτη, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που αφορούν περιπτώσεις στις οποίες η χρήση βίας είναι νόμιμη». Ιστορικά η «αυτοάμυνα» έχει αποτελέσει πιο συχνά την περίπτωση που δικαιολογεί πράξεις επίθεσης. Η 13^η Δύναμη έχοντας την πρακτική αυτή υπόψη της και το φόβο ότι τα ισχυρά κράτη θα επιμείνουν στο άρθρο 51 ώστε να αιτιολογήσουν την χρήση βίας.¹¹⁴ Η 13^η Δύναμη στην πρότασή της τόνισε ότι η ενεργοποίηση της νόμιμης άμυνας και η λήψη μέτρων θα έπρεπε να είναι αναλογικά προς την ένοπλη επίθεση.¹¹⁵ Ακόμη το Συμβούλιο Ασφαλείας θα μπορούσε να αποφανθεί κατά πόσο η χρήση βίας ήταν αιτιολογημένη υπό προϋποθέσεις, η κατά πόσο αιτιολογείται εστί όπως απαιτείται από το άρθρο 51 ώστε να μην έχει ήδη αντιδράσει το Συμβούλιο Ασφαλείας και αναγκαία ώστε να αντιμετωπιστεί η επιθετική πράξη.¹¹⁶ Τελικά η διάταξη υιοθετήθηκε παρόλη την εμμονή τόσο της 6^{ης} Δύναμης, όσο της Σοβιετικής Ένωσης να συμπεριληφθεί το άρθρο 51.

Το έβδομο άρθρο, αναφέρεται ρητά στην αυτοδιάθεση και την χρήση βίας και συγκεκριμένα, «το δικαίωμα όπως απορρέει από τον Χάρτη, της αυτοδιάθεσης, ελευθερίας και ανεξαρτησίας των λαών που αποστερήθηκαν βίαια από το δικαίωμα αυτό και αναφέρονται στη Διακήρυξη για τις αρχές του διεθνούς δικαίου που αφορούν τις φιλικές σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ κρατών, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα των λαών υπό αποικιακά ή ρατσιστικά καθεστώτα άλλης μορφής ξένη κυριαρχία, δεν παραβλέπεται από οποιαδήποτε σημείο του παρόντα ορισμού της επίθεσης και συγκεκριμένα από τις διατάξεις του άρθρου 3. εξίσου δεν παραβλάπτεται το δικαίωμα των παραπάνω λαών να αγωνίζονται προς το σκοπό αυτό και

¹¹¹ βλ. Twenty - Ninth Session, Supp No 19, A/9619, Report of Special Committee, 11 Mar – 12 Apr 1974.

¹¹² βλ. Twenty - Eighth Session, Supp No 19, A/9019, Report of Special Committee, 25 Apr – 30 May 1973.

¹¹³ βλ. Waldock C.H., The Regulation of the Use of Force, 81 Recueil de Cours 455, 481 (1952).

¹¹⁴ βλ. Ben-Zamin Ferencz B., Defining Aggression: Where it stand and where it's going, 66 AJIL 491, 500 – 502 (1972).

¹¹⁵ βλ. Twenty - Seventh Session, Supp No 19, A/8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972.

¹¹⁶ βλ. Bowett D.W., Self – Defense in International law, 1958.

να αναζητούν ή δέχονται συνδρομή, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη και με την Διακήρυξη που προαναφέρθηκε».

1.4.7 Η Σημασία του Ορισμού της επίθεσης

Η Γενική συνέλευση προσπάθησε να αποδώσει στον ορισμό της επίθεσης μια οικουμενική εκτίμηση. Σε κάθε περίπτωση παρά τις κριτικές που είχαν διατυπωθεί μπορεί να αποτελέσει μια κατευθυντήρια γραμμή στην διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας, να την ενεργοποιήσει βάση των εξουσιών του που απορρέουν από το Κεφάλαιο VII. Ο ορισμός της επίθεσης ως νομικός ορισμός μπορεί να επηρεάσει την διεθνή δικαιοταξία, τόσο συμπεριλαμβάνοντας το παρόν ψήφισμα στην διεθνή νομολογία αποδίδοντας τον χαρακτήρα εθιμικού δικαίου, όσο και οδηγώντας προς την απόδοση ατομικής ποινικής ευθύνης στους υπεύθυνους της επιθετικής πράξης μέσω του Σχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ασφάλειας της Ανθρωπότητας όσο και καταρτώντας το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που περιέχει στην αρμοδιότητά του το έγκλημα της επίθεσης.

Ο ορισμός της επίθεσης είναι ξεκάθαρο ότι αντανάκλα την πολιτική βούληση των κρατών καθώς και την πολιτική υφή του Συμβουλίου Ασφαλείας που εδώ και είκοσι εννέα χρόνια έχει αδρανοποιήσει ως προς την χρήση του ορισμού της επίθεσης. Ο παρόν ορισμός παρά την νωχελικότητα των ισχυρών κρατών αποτελεί ένα status quo, ένα κεκτημένο ίσως εύθραυστο στην βούληση των κρατών να το αξιοποιήσουν, ως ένα βήμα πιο κοντά στην ειρήνη και ασφάλεια της ανθρωπότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΙΙΙ. ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2. Εισαγωγική αναφορά του δευτέρου κεφαλαίου

Στο κεφάλαιο αυτό δίνεται έμφαση στην προοδευτική κωδικοποίηση και ανάλυση των νέων στοιχείων του εγκλήματος κατά της ειρήνης προσανατολισμένο στην ατομική ποινική ευθύνη. Γίνεται επίσης αναφορά και διάκριση της διεθνούς ευθύνης από την

ατομική ποινική ευθύνη βάση των Σχεδίων της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου. Στην συνέχεια αναλύεται το πέρασμα στην δημιουργία του Καταστατικού της Ρώμης καθώς επίσης οι διαπραγματευτικές αντιξοότητες επί του εγκλήματος της επίθεσης.

Η δημιουργία της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου έδωσε την ώθηση στην κωδικοποίηση του Δικαίου για τα εγκλήματα πολέμου και γι' αυτό ανατίθεται ¹¹⁷ η επεξεργασία των σχεδίων για την για την διαμόρφωση στο πλαίσιο μιας γενικής κωδικοποίησης των εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας και η σύνταξη ενός Διεθνούς Ποινικού Κώδικα ¹¹⁸. Το ψήφισμα 174(11) της 21^{ης} Νοεμβρίου εγκαθιδρύει την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου και με το ψήφισμα 177(11) την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή αναλαμβάνει να διαμορφώσει τις αρχές εκείνες του Διεθνούς Δικαίου που προκύπτουν από το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και τις αποφάσεις της Νυρεμβέργης.

2.1 Το σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων του 1954

2.1.1 Η Εισήγηση Σπυρόπουλου

Πρώτος ειδικός εισηγητής υπήρξε ο Σπυρόπουλος, ο οποίος υπέβαλλε το 1954 ένα σχέδιο κώδικα εγκλημάτων. Και το οποίο κατατίθεται στην Γενική Συνέλευση. Επί του έργου της κωδικοποίησης, η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου δημιούργησε υποεπιτροπές και η Γενική Συνέλευση με ψήφισμα της κάλεσε σε υποβολή σχεδίων τις κυβερνήσεις των κρατών ¹¹⁹. Στην τρίτη σύνοδο της Επιτροπής, υιοθετείται το σχέδιο κώδικα όπως παρουσιάστηκε από δεύτερη εισήγηση του Σπυρόπουλου ¹²⁰. Η παρούσα εισήγηση αποτελείται από πέντε άρθρα για τα εγκλήματα που περιέχουν κίνητρα και απαιτούν τη διατάραξη της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας. Το κύριο σώμα των εγκλημάτων αποδίδει ατομική ποινική ευθύνη.

Η εισήγηση δεν περιελάμβανε προβλέψεις για την εφαρμογή των διατάξεων, την δίωξη και την τιμωρία των εγκλημάτων, εφόσον αναμενόταν η προοπτική για την ίδρυση ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Αναμενόταν ότι η ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου θα απέδιδε λύσεις στην εξισορρόπηση συγκρουόμενων καταστάσεων και συμφερόντων, η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου ωστόσο δήλωσε ότι η ίδρυσή του είναι επιθυμητή και πιθανή χωρίς να διευκρινίσει και περισσότερο επ' αυτού.

¹¹⁷ βλ. UNGA Res 95(1)

¹¹⁸ βλ. Wright Q, The Law of the Nuremberg Trial, AJIL (41) 1947, σελ.66

¹¹⁹ βλ. UNGA Res 488 / 12 Δεκ. 1990

¹²⁰ βλ. UN Doc/A/CN.4.144 Yb 1951

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου δεν προσδιορίζει το ακριβές ποσοστό της ενσωμάτωσης των αρχών της Νυρεμβέργης στο σχέδιο της, περιορίζεται στην ανεύρεση των αδικημάτων που σχετίζονται και θέτουν σε κίνδυνο ή διαταράσσουν τη διεθνή ειρήνη και ασφαλείας¹²¹. Το 1951 η έκτη σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ ζητά αναβολή της συζήτησης για τον Κώδικα Εγκλημάτων, με την αιτιολογία ότι οι κυβερνήσεις δεν είχαν εγκαίρως λάβει το σχέδιο προκειμένου να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους¹²². Οι παρατηρήσεις των κρατών κατατίθενται στην έβδομη σύνοδο το 1952, αλλά το θέμα παραλείπεται από την agenda της Γενικής Συνέλευσης, εφόσον συνεχίζονταν οι εργασίες της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου. Η τελευταία το 1953 ζητά από τον Σπυρόπουλο νέα έκθεση ώστε να ληφθούν οι παρατηρήσεις των κυβερνήσεων αλλά και οι προτεινόμενες αλλαγές. Το σχέδιο κώδικα τροποποιείται, θέτοντας ζητήματα όπως η παρέμβαση των αρχών του κράτους με εξαναγκαστικά μέτρα στις εσωτερικές υποθέσεις άλλου κράτους¹²³. Αναφορικά με το ζήτημα της ιεραρχικής προσταγής που υφίστανται όταν ο εκτελεστής μιας από ανώτερο διαταγής πράξη θεωρείται υπεύθυνος, αν στην συγκεκριμένη χρονική στιγμή και υπό τις περιστάσεις, του ήταν δυνατό να μη συμμορφωθεί με την διαταγή¹²⁴.

2.1.2 Το σχέδιο κώδικα εγκλημάτων

Το σχέδιο κώδικα του 1954 αποτελείται από τέσσερα άρθρα¹²⁵ το πρώτο το οποίο περιλαμβάνει ορισμούς και κατοχυρώνει την αρχή της ατομικής ευθύνης, το δεύτερο κωδικοποιεί τα εγκλήματα, το τρίτο άρθρο προσδιορίζει την ατομική ποινική ευθύνη του επικεφαλής ενός κράτους ή ανωτέρου αξιωματικού και το τέταρτο άρθρο προσδιορίζει την προσταγή, με αρνητική διατύπωση και καθιστά ως αυτόματα εγκλήματα, την συνωμοσία, την άμεση υποκίνηση σε πόλεμο, τη συμμετοχή και τον σχεδιασμό του εγκλήματος. Το δεύτερο άρθρο ασχολείται με την καταγραφή των εγκλημάτων, αρχικά καταγράφεται η απειλή επίθεσης ή επίθεση, η προετοιμασία και η ενθάρρυνση της επίθεσης, στην συνέχεια η οργάνωση ή η ενθάρρυνση οργάνωσης ένοπλων ομάδων για δράση σε επικράτεια άλλου κράτους, μετά αναγράφεται η πρόκληση ταραχών σε άλλο κράτος, καθώς και η ανάληψη ή η ενθάρρυνση τρομοκρατικών δραστηριοτήτων¹²⁶. Τελικά το σχέδιο κώδικα που κατατέθηκε το 1954 μετά από συνεχόμενες αναβολές το 1957¹²⁷, το

¹²¹ βλ. Yb. ILC 1964 meeting βλ. παρ.54

¹²² βλ. Χατζηκωνσταντίνου Κ.Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Ι.Σιδέρης,Αθήνα 1999, σελ.357

¹²³ βλ. Sydney D. Baley, Prohibitions and restraints in war, Oxford paper books, RIIAFF 1972 σελ.48

¹²⁴ βλ. Yearbook of ILC 1954 II 149-152

¹²⁵ βλ. Draft code of Offences against Peace and Security of Mankind 1954

¹²⁶ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.1

¹²⁷ βλ. UN GA Res 1186 (XII) 11 Δεκ. 1957

θέμα παρακάμπτεται και συνδέεται με τον ορισμό της επίθεσης το 1968 επανέρχεται στην agenda της Γενικής Συνέλευσης, χωρίς αποτέλεσμα μέχρι το 1977 που η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου συζητά την πιθανότητα αναθεώρησης¹²⁸.

2.1.3 Το Σχέδιο Κώδικα του 1985 και οι Εργασίες της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου.

Με την ολοκλήρωση του ορισμού της επίθεσης¹²⁹ η Γενική Συνέλευση εγγράφει στην agenda της το θέμα περί ενός σχεδίου κώδικα εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας και παραπέμπει το ζήτημα στην έκτη επιτροπή¹³⁰, εφόσον η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου είχε παρουσιάσει από τη 19^η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης την πρόταση περί αναθεώρησης του σχεδίου κώδικα του 1954¹³¹. Το 1978 η Γενική Συνέλευση καλεί την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου να επανεξετάσει το θέμα του Κώδικα, λαμβάνοντας υπ' όψη την προοδευτική ανάπτυξη μετά την υιοθέτηση του ορισμού της επίθεσης¹³².

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου συμπεριέλαβε το αίτημα στην agenda της 34^{ης} συνόδου της και όρισε ως ειδικό εισηγητή τον Doubou Thiam, ο οποίος δημιούργησε ομάδα εργασίας και εκλήθη ο Γενικός Γραμματέας να δώσει τα ενημερωτικά στοιχεία αναφορικά με τον κώδικα και τις παρατηρήσεις που τέθηκαν από τις κυβερνήσεις στην διάθεση της Επιτροπής¹³³. Η Γενική Συνέλευση ζήτησε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου την υποβολή ενός προσχεδίου του κώδικα εγκλημάτων που θα περιλαμβάνει το σκοπό και τη δομή αυτού¹³⁴, καθώς θα απευθύνει πρόσκληση στα κράτη και τους διακυβερνητικούς οργανισμούς. Πρόσκληση που τελικά έγινε δεκτή, υποβάλλοντας μια πρώτη έκθεση του ειδικού εισηγητού, η οποία περιελάμβανε μια σύνοψη διεθνών κειμένων και αναλυτικής εισήγησης¹³⁵.

¹²⁸ βλ. Yb of ILC, 1977 (II) 2 σελ. 130 παρ.11

¹²⁹ Την περίοδο αυτή έχει συναφθεί πέρα από την Σύμβαση για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων και τα πρόσθετα πρωτόκολλα του 1977, έχει τεθεί σε ισχύ στις 11 Νοεμβρίου 1970, η συνθήκη για τη μη εφαρμογή νομοθετικών περιορισμών στα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

¹³⁰ βλ. Yb ILC 1993 meeting παρ.3 Section E, ILC XXX IX / Conf. Room Doc.3 και Add.1.A/CN 4 / 398, A/CN 4/404, A/CN 4/407 και Add 1-2 A/CN 4/ L. 4/0 doc a/c 6/41/6

¹³¹ βλ. Doc A /37/470-GA, Res. 33197 16 Δεκ. 1978 – A/32/470 Res 35/49 4 Δεκ. 1980

¹³² UN GA Res 36/106 Yb 1985 τ II παρ.2 σελ.9

¹³³ Yb ILC 1982 + II (2) doc. A/37/10 par 255

¹³⁴ Yb ILC 1982 και II (1) doc. A/Doc 4/358 Add 1-4

¹³⁵ βλ. ομοίως ILC 1983 τ II (1), A/CN 4/364, A/CN 4/368, A/CN 4/365

2.1.4 Οι Εισηγήσεις του Doubou Thiam

Η πρώτη έκθεση του ειδικού εισηγητού¹³⁶ και οι απαντήσεις των κρατών¹³⁷ επιτρέπουν την διαμόρφωση θέσεων για το σκοπό, τη μεθοδολογία και την εφαρμογή του κώδικα. Η μεθοδολογία βασιζόταν στις γενικές αρχές του ποινικού δικαίου, ενώ το φάσμα επί της αρμοδιότητας του κώδικα θα προσδιοριζόταν για σκοπό της εφαρμογής του κώδικα, δηλαδή της κάλυψης των σοβαρών βασικών διεθνών εγκλημάτων¹³⁸. Ο κώδικας θα περιλάμβανε εγκλήματα βασισμένα στην ατομική ποινική ευθύνη των κρατών¹³⁹.

Η δεύτερη έκθεση του ειδικού εισηγητή Doubou Thiam, περιλαμβάνονται βασικά δύο θέματα, τα αδικήματα τα οποία ήδη προαναφέρθηκαν στο σχέδιο κώδικα 1954, καθώς και πράξεις οι οποίες προβάλλονται απειλητικά μετά το 1954 και θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στον κώδικα τέτοιες πράξεις αποτελούν η αποικιοκρατία, το apartheid, η οικονομική επίθεση, η βλάβη από το περιβάλλον αλλά και ο μισθοφορισμός και η χρησιμοποίηση των πυρηνικών όπλων¹⁴⁰.

Τα στοιχεία που επιλέγονται ώστε να αποτελέσουν εγκλήματα κατά της ειρήνης και ασφαλείας της ανθρωπότητας, είναι αυτό της σοβαρότητας της απειλής, ιδίως σε ότι αφορά το επικαλούμενο έγκλημα της βλάβης του περιβάλλοντος¹⁴¹. Τα στοιχεία αυτά προσδιορίζονται από υποκειμενικά στοιχεία της πρόθεσης του στόχου και προσωπικότητας του δράστη ενώ τα αντικειμενικά (*mens rea*) από τα ίδια τα γεγονότα που απαρτίζουν το έγκλημα (*actus rea*). Τα ζητήματα γεννιούνται από τον χαρακτηρισμό της καταστροφής του περιβάλλοντος ως εγκλήματος κατά της ειρήνης και ασφάλειας της ανθρωπότητας. Αφορούν τα στοιχεία που συνθέτουν την έκταση της καταστροφής και της εγκληματικής πρόθεσης του ατόμου¹⁴². Σε εγκλήματα τόσο σοβαρά όσο το έγκλημα κατά της ειρήνης δεν αγγίζουν μόνο το επίπεδο της ατομικής ποινικής ευθύνης αλλά και της νομικής ευθύνης του κράτους.

Στην 39^η σύνοδό της η Γενική Συνέλευση απηύθυνε αίτημα της μελέτης της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου επί της διεθνούς ευθύνης των κρατών¹⁴³ και κάλεσε την

¹³⁶ βλ. GA Res 36/106 Yb ILC 1983 τ II (1) doc. A/CN 4/364

¹³⁷ βλ. GA Res 37/102

¹³⁸ βλ. Yb ILC 1983 τ II (2) παρ.69

¹³⁹ βλ. GA Res 39/138, βλ. ακόμη, Egon Shwelb, Crimes against humanity, 23 BYbIL 1946 σελ.195

¹⁴⁰ βλ. Yb ILC 1984 τ II (1), A/CNo 4/377

¹⁴¹ βλ. Draft code of offences A/CNo 4/387, A/CNo 4/398, A/CNo 4/L.398 και section B ILC (XXXVIII) / Count. Room Doc. 4and Corr. 1-3, 2 June 1986

¹⁴² Σημαντική θέση αναφορικά με το ζήτημα κατέχει η Συνθήκη Enmod για τον οικολογικό πόλεμο και το I πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συνθήκες της Γενεύης 1949 το 1977, άρθρο 35 παρ. 3

¹⁴³ βλ. UN GA Res 39/80 13 Δεκ. 1984

Επιτροπή να ολοκληρώσει το έργο της επί της ατομικής ποινικής ευθύνης. Στην 37^η σύνοδο της η Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου είχε να συζητήσει την τρίτη έκθεση του εισηγητού Doubou Thiam¹⁴⁴, αλλά και τις απόψεις των κυβερνήσεων και των διακρατικών οργανισμών¹⁴⁵. Το σχέδιο του κώδικα αρχίζει να μορφοποιείται σε δύο μέρη. Στο πρώτο περιλαμβάνεται ο σκοπός, ο προσδιορισμός των εγκλημάτων και οι γενικές αρχές, ενώ στο δεύτερο συζητούνται οι πράξεις που αποτελούν εγκλήματα και προσδιορίζονται, που καλύπτονται από τον κώδικα που αποτελείται από τέσσερα συστατικά άρθρα.

2.1.5 Συνολικός Σχολιασμός των ειδικών εισηγήσεων

Ένα ζήτημα που απασχόλησε την Επιτροπή ήταν η εφαρμογή νομοθετικών περιορισμών σε διώξεις εγκλημάτων και επί των αρχών κατά της ειρήνης και ασφάλειας της αρχής του *nullum crimen nulla poena sine lege*, τη συμμετοχή και τους λόγους αποκλεισμού του καταλογισμού. Εάν το διεθνές έγκλημα προσδιοριζόταν ως έγκλημα κατά της ειρήνης και ως έγκλημα κατά της ασφάλειας της ανθρωπότητας, τότε πρόκειται για δυο κατηγορίες εγκλημάτων που απαιτούν δυο κατηγορίες κριτηρίων, με αποπροσανατολιστικά αποτελέσματα, αφού τα εγκλήματα κατά της ειρήνης μπορεί να είναι και κατά της ασφάλειας. Σε ότι αφορά την εφαρμογή του *ratione personae* τέθηκε το ζήτημα της κάλυψης ιδιωτών, ομάδων και οργάνων του κράτους¹⁴⁶ απαιτώντας παρεμβάσεις κρατικών μέσων, πάντα όμως με την διατήρηση της ιδιότητα του φυσικού προσώπου¹⁴⁷.

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου δεν προσχώρησε στην αναβάθμιση και προσαρμογή του ψηφίσματος 3314, στις ανάγκες της ατομικής ποινικής ευθύνης. Κυριάρχησαν στα πλαίσια του ορισμού δυο σχολές σκέψης¹⁴⁸, αυτή που επιζητούσε τον ορισμό στη βάση της απαρίθμησης, με την ύπαρξη ενός εξαντλητικού καταλόγου πράξεων, που να περιλαμβάνει σχεδιασμό, προετοιμασία, πρόθεση διεξαγωγής επιθετικού πολέμου ή πόλεμο κατά παράβαση των διεθνών συμφωνιών και διασφαλίσεων¹⁴⁹ και αυτή που επιζητούσε την ύπαρξη ενός εύκαμπτου ορισμού στη βάση γενικών κριτηρίων, που θα

¹⁴⁴ βλ. Yb ILC 1985 τ II c1 doc A/CN.4/387/8 Απρ. 1985

¹⁴⁵ βλ. Yb ILC 1985 A/CN.4/392

¹⁴⁶ βλ. G. Nomarow, Individual Responsibility under International Law, The Nuremberg principles in domestic legal systems, ICLQ 29, σελ. 21-31

¹⁴⁷ βλ. Yb ILC 1985 τ II (2) chap II σελ. 53, 60

¹⁴⁸ βλ. A/CN.4/387 παρ. 25/87, Yb ILC 1985 τ II (2) chap II παρ. 81-85

¹⁴⁹ όπως στον ορισμό της Committee for security question of the disarmament conference του 1933 ή της Convention for the definition of Aggression του Λονδίνου το 1933 Lof NTS XLVIII, 67 που οδήγησε στο άρθρο 6 του Χάρτη της Νυρεμβέργης.

ήταν ικανός να προσαρμοστεί σε νέες απρόβλεπτες καταστάσεις, με καταλογισμό ευθυνών στα αρμόδια όργανα για τον προσδιορισμό των καταστάσεων που καλύπτουν την έκρηξη του πολέμου. Πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η Γενική Συνέλευση προσδιόρισε την επίθεση ως χρήση ένοπλης δύναμης εκ μέρους ενός κράτους κατά της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας ενός άλλου κράτους με τρόπο ασυμβίβαστο προς τον Χάρτη του ΟΗΕ αλλά και με την παράθεση ενός μη εξαντλητικού καταλόγου πράξεων¹⁵⁰.

Η τρίτη Έκθεση του ειδικού εισηγητού προκάλεσε το ζήτημα κατά το πόσο οι όροι "διεθνής ειρήνη και ασφάλεια" και "ειρήνη και ασφάλεια της ανθρωπότητας" ταυτίζονται ή όχι, η πρώτη φράση περιλαμβάνεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, ενώ η δεύτερη αποτελεί εύρεση απόδοσης των πιο σοβαρών εγκλημάτων που έχει γνωρίσει η ανθρώπινη ιστορία. Υπάρχει η άποψη ότι οι όροι αυτοί δεν ταυτίζονται εφ' όσον η πρώτη φράση αφορά το έγκλημα και τις απειλές κατά της ειρήνης, δηλαδή πράξεις που επηρεάζουν τις σχέσεις των κρατών και περιλαμβάνουν παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας¹⁵¹, η δεύτερη φράση αφορά το καθεαυτό γεγονός της επίθεσης ως ξέσπασμα εχθροπραξιών και της μη τήρησης των κανόνων και των αρχών του Ανθρωπιστικού Δικαίου¹⁵².

Η αντίθετη άποψη υπέρ της ταυτότητας των δύο εννοιών υποστήριξε ότι οποιαδήποτε ενέργεια κατά της ενέργειας και της ασφάλειας της ανθρωπότητας αποτελεί διεθνές έγκλημα¹⁵³. Το διεθνές έγκλημα έτσι όπως αποκρυσταλλώνεται από το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο και γενικότερα το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, περιέχει έντονες αντιθέσεις ως προς την προέλευση των νομοθετικών συστημάτων, γενικότητες και διαφορετικές τάσεις που του προσδιορίζουν άλλο νόημα. Το οικοδόμημα της θεσμοθέτησης του διεθνούς εγκλήματος εναπόκειται κατά πολύ στο άρθρο 19 του σχεδίου της διεθνούς

¹⁵⁰ βλ. Kuznestov V, Definition of Aggression, a triumph for peaceful forces, Int. AFF 1975 σελ.21, Julius Stone, Holes and Loopholes in the 1974 Definition of Aggression, AJIL 71, 1992 σελ.224, Zurell Jaroslav, Enfin une Definition de l' Aggression, AFDI XX 1974 σελ.9

¹⁵¹ βλ. Y Distein "International Criminal Law" 5 Israel YbHR 1975, sel.57

¹⁵² Yb ILC 1985 τ II (2) chap II παρ. 75-80

¹⁵³ Ο F. Bibble θεώρησε ότι η έκφραση "ειρήνη και ασφάλεια της ανθρωπότητας" είναι αδιαίρετη, ο D.DeVarbes υποστηρίζει ότι η παρουσία φράσης καλύπτει τον επιθετικό πόλεμο και τα εγκλήματα πολέμου και αυτά της ανθρωπότητας, και συμφώνησαν μαζί του ο Ab Schonke, ο J. Durricourt και ο Podesta Costa. Ο V. Pella θεώρησε τον όρο αδιαίρετο και *suis generis*. Ο D. Maxwell Fyfe διέκρινε τις περιπτώσεις σε πλήγματα κατά της ανθρωπότητας χωρίς πόλεμο ενώ ο J Graves διέκρινε τα εγκλήματα κατά της ειρήνης που οδηγούν σε επίθεση και εχθροπραξίες και τα εγκλήματα κατά της ασφάλειας που οδηγούν σε αναταραχές. Τέλος ο Taylor προσπάθησε να συμβιβάσει τις δύο απόψεις τονίζοντας ότι η ενότητα των εννοιών δεν απαγορεύει την αναγνώριση διαφόρων κατηγοριών εγκλημάτων αφού μερικές εγκληματικές πράξεις μπορεί να εκφράζουν πρόθεση πολέμου και άλλες πιο ακραίες να μην εκφράζουν καμμία πρόθεση πολέμου, βλ. Χατζηκωνσταντίνου, "Προσέγγιση στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο" Ι. Σιδέρης Αθήνα 1990, σελ.391 Υπο. Νο 164

ευθύνης των κρατών. Πέρα από τα υποκειμενικά (*mens rea*) και αντικειμενικά (*actus rea*) χαρακτηριστικά που απαιτεί, προϋποθέτει τον χαρακτήρα μιας σοβαρής πράξης, που η βαρύτητα αυτής να είναι μεγάλη σε κλίμακα έκτασης και αποτελεσμάτων¹⁵⁴. Σε ότι αφορά την προϋπόθεση της διεξαγωγής του διεθνούς εγκλήματος υποδηλώνεται βάση μιας άποψης από την μαζική και συστηματική φύση του εγκλήματος και όταν υπάρχουν έμπρακτα τα στοιχεία αυτά η ένοχη λαμβάνεται ως δεδομένη¹⁵⁵, ενώ η άλλη άποψη απαιτεί πάντα την απόδειξη της πρόθεσης¹⁵⁶. Η πρόθεση δικαιοπρακτικά όπως θα εξεταστεί και στρατιωτικά δικαστήρια αποτελεί συνθήκη στοιχείο του εγκλήματος¹⁵⁷.

2.2 Το Σχέδιο Κώδικα του Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας του 1991

2.2.1 Σχολιασμός του Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας

Το 1987, με την 39^η σύνοδο της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, συμπληρώθηκε μια πενταετία στη δεύτερη φάση της λειτουργίας της για τη διαμόρφωση ενός κώδικα. Η πέμπτη έκθεση του ειδικού εισηγητού¹⁵⁸ περιλαμβάνει έντεκα σχέδια άρθρων σχετικά με τον ορισμό, τον χαρακτηρισμό και τις εγγυήσεις. Κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, η Γενική Συνέλευση υιοθετεί τον τίτλο "σχέδιο κώδικα εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της δικαιοσύνης της ανθρωπότητας", αντικαθιστώντας τον όρο "εγκλήματα", με τον όρο "αδικήματα" που δεν είναι τόσο μεγάλης βαρύτητας που υφίστατο μέχρι τότε¹⁵⁹. Πρόκειται για τον Κώδικα για τα εγκλήματα κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας¹⁶⁰.

Το πρώτο άρθρο του Κώδικα προβλέπει ότι τα εγκλήματα που ορίζονται σ' αυτόν αποτελούν εγκλήματα κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας. Από το δέκατο πέμπτο μέχρι το εικοστό έκτο καθορίζεται ποια εγκλήματα είναι αυτά. Σε αντίθεση με τους προηγούμενους κώδικες που καταγράψαμε, ο Κώδικας 1991 προχωρεί πέρα από τον στενό ορισμό των εγκλημάτων κατά της ειρήνης, όπως αυτών που καθορίστηκαν στην Νυρεμβέργη και αντανakλά ορισμένες τάσεις οι οποίες

¹⁵⁴ βλ. Yb ILC 1985 τ II (2) chap II παρ. 67

¹⁵⁵ βλ. Yb ILC 1985 τ II (2) chap II παρ. 48

¹⁵⁶ Yb ILC 1985 ομοίως οπ π AC/No 4/404 παρ.1

¹⁵⁷ βλ. AC/N 4/Ser, A/1987/add 1 part II παρ.66(3)

¹⁵⁸ βλ. Yb ILC 1987 τ II (part 1) doc. AC/N4/404

¹⁵⁹ βλ. UNGA Res. 42/1S1 7 Δεκ. 1987

¹⁶⁰ βλ. Report of the ILC on the World of its Frothy – third session, UN. GAOR, 46th Sess. Supp. No 10, UN Doc A/46/10 (1991)

διαμορφώθηκαν και φάνηκαν μέσα από την έλλειψη της πρακτικής. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός στον παρόντα κώδικα η επικύρωση της ευθύνης όλων όσων διαπράττουν εγκλήματα, ανεξαρτήτως κρατικού αξιώματος, καταρρίπτεται επίσης το επιχείρημα της ιεραρχικής προσταγής.

2.2.2 Ανάλυση των συνισταμένων του άρθρου 15 αναφορικά με το έγκλημα κατά της ειρήνης

Ο κώδικας του 1991 επαναλαμβάνει τον ορισμό της επίθεσης στο άρθρο 15, όπως αυτός καταγράφηκε από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του πρώτου άρθρου το 1974, δίνοντας έναν γενικό ορισμό επί της επιθετικής ενέργειας ως την χρήση ένοπλης δύναμης από ένα κράτος κατά της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας ενός άλλου κράτους ή κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Σε οποιαδήποτε περίπτωση η πρώτη χρήση ένοπλης βίας από ένα κράτος κατά παράβαση του Χάρτη θα αποτελεί *prima facie*, ένδειξη επιθετικής ενέργειας, μέχρι το Συμβούλιο Ασφαλείας σε συμφωνία με τον Χάρτη να αποφανθεί αν διαπράχθηκε ή όχι η επιθετική ενέργεια υπό το φως όλων των περιστάσεων, συμπεριλαμβανομένου και του γεγονότος ότι η συγκεκριμένη πράξη ή οι συνέπειες της δεν είναι επαρκούς βαρύτητας¹⁶¹.

Το άρθρο 15 του σχεδίου κώδικα των εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ανθρωπότητας δεν διαφοροποιείται σε τίποτα από τον ορισμό της επίθεσης της Γενικής Συνέλευσης παρ' όλο που περικλείει την φύση του εγκλήματος και περιορίζεται στην ατομική ποινική ευθύνη παρ' εκτός που στην παράγραφο αναφέρει ότι "ένα άτομο το οποίο είναι αρχηγός ή οργανωτής σχεδίων, διαπράξει ή δώσει εντολή της διεξαγωγής μιας επιθετικής πράξης" θα θεωρείται υπεύθυνος για το παρόν έγκλημα¹⁶². Μια άλλη διαταγή που διαφοροποιείται από την απόφαση 3314 είναι ότι "οποιαδήποτε οριοθέτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της ύπαρξης της επιθετικής ενέργειας θα είναι δεσμευτική για τα εθνικά δικαστήρια".

Το σχέδιο κώδικα οριοθετείται στο άρθρο 16 ο όρος της "απειλής της επίθεσης". Στην πρώτη παράγραφο ορίζεται ως έγκλημα πως το άτομο που ηγείται ή οργανώνει ή διατάζει την διεξαγωγή της απειλής της επίθεσης. Απειλή επίθεσης αποτελεί η διακήρυξη και η επίδειξη δυνάμεως ή οποιουδήποτε άλλου μέτρου που μπορεί να πείσει μια

¹⁶¹ βλ. ομοίως οπ π σελ. 243, 244

¹⁶² βλ. Komarow G, Individual responsibility under international Law the Nuremberg principles in domestic legal systems, ICLQ 29 σελ. 21-37

κυβέρνηση ενός κράτους και δημιουργεί βάσιμα την πεποίθηση σ' αυτό ότι απειλείται με επίθεση¹⁶³. Φυσικά η απειλή επίθεσης δεν αποδίδει το δικαίωμα στο κράτος να ενεργοποιήσει την νόμιμη άμυνα του. Μπορεί όμως να απευθύνει τα πειστήρια και τις ενδείξεις του περί απειλής επίθεσης στο Συμβούλιο Ασφαλείας ώστε να αποφανθεί επί της κατάστασης ή διαφόρου και να λάβει τα απαραίτητα μέτρα βάση του Κεφαλαίου VII.

2.2.3 Η σημασία και η δυνατότητα ενεργοποίησης του Σχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων

Το παρών σχέδιο κώδικα συστήθηκε πριν την ύπαρξη προοπτικής ίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και ήθελε να εξασφαλίσει την λειτουργικότητα των εγκλημάτων του Σχεδίου Κώδικα ιδίως σε ότι αφορά το έγκλημα κατά της ειρήνης, όπου δίδεται στο Συμβούλιο Ασφαλείας η πρωταρχική αρμοδιότητα οριοθέτησης του εγκλήματος. Παρ' όλο που το Σχέδιο Κώδικα δεν έχει την δεσμευτικότητα μιας διεθνούς ευθύνης, θα μπορούσε τα μέλη να δραστηριοποιήσουν την εσωτερική τους νομοθεσία και να καταστήσουν ικανά τα εθνικά τους δικαστήρια επί της δίωξης των εγκλημάτων που καλύπτονται από τον Κώδικα¹⁶⁴. Μια εναλλακτική λύση θα μπορούσε να αποτελέσει ο κώδικας κατευθυντήρια γραμμή για τα κράτη μέλη μέχρι τα Ηνωμένα Έθνη να τον τελειοποιήσουν.

Το έγκλημα της επίθεσης εάν υιοθετούνταν στο νομοθετικό και δικαστικό σώμα ενός κράτους, ενδέχεται να προκαλούσε σημαντικό συνταγματικό πρόβλημα σ' αυτό. Επιπλέον είναι εξίσου σημαντικό, ότι οι μηνυτές, θα έχουν σοβαρές δυσκολίες για ευνόητους λόγους, να αποδείξουν ότι ο κατηγορούμενος διέπραξε όλα τα στοιχεία του εγκλήματος. Το έγκλημα της επίθεσης ορίστηκε από τον Χάρτη του Λονδίνου για την εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης και όρισε το έγκλημα κατά της ειρήνης ως "το σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή κήρυξη του επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή την συμμετοχή σε ένα κοινό σχέδιο συννομωσίας σε συνδυασμό με τα προηγούμενα"¹⁶⁵. Πέρα από τον Χάρτη της Νυρεμβέργης ο ορισμός του εγκλήματος και τα στοιχεία του περιλαμβάνονται στην νομολογία της δίκης¹⁶⁶. Πέρα από την επιθετική φύση των Ναζί

¹⁶³ Biezanell R, The responsibility of states in armed conflicts, Polish Yb IL, 1982 σελ. 93-112

¹⁶⁴ βλ. Excerpted from John F. Murphy, Commentaries, on Draft code of Crimes, 11 Nouvelles études pénales 209 (1993).

¹⁶⁵ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.210, John F. Murphy Crimes Against peace at the Nuremberg Trial, in Nuremberg Trial and International Law G. Ginsborgs and VN.Kudriavstev 1990, σελ.141- 153

¹⁶⁶ βλ. Bassiouni M Cherif, International Criminal Law Vol E crimes 2nd Edition, Transnational Publisher Inc Ardsley, New York 1999 σελ.338

που εξετάστηκε από τους δικαστές, πρωταρχικός στόχος υπήρξε από την υπεράσπιση η αιτιολογία σύστασης *ex post fact* δίκαιο¹⁶⁷.

Το έγκλημα κατά της ειρήνης, περιλαμβάνει όπως προαναφέρθηκε την ιδιαιτερότητα που δίνει στο Συμβούλιο Ασφαλείας να αποφαινεται για την ύπαρξη επίθεσης¹⁶⁸. Έτσι όπως έχει οριστεί το έγκλημα κατά της ειρήνης στο άρθρο 15 του σχεδίου κώδικα, με πλήρη νομικά στοιχεία απόδοσης ατομικής ποινικής ευθύνης σε πολιτικά υφιστάμενο πρόσωπο του κυβερνητικού μηχανισμού ενός κράτους, είναι δύσκολο από το Συμβούλιο Ασφαλείας φύση πολιτικό όργανο να λάβει ως κατευθυντήρια γραμμή έναν ορισμό ποινικής δικαιοδοσίας¹⁶⁹. Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να περιοριστεί στη βάση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, στο να αποφανθεί αν η ενδεχόμενη χρήση ένοπλης βίας από κράτος κατά της κυριαρχίας της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας άλλου κράτους ή κατά οποιοδήποτε τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών συνιστά επίθεση. Παρ' όλο που το Άρθρο 12 παράγραφος 3 αφήνει ανοικτή την ερμηνεία τότε η πρώτη χρήση βίας δεν θα είναι ασυμβίβαστη με τον Χάρτη και συνακόλουθα δεν προσδιορίζει ποιες είναι "σχετικές περιστάσεις, οι οποίες μπορούν να επιτρέψουν την πρώτη χρήση βίας"¹⁷⁰.

Το θεμελιώδες, πάντως, ζήτημα που τίθεται αναφορικά με το άρθρο 15 είναι η σωστή κατανομή των εξουσιών βάση του διεθνούς δικαίου, και ιδίως σε ότι αφορά το Συμβούλιο Ασφαλείας του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, προλαμβάνοντας περιπτώσεις όπου το Συμβούλιο Ασφαλείας οριοθετήσει την ύπαρξη επίθεσης και τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι σε θέση να τον ενεργοποιήσουν λόγω συνταγματικού ασυμβίβαστου ή αν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφανθεί επί της επιθετικής ενέργειας αλλά δεν θεωρεί ότι αυτό αποτελεί έγκλημα της επίθεσης¹⁷¹. Επίσης ένα εθνικό κατηγορητήριο επί του εγκλήματος της επίθεσης θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ενώπιον του δικαστηρίου ότι ο κατηγορούμενος χρησιμοποίησε ένοπλη βία κατά της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας άλλου κράτους ή ότι έπραξε οποιαδήποτε ενέργεια ασυμβίβαστη με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

¹⁶⁷ βλ. ομοίως οπ. π σελ.339

¹⁶⁸ βλ. Resolution 3314(XXIX) on the Definition of Aggression, GA Res 3314, ON GA OR, Supp No 31 και 142, UN Doc A/9631 (1974)

¹⁶⁹ βλ. Julius Stones, *Hopes and Loopholes of International Law* Commission 71 AJIL, 224, (1977)

¹⁷⁰ βλ. Stephen C Mc Caffreg, *The Fortieth Session of the ILC* 83 AJIL 160 (1989)

¹⁷¹ Οι Ηνωμένες Πολιτείες στα εθνικά τους δικαστήρια έχουν εκδικάσει παρόμοιες Υποθέσεις διεθνών εγκλημάτων στο παρελθόν, βλ. *Coronally General Constr.*, Co 269 US 389, 391 (1926). Παρ' όλο που αναφορικά με τον κώδικα το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ δεν είναι συνταγματικά εξοπλισμένο να εκδικάζει υποθέσεις εξωτερικής πολιτικής. βλ. *C8s airlines Waterman* 333 US 103, III (1948), *United States v Curtiss-Wright Corp* 299 US 304, 320-322, (1936), βλ. Bassiouni ομοίως οπ. π. σελ.399-340 Υποσημ. 127-131.

2.3 Επίθεση και η Διεθνής Ευθύνη των Κρατών έτσι όπως προκύπτει από την πρακτική του οργανισμού

2.3.1 Διαστάσεις διεθνούς ευθύνης και ο διαχωρισμός του από την ατομική ποινική ευθύνη

Όπως οι περισσότερες πράξεις που αποδίδουν ατομική ποινική ευθύνη στο διεθνές δίκαιο, έτσι και η επίθεση αποτελεί παραδοσιακή και σύμφυτη πράξη που προέρχεται από τις κρατικές οντότητες¹⁷². Ο κανόνας του διεθνούς δικαίου που απαγορεύει την επίθεση αναφέρεται στην διεξαγωγή χρήσης βίας ενός κράτους σε κατά ενός άλλου¹⁷³. Βάση αυτού η ευθύνη κράτους είναι βασικό στοιχείο του Actus reus, της ατομικής ποινικής ευθύνης. Είναι αναγκαίο για αυτούς τους λόγους να κατανοηθεί η φύση της κρατικής ποινικής ευθύνης πριν να αναλυθούν τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης αναφορικά με την ατομική ποινική ευθύνη.

Η βασική αρχή που σχετίζεται με την διεθνή ευθύνη, αναφέρει ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση διεξαγωγής μιας επιβλαβούς πράξης, αποδίδεται στο κράτος διεθνή ευθύνη¹⁷⁴. Η παρούσα αρχή έχει ήδη αναγνωριστεί, τόσο από το Διεθνές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης¹⁷⁵, όσο από το Διεθνές Δικαστήριο¹⁷⁶. Οι παρούσες βλάβες, αποτελούν πταίσματα βάσει του Διεθνούς Δικαίου, αλλά επίσης εγείρουν ποινική ευθύνη. Κρατική ποινική ευθύνη μπορεί να οριστεί ως την μορφή της διεθνούς ευθύνης στην οποία «το κράτος ως μονάδα είναι ορισμένη σε συγκεκριμένες τιμωρίες υπό την μορφή της αποζημίωσης και την λήψη συγκεκριμένων μέτρων ασφαλείας τέτοιων όπως την στρατιωτική κατοχή, τον επανεξοπλισμό, την καταστροφή του πολεμικού δυναμικού και τον διεθνή έλεγχο από συγκεκριμένες πτυχές της κυβερνητικής δραστηριότητας. Αυτές οι κυρώσεις μπορούν να επιβληθούν σαν αποτέλεσμα σύρραξης ή από ένα διεθνή οργανισμό»¹⁷⁷

Ο παρόν ορισμός απουσιάζει κάποιες αδυναμίες λόγω του ότι φέρει την αντίληψη του κλασσικού διεθνούς δικαίου, τόσο ως προς τον μηχανισμό των κυρώσεων όσο ως προς την δόμηση της διεθνούς δικαιοταξίας. Η έκταση της διεθνούς ευθύνης ενός κράτους,

¹⁷² Βλ Antoine Bouvier., How does Law Protect in war, International Committee of Red Cross, Geneva 1999, σελ 89

¹⁷³ James Crawford, The International Law Commission adopts a Statute for an International Criminal Court, AJIL, Vol 89, No 2, 1995, σελ 84

¹⁷⁴ βλ αρθρο 1 ILC Draft Articles on State Responsibility, 1979 ILC Yearbook Vol II Part 2 σελ 374

¹⁷⁵ βλ Chorzow Factory Case (indemnity), Merits PCIJ Series A, No 17 σελ 29

¹⁷⁶ βλ Corfu Channel Case, Merits ICJ Rep (1948) σελ 18

¹⁷⁷ βλ I Brownlie, International Law and the Use of Force by States, (1963) σελ 150

παραδοσιακά η ευθύνη που εγείρεται μετά την ύπαρξη βλάβης, σε ποινική ευθύνη έχει μερικώς διαφανεί¹⁷⁸. Παρόλα αυτά, μόνο μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η κήρυξη πολέμου, χαρακτηρίστηκε ως βλάβη, δημιουργούσε διεθνή ευθύνη στα κράτη και τα υποχρέωνε να αποκαταστήσουν την παρούσα ζημιά για αυτές τις εχθροπραξίες¹⁷⁹. Επακόλουθα, η ιδέα αναπτύχθηκε και στερεώθηκε την περίοδο του μεσοπολέμου, υπό το πλαίσιο των αρχών νεοδομημένων αρχών του «εγκληματος κατά της ειρήνης» η «του εγκλήματος κατά του δικαίου των εθνών»¹⁸⁰. Απόψεις επί της ορθότητας αυτής της διεθνούς ευθύνης συνεχίζουν να ποικίλουν, για λόγους συντομίας και συνεκτικότητας, εφόσον στόχος της έρευνας δεν αποτελεί το αξιόποινο της διεθνούς ευθύνης, η ανάλυση θα δομηθεί υπό την βάση των αποτελεσμάτων της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου επί του ζητήματος.

Το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών βασίζεται σε δύο πυλώνες, αυτόν της κρατικής κυριαρχίας και αυτόν της συλλογικής ασφάλειας, «επαναστατώντας» βάση της πρακτικής στην διαρρύθμιση των ενόπλων συγκρούσεων και την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Δειγματικά η διακήρυξη της Γενικής Συνέλευσης επί των αρχών του Διεθνούς Δικαίου αναφορικά με τις φιλικές σχέσεις και την συνεργασία μεταξύ των κρατών διακηρύσσει ότι « ο πόλεμος της επίθεσης αποτελεί έγκλημα κατά της ειρήνης, στην οποία εγείρεται διεθνής ευθύνη υπό το διεθνές δίκαιο»¹⁸¹. Η Γενική Συνέλευση επανατοποθετήθηκε επί των συγκεκριμένων απόψεων στην πρακτική αντιμετώπιση αναφορικά με μια σειρά από ένοπλες συγκρούσεις¹⁸².

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου έχει ομοίως αναδιανέμει ζητήματα επί της κρατικής ποινικής ευθύνης για συγκεκριμένες διεθνείς βλάβες, ειδικά επί του ζητήματος που σχετίζονται με την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια¹⁸³, ειδικότερα αναφορικά με την πρόοδο του ζητήματος πριν, κατά και αμέσως μετά τον πόλεμο, θέτοντας την διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο αδίκημα, και την ποινική ευθύνη των Κρατών¹⁸⁴.

¹⁷⁸ βλ. Historical Survey of the question of criminal jurisdiction, A/CN.4.7 Rev. 1, F Munch, State Responsibility in International Criminal Law, M. C Bassiouni and V. P Nanda, A treaties on International Criminal Law 1973 σελ 143-155, M Spinendi, International Crimes of States: the legislative history in A Cassese J Weilen, M Spinedi, International Crimes of states: a critical analysis of the ILS Draft article on State Responsibility (1989)

¹⁷⁹ βλ. χαρακτηριστικά, άρθρο 231 της Συνθήκης των Βερσαλιών, 13 AJIL 1919, Suppl σελ 151 στην οποία υποχρέωνε την Γερμανία να επανορθώσει για την πρόκληση όλων των ζημιών και βλαβών που προκάλεσε στις σύμμαχες κυβερνήσεις και τους υπηκόους αυτών.όμοιες διατάξεις επιβλήθηκαν σε όλες τις ηττημένες δυνάμεις.

¹⁸⁰ Βλ ανάλυση πρώτου μέρους

¹⁸¹ βλ UNGA Res 2625 (XXV), βλ ακόμη Rosenstock στο 65 AJIL 1971 σελ 713

¹⁸² βλ σχετικά, το ειδικό κεφάλαιο του δευτέρου μέρους .

¹⁸³ βλ σχόλια, Rossides, in 1976 ILC Yearbook Vol I σελ 15

¹⁸⁴ βλ M.Mohr, The ILC Distiction between “International crimes” and “international state responsibility” 1987 σελ 114, ακόμη βλ κείμενο Special Rapporteur Arangio Ruiz, Fifth Report on State Responsibility, UN Doc A/CN.4/453. και 1-3 Adds (1995), 1995 ILC Yearbook Vol II Part I

Αυτή η διάκριση αποτελεί μια σαφής διαφοροποίηση μεταξύ εντελώς δύο διαφορετικών καθεστώτων, της ευθύνης κράτους, ως ευθύνη παραβίασης βασικών αρχών του δημόσιου διεθνούς δικαίου, περιλαμβάνοντας την ένοπλη επίθεση¹⁸⁵ και τις απλές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου¹⁸⁶. Η διάκριση εξαρτάται όχι μόνο στο πλαίσιο της υποχρέωσης που παραβιάστηκε αλλά και την σοβαρότητα αυτής της παραβίασης¹⁸⁷

Απέμενε ένα ζήτημα το οποίο η Επιτροπή ανέθεσε στις επόμενες εργασίες της. Ισότιμα το κείμενο άφησε να εννοηθεί ότι οι επιπτώσεις της διεξαγωγής εγκλήματος θα είναι πιο σοβαρή εν σύγκριση με την περίπτωση των συνήθων αδικημάτων. Η διάκριση όμως αυτή δεν είναι σαφής και υπό αυτήν την έννοια δεν υφίσταται ουσιαστική διαφοροποίηση αυτών αν η κυρώσεις δεν είναι διακριτές. Αξίζει όμως να αναφερθεί ότι στο παρόν άρθρο υπήρξαν πολλές δυσκολίες και γι' αυτό τον λόγο η έκθεση της Επιτροπής περιέχει ειδικό αίτημα στα κράτη μέλη να σχολιάσουν τις παρούσες προτάσεις που έγιναν στην Επιτροπή¹⁸⁸. Υπήρξε και η άποψη ότι, το Συμβούλιο Ασφαλείας υπό το Κεφάλαιο VII θα οριοθετούσε τα σοβαρά αυτά εγκλήματα χωρίς να εγείρεται η ανάγκη σύμβασης επί της κωδικοποίησης της διεθνούς ευθύνης. Πράγματι επί του εγκλήματος της επίθεσης η αρμοδιότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι επαρκής ιδίως στο να αποφαινεται επί των κυρώσεων κατά του Κράτους. Η άποψη όμως αυτή δεν περιλαμβάνει την αναγκαιότητα των συνεπαγόμενων εξουσιών σε ζητήματα όπως η χρήση βίας, ενεργοποιώντας τόσο τις δικαιοδοτικές, όσο και τις εκτελεστικές εξουσίες.

2.3.2 Πρακτική αξία και περιορισμοί του Σχέδιου Κώδικα Διεθνούς Ευθύνης

Από την πρακτική των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών διαφαίνονται μια σειρά από ενέργειες αναφορικά με την πράξη της επίθεσης¹⁸⁹. Την υποχρέωση αποκατάστασης και επανόρθωσης στον βαθμό που πιθανόν να εκτιμηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Η υποχρέωση αυτή δεν είναι ανοιχτή σε διαπραγματεύσεις και πρέπει να γίνει αποδεκτό από το επιτιθέμενο κράτος, η μέθοδος της αποζημίωσης και της διοικήσεις της επανορθωτικής διαδικασίας θα τίθεται από την επίβλεψη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Για να διασφαλιστεί ότι η επανόρθωση και η πληρωμή της ζημίας θα πραγματοποιηθεί, όλη η οικονομία του κράτους θα τίθεται υπό διεθνή έλεγχο. Έχει ήδη αναλυθεί στο παρόν

¹⁸⁵ βλ. R. Ago fifth Report on State Responsibility, 1976 ILC Yearbook Vol II Part 1 σελ 26 παρ 80

¹⁸⁶ βλ. ομοίως οπ π, ιστορικά η διάκριση αυτή βασίζεται στο παραδοσιακό διεθνές δίκαιο, Jus ad bellum και το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών με την απαγόρευση της χρήσης βίας

¹⁸⁷ παραβίαση jus cogens υποχρεώσεων οι οποίες δεν αποτελούν αναγκάια διεθνές έγκλημα, 1976 ILC yearbook Vol II Part 2 Para 120 σελ 20 και παραβίαση erga omnes υποχρεώσεων βλ. σχόλια Usakov and Ago 1976 ILC Yearbook Vol I σελ 71

¹⁸⁸ βλ. Ομοίως UN Doc A/ 51/10 στην σελ 110

¹⁸⁹ βλ. σχετικά, BGraefrath and M Mohr, Legal Consequences of an act of Aggression: The Case of the Iraqi Invasion and Occupation of Kuwait, 1992 Austrian Journal of Public and International Law, σελ 109 και 121

μέρος η πολιτική του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με την επίθεση αμιγώς ως πράξη στο σημείο αυτό αξίζει να μελετηθεί από την πρακτική του, τα κυρωτικά μέτρα τα οποία έχει λάβει λαμβάνοντας ως παράδειγμα την περίπτωση της κρίσης του Κόλπου το 1991 λόγω της πολλαπλότητας των μέτρων που έλαβε.

Το άρθρο 29 του τελικού κειμένου αναφέρεται στην υποχρέωση παύσης της παράνομης πράξης. Η υποχρέωση για παύση της εγκληματικής πράξης, δεν αποτελεί αντικείμενο επιλογής του κράτους μέρους έστω και αν το κράτος θύμα δεν το ζητήσει. Η επανόρθωση και η παύση της παράνομης ως προς το διεθνές δίκαιο πράξη πράξης, πρέπει να είναι αναλογική ως προς την ζημία και τα αποτελέσματα που προκάλεσε¹⁹⁰. Χαρακτηριστική είναι η ουσία της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση Εντάλματος Σύλληψης, στην οποία γίνεται χρήση του παρόντος κειμένου και αποδέχεται την παραβίαση των δικαιωμάτων του Κονγκό ως προς την απόδοση ασυλίας στον πρώην υπουργό του¹⁹¹.

Είναι ξεκάθαρο και αναγκαίο προαπαιτούμενο η ύπαρξη της *nulla poene sine lege* στην ύπαρξη κάθε εγκλήματος¹⁹². Το άρθρο 19 αποτελεί περιγραφή μιας μορφής υποχρεώσεων που πρέπει να φέρουν τα κράτη, η οποία καλύπτεται από το παρόν άρθρο χωρίς όμως να ορίζει αυτές τις υποχρεώσεις. Βάση αυτού ένα όργανο, πιθανώς δικαιοδοτικό, θα αντιμετωπίσει δυσκολία στο να ορίσει κατά πόσο η διεθνής κοινότητα, αναγνωρίζει την συγκεκριμένη παραβίαση του εγκλήματος ή κατά πόσο το έγκλημα ήταν επαρκώς σοβαρό, και φυσικά η κατά ποσο η παραβίαση αποδεικνύεται από τα γεγονότα. Στην συνέχεια τίθενται μια σειρά από πρακτικά ερωτήματα, για παράδειγμα ποίος αποφασίζει ότι η υποχρέωση της παρούσας φύσης έχει παραβιαστεί και αν η παραβίαση αυτή μπορεί να καταστεί σοβαρή και στην συνέχεια, ποιές είναι οι επιπτώσεις αυτών των εγκλημάτων. Αναφορικά με την επίθεση ποίο από τα δύο Διεθνή Δικαστήρια θα αποφασίζει και πως θα ρυθμίζεται η εμπλοκή του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αν η συνθήκη θα σημαίνει αυτόματη αποδοχή της αρμοδιότητας τόσο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου όσο και του Διεθνούς Δικαστηρίου. Σε τελευταίο επίπεδο πρέπει να διευκρινισθεί ο μηχανισμός των κυρώσεων που απαριθμείται στα άρθρα 52 και 53.

¹⁹⁰ βλ. Dinah Shelton, *wrighting wrongs, Reparations in the Articles on State Responsibility*, AJIL Vol 96, 2002, σελ 346

¹⁹¹ βλ. *Arrest Warrant Judgement*, ICJ βλ. υποσημείωση No. 16

¹⁹² βλ. B.W Bowett, *Crimes of states and International Law* Commission on State Responsibility, EJIL 9 1998

2.4 Η συνέχιση των εργασιών της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου στα πλαίσια της σύστασης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

2.4.1 Οι μετέπειτα εργασίες της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου

Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου εργαζόταν επί της σύστασης ενός καταστατικού ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Στην Έκθεση της Ομάδας Εργασίας επί του ζητήματος της διεθνούς ποινικής δικαιοδοσίας το 1992 δεν περιλαμβανόταν ο ορισμός της επίθεσης¹⁹³. Αναφερόταν παρ' όλα αυτά ότι στην Έκθεση της Ομάδας Εργασίας που περιλάμβανε τους στόχους της ομάδας διευκρινιζόταν ότι ήταν ο προσδιορισμός της αρμοδιότητας επί του αντικειμένου των εγκλημάτων ενός διεθνούς ποινικού Δικαστηρίου¹⁹⁴. Το έγκλημα της επίθεσης απαριθμούνταν ως ένα από τα σημαίνοντα παραδείγματα εγκλημάτων που δεν είχαν οριστεί. Η ομάδα συζήτησε επί της σύστασης ενός Σχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων, ο οποίος θα περιλάμβανε την αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Το προαπαιτούμενο που έπρεπε να καμφθεί ήταν ο συμβατικός ορισμός των διεθνών εγκλημάτων συμπεριλαμβανομένης και της επίθεσης.

Τον επόμενο χρόνο η ομάδα Εργασίας της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου επί του Σχεδίου Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στην έκθεση της, δεν όριζε πουθενά το έγκλημα της επίθεσης. Αναφερόταν στο έγκλημα της επίθεσης στο δεύτερο μέρος επί της Αρμοδιότητας και του εφαρμοστέου δικαίου¹⁹⁵. Σύμφωνα με το Άρθρο 26, η επίθεση μπορούσε να περιληφθεί υπό την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ως "ένα έγκλημα υπό το γενικό διεθνές δίκαιο" εάν τα κράτη αποδεχτούν την αρμοδιότητα του δικαστηρίου αναφορικά μ' αυτό το άρθρο 27 που είχε τίτλο "κατηγορίες της επίθεσης" δεν περιείχε έναν ορισμό της επίθεσης αλλά αναφερόταν στην σχέση του Δικαστηρίου με το Συμβούλιο Ασφαλείας "Ένα άτομο δεν πρέπει να κατηγορείται για το έγκλημα ή ότι είναι άμεσα σχετιζόμενο με επιθετική ενέργεια υπό το Άρθρο 25 ή το Άρθρο 26 (2) μέχρι το Συμβούλιο Ασφαλείας να αποφανθεί πρώτο ότι το σχετιζόμενο κράτος διέπραξε επιθετική ενέργεια που είναι αντικείμενο της κατηγορίας"¹⁹⁶.

¹⁹³ βλ. Report of the ILC of its Forty-fifth Session, UN GAOR 44th Sess. UN Doc GAOR, Supp No 10 at 143, UN Doc A/47/10

¹⁹⁴ βλ. ομοίως οπ. π. σελ. 167

¹⁹⁵ βλ. Report of the ILC of its forty-fifth Session UN GAOR 46th Session UN Doc A/48/10 (1993)

¹⁹⁶ βλ. ομοίως οπ. π. σελ. 167

2.5.2 Το Σχέδιο Καταστατικό ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου του 1994

Το 1994 η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου υιοθέτησε το Σχέδιο Καταστατικό ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και σε αντίθεση με την σχετική επίθεση του 1993 το έγκλημα της επίθεσης περιλαμβανόταν ειδικά στην λίστα ως ένα από τα εγκλήματα υπό την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου που παρ' όλα αυτά παρέμεινε απροσδιόριστο¹⁹⁷. Άλλα εγκλήματα που περιλάμβανε το σχέδιο καταστατικό ήταν το έγκλημα της γενοκτονίας, των σοβαρών παραβιάσεων των κανόνων και των εθίμων που εφαρμόζονται στις ένοπλες συρράξεις, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα που θα εγκαθιδρυθούν υπό ή βάση τις συμβατικές διατάξεις και αποτελούν εξαιρετικά σοβαρά εγκλήματα χωρίς όμως να τα απαριθμεί ή να τα χαρακτηρίζει¹⁹⁸.

Αναφορικά με την κατηγορία της επίθεσης που δεν ορίζεται το Άρθρο 23 (2) ορίζει το ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας "μια καταγγελία της ή άμεσα σχετιζόμενης επιθετικής ενέργειας δεν θα τίθεται υπό το Καταστατικό, μέχρι το Συμβούλιο Ασφαλείας πρώτο αποφανθεί ότι ένα κράτος διέπραξε μια επιθετική ενέργεια, που αποτελεί αντικείμενο κατηγορίας"¹⁹⁹. Το άρθρο αυτό είναι ελαφρά διαφοροποιημένο από το Άρθρο 25 της έκθεσης του προηγούμενου έτους όχι ως προς την ουσία αλλά ως προς τους όρους και την διατύπωση που χρησιμοποιεί.

Ο Ειδικός Εισηγητής έθεσε υπ' όψη της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου την 13^η Έκθεση του επί του Σχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων, κατά της Ειρήνης και Ασφάλειας της Ανθρωπότητας που ετοιμάστηκε για την δεύτερη ανάγνωση του Σχεδίου Κώδικα. Το άρθρο 15 περιλαμβάνει τον ορισμό της επίθεσης²⁰⁰. Συγκριτικά με το Σχέδιο Κώδικα του 1991, ορισμός της επίθεσης είναι πιο σύντομος, διαγράφεται η τρίτη παράγραφος που σχετιζόταν με τα κριτήρια σοβαρότητας της επιθετικής πράξης και η τέταρτη παράγραφος που αφορά ειδικές ενέργειες που συνιστούν επίθεση. Διαγράφηκαν επίσης οι παράγραφοι 5 και 7 λόγω της πολιτικής τους φύσης εφόσον αναφερόταν στην νομιμοποίηση χρήση βίας λαού για την ανάκτηση της ελευθερίας τους ή την μη διαστολή του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας²⁰¹. Συγκεκριμένα επαναλάμβανε την πρώτη και δεύτερη παράγραφο του Σχεδίου κώδικα εγκλημάτων 1991. θεωρώντας ως υπεύθυνο για έγκλημα το άτομο που ηγείται ή οργανώνει ή σχεδιάζει ή διατάζει την διάπραξη της

¹⁹⁷ βλ. ομοίως Report of ILC of the world of its forty-sixth session UN GAOR, 49th Sess. Supp. No 10 at 229 UN Doc A/49/10 (1994)

¹⁹⁸ βλ. Report of ILC on the world of its forty-sixth session, UN Doc. A/49/355

¹⁹⁹ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.84

²⁰⁰ βλ. Report of ILC on the world of its forty-seventh session UN GAOR Supp No 10 UN Doc A/50/10

²⁰¹ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.39

επιθετικής ενέργειας. Ως επίθεση νοείται κατά τον παρόντα κώδικα εγκλημάτων η χρήση ένοπλης βίας από κράτος κατά της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας άλλου κράτους ή κατά άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών²⁰². Η απειλή επίθεσης που οριζόταν στο άρθρο 16 του σχεδίου κώδικα του 1991 επίσης δεν συμπεριλήφθηκε. Η παρούσα πρόταση υποστηρίχθηκε αμυδρά²⁰³.

2.4.3 Το Σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας του 1996

Το Σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ανθρωπότητας του 1996, απαριθμεί το έγκλημα της επίθεσης²⁰⁴. Σε αντίθεση όμως με τον κώδικα του 1991 και 1994 το έγκλημα της επίθεσης απαριθμείται στο 2^ο μέρος και το Άρθρο 16. Συγκριτικά επίσης το έγκλημα της επίθεσης καταγράφεται σε μια μικρότερη έκδοση, περιέχοντας μόνο μια παράγραφο και εστιάζει την προσοχή του στην ατομική ποινική ευθύνη. Συγκεκριμένα, "ένα άτομο που ως αρχηγός ή οργανωτής ή ενεργός συμμετέχοντας σε επίθεση ή διατάζει τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή κήρυξη επίθεσης που διαπράττεται από κράτος θα θεωρείται υπεύθυνος για το έγκλημα της επίθεσης"²⁰⁵.

Μια συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων των πενταετών προσπαθειών της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου να οριστεί η επίθεση αποδεικνύει την αοριστία αυτού του εγχειρήματος. Αρχίζοντας από το 1991 το Σχέδιο Κώδικα των αδικημάτων περιλαμβάνει σχεδόν ολόκληρο το κείμενο του ορισμού του 1974 εξαιρώντας το άρθρο 8 αναφορικά με την ερμηνεία και τις νέες διατάξεις που εγκαθιδρύουν την ατομική ποινική ευθύνη του εγκλήματος. Σε αυτό το κείμενο όχι μόνο η πράξη της επίθεσης αλλά η απειλή επίθεσης, δημιουργεί επαρκώς ατομική ποινική ευθύνη. Η αδυναμία της επίθεσης έγκειται στην ασάφεια του προσδιορισμού της, κάτι απόλυτα φυσιολογικό εφ' όσον η επίθεση φύση πολιτικό ζήτημα μέγιστης σημασίας αναλύεται και κατευθύνεται στην απόδοση ατομικής ποινικής ευθύνης.

Οι δυσκολίες αυτές φάνηκαν στην μεταξύ του 1991 και 1996 πορεία της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου²⁰⁶. Στις Εκθέσεις της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου οι οποίες προσανατολίζονται στην σύσταση του Σχεδίου Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, το έγκλημα της επίθεσης παρέμεινε απροσδιόριστο παρ' όλο που

²⁰² βλ. ομοίως οπ. π. σελ.35

²⁰³ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.40

²⁰⁴ βλ. Draft Code of Crimes Against the peace and Security of Mankind Titles and texts of articles on the Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind adopted by ILC at Its forty-eighth session (1996), ILC UN GAOR 48th Sess UN Doc A/CN.4/L.532 (1996)

²⁰⁵ βλ. ομοίως οπ. π. σελ.6

²⁰⁶ βλ. Bassiouni M Cherif International Criminal Law οπ. Π. σελ.342

περιέχονταν στην λίστα των εγκλημάτων της δικαιοδοσίας υπό την καθ' ύλη αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Όλα τα παραπάνω κείμενα εστίαζαν στον πρωταρχικό ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας και την τοποθέτηση του κατά πόσο μια επιθετική πράξη είχε διαπραχθεί ή όχι, ώστε να προχωρήσει η ενεργοποίηση της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης.

Το 1995 η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου εστίασε στην επιπλέον σκιαγράφηση του άρθρου 15 του Σχεδίου Κώδικα 1991 προσδιορίζοντας ακόμη πιο λιτά και γενικά την επίθεση. Έτσι πρότεινε ένα γενικό ορισμό της επίθεσης κατά απόλυτη αναλογία του πρώτου Άρθρου, του ορισμού του 1974 της Επίθεσης και η διάταξη αυτή αφορά την ατομική ποινική ευθύνη, το υπόλοιπο του κειμένου μαζί με το άρθρο 16 που περιείχε την απειλή επίθεσης προτάθηκε προς διαγραφή.²⁰⁷ Τελικά στην έκθεση του 1996 ο ορισμός της έκθεσης του 1991 της επίθεσης είχε σχεδόν διαγραφεί εγκαθιδρύοντας μόνο ατομική ποινική ευθύνη επί του εγκλήματος της επίθεσης χωρίς να οριστούν τα στοιχεία αυτού του παραπτώματος. Αυτή η σταδιακή διαγραφή των στοιχείων που απαρτίζουν την επίθεση, οπισθοδρόμησε ουσιαστικά την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου στο ίδιο επίπεδο που είχε μείνει το 1991 στην αρχή δηλαδή ακόμη της προσπάθειας οριοθέτησης του εγκλήματος.

2.4.4 Η Ad hoc και η Προπαρασκευαστική Επιτροπή Εγκαθίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Με την ολοκλήρωση της Έκθεσης του 1994 της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, σχετικά με το Σχέδιο Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε την Απόφαση 49/53 για την σύσταση Ad hoc Επιτροπής αναφορικά με την Εγκαθίδρυση ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η οποία είχε εντολή να συζητά ζητήματα αναφορικά με την κατάρτιση ενός Σχεδίου Καταστατικού.²⁰⁸ Στη τελική της Έκθεση, η Ad hoc Επιτροπή συνόψισε την ποικιλία δισταμένων απόψεων των συμμετεχόντων αντιπροσωπειών αναφορικά με την εισαγωγή του εγκλήματος της επίθεσης υπό την καθ' ύλη αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

²⁰⁷ Philippe Kirsch, "La cour penale internationale face a la souverainete des etats," in Crimes internationaux et juridictions internationales (Antonio Cassese & Mireille Delmas-Marty eds., Paris: Presses universitaires de France, 2002). σελ 14 Phyllis Hwang, "Dedicated to the Adoption of the Rome Statute of the International Criminal Court: Defining Crimes Against Humanity: The Rome Statute of the International Criminal Court", 22 Fordham International Law Journal (December 1998) σελ 98

²⁰⁸ Philippe Kirsch & John T. Holmes, "The Rome Conference on an International Criminal Court: The Negotiating Process", 93 American Journal of International Law (1999).σε 34

Οι υποστηριχτές της ενσωμάτωσης του παρόντος εγκλήματος στο καταστατικό του Δικαστηρίου τόνισαν την αναγκαιότητα που προκύπτει, τόσο από την εθιμική και κανονιστική απαγόρευση της χρήσης βίας που ξεκινά από την δίκη της Νυρεμβέργης και τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όσο και από τον κίνδυνο να οδηγηθεί η διεθνής κοινότητα σε οπισθοδρομικά βήματα αναφορικά με την προοδευτική κωδικοποίηση του εγκλήματος της επίθεσης. Οι πολέμιοι της εισαγωγής και ορισμού του εγκλήματος αυτού, στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου προέβαλλαν τις δυσκολίες ορισμού της επίθεσης, ως πρακτικά εμπόδια στο να εισέρχονται ως κατηγορούμενοι πολιτικοί αρχηγοί κρατών για αυτό το έγκλημα και τέλος την δυσκολία κατανομής της εξουσίας μεταξύ των οργάνων του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Δικαστηρίου αναφορικά με το έγκλημα.

Το 1996 η Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ολοκλήρωσε ένα σχέδιο κείμενο καταστατικό του επικείμενου Δικαστηρίου. Κατά την συνάντηση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής περιλήφθηκαν στο Ανεπίσημο Κείμενο Νο 3 της 4^{ης} Απριλίου 1996 του Προέδρου, εναλλακτικές προτάσεις του Ορισμού.²⁰⁹ Η πρώτη φάση ορισμού περιλάμβανε έναν γενικό και συνοπτικό κείμενο μιας ή δυο παραγράφων, προβάλλοντας δυο εναλλακτικές προτάσεις. Η δεύτερη φάση του ορισμού περιλάμβανε αναλυτική απαρίθμηση των επιθετικών ενεργειών δυο εναλλακτικών προτάσεων.

Συγκεκριμένα στο γενικό μέρος η πρώτη εναλλακτική πρόταση ορίζει την επίθεση σε μια ενιαία παράγραφο κατά αναλογία του άρθρου 15 του Προσχεδίου Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ανθρωπότητας του 1995. Η δεύτερη εναλλακτική πρόταση γενικού ορισμού αναφέρει για πρώτη φορά στα δρώμενα των πολλαπλών προτάσεων του εγκλήματος της επίθεσης και αναφέρει ότι «το έγκλημα της επίθεσης που διαπράττεται από άτομο που είναι σε θέση άσκησης ελέγχου ή ικανή στο να κατευθύνει στρατιωτικές ή πολιτικές δραστηριότητες του κράτους του, κατά άλλου κράτους, κατά παράβαση με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με το να καταφεύγει στην ένοπλη βία, την απειλή ή παραβίαση της κρατικής κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας».²¹⁰ Ο παρόν ορισμός συγκριτικά με την πρώτη εναλλακτική πρόταση, είναι πιο αναλυτικός, σύμφωνος με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και περιλαμβάνει

²⁰⁹ βλ. Bassiouni M. Cherif, *International Criminal Law* οπ π σελ.343.

²¹⁰ Morten Bergsmo, "Occasional Remarks on Certain State Concerns about the Jurisdictional Reach of the International Criminal Court, and Their Possible Implications for the Relationship between the Court and the Security Council", 69 *Nordic Journal of International Law* (no.1, 2000 σελ 98, Michael P. Scharf, "The Draft Statute for an International Criminal Court", in 3 *International Criminal Law* ("Enforcement" volume)(2d ed., M. Cherif Bassiouni, ed., Dobbs Ferry, NY, USA: Transnational Publishers 1999 σελ 34

περισσότερες περιπτώσεις ατόμων που δεν κατέχουν μόνο πολιτικά ανώτερο αξίωμα αλλά μπορούν να κατευθύνουν ένοπλες δυνάμεις. Η περίπτωση αυτή στην πρακτική περιλαμβάνει άτομα που δεν έγκειται επίσημα στην κυβέρνηση ενός κράτους αλλά ανήκουν σε παραστρατιωτική ομάδα.

Η δεύτερη φάση απαρίθμησης επιθετικών ενεργειών στην πρώτη εναλλακτική πρόταση, περιέχεται αυτούσια στο τρίτο άρθρο του ορισμού της επίθεσης 3314 της Γενικής Συνέλευσης. Στην παρούσα εναλλακτική πρόταση τέθηκε υπό συζήτηση το να αποσυρθεί η φράση της δεύτερης παραγράφου²¹¹ «ή την χρήση οποιωνδήποτε όπλων από κράτος κατά του εδάφους άλλου κράτους». Η δεύτερη εναλλακτική πρόταση περιείχε από μόνη της μια κύρια παράγραφο υπό συζήτηση και δυο άλλες οπτικές του εγκλήματος προς επιλογή, συγκεκριμένα «Έγκλημα κατά της ειρήνης, αποτελεί ο σχεδιασμός, η προετοιμασία, η έναρξη ή κήρυξη επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παραβίαση διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή η συμμετοχή σε ένα κοινό πλάνο συνομοσίας».²¹²

Ο παρόν ορισμός παραπέμπει κατά πολύ στο άρθρο 6(α) της Συμφωνίας του Λονδίνου για την εγκαθίδρυση της Δίκης της Νυρεμβέργης. Η ίδια εναλλακτική πρόταση στην επόμενη παράγραφο δίνει ακριβώς τον ίδιο ορισμό με το άρθρο 1 της Απόφασης 3314. Η μόνη καινοτομία που προβάλλεται σε αυτή την παράγραφο είναι η πιθανότητα διαγραφής «του κράτους»²¹³ ώστε η χρήση ένοπλης βίας να μπορεί να διεξαχθεί από οποιονδήποτε μη επίσημο φορέα κράτους η παραστρατιωτική ομάδα ή τρομοκρατική ομάδα ή οποιοσδήποτε φορέας ομάδα ή οργανισμός που δύναται να κάνει χρήση ένοπλης βίας κατά κράτους. Η περίπτωση αυτή αποτελεί μια εύστοχη κίνηση που είναι σύμβαση με την πρακτική και είναι σε θέση ένας τέτοιος ορισμός να αποδώσει διεθνή ατομική ευθύνη, την στιγμή που υπάρχει ένα κενό δικαίου αναφορικά με τέτοιες καταστάσεις, άρα και έλλειμμα απόδοσης υποχρεώσεων και ευθυνών. Στην συνέχεια η ίδια εναλλακτική πρόταση δίνει έναν ορισμό ατομικής ποινικής ευθύνης προς συζήτηση κατά αναλογία της πρώτης παραγράφου του Άρθρου 15 του Σχεδίου Κώδικα του 1954.

²¹¹ Michael D. Greenberg, "Creating an International Criminal Court", 10 Boston University International Law Journal (1992).σελ 33 Matthew Peter, "The Proposed International Criminal Court: A Commentary on the Legal and Political Debates Regarding Jurisdiction that Threaten the Establishment of an Effective Court", 24 Syracuse Journal of International Law and Commerce (Fall 1997). Σελ 89

²¹² Malekian Farhard, The monopolization of International Criminal Law, in United Nations a Jurisprudential Approach, EJIL Vol 8 1997 No3 σελ 34 M. Cherif Bassiouni, "The Time Has Come for an International Criminal Court", 1 Indiana International and Comparative Law Review (1991).σελ76

²¹³ M. Cherif Bassiouni, "Policy Perspectives Favoring the Establishment of the International Criminal Court", 52 Journal of International Affairs (No.2, Spring 1999 σελ 43 Lucius Cafilisch, "Toward the Establishment of a Permanent International Criminal Jurisdiction", 4 International Peacekeeping Newsletter (No. 5, 1998).σελ98

Στα πλαίσια της προετοιμασίας της από κοινού συνάντησης της Ad hoc και της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής, μια ομάδα ειδικών συγκεντρώθηκε στο Διεθνές Ινστιτούτο Ανώτατων Σπουδών στην επιστήμη του Ποινικού Δικαίου στις Συρακούσες και προετοίμασε δυο κείμενα τροποποίησης του Σχεδίου Καταστατικού του 1994 που ετοιμάστηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου.²¹⁴ Τα κείμενα αυτά αποδείχθηκαν πολύ χρήσιμα στην απελευθέρωση των Επιτροπών. Το Άρθρο 20 (2) όριζε στην εισαγωγική παράγραφο: «το έγκλημα της επίθεσης διαπράττεται από άτομο που είναι σε θέση άσκησης ελέγχου ή ικανή στο να κατευθύνει στρατιωτικές ή πολιτικές δραστηριότητες στο κράτους του, κατά άλλου κράτους, κατά παράβαση με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με την έξοδο στην ένοπλη βία, ή απειλή ή παραβίαση της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας ενός κράτους χωρίς νομική αιτιολόγηση».²¹⁵

Ο παρόν ορισμός παραπέμπει στην δεύτερη εναλλακτική πρόταση γενικού ορισμού παρουσιάστηκε προηγουμένως με μόνη διαφοροποίηση τον όρο που δίνει νομική αιτιολόγηση στην χρήση ένοπλης βίας, ο οποίος έχει κάποια κενά για την δεν συμπληρώνει σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και μπορεί κάλλιστα να διαστρεβλωθεί. Το επόμενο μέρος την πρότασης απαρτίζεται από το λειτουργικό σώμα της επιθετικής ενέργειας κατά απόλυτη αναλογία του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Κατά την διάρκεια της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου το 1996 με 1998, οι αντιπρόσωποι συνέχιζαν να θέτουν ζητήματα κατά πόσο ή όχι το έγκλημα της επίθεσης θα πρέπει να περιλαμβάνεται στο καταστατικό. Όπως σημειώθηκε στην Έκθεση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής Εγκαθίδρυσης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, μερικοί αντιπρόσωποι υποστήριζαν εκ νέου την άποψη ότι η επίθεση πρέπει να συμπεριληφθεί γιατί θα αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο την καθ' ύλη αρμοδιότητας του δικαστηρίου, επειδή η επίθεση αποτελεί ένα από τα πιο σοβαρά εγκλήματα που αφορούν την διεθνή κοινότητα, και θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας πυρήνας εγκλημάτων υπό το γενικό διεθνές δίκαιο.

Υποστήριζαν ακόμη ότι το έγκλημα της επίθεσης αποτελεί μια αναγκαιότητα, ώστε να αποτραπεί και να αποφευχθεί η ατιμωρησία των υπεύθυνων ατόμων για το έγκλημα, με την δημιουργία αυτού του μόνιμου οργάνου που θα δέχεται μηνύσεις, ώστε να επαυξάνει τον ρόλο και το καταστατικό του Δικαστηρίου και να αποφευχθεί μια

²¹⁴ Association International de Droit Penal, International Institute of Higher Studies Criminal Sciences, 1994 ILC Draft Statute for an International Criminal Court with Suggested Modifications – [Updated Siracusa Draft (1996) at 26 Unpublished text distributed at the First Session of the Preparatory Committee, UN Headquarters New York N.Y.], βλ. Bassiouni M. Cherif, International Criminal Law, Transnational Inc. Publishers, σελ.344.

²¹⁵ 1994, Siracusa Draft and the 1995 Updated Siracusa Draft. Ομοίως οπ π σελ.344.

αρνητική ενέργεια αναφορικά με την προοδευτική πορεία της ατομικής ποινικής ευθύνης, έτσι όπως διαγράφεται από το εθνικό δίκαιο, από τα δικαστήρια της Νυρεμβέργης και του Τόκιο και την υιοθέτηση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Κάποιοι αντιπρόσωποι υποστήριξαν την ενσωμάτωση του εγκλήματος της επίθεσης, εάν επιτευχθεί γενική συμφωνία επί του ορισμού και μια ισορροπία στους ρόλους και τις λειτουργίες του Δικαστηρίου και του Συμβουλίου Ασφαλείας, χωρίς να καθυστερήσει η εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου. Άλλοι αντιπρόσωποι δεν ήθελαν να συμπεριλάβουν τον ορισμό, λόγω του μη αποδεκτού ορισμού της επίθεσης επί του σκοπού της ατομικής ποινικής ευθύνης. Υποστήριξαν ότι δεν υπήρξε ποτέ προηγούμενος ορισμός επί του εγκλήματος της επίθεσης βάση ατομικής ποινικής ευθύνης, αλλά στον επιθετικό πόλεμο. Επέμεναν ότι θα είναι δύσκολο και σχεδόν αδύνατο να καταρτίσουν ένα πλήρες, ξεκάθαρο, εμφατικό και κατανοητό ορισμό της επίθεσης και ακόμη πιο ανέφικτο αυτός ο ορισμός να γίνει αποδεκτός, που δεν θα καθυστερήσει την εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου. Το έγκλημα της επίθεσης περιλαμβάνει αναγκαστικά πολιτικά και πραγματικά ζητήματα, τέτοια όπως ενδεχόμενες εδαφικές διεκδικήσεις των κρατών που είναι ασυμβίβαστες με την αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Το δικαστήριο θα χρειαστεί να αγωνιστεί κατά της αντίθετης πολιτικής επιρροής των μεγάλων κρατών που δεν επιθυμούν την ισχύ του δικαστηρίου, καθώς επίσης θα πρέπει να επιτευχθεί μια λειτουργική σχέση με το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Πολλοί αντιπρόσωποι εξέφρασαν την υποστήριξη ενός επαναληπτικού μηχανισμού που μπορεί να προστεθεί σε ένα επόμενο στάδιο ώστε να αποφευχθεί η εγκαθίδρυση του δικαστηρίου που μπορεί να λάβει ωστόσο στην αρμοδιότητα του έναν γενικά αποδεκτό ορισμό. Άλλες αντιπροσωπείες ήταν αντίθετες σε αυτή την άποψη.²¹⁶ Η άποψη αυτή επίσης εξέφρασε την ανάγκη να συμπεριληφθεί με σχετική διάταξη η οποία θα μπορούσε να προστεθεί στο προοίμιο ή σε ένα λειτουργικό άρθρο για να αποφύγει οποιαδήποτε αρνητική επήρεια αναφορικά με την ατομική ποινική ευθύνη αυτού του εγκλήματος υπό το εθνικό δίκαιο.

Σε ότι αφορά την επιλογή της μεθοδολογία του ορισμού, ορισμένες αντιπροσωπείες σημείωσαν την αποχή τους, σε περίπτωση που συμφωνηθεί ένας γενικός

²¹⁶ βλ. Report of Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, Vol.1 Proceedings of the Preparatory Committee during March – April and August 1996, UN Doc A/SI/22 Supp.No 22. Στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή η Γερμανία πρότεινε έναν ορισμό και η Ιταλία και η Αίγυπτος πρότεινε ακόμη έναν ορισμό στα πλαίσια του ορισμού 3314. Ο Γερμανικός ορισμός είναι πιο συμπυκνωμένη εκδοχή ορισμού η οποία όμως δεν απαριθμεί συγκεκριμένες ενέργειες αποτυγχάνοντας να αποδώσει το νόημα της επίθεσης. Βλ. Summary of the Proceedings of the Preparatory Committee during the period 25 March – 12 April 1996 UN Doc A/AC 249/1998/L.13 (1998), Report of the Inter-Sessional Meeting from 10 to 30 Jan. 1998, UN Doc A/AC.249/1998/L.13 (1999).

ορισμός της επίθεσης με σκοπό την οριοθέτηση της ατομικής ποινικής ευθύνης υπό το συμβατικό δίκαιο.²¹⁷ Υποστηρίχθηκε η άποψη για να συμπεριληφθεί το άρθρο 2§4 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και τον ορισμό όπως προβλήθηκε από τον Χάρτη της Νυρεμβέργης όπου παρουσίαζε συγκεκριμένα αδικήματα που συνιστούν ατομική ποινική ευθύνη υπό το εθιμικό δίκαιο.

Μια άλλη άποψη που διατυπώθηκε ήταν ότι η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης είναι ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της επίθεσης και θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν τα στοιχεία στον ορισμό του παρόν εγκλήματος. Άλλες αντιπροσωπείες εξέφρασαν την άποψη ότι αυτό το ψήφισμα δεν έχει συνταχθεί επί της ατομικής ποινικής δικαιοδοσίας ή ότι είναι ενδεικτικό πράξεων πλεονασματικής βαρύτητας για αυτόν το σκοπό, ή ακόμα ότι δεν περιλαμβάνει προβλέψεις αναφορικά με την νόμιμη χρήση βίας ή σχετίζεται με αυτοάμυνα που πιθανόν να ασκεί το δικαίωμα στην νόμιμη άμυνα.

Μερικές αντιπροσωπείες πρότειναν ότι θα ήταν ευκολότερο αν επιτευχθεί συμφωνία επί του γενικού ορισμού της επίθεσης βασισμένη στις διατάξεις του σχεδίου κώδικα που προτείνονται από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου. Μια άλλη πρόταση υπήρξε η υιοθέτηση ενός γενικού ορισμού που συνοδεύεται με μια απαρίθμηση ενεργειών που διαβεβαιώνουν τον σεβασμό στην αρχή την νομιμότητας και εξέφρασε την προτίμηση στο Σχέδιο των Συρακουσών. Αντίθετα προς αυτή την τάση οριοθέτησης του εγκλήματος, υπήρξε η θέση ότι μπορεί το Δικαστήριο να ασκεί ποινική δικαιοδοσία επί του εγκλήματος χωρίς όμως να το ορίσει στο καταστατικό του.²¹⁸ Υποστηρίχθηκε ακόμη, ότι το Δικαστήριο μπορεί να έχει καθ' ύλη αρμοδιότητα βάση του καταστατικού αλλά το Συμβούλιο Ασφαλείας να έχει την αποκλειστική εξουσία οριοθέτησης επ' αυτού, κάποιες όμως αντιπροσωπείες τόνισαν το ενδεχόμενο της αποφυγής καταστάσεων και ενός ευέλικτου σχήματος σε περίπτωση που μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας κάνουν χρήση του δικαιώματος αρνησικυρίας.²¹⁹

Η τελική Έκθεση της Επιτροπής πρότεινε έναν ανοιχτό ορισμό ο οποίος περιελάμβανε έναν αριθμό εναλλακτικών προτάσεων και όχι έναν μοναδικό ορισμό.²²⁰

²¹⁷ Ομοίως οπ π.

²¹⁸ Βλ. Bassiouni M. Cherif, International Criminal Law, Transnational Inc. Publishers 1999 σελ.345.

²¹⁹ βλ. ομοίως οπ π Bassiouni C.M. σελ.345.

²²⁰ βλ. ομοίως οπ π Υπ. Νο 7, όπου παρουσιάζεται ένας αριθμός εναλλακτικών προτάσεων επί της επίθεσης. Παρουσιάζοντας αυτούσιο το λειτουργικό άρθρο 3 του ορισμού 3314. η δεύτερη πρόταση παρουσίαζε κατά αναλογία το άρθρο 16 του Σχεδίου Κώδικα 1995, «(1) Επίθεση σημαίνει την χρήση βίας ή απειλή χρήσης βίας (από κράτος) κατά της εδαφικής ακεραιότητας, κυριαρχίας ή πολιτικής ανεξαρτησίας (ενός άλλου) κράτους ή την χρήση βίας ή την απειλή χρήσης βίας κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και το διεθνές εθιμικό δίκαιο. (2) Το έγκλημα της επίθεσης θα διαπράττεται από άτομο, το οποίο είναι αρχηγός ή οργανώνει σχέδια, διαπράτει δια διατάσει την διεξαγωγή μιας επιθετικής πράξης». Η Τρίτη πρόταση είναι ακριβώς η παρουσίαση του Άρθρου 16(α) του Χάρτη της Νυρεμβέργης.

Οι προτάσεις αυτές ήταν στο ίδιο μοτίβο τόσο της προσχέδια διάταξης του Άρθρου 16 του Σχεδίου Κώδικα του 1995 «όπου επίθεση σημαίνει μια πράξη που διαπράττεται από ένα άτομο ου ως αρχηγός ή οργάνωσης είναι εμπλεγμένος στην χρήση ένοπλης βίας από ένα κράτος ή κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών».

Η άλλη εναλλακτική πρόταση είναι κατά αναλογία της πρώτης εισαγωγικής παραγράφου της πρότασης των Συρακουσών και αναφέρει ότι «το έγκλημα της επίθεσης διαπράττεται από ένα πρόσωπο που είναι σε θέση να ασκεί έλεγχο ή ικανό να κατευθύνει πολιτικές ή στρατιωτικές δραστηριότητες στο κράτος του, κατά άλλου κράτους, σε αντίθεση με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με το να καταφεύγει στην ένοπλη βία, ή να απειλεί ή να παραβιάζει την εδαφική κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και πολιτική ανεξαρτησία ενός κράτους». Στην δεύτερη παράγραφο όπου προτείνονται τα λειτουργικά άρθρα κατατέθηκε μια μόνο πρόταση, η οποία περιείχε τις δυο πρώτες παραγράφους αυτούσιες από το τρίτο άρθρο του ορισμού της επίθεσης της Γενικής Συνέλευσης.

Στης 3 Απριλίου του 1998 η Προπαρασκευαστική Επιτροπή υιοθέτησε το Προσχέδιο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Σχεδίου Καταστατικού)²²¹, βασισμένο στις διαπραγματεύσεις των κρατών που συμμετείχαν στην Διάσκεψη της Ρώμης²²². Η Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Προσχεδίου Καταστατικού προέβαλλε τρεις επιλογές του ορισμού της επίθεσης. Οι τρεις αυτές επιλογές σε διαφορετική έκταση αναφέρονται στα στοιχεία της επίθεσης, που επιτελούνται από Κρατικές οντότητες και το έγκλημα της επίθεσης έτσι όπως διαπράττεται από άτομα. Η πρώτη περίπτωση αναφέρει ότι το άτομο που έχει σχεδιάσει, προετοιμάσει, διατάξει, ξεκινήσει ή εκτελεί πράξεις που περιέχονται στον γενικό ορισμό της επίθεσης, τότε θεωρείται υπεύθυνο για την διεξαγωγή του εγκλήματος της επίθεσης²²³.

Η δεύτερη επιλογή περιλαμβάνει έναν γενικά μικτό ορισμό, περιλαμβάνοντας στοιχεία τόσο του εγκλήματος της επίθεσης όσο και της πράξης της επίθεσης και

²²¹ Βλ. *Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, Draft Statute & Drafts Final Act*, U.N. Doc. A/Conf.183/2/Add.1, 1998

²²² βλ. Roy LEE, *supra*, note 1, σελ. 4

²²³ Βλ. *Preparatory Committee Draft Statute, supra*, note 118, αρθ. 5, «εγκλημα της επίθεσης», Περίπτωση 1. Αυτή η περίπτωση επιτρέπει την πιθανότητα περιορισμού του εγκλήματος στην ατομική ποινική ευθύνη και την θέση άσκησης ελέγχου ή ικανότητας καθοδήγησης πολιτικής ή στρατιωτικής δράσης. Ο ορισμός της επίθεσης περιλαμβάνει πολλές ομοιότητες με αυτόν του Χάρτη του Λονδίνου.

απαριθμεί μια σειρά πράξεων που συνιστούν επίθεση²²⁴, βασισμένο στον κατάλογο του άρθρου 3 της Γενικής Συνέλευσης 3314²²⁵. Συναθροίσθηκα, η τελευταία επιλογή ήταν παρόμοια με την πρώτη, αναφορικά με τον προσδιορισμό της ατομικής ποινικής ευθύνης²²⁶. Όρισε ότι ή πράξη της επίθεσης με γενικούς όρους, περιλαμβάνει και μέσα στους περιορισμούς του ορισμού, καταστάσεις υπό τις οποίες την χρήση βίας ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ύπαρξης κατοχής²²⁷ ή την προσάρτηση εδάφους άλλου κράτους²²⁸. Επέτρεπε επίσης την εισαγωγή ορισμού ως αποτέλεσμα της οριοθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας²²⁹. Το άρθρο αυτό επιχειρούσε να επιτύχει ισορροπία λειτουργιών μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Δικαστηρίου, χωρίς όμως να κλονίζεται η ανεξαρτησία των οργάνων και ιδίως του Δικαστηρίου επί της οριοθέτησης της ατομικής ποινικής ευθύνης²³⁰, ή παράλληλα των εξουσιών του Συμβουλίου Ασφαλείας υπό το κεφάλαιο VII του Χάρτη²³¹.

Υπήρχε μεγάλη εναλλακτικότητα επιλογών αναφορικά με την αναβολή της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής του Προσχεδίου Καταστατικού. Η πρώτη περίπτωση αναφέρεται σε αναβολή των λειτουργιών όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας ασκεί τις λειτουργίες του υπό το Κεφάλαιο VII²³², περιλαμβάνοντας την οριοθέτηση του επί της ύπαρξης επίθεσης. Στην δεύτερη περίπτωση το Συμβούλιο Ασφαλείας λαμβάνει απόφαση αναφορικά με το ζήτημα²³³. Στην τρίτη επιλογή, περιέχεται σε άλλη πρόταση στο άρθρο 10, ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας, μπορεί να αναφέρει αίτημα στο Δικαστήριο για αναβολή ή έρευνα βάση του Κεφαλαίου VII²³⁴. Αυτή η επιλογή επιτρέπει στο δικαστήριο

²²⁴ Ομοίως οπ.π, αρθρ. 5, «εγκλημα της επίθεσης», Περίπτωση 2. Οι πράξεις αυτές περιλαμβάνουν την εισβολή, επίθεση, στρατιωτική κατοχή, προσάρτηση, βομβαρδισμό ή την χρήση οποιουδήποτε όπλου, κατα μερική αναλογία της απόφασης 3314 της ΓΣ.

²²⁵ Βλ. Roy LEE, *supra*, note 1, σελ 82

²²⁶ Βλ. *Preparatory Committee Draft Statute*, *supra*, note 118, αρθρο 5, «εγκλημα της επίθεσης», Περίπτωση 3; βλ. ακόμη Christopher Hall, "The Sixth Session of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court", (1998) 92 *Am. J. Int'l L.* σελ 548, 551, Adrian BOS, 'From the International Law Commission to the Rome Conference (1994-1998)', in Antonio CASSESE et. al., Eds., *The Rome Statute of the International Criminal Court*, Oxford University Press, 2002, Vol. I, σελ. 56

²²⁷ Αυτή η περίπτωση επιτρέπει περαιτέρω περιορισμό επί τις κατοχής ως μορφή στρατιωτικής κατοχής, βλ ομοίως οπ. π.

²²⁸ Ομοίως οπ. π.

²²⁹ Ομοίως οπ. π.

²³⁰ Ομοίως οπ. π., αρθρο. 10 (5) βλ, Flavia LATTANZI and William, A. SCHABAS, *supra*, note 102, σελ. 96-97

²³¹ Ομοίως οπ. π. αρθρο 10 (6)

²³² Ομοίως οπ. π. Αρθρο 10 (7), Περίπτωση 1

²³³ Ομοίως οπ. π. Αρθρο 10 (7), Περίπτωση 2

²³⁴ Ομοίως οπ. π. αρθρο 10 (2) 'Ο ρόλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπό 'περισσότερες επιλογές του άρθρου 6, 7, 10 και 11'

να ασκήσει τις λειτουργίες του αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης, βασιζόμενο σε προηγούμενη οριοθέτηση της επιθετικής πράξης²³⁵.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

IV. ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΣ ΟΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

3.Εισαγωγική αναφορά του τρίτου κεφαλαίου

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι προτάσεις των αντιπροσωπειών του στα πλαίσια της δημιουργίας πλέον του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και η συνολική και συνθετική αποτίμηση τους. Γίνεται ερμηνευτικός σχολιασμός του άρθρου 5 έτσι όπως αναφέρεται στο έγκλημα της επίθεσης και δίνεται ιδιαίτερη αναλυτική διερεύνηση της Πρότασης του Συντονιστή της ομάδας εργασίας του εγκλήματος της επίθεσης. Οι αντιπροσωπίες που συναντήθηκαν στην Διάσκεψη της Ρώμης δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν επί ενός αποδεκτού ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης²³⁶. Από τις τρεις εναλλακτικές επιλογές που κατατέθηκαν στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Σχέδιου Καταστατικού, η τρίτη γνώρισε την μεγαλύτερη αποδοχή τους μήνες που έλαβαν της Διάσκεψης της Ρώμης, παρόλα αυτά δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί consensus²³⁷. Όλες οι επιλογές της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής του Σχέδιου Καταστατικού, δεν απεύθυναν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης²³⁸.

²³⁵ Ομοίως οπ. π. Άρθρο 10 (1). Η διάταξη αυτή αποσκοπούσε στην ισορροπία εξουσιών μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Δικαστηρίου επί των διαφορετικών λειτουργιών, ως πολιτικό εκτελεστικό όργανο ή όργανο που αφορά την εκδίκαση της ατομικής ποινικής ευθύνης”.

²³⁶ βλ. Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ 104, βλ Flavia LATTANZI και William. A. SCHABAS, *supra*, note 102, σελ. 91-92, 98-99

²³⁷ βλ Roy LEE, *supra*, note 1, σελ 83

²³⁸ Ομοίως οπ. π., σελ. 84; Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ104; Giorgio GAJA, ‘The Long Journey towards Repressing Aggression’, in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 436

3.1 Η Διάσκεψη της Ρώμης.

3.1.1 Οι προτάσεις των αντιπροσωπιών

Τρεις νέες προτάσεις τέθηκαν επί τάπητος ως τροποποίηση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής του Σχέδιου Καταστατικού. Η πρώτη και η Τρίτη περιελάμβανε το ίδιο μοτίβο διατύπωσης και κατατέθηκε περίπου από τα ίδια κράτη²³⁹. Συγκεκριμένα, ο προτεινόμενος ορισμός που υιοθέτησαν, κάποιες αντιπροσωπίες αναφέρει ότι η πράξη επίθεσης που επεκτείνεται στο έγκλημα της επίθεσης, περιγράφεται ως την χρήση ένοπλης βίας από ένα κράτος κατά άλλο κράτος προκειμένου να παραβιάσει την το αναφαίρετο δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση, ελευθερία και ανεξαρτησία²⁴⁰.

Η δεύτερη νέα πρόταση προσέγγιζε διαφορετικά τον ορισμό ως χρήσης ένοπλης δύναμης ή απειλή ή παραβίαση της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και πολιτική ανεξαρτησία, εξαιρώντας την περίπτωση που αναφέρεται στην αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών και του δικαιώματος στην ατομική και συλλογική ένοπλη άμυνα²⁴¹, γεγονός που έγειρε τον φόβο στην Συνδιάσκεψη ότι ο παρόν ορισμός θα οδηγήσει σε πολιτικές τοποθετήσεις²⁴². Επιπρόσθετα, τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν συμφωνούσαν στην περίληψη του εγκλήματος της επίθεσης στο Καταστατικό εάν αυτό επηρέαζε τον ρόλο αυτού²⁴³, έτσι όπως ορίζει ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.²⁴⁴. Αντίθετα, η δύναμη των μη ευθυγραμμιζόμενων αντιπροσωπειών αντιστάθηκε σε οποιαδήποτε ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας επί του Καταστατικού και ειδικότερα με το έγκλημα της επίθεσης²⁴⁵.

Παρόλο που δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος αναφορικά με την σχέση του Συμβουλίου Ασφαλείας και την άσκηση αρμοδιότητας επί του εγκλήματος της επίθεσης, νέα πρόταση κατατέθηκε και πρόσφερε δύο εναλλακτικές λύσεις. Η πρώτη εναλλακτική επιλογή, όριζε ότι το Δικαστήριο μπορούσε να διώξει και να τιμωρήσει το έγκλημα της

²³⁹ βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.37, Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, *Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ημενή* βλ. *ακομη* U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.56/Corr.1, Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, *Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ημενή* Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, *Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ημενή*.

²⁴⁰ *Ομοίως* *οπ. π.*

²⁴¹ βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.3, Πρόταση που κατατέθηκε από την Αρμενία

²⁴² βλ. Roy LEE, *supra*, note 1, σελ 84

²⁴³ *Ομοίως* *οπ. π.*

²⁴⁴ βλ. U.N. Charter, *supra*, note 70, αρθρο. 39

²⁴⁵ βλ. Roy LEE, *supra*, note 1, σελ. 84, Philippe KIRSH and Darryl ROBINSON, 'Reaching Agreement at the Rome Conference', in Cassese, Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ 71

επίθεσης χωρίς να βλάπτει τα νόμιμα δικαιώματα του Συμβουλίου Ασφαλείας²⁴⁶. Η δεύτερη επιλογή περιελάμβανε την αρμοδιότητα τοποθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της ύπαρξης ή μη επίθεσης αναφορικά με τις υπάρχουσες διατάξεις του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.²⁴⁷ Ωστόσο, το Δικαστήριο θα μπορούσε να αρχίσει τις έρευνες επί της θεμελίωσης ή μη του εγκλήματος της επίθεσης αν το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν τοποθετηθεί σε λογικό χρονικό διάστημα.²⁴⁸ Η παρούσα πρόταση δεν υπήρξε αντικείμενο συζήτησης στην Διάσκεψη.²⁴⁹

Το Bureau έθεσε υπό προϋποθέσεις την ενσωμάτωση του εγκλήματος της επίθεσης μόνο εάν γενικά αποδεκτός ορισμός μπορούσε να αναπτυχθεί, διαφορετικά το προαναφερόμενο έγκλημα θα υιοθετούνταν, μέσω Πρωτοκόλλου ή μέσα από την Αναθεωρητική Διάσκεψη²⁵⁰. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε συμβιβασμό ότι το έγκλημα της επίθεσης θα περιλαμβάνονταν στο καταστατικό αλλά δεν θα οριζόταν²⁵¹. Το άρθρο 5, όπως θα αναλυθεί περιλαμβάνει τρεις προϋποθέσεις εκπλήρωσης ώστε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να ασκήσει αρμοδιότητα επ'αυτού.²⁵² Πρώτον η διάταξη πρέπει να ορίζει το έγκλημα και να προσδιορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Δικαστήριο θα ασκεί αρμοδιότητα αναφορικά με το έγκλημα. Δεύτερον, αυτή η διάταξη θα πρέπει να είναι σύμφωνη με σχετικές διατάξεις του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τρίτον η διάταξη πρέπει να υιοθετηθεί, βάση των άρθρων 121 και 123 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.²⁵³

3.2 Ανάλυση των συνισταμένων του Άρθρου 5 (2) του Καταστατικού της Ρώμης

3.2.1 Οι προϋποθέσεις ενεργοποίησης της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου ενώπιον του εγκλήματος της επίθεσης

²⁴⁶ Βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.39, *Πρόταση η οποία κατατέθηκε από το Καμερούν* Άρθρο 5, 'Εγκλημα της επίθεσης', Επιλογή Α, παρ 2

²⁴⁷ Ομοίως οπ. π. Άρθρο 10, 'Σχέση Συμβουλίου Ασφαλείας με Δικαστήριο', παρ. 1

²⁴⁸ Ομοίως οπ. π. Άρθρο 10, 'Σχέση Συμβουλίου Ασφαλείας με Δικαστήριο', παρ. 4

²⁴⁹ βλ. Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ 105

²⁵⁰ βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.59, *Bureau Proposal*, σελ 1

²⁵¹ βλ. Giorgio GAJA, 'The Long Journey towards Repressing Aggression', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 431; βλ. Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ 105, Roy LEE, *supra*, note 1, σελ. 85

²⁵² Βλ. Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc A/ CONF 183/9, 17 July 1998, βλ. ομοίως Statute of the International Criminal Court M.Charif Bassioni Transantional Publishers Inc 1998.

²⁵³ Βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/9, *Rome Statute of the International Criminal Court*, άρθρο 5 (2)

Η πρώτη προϋπόθεση είναι αυτονόητη και δεν απαιτεί καμία επεξήγηση. Η δεύτερη προϋπόθεση αντανακλά μια σειρά από σχόλια,²⁵⁴ λόγω του ότι αναφέρεται στις σχετικές διατάξεις του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, άρα και των εξουσιών των Ηνωμένων Εθνών. Βάση αυτού, το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πρέπει να ορίζει την ύπαρξη οποιασδήποτε απειλής της ειρήνης ή παραβίαση της ειρήνης ή πράξη επίθεσης, να κάνει συστάσεις ή να αποφασίζει τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διατηρηθεί ή να ανοικοδομηθεί η διεθνής ειρήνη ή ασφάλεια²⁵⁵. Στο παρόν σημείο έχουν διατυπωθεί πολλές ερμηνείες όπως, ότι θα πρέπει να περιλαμβάνονται εγγυήσεις στις οποίες το Δικαστήριο δεν θα μπορεί να διώκει άτομα αν προηγουμένως το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν αποφανθεί επί της ύπαρξης επιθετικής ενέργειας ή μη²⁵⁶.

Μια άλλη ερμηνεία αναφέρει ότι ο όρος «σύμφωνα», γενικότερα, σημαίνει ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκκινήσει οποιαδήποτε διαδικασία αναφορικά με το έγκλημα αν το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν τοποθετηθεί επ αυτού ή αν η οριοθέτηση του φέρνει σε αντίθεση τα δύο όργανα²⁵⁷. Η παρούσα όμως ερμηνεία δεν λαμβάνει υπόψη ότι οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας δεσμεύει μόνο τα Κράτη Μέλη του Οργανισμού²⁵⁸ και όχι Ενά σώμα συνθήκης με αρμοδιότητα την εκδίκαση ατομικών εγκλημάτων²⁵⁹.

Η τρίτη προϋπόθεση συνδέει το έγκλημα της επίθεσης με τα άρθρα 121 και 123 του Καταστατικού. Η διατύπωση των ανωτέρων άρθρων, δίνει έμφαση στους όρους «αναθεώρηση» και «τροποποίηση», επαγομένη ότι η Αναθεωρητική Διάσκεψη θα επιληφθεί επί των κύριων τροποποιήσεων του Καταστατικού²⁶⁰. Το Καταστατικό εγκαθιδρύει ειδική διαδικασία τροποποίησης του πυρήνα των εγκλημάτων τα οποία περιλαμβάνονται στα άρθρα 5, 6, 7 και 8. Οποιαδήποτε τροποποίηση αυτών των εγκλημάτων θα τίθεται σε ισχύ εάν τα κράτη μέλη την υιοθετήσουν, ένα χρόνο μετά την

²⁵⁴ Βλ. Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the ICC UN Doc. A/CONF/83/10(1998).

²⁵⁵ Βλ. *U.N. Charter*, *supra*, note 70, αρθρο. 39

²⁵⁶ βλ. Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ. 106

²⁵⁷ βλ. Roy LEE, *supra*, note 1, σελ. 145, υποσημείωση 9

²⁵⁸ βλ. *U.N. Charter*, *supra*, note 70, αρθρο. 25

²⁵⁹ βλ. Giorgio GAJA, 'The Long Journey towards Repressing Aggression', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 433-434: "Το Δικαστήριο θα πρέπει να εκινεί ανεξήρτητη διαδικασία, η οριοθέτηση του Δικαστηρίου δεν θα έχει νόμικές επιπτώσεις επι του Συμβολίου Ασφαλείας. Διαφορετική τοποθέτηση και συγκρουσιακή σχέση μεταξύ των δύο οργάνων είναι πιθανόν να παρουσιαστεί ή και το αντίθετο. Η αξιολόγηση όμως των μονιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν θα πρέπει να εμποδίζει το δικαστήριο να συναχίσει την διαδικασία επιδίκασης ε'πι της ατομικής ποινικής ευθύνης

²⁶⁰ Βλ. Alain PELLET, 'Entry Into Force and Amendment of the Statute', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 178, βλ. Otto TRIFFTERER, *supra*, note 7, σελ. 1268

ολοκλήρωση των επικυρώσεων²⁶¹. Παρόλα αυτά το Δικαστήριο περιορίζει την άσκηση της αρμοδιότητας του, εάν κάποιο κράτος μέλος δεν αποδεχθεί την τροποποίηση, αναφορικά με το έγκλημα που πιθανόν να διαπράχθηκε από υπήκοο του ή στο έδαφός του²⁶².

Μια ερμηνεία που τέθηκε επ' αυτού είναι, ότι το Δικαστήριο μπορεί να ασκήσει αρμοδιότητα επί της τροποποίησης μόνο εάν και τα δύο κράτη αποδεχθούν την τροποποίηση, σε περίπτωση που υπήκοος ενός κράτους διαπράξει έγκλημα επίθεσης σε έδαφος άλλου κράτους ²⁶³. Η παρούσα ερμηνεία δεν αποδέχεται καμία εξαίρεση και συμπεραίνει ότι αυτή η διπλή προϋπόθεση ισχύει και για μη κράτη μέλη του καταστατικού εκτός αν το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρει την υπόθεση βάση του Κεφαλαίου VII²⁶⁴.

Κατ' επέκταση το γεγονός ότι το Δικαστήριο περιορίζεται επί της άσκησης αρμοδιότητας αναφορικά με το παρόν έγκλημα, εάν κάποιο κράτος δεν αποδέχεται την αρμοδιότητα επί της τροποποίησης του εγκλήματος δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να εκδικαστεί από τα εσωτερικά ένδικα μέσα βάση του δόγματος της «εδαφικότητας της ποινικής αρμοδιότητας»²⁶⁵. Παρόλα αυτά η διάταξη 121 (5) αποσκοπεί στην προστασία της κρατικής κυριαρχίας και επιπλέον ένα κράτος, βάση της Σύμβασης της Βιέννης του δικαίου των συνθηκών δεν μπορεί να υποστεί την τροποποίηση μιας διάταξης χωρίς την σύνεση του²⁶⁶.

Ειδικότερα η Σύμβαση της Βιέννης αναφέρει ότι, « διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θα πρέπει να βλάπτουν τα νόμιμα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις οποιασδήποτε σύμβασης ,που πιθανόν να προκύπτουν εάν ένα επιτιθέμενο κράτος υποστεί την επιβολή μέτρων, βάση των διατάξεων του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αναφορικά με το επιτιθέμενο Κράτος²⁶⁷. Άρα βάση αυτού το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να ασκήσει την αρμοδιότητα του, σε περίπτωση αναφοράς του Συμβουλίου Ασφαλείας, η παρούσα ερμηνεία πιθανόν να επιβεβαιωθεί εκτός όμως από την εφαρμογή του εγκλήματος της επίθεσης.

²⁶¹ βλ *ICC Statute, supra*, note 5, άρθρο. 121 (5), Alain PELLET, 'Entry Into Force and Amendment of the Statute', in Antonio CASSESE, σελ180-184; Otto TRIFFTERER, *Ομοίως οπ. π.*, σελ. 1269-1270

²⁶² *Ομοίως οπ. π*

²⁶³ βλ Giorgio GAJA, 'The Long Journey towards Repressing Aggression', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 439

²⁶⁴ βλ *ICC Statute, supra*, note 5, άρθρο 12 (3), 13 (b). βλ Giorgio GAJA, 'The Long Journey towards Repressing Aggression', in Antonio CASSESE, *Ομοίως οπ. π.*, σελ. 439

²⁶⁵ βλ Alain PELLET, 'Entry Into Force and Amendment of the Statute', in Antonio CASSESE, *Ομοίως οπ. π.*, σελ182

²⁶⁶ *Vienna Convention on the Law of Treaties*, U.N.T.S. vol. 1155, σελ 331, άρθρο. 40 (4).

²⁶⁷ *Ομοίως οπ. π* άρθρο. 75

3.3 Οι εργασίες της Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου²⁶⁸.

3.3.1 Οι προτάσεις και η επεξεργασία αυτών ενοποιών της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής

Η Τελική Πράξη της Διάσκεψης της Ρώμης υιοθέτησε την Απόφαση *F* που περιέλαβε στο Παράρτημα I, το οποίο εγκαθίδρυε την Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου²⁶⁹, το οποίο εγκαθιδρύθηκε προκειμένου να διαβεβαιώσει την αποτελεσματική λειτουργία του Δικαστηρίου χωρίς καμία καθυστέρηση.²⁷⁰ Η εντολή αυτής της Επιτροπής περιλάμβανε την προετοιμασία, των προσχεδίων κειμένων των διαδικαστικών ή αποδεικτικών κανόνων, των στοιχείων των εγκλημάτων,²⁷¹ της σχέσης συμφωνίας του Δικαστηρίου με τα Ηνωμένα Έθνη, βασικές αρχές διακυβέρνησης του Δικαστηρίου με το κράτος έδρας, λογιστικούς κανόνες, την συμφωνία προνομίων και ασυλιών του Δικαστηρίου, τους διαδικαστικούς κανόνες της Συνέλευσης των κρατών μερών²⁷², τον προϋπολογισμό του πρώτου λογιστικού έτους, καθώς και διατάξεις αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης²⁷³.

Πολλά ήταν τα κράτη τα οποία ενίσχυσαν την ανάπτυξη των διατάξεων που αναφέρονται στο έγκλημα της επίθεσης προκειμένου να υιοθετηθεί στην πρώτη Αναθεωρητική Διάσκεψη στις 1 Ιουλίου του 2009²⁷⁴. Κάποιες δυσκολίες οι οποίες παρουσιάστηκαν στο παρελθόν αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης επαναδιατυπώθηκαν στην παρούσα Επιτροπή. Το πρώτο πλέγμα διαφωνιών περιλαμβάνει τον ορισμό της επίθεσης και το δεύτερο εναπόκειται στην άσκηση της δικαιοδοσίας από το Δικαστήριο περιλαμβάνοντας τον ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας²⁷⁵.

Η πρώτη κίνηση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής ήταν ο συνδυασμός όλων των προτάσεων που σχετίζονταν με το έγκλημα της επίθεσης και που κατατέθηκαν στην προπαρασκευαστική επιτροπή, στην διάσκεψη της Ρώμης και τις πρόσφατες συνόδους

²⁶⁸ Η παρούσα Επιτροπή (committee) διαφοροποιείται από τις λειτουργίες της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής που έλαβαν στα πλαίσια της Διάσκεψης της Ρώμης (commission)

²⁶⁹ βλ. U.N. Doc. A/CONF.183/10 (1998), *Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court*, Annex I, Resolutions adopted by the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, βλ.: Resolution F.

²⁷⁰ Βλ. Rome Statute of the International Criminal Court, *supra* 151, Annex I, Resolution F.

²⁷¹ Βλ. Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the ICC UN Doc. A/CONF/83/10(1998).

²⁷² Ομοίως *οπ. π. παρ. 5*

²⁷³ Ομοίως *οπ. π. παρ. 7*

²⁷⁴ βλ. ICC Statute, *supra*, note 6, άρθρο 123 (1)

²⁷⁵ βλ. Roy LEE, *supra*, note 167, σελ. *li, lii*; Philippe Kirsh and Valerie Oosterveld, 'The Post-Rome Conference Preparatory Commission', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, σελ. 101-102

της παρούσας Επιτροπής²⁷⁶. Αυτός ο συνδυασμός περιείχε προτάσεις, οι οποίες ήταν ομοιότυπες, επειδή κατατέθηκαν από τις ίδιες αντιπροσωπείες σε αυτές τις τρεις φάσεις²⁷⁷, οδηγώντας στο Συγκεντρωτικό Κείμενο Προτάσεων του Εγκλήματος της Επίθεσης (Συγκεντρωτικό Κείμενο Προτάσεων)²⁷⁸ και προετοιμάστηκε από τον Συντονιστή της ομάδας Εργασίας του εγκλήματος της επίθεσης στο τέλος της τρίτης συνόδου της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής²⁷⁹. Στην επεξηγηματική νότα αναφέρεται του Συγκεντρωτικού Κειμένου Προτάσεων αναφέρονται δύο αρχές. Πρώτον ότι το έγκλημα της επίθεσης διαπράττεται από στρατιωτικούς ή πολιτικούς ηγέτες ενός Κράτους και δεύτερον ο σχεδιασμός, η προετοιμασία, ή η εντολή preparation θα πρέπει να ποινικοποιείται εάν μια πράξη επίθεσης λαμβάνει χώρα²⁸⁰. Το Συγκεντρωτικό Κείμενο προτάσεων υπήρξε το κύριο κείμενο εργασίας μέχρι την όγδοη σύνοδο της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής²⁸¹.

Ενα από τα σημεία διαφωνιών ήταν ότι οι αντιπροσωπείες είχαν διαφορετικές απόψεις για το αν θα έπρεπε να περιληφθεί γενικός ορισμός ή μια απαριθμητική λίστα ενεργειών της επίθεσης²⁸². Υπήρξε επίσης διαφωνία στην έκταση του εγκλήματος της

²⁷⁶ βλ. U.N. Doc. PCNICC/1999/INF/2

²⁷⁷ Ομοίως οπ. π βλ U.N. Doc. A/AC.249/1997WG.1/DP.20 *Πρόταση που κατατέθηκε από την Γερμανία*; U.N. Doc. A/AC.249/1998/DP.12 *Επαναληπτική Πρόταση που κατατέθηκε από μια ομάδα ενδιαφερόμενων κρατών περιλαμβάνοντας την Γερμανία και U.N. Doc. PCNICC/1999/DP.13 Πρόταση που κατατέθηκε από την Γερμανία*; U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.37 και Corr.1 *Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάν, Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ηεμένη.*, U.N. Doc. A/CONF.183/C.1/L.56/Corr.1 *Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ηεμένη* Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ηεμένη και U.N. Doc. PCNICC/1999/DP.11 *Πρόταση που κατατεθηκε απο την Αλγερία , Μπαχραϊν, Ιράν, Ιρακ, Κουβειτ, Λίβανο, Λιβύη, Ομάρ, Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Τυνησία, Ηνωμένα Αραβικά Ημνηράτα και Ηεμένη* Πρόταση που κατατεθηκε απο Μπαχραϊν, Λίβανο, Λιβύη, Ομάν, Κατάρ Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία και Ηεμένη.

²⁷⁸ Βλ. U.N. Doc. PCNICC/1999/L.5/Rev.1 'Discussion paper proposed by the Coordinator: Consolidated text of proposals on the crime of aggression' in *Proceedings of the Preparatory Commission at its first, second and third sessions (16-26 February, 26 July-13 August and 29 November-17 December 1999*, σελ. 26

²⁷⁹ βλ Christopher Hall, "The First Five Sessions of the UN Preparatory Commission for the International Criminal Court", (2000) 94 *Am. J Int'l L.*, 773, σελ 787

²⁸⁰ *Consolidated text of proposals, supra*, note 172, σελ 29

²⁸¹ βλ U.N. Doc. PCNICC/2000/L.1/Rev.1, *Proceedings of the Preparatory Commission at its fourth session (13-31 March 2000)*, σελ 37; U.N. Doc. PCNICC/2000/L.3/Rev.1, *Proceedings of the Preparatory Commission at its fifth session (12-30 June 2000)*, σελ 8; U.N. Doc. PCNICC/2000/L.4/Rev.1, *Proceedings of the Preparatory Commission at its sixth session (27 November-8 December 2000)*, σελ. 13; U.N. Doc. PCNICC/2001/L.1/Rev.1, *Proceedings of the Preparatory Commission at its seventh session (26 February-9 March 2001)*, σελ 17; U.N. Doc. PCNICC/2001/L.3/Rev.1, *Proceedings of the Preparatory Commission at its eighth session (24 September-5 October 2001)*, σελ 13

²⁸² βλ Sylvia Fernandez de Gurmendi, "The Working Group on Aggression at the Preparatory Commission for the International Criminal Court", (2002) 25 *Fordham Int'l L.J.*, No. 3, 589, σελ 595, 596

επίθεσης, εάν θα πρέπει να περιλαμβάνει την επιθετική πράξη από κράτος ή αν θα πρέπει η ομάδα εργασίας να επικεντρωθεί αποκλειστικά στο έγκλημα της επίθεσης²⁸³. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα ήταν έως πια έκταση η χρήση βίας θα θεωρούνταν αντίθετη με τις διατάξεις της χρήσης βίας του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και θα έφτανε στο σημείο να θεωρηθεί επιθετική ενέργεια, και εάν αυτή η διακριτική κλίμακα θα επέτρεπε χαμηλού επιπέδου χρήση βίας²⁸⁴.

3.3.2 Ανάλυση προτάσεων κρατικών αντιπροσωπών

Κατά την διάρκεια των εργασιών της ομάδας εργασίας στο έγκλημα της επίθεσης κατατέθηκαν μια σειρά από νέες προτάσεις, τόσο επί του ορισμού, όσο και επί της άσκησης αρμοδιότητας του Δικαστηρίου, μερικές από τις προτάσεις χρήζουν ιδιαίτερας μεταχειρίσεις και σχολιασμού. Η Ρωσία πρότεινε ότι το έγκλημα της επίθεσης θα πρέπει να οριστεί ως «ο σχεδιασμός, η προετοιμασία, η εισβολή ή η διεξαγωγή επιθετικού πολέμου» και θα είναι αντικείμενο προηγούμενης τοποθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας²⁸⁵. Η Πορτογαλική και η Ελληνική αντιπροσωπεία έφεραν στο φως έναν νέο μηχανισμό υπό τον οποίο το Δικαστήριο πριν την έναρξη της διαδικασίας της υπόθεσης, θα αναμένει την οριοθέτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας βάση του Χάρτη. εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν τοποθετηθεί επί της ύπαρξης ή μη επίθεσης τότε το Δικαστήριο θα κάνει αίτηση επ' αυτού. Μετά από την έλευση δώδεκα μηνών από την αίτηση του Δικαστηρίου, το Συμβούλιο Ασφαλείας, δεν έχει τοποθετηθεί ή αναβάλει τις έρευνες τότε το Δικαστήριο μπορεί να γίνει συνεχίσει την υπόθεση²⁸⁶.

Οι αντιπροσωπείες της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, της Νέας Ζηλανδίας, και της Ρουμανίας, κατέθεσαν μια ελαφρώς διαφοροποιημένη πρόταση με αυτήν που προτάθηκε από την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Σε αυτήν δίνεται ομοίως η δυνατότητα οριοθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας βάση του άρθρου 39 του Χάρτη. εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν κάνει οριοθέτηση ή αίτημα αναβολής μέσα σε έξι μήνες μετά την ειδοποίηση, το Δικαστήριο θα πρέπει να κάνει αίτημα στην Γενική Συνέλευση να απευθύνει στο Διεθνές Δικαστήριο Γνωμοδότηση βάση του άρθρου 96 του Χάρτη στο ζήτημα κατά πόσο ή όχι διαπράχθηκε επίθεση από το ενδιαφερόμενο κράτος. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο θα μπορεί να προσφύγει στην υπόθεση μετά την ολοκλήρωση της

²⁸³ Ομοίως οπ.π, σελ. 597

²⁸⁴ Ομοίως οπ.π, σελ. 597-598

²⁸⁵ βλ U.N Doc. PCNICC/1999/DP.12 Πρόταση που κατατέθηκε από την Ρωσία

²⁸⁶ βλ U.N. Doc. PCNICC/1999/WGCA/DP.1 Πρόταση που κατατέθηκε από την Ελλάδα και την Πορτογαλία U.N. Doc. PCNICC/2000/WGCA/DP.5 Πρόταση που κατατέθηκε από την Ελλάδα και την Πορτογαλία

Γνωμοδότησης²⁸⁷. Βασικό σημείο της πρότασης των τριών αντιπροσωπειών ήταν η διαφοροποιημένη και χωριστά τοποθετημένη μέθοδος του ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης, αναφερόμενη στην πράξη επίθεσης από κράτος, το στοιχείο της ατομικής ποινικής ευθύνης που συνδέεται με την επιθετική πράξη και την πράξη της επίθεσης ως στοιχείο εγκλήματος της επίθεσης²⁸⁸. Αυτή η διάκριση των στοιχείων του ορισμού δεν είχε απευθυνθεί στις προηγούμενες προτάσεις της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής και της Διάσκεψης της Ρώμης.

Αυτές οι προτάσεις κατατέθηκαν στην «Συνέλευση των Κρατών Μελών» και στην επαναληπτική Συνδιάσκεψη, με την πρόθεση να επιτευχθεί μια αποδεκτή διάταξη του εγκλήματος της επίθεσης για να περιληφθεί στο καταστατικό.²⁸⁹ Η Προπαρασκευαστική Επιτροπή δεν επέτυχε την κατάθεση μιας ολοκληρωμένης πρότασης για να σταλεί στην Συνέλευση. Οι τελικές εργασίες επί της επίθεσης ήταν ένα κείμενο συζήτησης που προτάθηκε από τον Συντονιστή της Ομάδας Εργασίας της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής, ένας τρόπος μεταφοράς του κειμένου ώστε να γίνει αποδεκτό ή μη αποδεκτό.

3.4 Η πρόταση επί του Εγκλήματος της επίθεσης από τον Συντονιστή

3.4.1 Ανάλυση του κειμένου και ο εντοπισμός του ενόπιου της επίτευξης συναίνεσης των κρατών μελών του Δικαστηρίου

Το κείμενο συζήτησης προτάθηκε από τον Συντονιστή που επανεκδόθηκε το 2002, στο πρώτο μέρος περιέχεται ο ορισμός της επίθεσης και οι συνθήκες άσκησης της δικαιοδοσίας ενώ στο δεύτερο μέρος περιέχονται τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης.²⁹⁰ Το κείμενο περιέχει πολλές οπτικές του εγκλήματος της επίθεσης, μια εκ των οποίων είναι προέρχεται από την Πρόταση της Samoa. Η πρόταση για την δημιουργία μιας ομάδας εργασίας ειδικά επί του εγκλήματος της επίθεσης έγινε ανοιχτά σε όλα τα κράτη, προκειμένου να αρχίσουν οι εργασίες της άμεσα.²⁹¹ Αυτό που

²⁸⁷ βλ. U.N. Doc. PCNICC/2001/WGCA/DP.2/Add.1 'Conditions for the exercise of jurisdiction over the crime of aggression' στην Πρόταση που κατατέθηκε από την Βοσνία Ερζεγοβίνη, Νέα Ζηλανδία και Ρουμανία

²⁸⁸ βλ. U.N. Doc. PCNICC/2001/WGCA/DP.2 'Definition of the crime of aggression' στην Πρόταση που κατατέθηκε από την Βοσνία Ερζεγοβίνη, Νέα Ζηλανδία και Ρουμανία

²⁸⁹ Βλ. Discussion paper proposed by the Coordinator revised. 11 July 2002, UN Doc PCNICC/WGGA/R.T.1/Rev 2 (2002), UN Doc. PCNICC/2002/21 Add.2 at 3 texts in the Annex of this Article.

²⁹⁰ Βλ. UN Doc PCNICC/2002/WGCA/L.2/Rev 1. Σχέδιο Έκθεσης Ομάδας Εργασίας, Σχέδιο Ψήφισμα Συνέλευσης Κρατών – Μελών, PreCom Report βλ υποσημείωση No. 4 at 2 Res. F. Para 8.

²⁹¹ Βλ. UN Doc PCNICC/2002/WGCA/L.1 and Add 2. Ιστορική Αναδρομή του εγκλήματος της Επίθεσης, UN Doc PCNICC/1999/NIF/2. Συνδυασμός προτάσεων που κατατέθηκαν στην

ακολούθησε ήταν μια αξιολόγηση επί της ανάπτυξης του εγκλήματος της επίθεσης που αντανάκλαται στο Κείμενο του Συντονιστή που προετοιμάστηκε από την συντονίστρια της ομάδας εργασίας επί του εγκλήματος της επίθεσης Silvia Fernandez de Gurmendi από την Αργεντινή, ειδικά η προσπάθεια αυτή επιχειρήθηκε ώστε να διευκρινιστούν κάποια αδιευκρίνιστα σημεία της θεωρίας του Ποινικού Δικαίου και της δομής που εμπεριέχει.²⁹²

Η Επιτροπή συνέβαλλε με όλες της τις δυνάμεις μέχρι και τις τελευταίες δυο από τις δέκα συνόδους επί του «ορισμού» και των «συνθηκών». Βάση της κοινής πρακτικής της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής, ο «ορισμός» αναφέρεται σε αυθύπαρκτα ζητήματα «ποινικού δικαίου». Οι «συνθήκες» αναφέρονται σε ένα επίμαχο ερώτημα της σχέσης μεταξύ του ποιες ενέργειες πρέπει να ληφθούν από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, σε περίπτωση που ένα άτομο θα διαπράξει τέτοιο έγκλημα και οι αναγκαίες πράξεις που θα κρίνει ένα πολιτικό όργανο ή ένα όργανο των Ηνωμένων Εθνών, αναφερόμενη στο Συμβούλιο Ασφαλείας ή επί της απουσίας του στη Γενική Συνέλευση ή στο Διεθνές Δικαστήριο.²⁹³ Τονίσθηκε από την αντιπροσωπεία της Samoa ότι το ζήτημα των «στοιχείων» δεν θα πρέπει να περαστούν στην ολότητά τους απαρατήρητα με το επικείμενο τέλος της Επιτροπής. Τα «στοιχεία» αποτελούν ένα από τα σημαντικά σημεία που παραπέμφθηκαν από την Διάσκεψη της Ρώμης στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή. Είναι εξίσου σημαντικό το γεγονός αυτό, διότι μπορεί να θεωρηθεί ένα τεχνικό σημείο του «ορισμού» και των «συνθηκών» πριν επικεντρωθεί στις βασικές αρχές του Ποινικού Δικαίου και χαθούν τα αδιαμφισβήτητα πολιτικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει ο ορισμός.²⁹⁴

Μια δοκιμαστική πρώτη προσπάθεια επιχειρήθηκε από τον αντιπρόσωπο της Samoa, να μελετήσει εννοιολογικά τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης.²⁹⁵ Το εναρκτήριο σημείο ήταν η ²⁹⁶πρώτη μορφή του Κειμένου Συζήτησης που προτάθηκε από την συντονίστρια της ομάδας εργασίας επί του εγκλήματος της επίθεσης Silvia Fernandez

Προπαρασκευαστική Επιτροπή. Βλ. ακόμη ICC and the crime of Aggression Proceeding of the Trento Meeting of 30 May – 1 June 2001 (2002).

²⁹² Οι προτάσεις των κρατών στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή έχουν δομηθεί σε δυο τάσεις, προσπάθεια που έγινε από την Βοσνία Ερζεγοβίνη, Νέα Ζηλανδία και Ρουμανία. UN Doc PCNICC/2001/WGCA/DP.2/Add.1, για τις Συνθήκες άσκησης αρμοδιότητας και PCNICC/2001/WGCA/DP.2 επί του Ορισμού.

²⁹³ Βλ. Άρθρο 3 του Coordinator Final Paper σημειώσεις 52 – 61 και 90 – 100 UN Doc PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev 2.

²⁹⁴ Βλ. Samoa Proposal PCNICC/2002/WGCA/DP.4 και Part II PCNICC/2002/WGCA/ RT.1/Rev 2.

²⁹⁵ Βλ. PCNICC/2002/WGCA/RT.1, κάθε ομάδα εργασίας διευθύνεται από ένα Συντονιστή. Συντονιστής της ομάδας εργασίας της Επίθεσης εκλέχθηκε στις τελευταίες Συνόδους η Ms. Silvia Fernandes, Argentina.

²⁹⁶ Βλ. O. Triffterer, Commentary on the Rome Statute of ICC σελ.17 και 40 (1999).

de Gurmendi στις 1^η Απριλίου του 2002,²⁹⁷ στο οποίο πιστεύονταν ότι θα έκλεινε consensus όσο ήταν δυνατό περισσότερο σε αυτό το σημείο. Η πρόκληση βρισκόταν στο να αναφέρονται τα στοιχεία του εγκλήματος σε μια εννοιολογική δομή που περιέχεται στο Άρθρο 30 του Καταστατικού της Ρώμης, όπως χρησιμοποιήθηκε στα σχέδια «στοιχεία» εγκλημάτων που ολοκληρώθηκαν από την Προπαρασκευαστική Επιτροπή το 2000.²⁹⁸ Ιδιαίτερως, η προσπάθεια τήρησης της πρότασης ότι το έγκλημα της επίθεσης δεν πρέπει να εννοιολογικοποιείται όπως τα άλλα εγκλήματα που βρίσκονται στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, με άλλα λόγια τα «νοητικά» και «αντικειμενικά» στοιχεία δεν πρέπει να εξάγονται τόσο αναλυτικά όπως στο Άρθρο 30 του Καταστατικού της Ρώμης.

Μια βασική θέση της προσπάθειας Samoa, είναι ότι το σχέδιο πρέπει αναγκαστικά να εναρμονιστεί με το υπόλοιπο του κειμένου και ιδίως με το γενικό μέρος. Μια ιδιαίτερα αγκυλωτή πλευρά αυτού του σημείου είναι η αξεδιάλυτη πλοκή του εγκλήματος μαζί με τις «συνθήκες» του ζητήματος. Εάν τελικά, το Συμβούλιο Ασφαλείας ή κάποιο άλλο όργανο όπως η Γενική Συνέλευση περισσότερο από το Δικαστήριο είναι εξουσιοδοτημένο να οριοθετήσει την ύπαρξη των βασικών στοιχείων ενός αδικήματος, ονομαστικά την πράξη επίθεσης από ένα κράτος, τα «στοιχεία» ιδίως τα «νοητικά» μπορούν να ληφθούν υπόψη, αλλά ίσως χάσουν την αναλογική αξία που θα έχουν σε έναν νομικό ορισμό.

3.4.2 Το γενικό μέρος του Καταστατικού της Ρώμης και τα στοιχεία του εγκλήματος, έτσι όπως παρουσιάζεται στο κείμενο του Συντονιστή

Δυο αποφάσεις πάρθηκαν κατά την διάρκεια της κωδικοποίησης του Καταστατικού της Ρώμης με ουσιαστικές επιπτώσεις στην εννοιολογική φύση όλων των εγκλημάτων που βρίσκονται στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Οι δύο αποφάσεις για να έχουν ένα διασταλτικό «γενικό μέρος» στο καταστατικό και για να κωδικοποιηθούν τα «στοιχεία» αργότερα χρειάζονται κάποιες διευκρινήσεις εξαρχής, έτσι ώστε η σημασία τους στο επόμενο στάδιο του εγχειρήματος να είναι ξεκάθαρη. Η πρώτη σχετική συζήτηση ήταν ότι θα έπρεπε να υπάρχει ένα μέρος του Καταστατικού

²⁹⁷ Art. 30 «Mental element» 1. Εκτός και αν οριστεί διαφορετικά, ένα άτομο θα είναι ποινικά υπεύθυνο και διαθέσιμο για τιμωρία επί του εγκλήματος υπό την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου μόνο αν τα αντικειμενικά στοιχεία διαπράχθηκαν με πρόθεση και γνώση. 2. Για τους σκοπούς αυτού του άρθρου ένα άτομο έχει πρόθεση όταν: α) σε σχέση με την διεξαγωγή του εγκλήματος ήταν εμπλεγμένο σ' αυτό, β) σε σχέση με τις συνέπειες, αυτό το άτομο προκάλεσε αυτή τη συνέπεια ή γνώριζε ότι πρόκειται να έπαιρναν τέτοια πλοκή τα πράγματα, 3) για τους σκοπούς αυτού του άρθρου «γνώση σημαίνει αντίληψη ότι αυτή η συνθήκη ισχύει ή ότι η συνέπεια θα λάβει σίγουρα τέτοια εξέλιξη.

²⁹⁸ Βλ. Report of the Preparatory Commission for ICC Addendum Part II UN Doc PCNICC/2000/1/Add. 2.

αποτυπωμένο στους τυπικούς Ευρωπαϊκούς²⁹⁹ ποινικούς κώδικες, έστω και κάποιες γενικές αρχές, οι οποίες μπορούν να χαρακτηρίσουν κάποια πραγματικά εγκλήματα. Συμφωνήθηκε ιδιαίτερα, ότι θα έπρεπε να υπάρχει μια πιο γενική δομή στα «νοητικά» και «μη – νοητικά» στοιχεία των αδικημάτων. Το 3^ο Μέρος του Καταστατικού (Άρθρα 22 – 23) τιτλοφορείται ως «Γενικές Αρχές του Ποινικού Δικαίου».

Μια μεγάλη μερίδα μη κυβερνητικών οργανισμών κατάθεσαν ένα κείμενο στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Διπλωματικής Συνδιάσκεψης που υποστήριξαν ότι, ο ορισμός των Εγκλημάτων του Καταστατικού, ανεξάρτητα από ποια μεθοδολογία ακολουθεί ανταποκρίνεται σε κάποια εθνικά συστήματα και αναφέρεται ως «ειδικό μέρος». Δεν περιλαμβάνει παρ' όλα αυτά, ποια εθνικά νομικά συστήματα αναφέρονται στο «γενικό μέρος», επομένως απαιτείται να δικαιολογηθούν οι «αρχές της Νομιμότητας» σε αναλογία με τις απαιτήσεις ενός ανώτατου οικουμενικού δικαιοδοτικού συστήματος. Η Προπαρασκευαστική Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει αν θα κωδικοποιήσει όλες ή μερικές από τις βασικές αρχές της ποινικής ευθύνης ή αν θα εφαρμόσει ένα minimum από αυτές. Μια συγκριτική σύνθεση του ποινικού δικαίου αποτελεί ένα επίπονο σημείο. Όπως και να έχει το Δικαστήριο πρέπει να έχει την εξουσία να δημοσιεύει τα απαραίτητα στοιχεία πριν αρχίσει οποιαδήποτε δικαστική δίωξη και σε συμφωνία με τις αρχές που περιλαμβάνονται στο καταστατικό, ανεξαρτήτως του κατά πόσο χρειάζονται να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις νομιμότητας στο «γενικό μέρος».³⁰⁰

Καταστατικά που συστάθηκαν νωρίτερα όπως αυτό της Νυρεμβέργης και του Τόκιο και τα ad hoc ποινικά Δικαστήρια για την Γιουγκοσλαβία και την Ρουάντα δεν περιλαμβάνουν ένα γενικό μέρος στο οποίο απευθύνονται ζητήματα όπως η φύση των «νοητικών» και «αντικειμενικών» στοιχείων. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου κωδικοποίησε τα εναρκτήρια κείμενα που θα οδηγούσαν στη Συνδιάσκεψη της Ρώμης, δεν είχαν τόσο γενικά μέρη. Στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή και στην Συνδιάσκεψη της Ρώμης δεν είχαν τόσο γενικά μέρη. Στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή και στην Συνδιάσκεψη της Ρώμης δούλεψαν επιμελώς στο να συμφωνήσουν σε πολλά γενικά μέρη ώστε να επιτευχθεί το διαπραγματευτικό consensus, χωρίς να είναι τόσο αναλυτικά όσο

²⁹⁹ Βλ. Updates Siracusa Draft, βλ. P.Saland, International Criminal Law Principles in R Lee (Ed). The International Criminal Court, The Making of the Rome Statute, Chapter 7 (1999) Clark Υποσ.12.

³⁰⁰ Βλ. Άρθρο 29 ατομική ευθύνη συμπεριλαμβάνοντας ομαδική ευθύνη), Άρθρο 26 (εξαίρεση από την αρμοδιότητα άλλων προσώπων κάτω των 18), Άρθρο 27 (ασυμβίβαστη επίσημη ικανότητα), Άρθρο 28 (ευθύνη διοικητικών και άλλων ανωτέρων), Άρθρο 29 (μη εφαρμοστικότητα των οριοθετήσεων του καταστατικού), Άρθρο 30 (νοητικά στοιχεία).

τα προσχέδια επί των βασικών αρχών της ποινικής ευθύνης³⁰¹, αν ληφθούν υπόψη για παράδειγμα οι περιπτώσεις που αποκλείονται από την «ποινική ευθύνη».

Βάση της παραπάνω ανάλυσης, τόσο αυτά που περιλαμβάνονται όσο και αυτά που δεν περιλαμβάνονται στο Καταστατικό έχουν σημαντικές επιπτώσεις επί της τελικής ανάλυσης του εγκλήματος της επίθεσης. Το γενικό μέρος προβάλλει ότι ένα σύνολο κανόνων το οποίο είναι συμβατό με κάθε ειδικό μέρος του εγκλήματος. Το σημείο που είναι ξεκάθαρο κατά το Άρθρο 30 είναι ότι ξεκινάει με την φράση «εκτός κι αν οριστεί διαφορετικά», αλλά είναι ισότιμα εφαρμόσιμο στο 3^ο μέρος. Η εννοιολογική ή άλλη μέθοδος δόμησης του κειμένου, μπορεί να οδηγήσει στην αθέτηση κανόνων που θα απορρίπτονταν.³⁰²

Τελικά το Καταστατικό δεν ανέθεσε την εξουσία να δημοσιεύουν «πρόσθετες διατάξεις» στους Δικαστές, όπως μια μεγάλη μερίδα μη κυβερνητικών οργανισμών ή άλλων αντιπροσώπων υποστήριζαν. Τελικά το Άρθρο 9 του Καταστατικού της Ρώμης, μετά από επιμονή των Ηνωμένων Πολιτειών, ορίζει ότι «τα στοιχεία του εγκλήματος θα βοηθούν το Δικαστήριο στην ερμηνεία των άρθρων 6, 7 και 8. Θα πρέπει να υιοθετούνται με πλειοψηφία δυο – τρίτων των μερών της Συνέλευσης των Κρατών Μελών. Αυτό σχετίζεται με τις τροποποιήσεις που ενδέχεται να προτείνονται από κάθε κράτος – μέλος, από την πλειοψηφία των δικαστών από μήνυση και θα υιοθετείται με τον ίδιο τρόπο όπως τα αυθεντικά στοιχεία. Τα στοιχεία του Εγκλήματος και οι τροποποιήσεις θα πρέπει να είναι συμβατές με το Καταστατικό.³⁰³

Από την περιγραφή του 9^{ου} Αρθρου του Καταστατικού δεν μπορεί να υπάρξει μια ξεκάθαρη εικόνα για το τι αποτελεί «στοιχεία εγκλήματος, εφόσον το πλαίσίό τους επαφίεται στην διεθνή πρακτική και ιδίως στους δικαστές στο να αποφασίσουν ποια συγκεκριμένα στοιχεία θα υιοθετηθούν από την Συνέλευση των κρατών – μελών που θα είναι σύμφωνα με το δικαστήριο. Αυτή όμως η τελική ρύθμιση του Καταστατικού διαφέρει κατά πολύ από την εργασία της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής και της Συνέλευσης των κρατών – μελών. Κείμενα του Ποινικού Δικαίου τυπικά χρησιμοποιούν τον όρο «στοιχεία» ως ένα βασικό πλαίσιο το οποίο είναι εμφανές και όχι απαραίτητο να οριστεί. Τα «στοιχεία» είναι αυτά που βασικά συνθέτουν στο σύνολό τους το «έγκλημα».

³⁰¹ Βλ. Άρθρο 31 (περιπτώσεις που εξαιρούν την ποινική ευθύνη), Άρθρο 32 (λανθασμένο γεγονός και λανθασμένο δίκαιο), και Άρθρο 33 (εντολές ανωτέρου), στο 31 (2) το Δικαστήριο μπορεί να εισάγει και άλλες περιπτώσεις που εξαιρούν ποινική ευθύνη βάση του Άρθρου 21 του καταστατικού.

³⁰² Βλ. Roger S. Clark, Rethinking Aggression as a Crime, 15 LJIL 2002 σελ.865.

³⁰³ Στην διαπραγμάτευση του consensus που θα επιτευχθεί, παίζει ρόλο πόσο καλά θα διευκρινιστούν οι κανόνες. Βλ. ομοίως οπ π Υπ. 98 – 100 σελ. 870- 890

Ένας μηνυτής που δεν επιτυγχάνει να βασίσει την «κατηγορία» του³⁰⁴ σ' αυτά τα στοιχεία³⁰⁵ ουσιαστικά αποτυγχάνει να αποδείξει την ενοχή του κατηγορούμενου.³⁰⁶

Το Άρθρο 30 του Καταστατικού της Ρώμης που τιτλοφορείται ως «νοητικά στοιχεία», προβλέπει ότι «εκτός κι αν οριστεί διαφορετικά» δεν υπάρχει ποινική ευθύνη κατά απουσία της «πρόθεσης και γνώσης»³⁰⁷, σύμφωνα με αυτό που ορίζει το Άρθρο 30 «αντικειμενικά στοιχεία». Τα σχέδια του Καταστατικού χρησιμοποιούσαν τον όρο «φυσικά στοιχεία» αντί του όρου «αντικειμενικά» που προτάθηκε από την Επιτροπή στο τελευταίο στάδιο με προφανώς καμία πρόθεση να αντικατασταθεί ο όρος.³⁰⁸

Η τελική υιοθέτηση του όρου «πρόθεση και γνώση», βασίζεται σε όρους όπως «η αμέλεια», «ο δόλος» και «η απεισκευσία» που προέρχονται από πολλά νομικά συστήματα. Συνήθως τα «νοητικά» στοιχεία δεν έχουν νόημα από μόνα τους, δεν είναι ανύπαρκτα και πρέπει να συνδυάζονται με «αντικειμενικά» στοιχεία. Από την προσεκτική μελέτη του Άρθρου 30³⁰⁹ και των σχεδίων «στοιχείων» προαπαιτούνται κατά βάση τρία αντικειμενικά «στοιχεία», όπως η «διεξαγωγή», «οι συνέπειες» και «οι συνθήκες».³¹⁰ Η «διεξαγωγή» συνήθως αναφέρεται σε μια πράξη ή παράλειψη και οι «συνέπειες» είναι το επακόλουθο αυτής της ενέργειας. Υπάρχει όμως μια λογική διάσταση μεταξύ των δυο, διότι η συνέπεια δεν οδηγεί κατά ανάγκη σε συγκεκριμένες «συνέπειες».

Ακόμη πιο δύσκολη είναι η νομική διευκρίνιση των «συνθηκών», ιδίως σε ότι αφορά το έγκλημα της επίθεσης, που ενέχει μια πολιτική φύση και πρέπει να μελετηθεί το περιβάλλον υπό το οποίο έγινε η εγκληματική πράξη. Ακόμη πιο δύσκολη προβάλλεται η ανεύρεση ζητημάτων αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης στον ισχυρισμό «του λάθος γεγονότος», του «λάθος δικαίου».³¹¹ Το αν αναμένεται μια βάση συνθηκών από την επίθεση ενός κράτους είναι κάτι αναγκαίο ώστε το έγκλημα της επίθεσης να είναι ξεκάθαρα αντιληπτό. Η ύπαρξη ή μη ύπαρξη των στοιχείων πάντως, επαφίεται σταθερά με την σχέση του Δικαστηρίου με το Συμβούλιο Ασφαλείας και την εξουσία που πιθανόν μπορεί να έχει το δικαστήριο να οριοθετεί ανεξάρτητα από το Συμβούλιο Ασφαλείας βάση των νομικών στοιχείων του αδικήματος.

³⁰⁴ Βλ. Άρθρο 9 Καταστατικού Ρώμης.

³⁰⁵ Βλ. Άρθρο 9(3) Καταστατικού, τα στοιχεία πρέπει να είναι συμβατά με το Καταστατικό.

³⁰⁶ Βλ. Άρθρο 66 Καταστατικού Ρώμης.

³⁰⁷ «Intent and Knowledge» ο όρος στα Αγγλικά. Βλ. Samoan Draft και Coordinator Final Draft.

³⁰⁸ Το «actus reus» ή αλλιώς «physical elements» του εγκλήματος περιλαμβάνουν την παράλειψη διεξαγωγή και δράση του εγκλήματος.

³⁰⁹ Όπως αναφέρεται «dolus eventualis», Άρθρο 33 Καταστατικού Ρώμης.

³¹⁰ Βλ. Άρθρο 30 Καταστατικού.

³¹¹ Βλ. O.Triffterer, Article 32 in Triffterer (Ed) Υπ. 1, σελ.86.

Πρέπει να προστεθεί ότι στα σχέδια «στοιχείων» που κατατέθηκαν από την Ομάδα Εργασίας υπάρχει μια υποκατηγορία «συνθηκών» που δεν αναφέρεται στο Άρθρο 30 και ονομάζονται «εννοιολογικές συνθήκες» των στοιχείων. Αυτή η υποκατηγορία περιλαμβάνει μόνο τρία σημεία, σε περίπτωση γενοκτονίας μια παρόμοια πράξη, την επαναλαμβανόμενη και συστηματική επίθεση κατά του άμαχου πληθυσμού, σε περίπτωση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και σε περίπτωση εγκλημάτων πολέμου την ύπαρξη ενόπλων συρράξεων.³¹² Πρέπει να δοθεί ακόμη η απαιτούμενη σημασία στην έβδομη παράγραφο που ενσωματώνονται τα στοιχεία ώστε σε αναλογία με την προηγούμενη ανάλυση ώστε να γίνουν κατανοητά τα προτεινόμενα σχέδια επί του ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης.

Τα στοιχεία των εγκλημάτων είναι γενικώς δομημένα κατά αναλογία των ακόλουθων αρχών έτσι όπως αναφέρονται στην έβδομη παράγραφο του Άρθρου 30. Τα στοιχεία των εγκλημάτων εστιάζονται στην διεξαγωγή, τις συνέπειες και τις συνθήκες που σχετίζονται με αυτό το έγκλημα και γενικά απαριθμείται για αυτό τον σκοπό. Όταν απαιτείται, ένα ιδιαίτερο νοητικό στοιχείο πρέπει να ληφθεί υπόψη μετά την διεξαγωγή τις συνθήκες ή τις συνέπειες. Οι εννοιολογικές συνθήκες πρέπει να απαριθμούνται τελευταίες.³¹³

3.4.3 Οι Συνθήκες για την άσκηση της αρμοδιότητας έτσι όπως παρουσιάζεται στο τελικό κείμενο του Συντονιστή

Αρχικά θα αναλυθούν οι παράγραφοι πέντε και τέσσερα του Κειμένου³¹⁴, παρόλο που επεξεργάζονται στο τέλος του πρώτου μέρους του Κειμένου του Συντονιστή οι αναφορές των διαδικασιών επί των «συνθηκών» ή των «προϋποθέσεων» άσκησης αρμοδιότητας του Δικαστηρίου. Πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στις διαδικασίες που οδηγούν στην οριοθέτηση των κύριων στοιχείων του αδικήματος καθώς και την παρέμβαση οργάνων άλλων από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Αυτή η διαδικασία έχει δραστικό αντίκτυπο επί της δόμησης του εγκλήματος.

Η τέταρτη παράγραφος του Κειμένου του Συντονιστή³¹⁵, προϋποθέτει ότι όταν ο μηνυτής επιδιώκει να καταφύγει μετά από έρευνα αναφορικά με το έγκλημα της

³¹² βλ. Ανάλυση του όρου «contextual circumstances» έτσι όπως αναφέρονται ενδεικτικά στα άλλα εγκλήματα. Άρθρο 6(α)(4) γενοκτονία, Άρθρο 7(1)(α)(2) έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και Άρθρο 8(2)(α)(1)(4) έγκλημα πολέμου.

³¹³ Βλ. Report of the Preparatory Commission of the ICC Addendum Part II, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2.

³¹⁴ βλ. Άρθρο 39(2) και 37 του Καταστατικού.

³¹⁵ Βλ. Advisory Opinion of ICJ «Certain Expenses of the UN» 20 July 1962, ICJ Rep 151. Το δικαστήριο ανέφερε ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει πρωταρχική ευθύνη επί Κεφ.ΚΙ αλλά δεν μπορεί να στερήσει την δευτερεύουσα ευθύνη άλλων οργάνων. Επιχείρημα επί της Απόφασης της

Επίθεσης το Δικαστήριο³¹⁶ πρέπει πρώτο να διερευνήσει κατά πόσο το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφάνθηκε επί του γεγονότος αν η επιθετική πράξη έλαβε χώρα ή όχι. Εάν δεν ισχύει καμία τέτοια οριοθέτηση, το Δικαστήριο θα δώσει στο Συμβούλιο Ασφαλείας την ευκαιρία να κάνει αυτή την τοποθέτηση. Μερικοί αντιπρόσωποι στις διαπραγματεύσεις και ιδίως τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας πρότειναν να σταματήσει η διαδικασία εκεί, λόγω της ισχυριζόμενης αποκλειστικής δικαιοδοσίας του υπό το Κεφάλαιο VII του Χάρτη.

Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποτύχει να αποφανθεί ή τεθεί ζήτημα διαφωνίας των μόνιμων μελών³¹⁷ τότε η διαδικασία δεν λαμβάνει τέλος σύμφωνα με το κείμενο του Συντονιστή. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί μόνο του κατά την πέμπτη παράγραφο³¹⁸, μπορεί να ζητήσει από την Γενική Συνέλευση να κάνει συστάσεις³¹⁹ ή να ζητήσει από την Γενική Συνέλευση³²⁰ ή το Συμβούλιο Ασφαλείας³²¹ να κάνει αίτηση γνωμοδότησης στο Δικαστήριο. Η ίδια διαδικασία μπορεί να ακολουθηθεί αν υπάρχουν κάποιες αοριστίες και ασάφειες για το αν μια επιθετική πράξη έχει διαπραχθεί ή όχι.³²² Κατά πόσο λοιπόν, ένα consensus ή η πλειοψηφία θα επιλέξει μια από αυτές τις εναλλακτικές προτάσεις είναι ζήτημα επιλογής. Το κείμενο του Συντονιστή όμως, δίνει την απαιτούμενη προοπτική εστιάζοντας σταθερά στην «επίθεση από κράτος» ως ένα στοιχείο που πρέπει παράλληλα να εξεταστεί και από ένα πολιτικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να υπάρξει κατανομή λειτουργιών ανάμεσα στα όργανα.

Εάν αναζητηθούν τέτοιου είδους κατανομές εργασιών, μπορεί να ανατρέψει κανείς τον Νόμο Control Council No 10, που κατευθυνόταν από τις οριοθετήσεις του

Γ.Σ. Uniting for Peace Res 377A(V) SUN GAOR Supp No 20, at 10 UN Doc A/1775 (1950). Ομοίως βλ. Judge Schwebel, Dissenting Opinion, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v United States of America) Merits Judgment of 27 June 1986, 1986 ICJ Rep 14 at 287 – 293.

³¹⁶ Βλ. Coordinator paper οπ π UN Doc PCNICC/WGLA/RT.1 Rev2.

³¹⁷ Βλ. Άρθρο 96 Χάρτη Η.Ε. «any legal question».

³¹⁸ Βλ. ομοίως 96 όπου και βασίζεται η πρόταση της Ολλανδίας UN Doc PCNICC/2002/WGCA/DP.1 17 Απριλίου 2002, καθώς και Άρθρο 27(2) του Χάρτη Η.Ε. (αναφορικά με την Υπόθεση Νομικές Συνέπειες των κρατών από την συνεχόμενη παρουσία της Νοτίου Αφρικής στην Namibia), αναφορά στην αίτηση Σ.Α. στο Διεθνές Δικαστήριο 276 (1970) Advisory Opinion 21 June 1971, 1971 ICJ Rep 16.

³¹⁹ Βλ. ICJ στην Υπόθεση Νικαράγουα και Ηνωμένων Πολιτειών. Merits Judgment 1996 ICJ Rep. 14 at 287 – 293. ομοίως Judge Schwebel's Dissenting opinion οπ π και Υπόθεση Ένοπλες Δραστηριότητες στο Έδαφος του Κονγκό C New Application 2002, Democratic Republic of Congo v Rwanda.

³²⁰ Βλ. Άρθρο 21(3) Καταστατικού Ρώμης, ορίζει ότι η υιοθέτηση μιας τροποποίησης θα εισάγεται σε συνάρτηση με Συνέλευση κρατών – μελών ή σε επαναληπτική Συνδιάσκεψη όταν δεν μπορεί να επιτευχθεί consency απαιτούνται τα δυο τρίτα της πλειοψηφίας κρατών – μελών.

³²¹ Βλ. Ιστορική Αναδρομή εγκλήματος UN Doc PCNICC/1999/INF/2.

³²² Charter International Military Tribunal at Nuremberg Art.10, 82 UNTS 279 αναφορικά με τα στρατιωτικά ή κατοχικά δικαστήρια όπου η ποινική φύση ομάδας ή οργανισμού θεωρείται δεδομένη. Βλ. οπ π

Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης ότι «η εισβολή, οι επιθετικές ενέργειες, οι επιθετικοί πόλεμοι, οι ακρότητες ή οι απάνθρωπες ενέργειες σχεδιάστηκαν ή έλαβαν χώρα». Τέτοια οριοθέτηση απαιτεί την προϋπόθεση της γνώσης και της συμμετοχής του προσώπου σε αυτές τις διαδικασίες. Για παράδειγμα, οι τοποθετήσεις των γεγονότων που συμπεριλαμβάνονται στην Δίκη της Νυρεμβέργης θεωρούν δεδομένες αυτές τις ενέργειες, εκτός αν μια ισχυρή απόδειξη το καταρρίψει. Ομοίως η απόφαση από το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης ότι μια οργάνωση ήταν εγκληματική αποδείχθηκε σε τελευταίες διαδικασίες. Η αναφορά αυτή όμως δεν είναι εύστοχη εφόσον τα όργανα που περιγράψαμε ήταν νομικά και δεν περιλαμβάνουν την πολιτική παρεμβολή οργάνων όπως ή περίπτωση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

3.4.4 Ο ορισμός του εγκλήματος της επίθεσης έτσι όπως περιλαμβάνεται στον τελικό κείμενο του Συντονιστή.

Ο ορισμός του εγκλήματος της επίθεσης, αποτελείται από τρεις συστατικές παραγράφους. Στην πρώτη παράγραφο αναφέρεται ότι «για τους σκοπούς του παρόν καταστατικού, ένα πρόσωπο διαπράττει το έγκλημα της επίθεσης, όταν είναι σε θέση να ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο επί ή να κατευθύνει πολιτική ή στρατιωτική δραστηριότητα ενός κράτους, αυτό το πρόσωπο σκοπίμως και επίτηδες διατάζει ή συμμετέχει ενεργητικά στον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή διεξαγωγή μιας επιθετικής πράξης, η οποία λόγω του χαρακτήρα, της βαρύτητας και της έκτασης αυτής, συνιστά μια κατάφωρη παραβίαση των Ηνωμένων Εθνών».³²³

Η αρχή της παραγράφου ξεκινάει με την φράση «για τους σκοπούς του παρόντος καταστατικού», ώστε να είναι σύμφωνη με την διατύπωση των Άρθρων 6,7 και 8 του Καταστατικού της Ρώμης έτσι όπως ορίζει τα άλλα εγκλήματα που έχει στην καθ' ύλη αρμοδιότητά του το Δικαστήριο.³²⁴ Μπορεί επίσης να περιέχεται ένα άλλο πλαίσιο βάση της οποίας η «επίθεση» ή το «έγκλημα της επίθεσης» να λαμβάνει άλλο νόημα όπως είναι το «έγκλημα» που εμπίπτει στην διεθνή ευθύνη κράτους.³²⁵ Στόχος της παραπάνω πρότασης είναι η οριοθέτηση του εγκλήματος μόνο σε ότι αφορά την ατομική ποινική ευθύνη που έχει στην αρμοδιότητά του το παρόν Δικαστήριο. Το κείμενο συζήτησης αναφέρεται στην διάκριση μεταξύ μιας «επιθετικής ενέργειας» που διαπράττεται από κράτος³²⁶ και το «έγκλημα της επίθεσης» προσδιορισμένο στην ατομική ποινική ευθύνη.

³²³ βλ. Coordinators draft paper, UN Doc PCNICC/WGLA/RT.1 Rev2, 2002.

³²⁴ Βλ. Άρθρα 6, 7 και 8 Καταστατικού Ρώμης, ιδίως λέξεις «this» και «present».

³²⁵ Το δίκαιο της Ευθύνης των κρατών απορρέει από παράνομες πράξεις από κράτη, φτάνοντας στον βαθμό του εγκλήματος.

³²⁶ Το κείμενο του Coordinator μιλάει για «the state concerned» περιλαμβάνοντας βάση 3314 Απόφαση Γ.Σ. και κράτη μη αναγνωρισμένα ή ομάδα κρατών.

Το έγκλημα της επίθεσης έτσι όπως δίνεται έμφαση από την διατύπωση και τις συζητήσεις είναι ένα έγκλημα που διαπράττεται από «ηγετικά πρόσωπα» και αυτό διαφαίνεται στο ότι το πρόσωπο αυτό πρέπει να «είναι σε θέση να ασκεί αποτελεσματικά τον έλεγχο επί ή να κατευθύνει την πολιτική ή στρατιωτική δράση του κράτους», γεγονός που συνιστά «αντικειμενικό στοιχείο» από την «διεξαγωγή» ή τις «συνθήκες» του εγκλήματος. Άρα το πρωτεύον χαρακτηριστικό είναι ο ρόλος του ηγετικού προσώπου αναφορικά με το έγκλημα. Η λέξη «αποτελεσματικά» παραπέμπει στο ότι από τη μία ως αρχηγός κράτους έχει επίδραση σε όλα τα γεγονότα και από την άλλη είχε την δυναμική να διαπράξει την πράξη.³²⁷ Η έννοια του «αποτελεσματικού» ελέγχου συζητήθηκε στο Στρατιωτικό Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών της Νυρεμβέργης κατά εφαρμογή του Νόμου Control Council No 10 επί των υποθέσεων I. G. Farben και Krupp και Roechling³²⁸

Στις υποθέσεις αυτές, έγινε λόγος ότι χρησιμοποιήθηκαν από τα άτομα αυτά μη κυβερνητικοί, δρώντας για το έγκλημα κατά της ειρήνης.³²⁹ Αυτό είναι ένα καλό σημείο ώστε να επαναδιατυπωθεί το ζήτημα των «νοητικών στοιχείων» σε συνδυασμό με τα «αντικειμενικά» στοιχεία της πρώτης παραγράφου του Συντονιστή. Θα μπορούσε να σημειωθεί ότι προσθέτονται οι λέξεις «σκοπίμως και επίτηδες», αποσκοπώντας στην σύνδεση με τα «νοητικά» στοιχεία ώστε να δοθεί μια συνεκτική δομή. Το γεγονός ότι ένα άτομο είναι σε θέση να κατέχει αποφασιστικό έλεγχο επί των πολιτικών και στρατιωτικών δραστηριοτήτων της χώρας, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι έχει πρόθεση και σκοπιμότητα για την επιθετική ενέργεια. Στο κείμενο του Συντονιστή, απαιτείται η πρόθεση του δράστη όταν είναι σε θέση εξουσίας.

Τα επόμενα αντικειμενικά στοιχεία βασίζονται στην διεξαγωγή του στοιχείου, ότι δηλαδή ο δράστης διατάζει ή συμμετέχει «ενεργά στον σχεδιασμό, την προετοιμασία ή εκτέλεση μιας επιθετικής ενέργειας». Η ενεργητική συμμετοχή προϋποθέτει την κατανόηση ότι υπάρχει μια συνάφεια μεταξύ της πράξης του δράστη και της επιθετικής ενέργειας και η πράξη αυτή πρέπει να αποδοθεί στο κράτος του επιτιθεμένου.³³⁰ Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι η κατηγορία αποδίδεται μόνο σε έναν δράστη. Σε αυτό το βαθμό η προϋπόθεση της σκοπιμότητας είναι εμφανής.³³¹ Η προϋπόθεση όμως της

³²⁷ Βλ. Άρθρο 27 Καταστατικού Ρώμης.

³²⁸ Βλ. *Historica Review UN Doc PCNICC/2002/WGLA/L.1 and Add. 1* στις σελίδες 46 (IG Farben), 50 (Krupp), 83 (Roebhly).

³²⁹ Ενσωμάτωση εγκλήματος επίθεσης ως ένα έγκλημα που διαπράττεται από «αρχηγούς» κρατών, πρόταση που αναφέρεται ειδικά σ' αυτό, βλ. *Belgium, Cambodia, Sierra Leone and Thailand UN Doc PCNICC/2002/WGLA/DP.5*.

³³⁰ βλ. *Samoa draft element on π PCNICC/WGLA/RT.1 Rev2 (2002)*.

³³¹ Βλ. Άρθρο 27 Καταστατικού Ρώμης. Αναφέρεται στην ποινική ευθύνη των επισήμων και αρχηγών κρατών.

σκοπιμότητας, ανοίγει την πιθανότητα της λανθασμένης υπεράσπισης ή της περίπτωσης απαλλαγής από την ευθύνη από το άρθρο 32 του Καταστατικού, εφόσον βασίζεται στο λανθασμένο δίκαιο ή γεγονός ή και συνδυασμό των δυο.³³² Αν μελετηθεί για παράδειγμα, το παράδειγμα που ένας στρατηγός που έχει διατάξει μια εισβολή σε άλλο κράτος και ισχυρίζεται ότι εξαπατήθηκε από τους πολιτικούς αρχηγούς γι' αυτή την πράξη και το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφανθεί ότι πρόκειται για επιθετική πράξη, τότε στην υπεράσπισή του θα ισχυριστεί ότι είχε έλλειψη πρόθεσης που απαιτείται γι' αυτό το έγκλημα, επικαλούμενος το Άρθρο 32 του Καταστατικού. Σε περίπτωση όμως που ένας στρατηγός γνωρίζει ότι η επίθεση είναι έγκλημα υπό την αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και γνωρίζει τις ενέργειες που πρέπει να αναλάβει και συμβουλευτεί από νομικούς συμβούλους του Υπουργείου Εξωτερικών ότι αυτές οι ενέργειες είναι νόμιμες βάση της απόφασης 3314, τότε αυτός ο στρατηγός θα ισχυριστεί βάση του Άρθρου 32, λανθασμένο δίκαιο χωρίς όμως να έχει έλλειψη των νοητικών στοιχείων που απαιτεί, δηλαδή την πρόθεση.³³³

Υπάρχει μια μεγάλη αντιπαράθεση ανάμεσα στους αντιπροσώπους της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής οι οποίοι υποστηρίζουν ότι ο ορισμός πρέπει να διατηρηθεί στα πλαίσια της απόφασης 3314 και μια μεγάλη μερίδα κρατών που επιμένει ότι πρέπει να προστεθεί κάτι περισσότερο στον ορισμό. Μια οπτική του κειμένου του Συντονιστή αναφέρει ότι η «επιθετική ενέργεια» από μόνη της σαν πράξη, επιφέρει τον χαρακτήρα της βαρύτητας και της έκτασης ώστε να συνιστά «κατάφωρη παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών». Η λέξη κατάφωρη σηματοδοτεί εννοιολογικά το στοιχείο της συνέπειας της επιθετικής πράξης, άρα βάση αυτής της ανάλυσης κάθε επιθετική ενέργεια δεν είναι ίδια.³³⁴ Ο χαρακτηρισμός κατάφωρη σηματοδοτεί επίσης την διεθνή ευθύνη κράτους και συνακόλουθα την ποινική ευθύνη των «αρχηγών».

Τα σημεία όμως που πρέπει να ερευνηθούν είναι η αρχή της νομιμότητας ώστε μια πράξη επιθετική να χαρακτηριστεί ως κατάφωρη παραβίαση και αυτό εξαρτάται κατά πολύ από ποια όργανα θα οριοθετήσουν αν η επιθετική ενέργεια έλαβε χώρα και σε ποιο σημείο. Η έκδοση των στοιχείων της αντιπροσωπείας Samoan, που είναι συνημμένα στο κείμενο του Συντονιστή, έχουν θέσει ένα άλλο στοιχείο το «δικαιοδοτικό», το οποίο δεν είναι νοητικό στοιχείο αλλά παρουσιάζει το γεγονός που ένα άτομο ου είναι εμπλεγμένο

³³² Βλ. Άρθρο 32 Καταστατικού Ρώμης για το λανθασμένο γεγονός και λανθασμένο δίκαιο.

³³³ Βλ. οπ π Addendum Part II, Finalized draft text of elements of crime UN Doc PCNICC/2000/1/Add.2.

³³⁴ βλ. Phani Dascalopoulou Livada, The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of International Law 13-16 March 2002, σελ 189 Γερμανική πρόταση, κάνει χρήση του όρου «manifest» από ότι Flagrant PCNICC/1999/DP 13.

σε επιθετική πράξη και γνωρίζει ότι η επιθετική πράξη είναι παράνομη, άρα η παρανομία μια πράξης αποδίδει και ποινικοποίηση της πράξης αυτής.³³⁵

Στην συνέχεια το σχέδιο του Συντονιστή προχωράει σε έναν προσδιορισμό της επίθεσης έτσι όπως ορίζεται από την απόφαση 3314. Η πρώτη επεξήγηση του προσδιορισμού ξεκινάει με την λέξη «τέτοια όπως» και αναφέρεται στον «πόλεμο της επίθεσης» και μια «πράξη η οποία έχει ως στόχο ή αποτέλεσμα την εγκαθίδρυση στρατιωτικής κατοχής τους ή την προσάρτηση εδάφους άλλου κράτους ή ένα μέρος από αυτό». Η δεύτερη εκδοχή εμπίπτει σε μια ή σε άλλες κατηγορίες οι οποίες εμπεριέχονται στην απόφαση 3314 ³³⁶ της Γενικής Συνέλευσης, παρόλο που ο όρος πόλεμος της επίθεσης παραπέμπει στους Χάρτες της Νυρεμβέργης και του Τόκιο. Ο πόλεμος της επίθεσης εμφανίζεται με το Άρθρο 5(2) του Ορισμού της Επίθεσης ως ένα έγκλημα κατά της διεθνούς ειρήνης. Η επίθεση δημιουργεί διεθνή ευθύνη.³³⁷ Ο πόλεμος της επίθεσης δεν ορίζεται εκτενέστερα στην Απόφαση 3314 ή στο κείμενο του Συντονιστή. Δεν υπάρχει ένδειξη του κατά πόσο εννοούνται περισσότεροι τύποι χρήσης βίας από ότι απαριθμούνται στην Απόφαση 3314.³³⁸ Πολλές αντιπροσωπείες θέλησαν να περιορίσουν τις περιπτώσεις κατάφωρης παραβίασης απαριθμώντας πράξεις όπως η κατοχή ή η προσάρτηση εδάφους, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό για την Αραβική ομάδα. Πολλές αντιπροσωπείες υποστήριζαν την τρίτη εκδοχή που αναφέρει «κανένα από τα παραπάνω».

Η δεύτερη παράγραφος του σχεδίου του Συντονιστή σχετίζεται με την έννοια της «επιθετικής ενέργειας» και περιέχει δυο σημεία σ' αυτό. Γίνεται μια αναφορά στην απόφαση της Γενικής Συνέλευσης 3314 ως βάση ανάλυσης και ως απαιτούμενο, το γεγονός της επιθετικής ενέργειας πρέπει να οριοθετηθεί βάση αυτού που έχει διαπραχθεί. Οι εκδοχές του σχεδίου του Συντονιστή προσθέτουν εναλλακτικές προτάσεις³³⁹, ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνει είτε αποκλειστικά από το Συμβούλιο Ασφαλείας ή από ένα συνδυασμό πιθανοτήτων περιλαμβάνοντας την αυτοδυναμία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.³⁴⁰ Στο παρόν σχέδιο γίνεται αναφορά στην «προ οριοθέτηση» ή «προαπαιτούμενο» όπως οριοθετούνται στην πρόταση Samoa συγκεκριμένα,

³³⁵ Βλ. οπ π UN Doc PCNICC/2000/1/Add.2.

³³⁶ βλ. G A Res 3314 στο Άρθρο 5(2), ομοίως δίκη Νυρεμβέργης, διάκριση της παρατήρησης της Αυστρίας και Τσεχοσλοβακίας «επίθεση» με την εισβολή στην Πολωνία που χαρακτηρίστηκε ως «πόλεμος επίθεσης» (usar of aggression), ομοίως βλέπε Res 2625 (XXV) παρ.2 του προοιμίου.

³³⁷ Βλ. G A Res 3314 «επιθετικός πόλεμος» αναφορά στο άρθρο 5(2), χωρίς όμως να το ορίσει.

³³⁸ Βλ. Άρθρο 5(3) του G A Res 3314 «καμία εδαφική προσάρτηση ή ειδικό πλεονέκτημα ου προκύπτει από την επίθεση δεν θα αναγνωρίζεται ως νόμιμο».

³³⁹ Βλ. οπ π Discussion paper propose d by Coordinator και Samoan Proposal UN Doc PCNICC/WGCA/RT.1/Rev.2 (2002).

³⁴⁰ Άρθρο 17(d) Καταστατικό της Ρώμης, αναφερόμενοι ότι στην περίπτωση που δεν επαρκεί η βαρύτητα ενός γεγονότος ώστε να δικαιολογηθεί η δράση από το Δικαστήριο.

επιπρόσθετα στα γενικά προαπαιτούμενα που προστίθενται στο άρθρο 12 του παρόντος καταστατικού, αποτελεί προαπαιτούμενο ότι ένα ακατάλληλο όργανο πρέπει να οριοθετήσει την ύπαρξη επίθεσης της επιθετικής ενέργειας.³⁴¹

Βάση της δεύτερης παραγράφου, δηλώνεται ότι μια «επιθετική πράξη» για τους σκοπούς της πρώτης παραγράφου θα αναφέρεται στην απόφαση 3314 που απαιτεί κάποιες περισσότερες διευκρινήσεις επί του ζητήματος. Το Άρθρο 2 της απόφασης 3314 ορίζει ότι η πρώτη χρήση ένοπλης βίας από κράτος κατά παράβαση του Χάρτη θα αποτελεί *prima facie* ένδειξη επιθετικής πράξης. Το Συμβούλιο Ασφαλείας πρέπει να είναι σε συμφωνία με τον Χάρτη, συμπεραίνοντας ότι η επιθετική πράξη θα πρέπει να μελετάται υπό το φως άλλων σχετικών συνθηκών και σε καμία περίπτωση δεν θα παραβαίνει τις αρχές του Χάρτη.³⁴²

Η χρήση του όρου *prima facie* και οι αναφορές στο Συμβούλιο Ασφαλείας και τον Χάρτη σημαίνουν ότι ένα κράτος μπορεί να αμυνθεί εάν υπάρχουν ενδείξεις που δικαιολογούν την νόμιμη άμυνα, ενεργοποιώντας το άρθρο 51 του Χάρτη ή αν το Συμβούλιο Ασφαλείας εγκρίνει την χρήση βίας, βάση των «αναγκαίων μέτρων» που μπορεί να λάβει υπό το Κεφάλαιο VII. Το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει την εξουσία βάση του Χάρτη να δεχτεί ή να απορρίψει το αίτημα του Δικαστηρίου να τοποθετηθεί επί της ενδεχόμενης επιθετικής πράξης για λόγους, παραδείγματος χάριν, έλλειψης βαρύτητας του γεγονότος. Βάση της διατύπωσης του Άρθρου 5(1) του Ορισμού «επίθεση δεν δικαιολογείται για οποιαδήποτε εκτίμηση φύσης, πολιτική, οικονομική, στρατιωτική ή άλλη».³⁴³

Στην συνέχεια της πρότασης απαριθμείται αυτούσιο το άρθρο 3 του Ορισμού της επίθεσης, αναφέροντας ότι «οποιαδήποτε από τις παρακάτω πράξεις ανεξαρτήτως της κήρυξης πολέμου, θα χαρακτηρίζονται ως επιθετικές πράξεις από τις προϋποθέσεις και τους ορισμούς του άρθρου 2».³⁴⁴ Το άρθρο 4 προσθέτει ακόμα ότι η απαρίθμηση του τρίτου άρθρου «δεν είναι εξαντλητική και το Συμβούλιο Ασφαλείας δύναται να κρίνει ότι άλλες πράξεις αποτελούν επίθεση σύμφωνα με τον Χάρτη».³⁴⁵ Το άρθρο αυτό του ορισμού που αναφέρεται στο ότι «οι διατάξεις κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή τους

³⁴¹ Βλ. B.Ferencz, The UN Consensus Definition of Aggression, 10 Journal of International Law and Economy, σελ. 713 (1975).

³⁴² Βλ. Linos Alexandre Sicilianos, l'autorisation par le Conseil de sécurité de recourir à la force, une tentative d'évaluation, RGDIP 2002 – 1 σελ.12.

³⁴³ βλ. πρόταση που κατατέθηκε από το Bahrain, Iraq, Lebanon, the Libye, Arab. Jamahiriya, Oman, Sudan, Syrian Arab Republic UN Doc. PCNICC/1999/DP.11

³⁴⁴ Βλ. Giuseppe Palmisano, Les causes d'aggravation de la Responsabilité des Etats et la distinction entre crimes et délits internationaux, RGDIP 2002 – 1 at 50.

³⁴⁵ Βλ. Report of the Preparatory Commission of ICC Addendum Part II – Finalized draft text of element of crimes. UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2.

είναι αλληλένδετες», κάτι που είναι δύσκολα εφαρμόσιμο σε ένα ποινικό πλαίσιο καθώς και πολύ αόριστο.

Η τρίτη παράγραφος του τελικού σχεδίου του Συντονιστή, εισάγει ότι οι «διατάξεις των άρθρων 25 παράγραφος 3, 28 και 33 του Καταστατικού δεν είναι εφαρμόσιμες στο έγκλημα της επίθεσης». Αυτό αποτελεί ένα ζήτημα ου χαίρει ιδιαίτερης προσοχής. Το έγκλημα της επίθεσης θα πρέπει να είναι ενταγμένο στα πλαίσια του Καταστατικού της Ρώμης. Το Άρθρο 12 σχετίζεται ειδικά με την «οριοθέτηση» της επιθετικής ενέργειας. Το έγκλημα της επίθεσης θα πρέπει να βρίσκεται σε αναλογικότητα με τα άλλα τρία εγκλήματα που περιέχονται στο δεύτερο μέρος του Καταστατικού. Οι διατάξεις του Καταστατικού, Άρθρο 17 ζητήματα παραδεκτού, το Άρθρο 18 επί των προπαρασκευαστικών κανόνων που αφορούν το παραδεκτό και του Άρθρου 19 προκλήσεις επί της αρμοδιότητας του δικαστηρίου και του παραδεκτού της υπόθεσης, μπορούν να εφαρμοστούν στο έγκλημα της επίθεσης χωρίς τροποποιήσεις. Στο σημείο όμως αυτό τίθεται ένα θεμελιώδες ζήτημα. Το Άρθρο 5(2) του Καταστατικού της Ρώμης αναφέρει ότι η «διάταξη» επί του εγκλήματος της επίθεσης πρέπει να είναι συμβατή με τα άρθρα 121 και 123, που ρυθμίζονται οι ενδεχόμενες τροποποιήσεις του Καταστατικού.

Η δυσκολία έγκειται στο εξής: ότι εκτός από αυτό που ορίζεται στην πέμπτη παράγραφο, μια τροποποίηση θα ενεργοποιηθεί για όλα τα κράτη μέλη, ένα χρόνο μετά τις επικυρώσεις ή η αποδοχή αυτής πρέπει να παρεπεμθεί στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών από εβδομήντα οκτώ μέλη αυτής. Η πέμπτη παράγραφος από την άλλη, αναφέρει ότι οποιαδήποτε τροποποίηση των άρθρων 5, 6, 7 και 8 του καταστατικού θα πρέπει να ενεργοποιηθεί από τα κράτη μέλη που έχουν κάνει δεκτή την τροποποίηση ένα χρόνο μετά τις επικυρώσεις. Στην συνέχεια προστίθεται από την παράγραφο ότι σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν αποδέχεται την τροποποίηση, τότε το Δικαστήριο δεν μπορεί να ασκήσει την αρμοδιότητά του αναφορικά με το έγκλημα. Το άρθρο όμως 5, δεν αναφέρει την επίθεση ως τροποποίηση, ούτε περιγράφεται έτσι στα υπόλοιπα άρθρα. Το μεγάλο όμως ζήτημα προέρχεται από την λέξη «επιπρόσθετα» που αναφέρεται στο καταστατικό σε συμφωνία με τα άρθρα 121 και 123.³⁴⁶

Μια άλλη προβληματική τίθεται στην τρίτη παράγραφο του Σχεδίου του Συντονιστή, έτσι όπως συνδέεται με το Τρίτο μέρος του Καταστατικού, όπου περιέχει τις

³⁴⁶ Υπάρχουν δυο κύριες απόψεις επί του ζητήματος της ενσωμάτωσης του εγκλήματος της επίθεσης στο Καταστατικό. Η πρώτη ότι ο ορισμός πρέπει να εγκριθεί από 78 μέλη της Συνέλευσης μελών, ώστε να μη δεσμεύσει τα υπάρχοντα μέλη ή τα μελλοντικά εφόσον δεν το επιθυμούν. Η δεύτερη υποστηρίζει ότι τόσο τα υπάρχοντα όσο και τα μελλοντικά έχουν την δυνατότητα να απορρίψουν την σχετική διάταξη. Βλ. Roger S.Clark, Rethinking Aggression as a Crime ISL 512 (2002) σελ. 882.

γενικές αρχές του ποινικού δικαίου.³⁴⁷ Κατά τις συστάσεις του τελικού σχεδίου του Συντονιστή, το άρθρο 30 αναφορικά με τα νοητικά στοιχεία και το άρθρο 32 αναφορικά με τον ισχυρισμό λάθος γεγονός ή λάθος δίκαιο, είναι εφαρμόσιμα σχετικά με τον ορισμό του εγκλήματος της επίθεσης. Σε ότι αφορά στο άρθρο 31 για τα σημεία που εξαιρούν την ποινική ευθύνη³⁴⁸, έτσι όπως προσδοκάται από τις γενικές διατάξεις των άρθρων 22³⁴⁹, 24³⁵⁰, 27³⁵¹ και 29³⁵² μπορεί να είναι εφαρμόσιμες στο έγκλημα της επίθεσης, όπως και η διάταξη *ne bis in idem* του Δικαστηρίου.³⁵³

Το έγκλημα της επίθεσης, φύση προσαρμοσμένο σε «αρχηγούς» εμπεριέχει το στοιχείο της σκοπιμότητας. Η δομή του άρθρου 25(3) επί της ατομικής ποινικής ευθύνης ιδίως της πρώτης και δεύτερης υποπαραγράφου, καθώς και το Άρθρο 28 επί της ευθύνης των διοικητών ή άλλων ανωτέρων και τέλος το Άρθρο 33 επί των ανώτατων εντολών, δεν μπορούν να εκφραστούν κατά απόλυτο τρόπο στο παρόν έγκλημα, πρέπει να οριοθετηθεί ώστε να αποφευχθούν υπολειμματικές επιδράσεις σ' αυτές τις διατάξεις.³⁵⁴ Το Άρθρο 25(3) συχνά είναι εφαρμόσιμο στην ευθύνη συνεργίας δευτερευόντων μελών, η ποινική ευθύνη εκπορεύεται όχι μόνο στον δράστη που διαπράττει το έγκλημα, αλλά και σε αυτούς που έχουν διαταχθεί και συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή την διεξαγωγή της επιθετικής ενέργειας.

Πρόσθετα στο άρθρο 25(3) του Καταστατικού της Ρώμης τείνει στην άμεση και δημόσια υποκίνηση³⁵⁵, μια κατάσταση που εναρμονίζεται με το έγκλημα της γενοκτονίας αλλά δεν είναι αναλογικό ως προς το έγκλημα της επίθεσης και ιδίως έτσι όπως ορίζεται το άρθρο 3314. Το επιχείρημα του ότι η επίθεση είναι ένα έγκλημα που διαπράττεται από ηγετικά πρόσωπα, κάτι που απορρέει από την πρακτική των κρατών και την λογική, εγείρει δυσκολίες στην εφαρμοστικότητα αυτού, αναφορικά με τα άρθρα που προαναφέρθηκαν.

³⁴⁷ Βλ. Report of the Preparatory commission of ICC Addendum Part II, Finalized draft text of the Elements of Crimes. CN Doc PCNICC/2000/1/Add.2.

³⁴⁸ βλ. οπ π Samoan Draft Element, «Grounds for excluding criminal responsibility of the absence there of are generality not specified in the elements of crimes listed under each crime».

³⁴⁹ *Nollem crimen sine lege* (Art.22) *nulla poena sine lege* (Art.23) *non – retroactivity ratione personae* (Art. 24).

³⁵⁰ Εξαίρεση της δικαιοδοσίας δικαστηρίου σε άτομα κάτω των 18.

³⁵¹ Μη εφαρμοστικότητα των ορίων του Δικαστηρίου.

³⁵² Βλ. Άρθρο 20 Καταστατικού Ρώμης.

³⁵³ Βλ. Άρθρο 25(1) Καταστατικού Ρώμης, έχει δικαιοδοσία επί φυσικών προσώπων.

³⁵⁴ Βλ. Άρθρο 25(3) (F) του Καταστατικού Ρώμης.

³⁵⁵ Βλ. Άρθρο 25(3) (b) του Καταστατικού Ρώμης.

3.4.5 Οι Επόμενες Γενικές Συνελεύσεις των Κρατών Μελών του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Η Προπαρασκευαστική Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να υιοθετήσει τον ορισμό της επίθεσης, στο τέλος της τελευταίας συνόδου. Η Συνέλευση των Κρατών Μελών του Δικαστηρίου έλαβε χώρα για πρώτη φορά τον Σεπτέμβριο του 2002, υιοθετώντας την απόφαση για την συνέχιση των εργασιών της ομάδας εργασίας αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης³⁵⁶. Συγκεκριμένα η Συνέλευση των Κρατών Μελών εγκαθίδρυσε μια ειδική ομάδα εργασίας ανοιχτή σε όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους διεθνείς οργανισμούς, με δικαίωμα κατάθεσης προτάσεων³⁵⁷. Η ειδική ομάδα εργασίας θα πρέπει να καταθέτει προτάσεις στην Συνέλευση³⁵⁸ ώστε τις θέσει υπόψη στην Αναθεωρητική Διάσκεψη³⁵⁹.

Στην πρώτη σύνοδο της Συνέλευσης των Κρατών Μελών, η Κούβα κατέθεσε μια πρόταση επί του ορισμού της επίθεσης και τις συνθήκες άσκησης αρμοδιότητας του Δικαστηρίου. Η πρόταση δεν περιλαμβάνει την διάκριση των στοιχείων της επίθεσης. Επίσης ξεφεύγει από την απόφαση 3314 της Γενικής Συνέλευσης, δηλώνοντας ότι η επίθεση δεν είναι μια περιορισμένη πράξη βίας αλλά μια «πράξη που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζει την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα ή την πολιτική ή οικονομική ανεξαρτησία άλλου κράτους³⁶⁰. Σε σχέση με την άσκηση της αρμοδιότητας η πρόταση ορίζει ότι σε περίπτωση έλλειψης αρμοδιότητας από το Συμβούλιο Ασφαλείας το Δικαστήριο μπορεί να συνεχίσει την διαδικασία αναφορικά με την υπόθεση³⁶¹.

Στην δεύτερη Συνέλευση των Κρατών Μελών που διεξάχθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2003 επαναπροτάθηκε το κείμενο ορισμού της Κούβας, χωρίς να προσθέτει τίποτα στα στοιχεία του ορισμού της επίθεσης. Η Συνέλευση ολοκληρώθηκε με την υιοθέτηση της Έκθεσης, η οποία στο Παράρτημα II επαναλαμβάνει το Κείμενο Συζήτησης επί του ορισμού και των στοιχείων της επίθεσης, που προετοιμάστηκε από την ομάδα εργασίας κατά την Προπαρασκευαστική Επιτροπή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.³⁶² Στο παρόν κείμενο περιλαμβάνονται, ο ορισμός και οι συνθήκες άσκησης αρμοδιότητας του εγκλήματος βάση του άρθρου 5 και των περιορισμών που

³⁵⁶ Βλ. ICC-ASP/1/3, *Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court, First Session*, 3-10 September 2002, Official Records

³⁵⁷ βλ. Resolution ICC-ASP/1/Res.1, *Continuity of work in respect of the crime of aggression*, παρ. 2. Βλ. ομοίως οπ.π. σελ 328

³⁵⁸ Ομοίως οπ.π. παρ 5

³⁵⁹ Ομοίως οπ.π., παρ. 3

³⁶⁰ Βλ. ICC-ASP/1/L.4, 'Definition of the crime of aggression and conditions for the exercise of jurisdiction', *Πρόταση που κατατέθηκε από την Κούβα*

³⁶¹ Ομοίως οπ.π.

³⁶² βλ. ICC-ASP/2/10 Annex II

τίθενται σε αυτό.³⁶³ Η τρίτη Γενική Συνέλευση αναμένεται να λάβει μέρος τον Σεπτέμβριο του 2004, χωρίς όμως καμία ουσιαστική προσδοκία προόδου των διαδικασιών επί του εγκλήματος της επίθεσης

Βάση της ανάλυσης που προηγήθηκε ιδίως επί του κειμένου του Συντονιστή, ότι το έγκλημα της επίθεσης έχει πολλές ιδιαιτερότητες συγκριτικά με τα άλλα εγκλήματα που βρίσκονται στην καθ' ύλη αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Είναι ένα έγκλημα με μικτή ποινική και πολιτική φύση όπου πολλές από τις εκφάνσεις του τεχνικού διεθνούς ποινικού δικαίου, δεν μπορούν να είναι εφαρμόσιμες στο έγκλημα της επίθεσης.³⁶⁴ Οι βασικές αρχές του διεθνούς ποινικού δικαίου, βασιζόμενες στα στοιχεία του εγκλήματος δεν μπορούν να εναρμονιστούν πιστά στην θεμελιώδη δομή της επίθεσης και ένας σημαντικός λόγος είναι ότι αντανακλάται βάση του Κεφαλαίου VII στην εξουσία ενός πολιτικού οργάνου που από την φύση του δεν υπακούει στις δικαιοδοτικές αρχές νομιμότητας.

³⁶³ βλ. PCINN/2002/2, Add.2

³⁶⁴ Βλ. Phani Dascalopoulou Livada, The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of International Law 13-16 March 2002, σελ 189 Luigi Condorelli, "La Cour pénale internationale : un pas de giant (pourvu qu'il soit accompli...)", 103 Revue générale de droit international public \ (No. 1, 1999). Rogers Clark, Rethinking Aggression as a Crime 15 LJIL (2002) σελ. 886.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΟΙ ΣΥΝΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

V. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ³⁶⁵

4.Εισαγωγική αναφορά στο τέταρτο κεφάλαιο

Στο μέρος αυτό θα αναλυθούν τα όργανα καθώς και η νομολογία των δικαστηρίων που αποφάνθηκαν επί του εγκλήματος κατά της ειρήνης, που διαπράχθηκε στην Ευρώπη και την Άπω Ανατολή κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ειδικότερα ο Χάρτης και οι Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης που εγκαθιδρύθηκαν προκειμένου να εκδικαστούν οι μεγάλοι εγκληματίες του Ευρωπαϊκού Άξονα, ο Νόμος Control Council No 10, οι αποφάσεις των δικαστηρίων που συστήθηκαν βάσει αυτού του νόμου ειδικά για άλλους μεγάλους εγκληματίες στην Γερμανία και ο Χάρτης και οι αποφάσεις του Δικαστηρίου του Τόκιο, που εγκαθιδρύθηκε για τους μεγάλους εγκληματίες της Άπω Ανατολής. Τα θεσμοθετημένα όργανα περιλαμβάνουν συνοπτικούς ορισμούς επί του εγκλήματος της επίθεσης. Η νομολογία των δικαστηρίων διευκρινίζει και παραθέτει μια σειρά από σημαντικά ζητήματα αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης που έχουν μια διπλή οπτική του εγκλήματος, η διεξαγωγή από κράτος που συνιστά επίθεση και τα βασικά στοιχεία που απαιτούνται από ένα άτομο ώστε να τεθεί υπεύθυνο για εγκλήματα κατά της ειρήνης,³⁶⁶ παράλληλα γίνεται κριτική αποτίμηση των στοιχείων αυτών και συνδέονται με το σύγχρονο πλαίσιο του εγκλήματος της επίθεσης στα πλαίσια του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Η συνάφεια των θεσμοθετημένων οργάνων και η νομολογία των δικαστηρίων που συστήθηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με έμφαση στον επιθετικό πόλεμο ή τον πόλεμο ως παραβίαση των διεθνών συμφωνιών συμπεριλαμβάνοντας εκφάνσεις όπως η κήρυξη πολέμου, αποτελούν βασικό έρεισμα στις μεταγενέστερες εξελίξεις όπως η

³⁶⁵ Στο κεφάλαιο αυτό ειδικότερα και γενικότερα η παρούσα έρευνα δεν θα εξετάσει το έγκλημα κατά της ειρήνης έτσι όπως αποδόθηκε και ερμηνευτικέ από τα εσωτερικά δικαστήρια των κρατών που πρόσθεσαν μεταπολεμικά στον ποινικό τους κώδικα το έγκλημα της επίθεσης βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

³⁶⁶ Το Καταστατικό της Ρώμης αποβλέπει σε έναν λεπτομερή ορισμό της επίθεσης, αλλά δεν επιχειρείται μια λεπτομερή παρουσίαση των στοιχείων του εγκλήματος. Μια από τις πιο λεπτομερείς όψεις του εγκλήματος εμπεριέχεται στην νομολογία των δικαστηρίων των εγκλημάτων του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπου προσεγγίζοντα τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης.

υιοθέτηση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών που απαγορεύει την χρήση βίας.³⁶⁷ Πρέπει να διευκρινιστεί ότι στα δικαστήρια αυτά τέτοια όργανα που έχουν οριοθετήσει τον νόμιμο ή παράνομο χαρακτήρα του πολέμου, κάνουν έναν διαχωρισμό ανάμεσα στον χαρακτήρα του πολέμου ως επιθετικό ή αμυντικό. Αρχικά γινόταν διαπίστωση του επιθετικού πολέμου ως το υπέρτατο έγκλημα και έπειτα εξετάζονταν κατά πόσο ο πόλεμος παραβίαζε τις διεθνείς συμφωνίες. Πρέπει όμως να εξετασθεί με προσοχή η ομοιότητα που υπάρχει μεταξύ του τύπου της διεξαγωγής από κράτος, όπου τα δικαστήρια έκριναν ως επιθετικό πόλεμο, ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας και η Γενική Συνέλευση τις καταδίκασε ως πράξεις επίθεσης.

4.1 Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης.

4.1.1 Η Εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης.

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης εγκαθιδρύθηκε προκειμένου να εκδικάσει τους μεγαλύτερους εγκληματίες του Ευρωπαϊκού Άξονα, των οποίων τα εγκλήματα δεν έχουν μια συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία. Εγκαθιδρύθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, την Γαλλία και τον Σοβιετική Ένωση, βάση της Συμφωνίας για την δίωξη και την τιμωρία των μεγαλύτερων εγκλημάτων πολέμου του Ευρωπαϊκού Άξονα που υπογράφηκε στο Λονδίνο στις 8 Αυγούστου το 1945. Ο Χάρτης της Νυρεμβέργης συμπεριλήφθηκε ως παράρτημα στην Συμφωνία του Λονδίνου και θεωρήθηκε ως αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Συμφωνίας.³⁶⁸ Ένα μεγάλο μέρος επιπλέον κρατών προσχώρησαν στην Συμφωνία του Λονδίνου³⁶⁹, ακόμη η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ομόφωνα επιβεβαίωσε τις αρχές που απορρέουν από τον Χάρτη και την Νομολογία του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης ως αρχές του διεθνούς δικαίου.³⁷⁰ Η Γενική Συνέλευση ζήτησε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου την οργάνωση των αρχών του Διεθνούς

³⁶⁷ Η Επιτροπή Εγκλημάτων Πολέμου των Ηνωμένων Εθνών, σημείωσε ότι η μετεξέλιξη του όρου της κήρυξης πολέμου σε επίθεση, αποτελεί μια από τις κύριες εξελίξεις του Διεθνούς Δικαίου που παρουσιάστηκαν από τον Χάρτη των Δικαστηρίων της Νυρεμβέργης και του Τόκιο, όπως και οι νομολογίες του.

³⁶⁸ Treaty Series τομ.82 σελ. 279, βλ. Συμφωνία για την δίωξη και την τιμωρία των Μεγάλων εγκληματιών του Ευρωπαϊκού Άξονα και Treaty Series τομ.82 σελ. 284 περιλαμβάνεται ο Χάρτης του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης. βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

³⁶⁹ Αυστραλία, Βέλγιο, Τσεχοσλοβακία, Δανία, Αιθιοπία, Ελλάδα, Αιτή, Ονδούρα, Ινδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Παναμάς, Παραγουάη, Πολωνία, Ουρουγουάη, Βενεζουέλα, Γιουγκοσλαβία.

³⁷⁰ Βλ. Απόφαση 95(1) της Γ.Σ.

Δικαίου που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης και την Νομολογία του.³⁷¹

4.1.2 Η Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης οριζόταν από τον Χάρτη της Νυρεμβέργης, το παρόν δικαστήριο είχε *inter alia* εξουσιοδότηση την δίκη και την τιμωρία ατόμων που είχαν δραστηριοποιηθεί, προέρχονταν από τις χώρες του Ευρωπαϊκού Άξονα και είχαν διαπράξει εγκλήματα κατά της ειρήνης συμπεριλαμβάνοντας: τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή την κήρυξη επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή συμμετοχής σε ένα κοινό πλάνο ή συννομωσία. Η αρμοδιότητα του δικαστηρίου απορρέει από το άρθρο 6 του Χάρτη της Νυρεμβέργης.³⁷²

4.1.3 Η απόδοση κατηγοριών στο Δικαστήριο της Νυρεμβέργης.

Ο Χάρτης της Νυρεμβέργης εγκαθίδρυσε την Επιτροπή για την Έρευνα και την Δίωξη των μεγαλύτερων εγκληματιών πολέμου, περιλαμβάνοντας τους Αρχή-Εισαγγελείς, οι οποίοι διορίστηκαν από τέσσερα Συμβαλλόμενα Κράτη.³⁷³ Η Επιτροπή παρουσίαζε τις κατηγορίες στην υπεράσπιση που τους όριζε ως μεγάλους εγκληματίες πολέμου.³⁷⁴ Οι Κατηγορίες υποβλήθηκαν στην Δίκη της Νυρεμβέργης στις 18

³⁷¹ Η αρχή VI αντανakλά τον ορισμό του εγκλήματος κατά της ειρήνης που συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο του Χάρτη της Νυρεμβέργης. Η αρχή VI επαναδιατυπώθηκε στο έγγραφο PCNICC/2000/WGCA/INF/1 το οποίο τέθηκε υπόψη της Ομάδας Εργασίας του Εγκλήματος της Επίθεσης στην πέμπτη Σύνοδο της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής 12 – 30 Ιουνίου 2000.

³⁷² Το Άρθρο 6 του Χάρτη της Νυρεμβέργης έχει ως εξής:

«Το Δικαστήριο το οποίο εγκαθιδρύθηκε από την Συμφωνία που αναφέρεται στο άρθρο 1 προκειμένου να εκδικάσει και να τιμωρήσει τους μεγαλύτερους εγκληματίες χωρών του Ευρωπαϊκού Άξονα, έχει επίσης την εξουσία να δικάσει και να τιμωρήσει τα άτομα αυτά που δρούσαν για το συμφέρον του Ευρωπαϊκού Άξονα, είτε ως άτομα είτε ως μέλη οργανώσεων που διέπραξαν οποιοδήποτε από τα παρακάτω εγκλήματα».

«Η παρακάτω ενέργειες από κάθε μια από αυτές είναι εγκλήματα για α οποία το δικαστήριο μπορεί να θεωρήσει ατομικά υπεύθυνο».

«Εγκλημα κατά της ειρήνης, δηλαδή σχεδιασμός, προετοιμασία, έναρξη ή κήρυξη του επιθετικού πολέμου, η επίθεση κατά παραβίαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή συμμετοχή σε ένα κοινό πλάνο ή συννομωσία». βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

³⁷³ Άρθρο 14 Χάρτης της Νυρεμβέργης.

³⁷⁴ Υπόθεση τρία και τέσσερα περιελάμβανε τις κατηγορίες που σχετίζονταν με εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, κατά το Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο. Κατηγορία Νο 1: οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η Γαλλική Δημοκρατία, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας και η Σοβιετική Ένωση, κατά Hermann Wilhelm Goring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Robert Ley, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Juliuw Streither, Walter Funk, H.Salmar Schacht, Gustav Krupp von Bolhen und Halbach, Karl Donitz, Erich Raeder, Baldor von Schirach, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Martin Bormann, Franz von Papen, Artur Seyss – Inquart, Albert Speer, Constantin von Neurath und Hans Fritzsche και ως μέλη οποιεσδήποτε από τις παρακάτω ομάδες ή οργανισμούς: Die Reichsregierung (Reich Cabinet), Das Korps der Politischen Leiter den

Οκτωβρίου 1945. Στην πρώτη υπόθεση εξετάστηκε η κατηγορία του κοινού πλάνου ή της συνωμοσίας ου αποτελεί *inter alia*, εγκλήματα κατά της ειρήνης³⁷⁵. Στην δεύτερη υπόθεση περιλαμβάνονται κατηγορίες που σχετίζονται ενεργά με το έγκλημα κατά της ειρήνης³⁷⁶.

4.1.4 Οι ειδικές κατηγορίες που αποδόθηκαν για εγκλήματα κατά της ειρήνης.

Οι ειδικές κατηγορίες περιλαμβάνονται στην εκδίκαση της πρώτης και δεύτερης υπόθεσης της δίκης της Νυρεμβέργης.³⁷⁷ Οι συνήγοροι υπεράσπισης αντέκρουσαν κατηγορίες των κατηγορουμένων τους βάσει της θέσης τους στο Κόμμα των Ναζί, ως Κυβέρνηση συμπεριλαμβανόμενη της θέσης της ως κατοχική δύναμη στα υπό κατοχή εδάφη, ως στρατιωτική και παραστρατιωτική δύναμη, ως οικονομική δύναμη που είχε την δυνατότητα αποταμίευση και επένδυσης, ως βιομηχανία, ως δύναμη μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι δύο αυτές υποθέσεις έκριναν ακόμη την ατομική δύναμη επηρεασμού και εξουσίας των κατηγορούμενων και την σχέση τους με τον Φύρερ.

Στην πρώτη υπόθεση οι ειδικές κατηγορίες που αποδόθηκαν στους κατηγορούμενους υπό το γενικό πλαίσιο της συμμετοχής σε ένα γενικό πλάνο ή συνωμοσία για την διάπραξη των εγκλημάτων κατά της ειρήνης είναι: η προώθηση της προσχώρησης και της ανόδου στην εξουσία του κόμματος των Ναζί,³⁷⁸ η προώθηση ή η

Nationalisocialistischen Deutschen Arbeiterpartei (Leadership Corps of the Nazi party), Die Schutzstaffeln der Nationalisocialistischen Deutschen Arbeiterpartei (γνωστά «SS»), και οι Die Sicherheitsdienst (γνωστά ως «SD»), Die Geheime Staatskanzlei der N.S.D.A.P. (γνωστά ως «S.A.») και το Γενικό Προσωπικό και οι Στρατηγοί των Γερμανικών Ενόπλων Ομάδων όπως ορίζονται στο Παράρτημα Β, βλ. Trial of war criminals, Documents, Dept. of State Publication 2420, United States Gov. Printing Office 1945.

³⁷⁵ Η δίκη της Νυρεμβέργης απόρριψε τον ισχυρισμό ότι οι συνήγοροι υπεράσπισης του Hess και του Streicher δεν μπορούσαν να παραστούν στην δίκη, λόγω της πνευματικής κατάστασης των κατηγορουμένων τους, βλ. Nuremberg Judgment σελ. 171 –172.

³⁷⁶ Οι κατηγορίες για το έγκλημα της επίθεσης απευθύνονται στον Hermann Wilhelm Goring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Robert Ley, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Julius Streicher, Walter Funk, Hans Salfer Schacht, Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, Karl Donitz, Erich Raeder, Baldur von Schirach, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Martin Bormann, Franz von Papen, Arthur Seyss – Inquart, Albert Speer, Constantin von Neurath und Hans Fritzsche. Δύο από τους κατηγορούμενους δεν παρουσιάστηκαν στην δίκη, ο Robert Ley λόγω αυτοκτονίας στην φυλακή και ο Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, λόγω κακής φυσικής και πνευματικής κατάστασης. Ο Martin Bormann δικάστηκε εν απουσία του κατά την εφαρμογή του άρθρου 12 του Χάρτη της Νυρεμβέργης. Η υπερασπιστική γραμμή όλων των κατηγορουμένων πρόβαλλε τον ισχυρισμό της «μη ενοχής» εκτός από τον Bormann που δεν παρουσιάστηκε στο δικαστήριο και εκπροσωπήθηκε από τον συνήγορό του, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Χάρτη της Νυρεμβέργης. βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

³⁷⁷ βλ. Nuremberg Indictment, appendix A: Statement of Individual Responsibility for crimes set out in counts One, Two, Three and Four.

³⁷⁸ Κατηγορία που αποδόθηκε στους: Goring von Ribbentrop, Hess, Rosenberg, Frank, Bormann, Frick, Ley, Sauckel, Funk, Schacht, von Papen, von Neurath, von Schirach, Jodl, Krupp και Streicher.

συμμετοχή στην σταθεροποίηση της εξουσίας των Ναζί σε όλη την Γερμανία,³⁷⁹ η διάδοση και η προτροπή της κοινής γνώμης με τα κυρίαρχα δόγματα των Ναζί,³⁸⁰ η ανάπτυξη, ο επανεξοπλισμός και η προώθηση των δογματικών τεχνικών των Ναζί,³⁸¹ η προώθηση της προετοιμασίας για πόλεμο της Γερμανίας,³⁸² η προώθηση στρατιωτικής και οικονομικής προετοιμασίας του επιθετικού πολέμου,³⁸³ η προώθηση στρατιωτικής οικονομικής και ψυχολογικής πολεμικής προετοιμασίας,³⁸⁴ η εκπαιδευτική διαδικασία προετοιμασίας του πολέμου,³⁸⁵ η προετοιμασία και ο σχεδιασμός των σχεδίων εξωτερικής πολιτικής για την έναρξη του πολέμου,³⁸⁶ η εκτέλεση και η ανάληψη της ευθύνης για τον αποκλειστικό σχεδιασμό εξωτερικής πολιτικής των Ναζί και τέλος, η προώθηση της κατάληψης και της παγίωσης του ελέγχου των Ναζί στην Αυστρία.³⁸⁷

Στην δεύτερη υπόθεση της Δίκης της Νυρεμβέργης, εξετάστηκαν οι ειδικές κατηγορίες επί του εγκλήματος κατά της ειρήνης που περιελάμβαναν τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή κήρυξη του επιθετικού πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων. Ειδικότερα εξετάστηκε η κατηγορία της συμμετοχής στον σχεδιασμό και την προετοιμασία, των Ναζί σε επιθετικό πόλεμο και πόλεμο ως παραβίαση των διεθνών συνθηκών, των συμφωνιών και των διαβεβαιώσεων,³⁸⁸ η συμμετοχή στον πολιτικό σχεδιασμό και προετοιμασία των Ναζί για επιθετικό πόλεμο,³⁸⁹ η συμμετοχή στον στρατηγικό σχεδιασμό και προετοιμασία των Ναζί στον επιθετικό πόλεμο,³⁹⁰ ο οικονομικός σχεδιασμός του επιθετικού πολέμου,³⁹¹ και τέλος, η εκτέλεση και η ανάληψη της ευθύνης για τον αποκλειστικό σχεδιασμό του επιθετικού πολέμου.³⁹²

³⁷⁹ Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στους: Goring, Hess, Rosenberg, Frank, Bormann, Frick, Ley, Funk, Schacht, von Papen, von Schirach, Jodl, Krupp και Streicher.

³⁸⁰ Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στον Fritzsche.

³⁸¹ Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στον Rosenberg.

³⁸² Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στον von Schirach.

³⁸³ Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στους von Rebbentrop, Bormann, Ley, Funk, Schacht, von Papen, von Neurath, Jodl, Reader, Donitz and Krupp.

³⁸⁴ Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στον Keitel.

³⁸⁵ Η Κατηγορία αυτή αποδόθηκε στον Goring.

³⁸⁶ Η παρούσα κατηγορία αποδόθηκε στον Hess.

³⁸⁷ Η παρούσα κατηγορία αποδόθηκε στον Rosenberg.

³⁸⁸ Κατηγορία που αποδόθηκε στους Goring και Frick.

³⁸⁹ Κατηγορία που αποδόθηκε στους von Ribbentrop, Hess, Rosenberg, von Neurath, Seyss – Inquart, Keitel και Raeder.

³⁹⁰ Κατηγορία που αποδόθηκε στους Jodl και Donitz.

³⁹¹ Κατηγορία που αποδόθηκε στους Speer, Funk, Schacht, von Papen και Krupp.

³⁹² Κατηγορία που αποδόθηκε στους Keitel και Raeder.

4.1.5 Η Απόφαση του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης σημείωσε ότι η πρώτη υπόθεση περιελάμβανε κατηγορίες σχετικές με την συνομοσία ή το κοινό πλάνο διάπραξης του εγκλήματος κατά της ειρήνης και η δεύτερη υπόθεση περιήκλυε κατηγορίες σχετικά με τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη και την κήρυξη επιθετικού πολέμου. Το Δικαστήριο αποφάσισε να αποφανθεί από κοινού «επί του ζητήματος της απαρχής κοινού πλάνου και του ζητήματος ύπαρξης επιθετικού πολέμου»,³⁹³ πριν ασχοληθεί με την ατομική ευθύνη των κατηγορουμένων. Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης παρατήρησε ότι οι κατηγορίες του σχεδιασμού και της κήρυξης πολέμου, είναι «κατηγορίες υπέρτατης σοβαρότητας. Ο πόλεμος είναι κυρίως ένα τρομερό κακό. Οι συνέπειές του δεν περιορίζονται μόνο στα εμπόλεμα μέρη, αλλά επηρεάζουν ολόκληρο τον κόσμο»,³⁹⁴ επιπλέον η έναρξη του επιθετικού πολέμου «δεν είναι μόνο ένα έγκλημα, αλλά είναι το υπέρτατο διεθνές έγκλημα που διαφοροποιείται από τα άλλα εγκλήματα πολέμου, στο οποίο από μόνο του συσσωρεύει το κακό στην ολότητά του».³⁹⁵

Η Δίκη της Νυρεμβέργης θεώρησε ότι είναι απαραίτητο να ξεκινήσει με την ανακεφαλαίωση των πραγματικών περιστατικών του επιθετικού πολέμου, ο οποίος χαράχθηκε υπό την άνοδο του Κόμματος των Ναζί, υπό την αρχηγία του Χίτλερ στην ανώτατη εξουσία.³⁹⁶ Το Δικαστήριο θεώρησε ότι η προέλευση και ο σκοπός του Κόμματος των Ναζί, η κατάληψη και η παγίωση της εξουσίας ώστε να ενισχυθούν και επεκταθούν.³⁹⁷ Η Δίκη της Νυρεμβέργης σημείωσε ότι οι Ναζί αποβλέπουν στην λήψη της εξουσίας θέτοντας ένα ολοκληρωτικό καθεστώς το οποίο να είναι ικανό να επιβάλλει επιθετικές πολιτικές. Οι Ναζί όταν κατέλαβαν την εξουσία κατήργησαν τις εγγυήσεις ελευθερίας, συνέλαβαν τους πολιτικούς τους αντιπάλους ώστε να κερδίσουν τον της νομοθετικής εξουσίας.³⁹⁸ Επαναπροσδιόρισαν τις δυνάμεις τους ώστε να επιβληθούν τοπικά και περιφερειακά, λαμβάνοντας τον ασφαλή έλεγχο στις πολιτικές υπηρεσίες, την δικαστική εξουσία,³⁹⁹ διώκοντας και σκοτώνοντας τους αντιπάλους τους

³⁹³ Βλ. Nuremberg Judgment σελ.186.

³⁹⁴ Βλ. ομοίως σελ.186.

³⁹⁵ Βλ. Nuremberg Judgment σελ.174 – 182.

³⁹⁶ Βλ. ομοίως σελ.182.

³⁹⁷ Η Δίκη της Νυρεμβέργης παρατήρησε ως εξής: «Ο αρχηγός της NSDAP δεν έκαναν καμία προσπάθεια να κρύψουν ότι σο στόχος τους ήταν η καταστροφή της δημοκρατικής δομής της Δημοκρατίας του Weimar και να μετατρέψουν την Εθνικό Σοσιαλιστική εξουσία σε ολοκληρωτικό καθεστώς», βλ. σελ. 176 – 177.

³⁹⁸ Το Δικαστήριο σημείωσε ότι «η Μερίδα του Χίτλερ ήθελε να περάσει ως «Επιτρεπτή ενέργεια» αυτή την οποία θα του έδινε πλήρεις νομοθετικές εξουσίες ... και θα ήταν επιτρεπτή οποιαδήποτε βίαιη ενέργεια ...» βλ. Nuremberg Judgment σελ. 178. βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

³⁹⁹ Το Δικαστήριο αναφέρθηκε «οι αρχηγοί των Ναζί έλαβαν στα χέρια τους την κυβερνητική μηχανή μειώνοντας τις τοπικές και περιφερειακές εξουσίες, μεταφέροντάς τις σε κυβερνητικές βαθμίδες ...» βλ. οπ π σελ. 178.

συμπεριλαμβάνοντας τους Εβραίους.⁴⁰⁰ Η εξουσία των Ναζί είχε άμεση επιρροή επί των ανεξάρτητων εμπορικών ενώσεων, των οργανώσεων των νέων, των εκκλησιών, της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.⁴⁰¹

Στην συνέχεια το Δικαστήριο προχώρησε στις κατηγορίες οι οποίες ήταν άμεσες με το έγκλημα κατά της ειρήνης.⁴⁰² Τέτοιες πράξεις αποτέλεσαν η ενοποίηση όλων των γερμανών σε μια Μεγάλη Γερμανία, η κατάργηση των συμφωνιών ειρήνης των Βερσαλλιών και της Saint Germain en Laye, η απόκτηση γης και εδάφους για την συντήρηση του γερμανικού λαού και των αποικιών των πλεοναζόντων πληθυσμών επενδύοντας στον εθνικό στρατό επανεξοπλίζοντάς τον στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.⁴⁰³ Στην παρούσα δίκη υπογραμμίστηκε η βούληση της μερίδας των Ναζί να επιτύχουν τον στόχο τους με την βία εκτός να οι απαιτήσεις τους γίνουν αποδεκτές στις διαπραγματεύσεις.⁴⁰⁴

Το Δικαστήριο στην συνέχεια ανέλυσε τις ενέργειες που συνιστούσαν πράξεις επίθεσης ή επιθετικών πολέμων κατά δώδεκα κρατών την κατάληψη της Αυστρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της εισβολής στην Πολωνία⁴⁰⁵, στην Νορβηγία και τη Δανία⁴⁰⁶, στο Βέλγιο, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο,⁴⁰⁷ στην Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα⁴⁰⁸, στην Σοβιετική Ένωση⁴⁰⁹ και της κήρυξης πολέμου κατά των Ηνωμένων

⁴⁰⁰ Το Δικαστήριο ανέφερε ότι «οι δικαστές έκριναν βάση πολιτικών και φυλετικών κριτηρίων Το 1942 ειδικές κατευθύνσεις γνωστές ως «Judges letters», είχαν σταλεί από την κυβέρνηση στους δικαστές οριοθετώντας τις γενικές γραμμές που έπρεπε να τηρούν» βλ. οπ π σελ. 179.

⁴⁰¹ Βλ. οπ π σελ. 180 – 181.

⁴⁰² Το Δικαστήριο υπογράμμισε «Η απόκτηση της Μεγάλης Γερμανίας έπαιξε μεγάλο ρόλο στο γεγονός της κατάληψης της Αυστρίας και της Τσεχοσλοβακίας, ακυρώνοντας την Συνθήκη των Βερσαλλιών» βλ. Nuremberg Judgment σελ. 174 – 175.

⁴⁰³ Το Δικαστήριο τόνισε ότι «τα 25 στάδια του προγράμματος του Κόμματος των Ναζί, όριζαν την βούληση χρήσης βίας σε περίπτωση που δεν ικανοποιούνταν η βούληση της Γερμανίας στις διαπραγματεύσεις» βλ. οπ π σελ. 175 – 176.

⁴⁰⁴ Βλ. Nuremberg Judgment σελ. 182 – 186.

⁴⁰⁵ Γεγονότα όπως η Συνθήκη διαιτησίας μεταξύ της Γερμανίας και της Πολωνίας που υιοθετήθηκε στο Λοκάρνο το 1925, η Γερμανο-Πολωνική διακήρυξη μη επίθεσης που καταπατήθηκαν, ύστερα από την διάταξη του Χίτλερ στις Γερμανικές Ένοπλες Δυνάμεις για προετοιμασία κατάληψης του Daring, η προετοιμασία εισβολής στην Πολωνία την 1^η Σεπτεμβρίου 1939 που άρχισε στις 3 Απριλίου του ίδιου έτους και τέλος η άμεση επίθεση της Γερμανίας κατά της Πολωνίας.

⁴⁰⁶ Τα γεγονότα υπήρξαν η καταπάτηση της Συνθήκης μη επίθεσης Δανίας και Γερμανίας του 1939, η διαβεβαίωση στην Νορβηγία ότι δεν θα επιτεθεί, μνημόνια και εκθέσεις αναφορικά με τον σχεδιασμό και την προετοιμασία της εισβολής στην Νορβηγία το 1940, η άμεση προετοιμασία της κατάληψης της Δανίας και την Νορβηγίας από τις ένοπλες δυνάμεις, οι θαλάσσιες επιχειρήσεις εισβολής το 19940 και τελικά η εισβολή στην Δανία και την Νορβηγία στις 9 Απριλίου 1940.

⁴⁰⁷ Τέτοια γεγονότα υπήρξαν το σχέδιο κατάληψης Βελγίου και Ολλανδίας από ένοπλες δυνάμεις αέρα κατά του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας τον Αύγουστο του 1938, η δήλωση του Χίτλερ στους στρατιωτικούς του διοικητές, η καταπάτηση διαβεβαίωσης της μη καταπάτησης της ουδετερότητας στο Βέλγιο, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο το 1939 και η τελική εισβολή του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου στις 10 Μαΐου 1940.

⁴⁰⁸ Τα γεγονότα αυτά υπήρξαν οι διαβεβαιώσεις του Χίτλερ για τα εξωτερικά σύνορα της Γιουγκοσλαβίας, η μάταιη προσπάθεια Χίτλερ και von Ribbentrop's να εμπλέξουν την Ιταλία σε πόλεμο με την Γιουγκοσλαβία, η ιταλική εισβολή στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 1940, ορισμός του σχεδιασμού στον Αρχιδιοικητή στρατού για την εισβολή στην Ελλάδα και η τελική εισβολή

Πολιτειών⁴¹⁰. Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης σημείωσε ότι ο Χάρτης της Νυρεμβέργης ορίζει ως έγκλημα κατά της ειρήνης, περιλαμβάνοντας τον επιθετικό πόλεμο ή τον πόλεμο κατά παράβαση των Διεθνών Συνθηκών, Συμφωνιών και Διαβεβαιώσεων. Μέχρι να οριστεί ότι ο επιθετικός πόλεμος είχε σχεδιαστεί και κηρυχθεί κατά 12 χωρών, το Δικαστήριο θεώρησε περιττό να κρίνει κατά πόσο ο πόλεμος παραβιάζει τις Διεθνείς Συνθήκες, Συμφωνίες ή Διαβεβαιώσεις. Το Δικαστήριο παρόλα αυτά έδειξε θεμελιώδη σημασία στις Συμβάσεις της Χάγης, της Συνθήκης των Βερσαλλιών, τις συνθήκες αμοιβαίων εγγυήσεων, διαιτησίας και μη επίθεσης και το Σύμφωνο Kellogg – Briand. Έκανε επιπρόσθετα ειδική αναφορά ποια άρθρα της Συνθήκης των Βερσαλλιών παραβιάστηκαν και ότι ο επιθετικός πόλεμος ακύρωνε εξ' ολοκλήρου το Σύμφωνο Kellogg – Briand.⁴¹¹

4.1.6 Το Δίκαιο του Χάρτη και το έγκλημα του επιθετικού πολέμου.

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης περιέγραψε τον Χάρτη της Νυρεμβέργης ως μια έκφραση του ισχύοντος διεθνούς δικαίου περισσότερο από μια διαιτητική άσκηση της εξουσίας των νικητριών δυνάμεων.⁴¹² Το Δικαστήριο θεώρησε ότι το δίκαιο του Χάρτη πρέπει να είναι υπολογίσιμο και δεσμευτικό. Σε ότι αφορά τις αμφισβητήσεις επί των διώξεων και της υπεράσπισης, το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης έκρινε κατά πόσο ο επιθετικός πόλεμος υπήρξε έγκλημα πριν από την υιοθέτηση του Χάρτη της Νυρεμβέργης. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο πόλεμος ως όργανο εθνικής πολιτικής, είχε ήδη στοιχειοθετηθεί ως έγκλημα από την Γενική Συνθήκη Αποκήρυξης του Πολέμου το 1928. Ειδικότερα η αποκήρυξη του πολέμου ως όργανο διεθνούς πολιτικής, αναγκαία εμπλέκει την δήλωση ότι τέτοιος πόλεμος είναι παράνομος του διεθνούς δικαίου και αυτός που σχεδιάζει ή κηρύσσει τέτοιο πόλεμο με τις τρομακτικές συνέπειες που αποφέρει, διαπράττει έγκλημα. Ο πόλεμος όταν χρησιμοποιείται ως λύση των διεθνών

της Γιουγκοσλαβίας και της Ελλάδας χωρίς προειδοποίηση στις 6 Απριλίου 1941, βλ. οπ π σελ. 210 – 213.

⁴⁰⁹ Τα γεγονότα υπήρξαν το σύμφωνο μη επίθεσης το 1939, η προετοιμασία της Γερμανίας για την επίθεση το 1940 και τα οικονομικά οφέλη που απέβλεπε από την κατάληψη της Ε.Σ.Σ.Δ., το σχέδιο επίθεσης στην Ε.Σ.Σ.Δ., το σχέδιο καταστροφής της Σοβιετικής Ένωσης ως ανεξάρτητο κράτος, ο σχεδιασμός της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας και της Φινλανδίας στον πόλεμο κατά της Σοβιετικής Ένωσης, βλ. οπ π σελ. 213 – 215. βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴¹⁰ Τα γεγονότα αυτά υπήρξαν, η γερμανική υπόσχεση να ενισχυθεί η Ιαπωνία κατά των Ηνωμένων Πολιτειών, η γερμανική ενθάρρυνση της Ιαπωνίας να επιτεθεί κατά του Η.Β., η Γερμανική συμφωνία ενίσχυσης της Ιαπωνίας στην προετοιμασία πολέμου κατά των Η.Π.Α τον Δεκέμβριο του 1941 και τέλος η Γερμανική κήρυξη πολέμου μετά το Pearl Harbor τον Δεκέμβριο του 1941, βλ. ομοίως οπ π σελ. 215 – 216.

⁴¹¹ Βλ. ομοίως οπ π σελ. 216 – 218.

⁴¹² Βλ. ομοίως οπ π σελ. 218.

αντιπαραθέσεων και λαμβάνεται ως όργανο εθνικής πολιτικής, βεβαίως και αποτελεί επιθετικό πόλεμο και τέτοιος πόλεμος είναι εκτός νόμου από το Σύμφωνο.⁴¹³

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης προκειμένου να ενισχύσει την ερμηνεία του, αναφέρεται στο Άρθρο 1 του 1923 της Συνθήκης Αμοιβαίας Βοήθειας της Κοινωνίας των Εθνών, το οποίο διακηρύσσει ότι «ο επιθετικός πόλεμος είναι διεθνές έγκλημα», ακόμη στο προοίμιο του Πρωτοκόλλου της Ειρηνικής Επίλυσης των Διεθνών Διαφορών που υιοθετήθηκε ομόφωνα από την Κοινωνία των Εθνών, διακηρύσσει για ακόμη μια φορά, ότι ο επιθετικός πόλεμος είναι ένα διεθνές έγκλημα. Δυο Διακηρύξεις που υιοθετήθηκαν τόσο από την Κοινωνία των Εθνών το 1927, όσο και από την Παναμερικανική Συνδιάσκεψη το 1923, αναφέρουν με την σειρά τους ότι ο επιθετικός πόλεμος δεν μπορεί ποτέ να υπηρετήσει ως έννοια την ειρηνική επίλυση των διαφορών και ως συνέπεια αποτελεί διεθνές έγκλημα, ή όπως χαρακτηρίστηκε από την διακήρυξη της Αβάνας, διεθνές έγκλημα κατά του ανθρώπινου γένους.⁴¹⁴

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης σημείωσε ότι ο Χάρτης της Νυρεμβέργης κάνει διάκριση μεταξύ τους σχεδιασμού, της προετοιμασίας, της έναρξης ή της κήρυξης επιθετικού πολέμου και της συμμετοχής σε ένα κοινό πλάνο ή συνομωσία ώστε να διαπράξει κάποιο από τα παραπάνω εγκλήματα. Το Δικαστήριο επίσης, επισήμανε ότι οι κατηγορίες ακολουθούν αυτή την διάκριση περιλαμβανομένων των κατηγοριών όταν σχετίζονται με το κοινό πλάνο ή την συνομωσία, ή όταν αναφέρονται στον σχεδιασμό και την κήρυξη του επιθετικού πολέμου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι πριν την εξέταση των κατηγοριών πρέπει να οριοθετηθεί το κάθε έγκλημα. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε μετά από την μελέτη των κατηγοριών του κοινού πλάνου ή της συνομωσίας, ότι αποτελεί έγκλημα κατά της ειρήνης.

Το κοινό πλάνο ή η συνομωσία έτσι όπως χαρακτηρίζεται από τον Χάρτη της Νυρεμβέργης, έλαβε χώρα 25 χρόνια από την δημιουργία του Κόμματος των Ναζί το 1919 έως και το τέλος του πολέμου.⁴¹⁵ Το Δικαστήριο επί του επιχειρήματος των κατηγορών, ότι η συμμετοχή στο κόμμα των Ναζί ή στην κυβέρνηση αυτών, σημαίνει συμμετοχή σε εγκληματική συνομωσία, έλαβε υπόψη του τα προαπαιτούμενα, τέτοια όπως ο αμιγής εγκληματικός σκοπός, ο σχεδιασμός και η συμμετοχή στο πλάνο κήρυξης πολέμου. Το Δικαστήριο τόνισε ότι δεν υπάρχει ορισμός του όρου «συνομωσία». Το

⁴¹³ Βλ. ομοίως οπ π σελ. 220.

⁴¹⁴ Βλ. ομοίως οπ π σελ. 221 – 222.

⁴¹⁵ Γεγονότα που κρίθηκαν ως ενδεικτικά του κοινού πλάνου ή της συνομωσίας υπήρξαν η κατάληψη της εξουσίας από τους Ναζί, η χρήση τρόμου, η επαναδόμηση των εμπορικών ενώσεων, η επίθεση στις χριστιανικές κοινότητες, ο μυστικός εξοπλισμός, η αποχώρηση από την συνδιάσκεψη αφοπλισμού της ΚτΕ, η οικουμενική στρατιωτική θητεία και η κατάληψη της Ρηνανίας καθώς και οι επιθέσεις σε κράτη που ήδη εξετάστηκαν. βλ. ομοίως οπ π σελ. 224 – 225.

Δικαστήριο δεν αρκέστηκε στις διακηρύξεις του προγράμματος των Ναζί, αλλά στο κατά πόσο ένα συνολικό πλάνο κήρυξης πολέμου υπήρχε και κατά πόσο αυτό προσδιόριζε τους συμμετέχοντες.

Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι «ο σχεδιασμός και η προετοιμασία είναι απαραίτητα» στην εκκίνηση πολέμου κάτι που διεξάχθηκε συστηματικά από τους Ναζί ώστε να καταφύγουν στον επιθετικό πόλεμο. Το Δικαστήριο θεώρησε ότι ο συνεχόμενος σχεδιασμός του επιθετικού πολέμου ως στόχος αποτελεί απόδειξη επ' αυτού.⁴¹⁶ Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα επί της απόλυτης δικτατορίας του Χίτλερ αναφορικά με τον κοινό σχεδιασμό, με την αιτιολογία της μαζικής συμμετοχής των συμμετεχόντων και των ξεκάθαρων στόχων της οργάνωσης, γεγονός που αποδίδει ευθύνη στα άτομα.

4.1.7 Η ατομική ποινική ευθύνη.

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης στην συνέχεια εξέτασε το ζήτημα της ατομικής ποινικής ευθύνης είκοσι – δυο κατηγορούμενων στα ειδικά εγκλήματα κατά της ειρήνης. Οι κατηγορίες εξετάστηκαν αρχικά από την πρώτη ή δεύτερη υπόθεση ή από την πρώτη και δεύτερη υπόθεση, όπου κατηγορήθηκαν σε πρώτη φάση, ενώ η δεύτερη φάση της εξέτασης της ατομικής ποινικής ευθύνης περιλαμβάνει την αθώωση των κατηγορουμένων από τις κατηγορίες από την πρώτη και δεύτερη υπόθεση. Οι ακόλουθες υποθέσεις θα αναλυθούν ονομαστικά με ιδιαίτερη έμφαση στα στοιχεία τα οποία εμπλουτίζουν όψεις επί της ανάπτυξης του εγκλήματος της επίθεσης.

Η πρώτη και πολύ σημαντική υπόθεση που εξετάστηκε από το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης ήταν η υπόθεση Goring, η οποία θεωρείται σταθμός στα δρώμενα της απόδοσης ατομικής ποινικής ευθύνης για το έγκλημα της επίθεσης. Ο Goring καταδικάστηκε από το παρόν Δικαστήριο, εξετάζοντας την σχέση του με τον Χίτλερ, την υψηλή του βαθμίδα στο Κόμμα των Ναζί, της κυβέρνησης και του στρατού, τον ρόλο στην ανάδειξη του Κόμματος των Ναζί, την γνώση που είχε επί των επιθετικών σχεδίων, τον ηγετικό ρόλο που διαδραμάτισε στον επανεξοπλισμό της χώρα επί της προετοιμασίας του πολέμου και της συμμετοχής του στις επιθετικές πράξεις και τον επιθετικό πόλεμο.⁴¹⁷

⁴¹⁶ Ως πραγματικά περιστατικά του επιθετικού πολέμου, ελήφθησαν από το Δικαστήριο ο ξεκάθαρος σχεδιασμός, η προετοιμασία αυτού που διεξάχθηκε με τον πιο συστηματικό τρόπο στην παγκόσμια ιστορία, βλ. ομοίως οπ π σελ. 224.

⁴¹⁷ Ο Goring ήταν σύμβουλος του Χίτλερ, ήταν ο πρωτεργάτης του κινήματος των Ναζί, ανάπτυξε την Gestapo, κατείχε υψηλή κυβερνητική και στρατιωτική θέση, έγινε πληρεξούσιος του Σχεδίου του Τέταρτου Χρόνου, ήταν ενεργό μέλος του επανεξοπλισμού της Γερμανίας με την επέκταση του Luftwaffe (ένοπλες δυνάμεις), ήταν ο κεντρικός δάσκαλος της προσαρτήσεως της Αυστρίας, απότυχε στις διαβεβαιώσεις που δόθηκαν στην Τσεχοσλοβακία και σχεδίαζε την ένοπλη κατάληψή της, έπαιξε ενεργό ρόλο την κήρυξη πολέμου της επίθεσης, της διοίκησης της Luftwaffe στην επίθεση της Πολωνίας. Παρόλο που αντιτάχθηκε στον Χίτλερ για την εισβολή στην Νορβηγία και την Σοβιετική Ένωση, ακολούθησε τελικά τον Χίτλερ. Βλ. ομοίως οπ π σελ. 279 – 290 – 282.

Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης έδωσε μεγάλη έμφαση στην υψηλά ιστάμενα θέση του κατηγορούμενου στο καθεστώς των Ναζί, ότι μπορούσε να επηρεάζει τον Χίτλερ και ήταν γνώστης όλων των σημαντικών στρατιωτικών και πολιτικών προβλημάτων.⁴¹⁸ Το Δικαστήριο κατέληξε μετά την εξέταση όλων των παραμέτρων της θέσης που κατείχε, την διασκέψεων που παρακολούθησε και της κοινής γνώμης που υποκινούσε, ότι δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι ο Göring κατεύθυνε τις δυνάμεις σε επιθετικό πόλεμο. Είχε σχεδιάσει το έγκλημα και ήταν πρωταρχικός υποκινητής της πολιτικής και στρατιωτικής προετοιμασίας στην οποία οδηγούνταν η Γερμανία.

Το Δικαστήριο στην υπόθεση Hess, εξέτασε τις ίδιες νομικές κατηγορίες με την παραπάνω υπόθεση. Το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης αποφάνθηκε ότι το Hess πρέπει να ήταν γνώστης των επιθετικών σχεδίων σε πρώιμο στάδιο, εξαιτίας της στενής σχέσης που είχε με τον Χίτλερ. Ο κατηγορούμενος ενίσχυσε την επιθετική δράση του Χίτλερ λαμβάνοντας την ευθύνη να πραγματοποιήσει τα σχέδια με οποιαδήποτε δράση κρίνονταν αναγκαία. Στο επιχείρημα υπεράσπισης ο Hess, τόνισε τους ειρηνόφιλους σκοπούς του παρουσιάζοντας ομιλίες του. Το Δικαστήριο απόρριψε τον παρόν ισχυρισμό ότι παρά τους λόγους του δεν απείχε από την ενίσχυση και πραγματοποίηση των επιθέσεων και τελικά καταδίκασε τον Hess.⁴¹⁹

Η περίπτωση του Jold παρόλο που οι κατηγορίες είναι ίδια φύσης με τις προαναφερόμενες, παρουσιάζει ενδιαφέρον στο επιχείρημα που έθεσε επί της ανωτέρας διάταξης. Υποστήριζε ότι ήταν ένας απλός στρατιώτης που υπάκουε σε διαταγές, δεν ήταν πολιτικό πρόσωπο και επιπλέον προσπαθούσε να εμποδίσει κάποια βίαια μέτρα με καθυστέρηση. Αναλυτικότερα, βασίστηκε στο χρέος του ως στρατιωτικός να υπακούει υποστηρίζοντας ότι πολιτικού μέλους με την δύναμη του σχεδιασμού. Ανέφερε ότι όταν υπέγραφε ή απεύθυνε εντολές, μεμοράντα και διαταγές το έκανε εν απουσία του keitel, ότι ως στρατιωτικός όφειλε να υπακούει στον Χίτλερ. Το Δικαστήριο υπό την στενή

⁴¹⁸ Το Δικαστήριο επανέλαβε ότι ήταν ο Αρχιδιοικητής της Luftwaffe, πληρεξούσιος του Σχεδίου του Τέταρτου Χρόνου με τεράστια επιρροή στον Χίτλερ, καθώς ο Χίτλερ ενημερώνονταν απ' αυτό για όλα τα σημαντικά στρατιωτικά και πολιτικά ζητήματα, βλ. ομοίως οπ π σελ.280.

⁴¹⁹ Ο Hess ήταν ένα από τα πιο στενά πρόσωπα του Χίτλερ, με υψηλή θέση στο Κόμμα και την κυβέρνηση των Ναζί ως Αναπληρωτής Führer, ήταν Υπουργός του Reich χωρίς portofolio με ??? φύσεως νομοθετική εξουσία, σχεδίαζε τους νόμους των ενόπλων δυνάμεων, βοήθησε στον εξοπλισμό της Γερμανίας, ήταν ενεργός στην επίθεση κατά της Αυστρίας, της Τσεχοσλοβακίας και της Πολωνίας, ήταν σε στενό σύνδεσμο με τα παράνομα ναζιστικά κόμματα στην Αυστρία και την Τσεχία και είχε επιδείξει «τεράστια προσφορά» κατά τα λεγόμενα του Χίτλερ όπου στις διμερείς διαπραγματεύσεις του με την Αγγλία επί της επικείμενης εισβολής στην Πολωνία. Βλ. ομοίως οπ π σελ. 282 – 285.

στρατιωτική έννοια έκρινε ότι ο Jodl ήταν ενεργός σχεδιαστής του πολέμου και υπεύθυνος για με μεγάλη κλίμακα μέτρων στρατηγικής και διεξαγωγής επιχειρήσεων.⁴²⁰

Στην συνέχεια θα μελετηθούν οι υποθέσεις ατόμων που αθωώθηκαν από την πρώτη δίκαιη και καταδικάστηκαν στην δεύτερη. Αναφορικά με το Frick το Δικαστήριο τον αθώωσε στην πρώτη δίκη μετά από την αναγνώριση ότι δεν αποτελούσε μέλος του κοινού πλάνου και στις συνομωσίας κήρυξης του επιθετικού πολέμου, διότι δεν παρακολούθησε τις διασκέψεις που ο Χίτλερ εξέφραζε τα επιθετικά του σχέδια και οι δραστηριότητές του είχαν περιοριστεί στην εσωτερική διοίκηση πριν από την επίθεση της Αυστρίας. Το Δικαστήριο καταδίκασε στην δεύτερη δίκη τον Frick λόγω της υψηλόβαθμης θέσης του στην κυβέρνηση, της γνώσης των επιθετικών σχεδίων και της διοίκησης των κατεχόμενων χωρών.⁴²¹

Η επόμενη φάση υπήρξε η αθώωση των κατηγορούμενων από το έγκλημα κατά της ειρήνης, κάτι που έχει ιδιαίτερη αξία για την παρούσα μελέτη από την άποψη της προβολής των επιχειρημάτων και την αντίκρουση ή αποδοχή τους από το Δικαστήριο. Το Δικαστήριο εξέτασε την έλλειψη επιρροής του Shacht στον Goring αναφορικά με το πρόγραμμα επανεξοπλισμού για οικονομικούς λόγους και τις προσπάθειές του να ελαχιστοποιήσει το επανεξοπλιστικό πρόγραμμα. Το Δικαστήριο τόνισε στην παρούσα υπόθεση το γεγονός του επανεξοπλισμού ως έγκλημα κατά της ειρήνης.⁴²² Στην παρούσα υπόθεση αναγνωρίστηκε ότι ο Schacht έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στον γερμανικό επανεξοπλισμό. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επ' αυτού ότι ο επανεξοπλισμός δεν αποτελεί έγκλημα εκτός και αν είναι μέρος ενός σχεδίου κήρυξης επιθετικού πολέμου. Για να θεωρηθεί λοιπόν, ως εγκληματίας κατά της ειρήνης βάση του άρθρου 6 του Χάρτη, πρέπει να αποδειχτεί ότι ο Schacht σχεδίαζε τον επανεξοπλισμό ως μέρος του Ναζιστικού σχεδίου κήρυξης επιθετικού πολέμου.

⁴²⁰ Ο Jodl ήταν αρχηγός του τομέα εθνικής Άμυνας του Διοικητή και έγινε Αρχηγός επί του Επιχειρησιακού Προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων το 1939. Συνέτασσε εκθέσεις απευθείας στον Χίτλερ επί του επιχειρησιακού τομέα. Ήταν ενεργός επί των Επιθέσεων στην Αυστρία, την Νορβηγία, την Δανία και την Ελλάδα καθώς ήταν αυτός που κατέστρωσε το σχέδιο να χτυπηθεί από την δυτική πλευρά το Βέλγιο. Βλ. ομοίως οπ π σελ. 322 – 325.

⁴²¹ Ο Frick ήταν Υπουργός του Ράιχ και πρωτεργάτης του Ράιχ στην Βοημία και την Μοραβία, Γενικός Πληρεξούσιος της Διοίκησης του Ράιχ και μέλος του αμυντικού συμβουλίου του Ράιχ. Η αρμοδιότητά του ως Υπουργός Εσωτερικών ήταν η εσωτερική και περιφερειακή διοίκηση. Ήταν επίσης υπεύθυνος της Διοίκησης στην Αυστρία και την ενσωμάτωση κατεχόμενων περιοχών. Βλ. ομοίως οπ π σελ. 298 – 301.

⁴²² Ίδιας φύσης εξέταση επί του αφοπλισμού ως; έγκλημα κατά της ειρήνης, έγινε στην υπόθεση Speer. Ο Speer έγινε αρχηγός της εξοπλιστικής βιομηχανίας μετά, αφού όλοι οι πόλεμοι είχαν ολοκληρωθεί. Η θέση του ήταν επί της ενίσχυσης της Γερμανίας εξοπλιστικά στην διάρκεια του πολέμου. Άρα ο παρόν κατηγορούμενος αθωώθηκε από την κατηγορία του κοινού πλαισίου ή συνομωσίας, ομοίως στην προετοιμασία και κήρυξη πολέμου. Βλ. ομοίως οπ π σελ. 330 – 331 και 333.

Το Δικαστήριο σημείωσε επί του ισχυρισμού του Schacht ότι συμμετείχε στο επανεξοπλιστικό πρόγραμμα για να στήσει μια ισχυρή και ανεξάρτητη Γερμανία, ισότιμη με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και τόνισε ότι είχε έρθει αντιμέτωπος στην πολιτική του Χίτλερ περί επανεξοπλισμού για επιθετικούς σκοπούς, ότι απέτυχε από την θέση που κατείχε να επιμείνει για τις ειρηνικές πολιτικές. Στην υπόθεση του Sauckel εξετάστηκε από το Δικαστήριο ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο αναφορικά με το έγκλημα, η επαρκής σύνδεση και η συμμετοχή. Το Δικαστήριο ξεκίνησε με την εκτίμηση της θέσης του κατηγορούμενου. Ο Sauckel, ήταν μέλος του Κόμματος των Ναζί και της Κυβέρνησης όχι σε εθνικό επίπεδο αλλά ως μέλος της Reichstag το 1933. Το Δικαστήριο τον αθώωσε και στις δύο υποθέσεις εφόσον βρήκε ότι δεν υπήρχε επαρκής σύνδεση με ή την εμπλοκή του σχεδιασμού ή της κήρυξης επιθετικού πολέμου. Τα στοιχεία δεν ήταν ικανοποιητικά για το Δικαστήριο ώστε να συνδεθεί το παρόν πρόσωπο με την συνομωσία και το κοινό πλάνο της κήρυξης πολέμου ή της ενεργητικής εμπλοκής στον σχεδιασμό ή την κήρυξη επιθετικού πολέμου.⁴²³

4.2 Οι δίκες που εγκαθιδρύθηκαν βάση του Νόμου Control Council No. 1

4.2.1 Η Εγκαθίδρυση βάση του Νόμου Control Council No. 10

Το Ελεγκτικό Συμβούλιο της Γερμανίας υιοθέτησε το Νόμο No.10 στις 20 Δεκεμβρίου 1945, ώστε να ενεργοποιήσει, την Διακήρυξη της Μόσχας το 1943⁴²⁴, την Διακήρυξη του Λονδίνου του 1945 και τον Χάρτη της Νυρεμβέργης και προσαρτήθηκε στον προαναφερόμενο νόμο, για να παρέχει κοινή νομική βάση, στην δίωξη των εγκληματιών, άλλων από τους μεγάλους εγκληματίες οι οποίοι εκδικάζονται από την Νυρεμβέργη⁴²⁵. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εγκαθίδρυσαν τα στρατιωτικά δικαστήρια ως μέρος της κατοχικής διοίκησης της Αμερικανικής Ζώνης στην Γερμανία. Τα δικαστήρια αυτά εκδίκασαν 12 δίκες από το 1946 έως το 1949, εκ των οποίων τέσσερις υποθέσεις αφορούσαν και εγκλήματα κατά της ειρήνης, συγκεκριμένα στις υποθέσεις I.G. Farben,

⁴²³ Βλ. ομοίως οπ π σελ. 309- 310.

⁴²⁴ Διακήρυξη επί των Γερμανικών ακροτήτων (Διακήρυξη της Μόσχας) του 1943, η οποία δήλωνε ότι άτομα είναι υπεύθυνα για τις ακρότητες που διαπράχθηκαν από την Ναζιστική Γερμανία και καθιστούσε ικανά τα κράτη όπου τα εγκλήματα έλαβαν χώρα να προσφύγουν κατά των υπευθύνων. η διακήρυξη δεν θα έβλαπτε τα νόμιμα δικαιώματα των μεγάλων εγκληματιών των οποίων τα εγκλήματα δεν είχαν συγκεκριμένη γεωγραφική βάση πριν τις δίκες της Νυρεμβέργης. Η διακήρυξη της Μόσχας επαναδιατυπώθηκε στις δίκες της Νυρεμβέργης, βλ. Trials of War Criminals before the Nuernberg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1951, Vol III p X βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴²⁵ βλ. Control Council Law 10. Punishment of persons Guilty of war, crime against peace and against Humanity, reproduced in Trials of War Criminals before the Nuernberg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1951, Vol. III p XVIII βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

Krupp, High Command, και Ministries. Η Γαλλία εγκαθίδρυσε επίσης το Γενικό Δικαστήριο της Στρατιωτικής Διακυβέρνησης της Γαλλικής Ζώνης κατοχής στην Γερμανία, βασισμένη στον Κεντρικό Ελεγκτικό Νόμο 10, όπου ανάμεσα σε άλλες δίκες στην υπόθεση Roechiling, εκδίκασε ομοίως εγκλήματα κατά της ειρήνης.

4.2.2 Η αρμοδιότητα βάση του Νόμου Control Council No. 10

Ο Χάρτης της Νυρεμβέργης ήταν ένα αναπόσπαστο κομμάτι του Ελεγκτικού Νόμου Νο.10. Τα εκάστοτε δικαστήρια που δημιουργήθηκαν δεσμεύονταν από Χάρτη της Νυρεμβέργης αλλά και την νομολογία των υποθέσεων της Νυρεμβέργης. Ο Κεντρικός Ελεγκτικός Νόμος Νο.10 περιελάμβανε έναν ορισμό του εγκλήματος κατά της ειρήνης που ήταν παρόμοιος με αυτόν στον Χάρτη της Νυρεμβέργης. Δύο είναι τα σημεία διαφοράς ανάμεσα στους ορισμούς. Ο Κεντρικός Ελεγκτικός Νόμος Νο.10, περιελάμβανε την εισβολή, έτσι όπως τον πόλεμο τονίζοντας την μη εξαντλητική φύση του ορισμού, χρησιμοποιώντας την φράση «περιλαμβανόμενου αλλά μη εξαντλημένου σ' αυτό». Τα δικαστήρια αυτά ήταν εξουσιοδοτημένα βάση του άρθρου II παράγραφος 1 (α) να δικάζουν και να τιμωρούν άτομα τα οποία διέπραξαν εγκλήματα κατά της ειρήνης, ιδίως πραγματοποιώντας εισβολές κατά άλλων χωρών και επιθετικούς πολέμους κατά παραβίαση των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των συνθηκών, περιλαμβάνοντας τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή κήρυξη του επιθετικού πολέμου ή του πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συμβάσεων, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων, ή την συμμετοχή σε ένα κοινό πλάνο ή συνωμοσία σε συμφωνία με τα παραπάνω⁴²⁶.

Πρέπει να τονιστεί ότι ο Κεντρικός Ελεγκτικός νόμος αποσκοπούσε στο να προβάλει βάση για τις επακόλουθες δίκες των άλλων εγκληματιών πολέμου. Ο παρόν μηχανισμός ήταν στηριζόμενος σε άτομα που διέπραξαν εγκλήματα κατά της ειρήνης και κατείχαν υψηλόβαθμη πολιτική, οικονομική, λογιστική, βιομηχανική και στρατιωτική βαθμίδα στην Γερμανία ή τους συμμάχους και συνεργάτες αυτών. Οι περιορισμοί αυτοί αντανakλούν σε συγκεκριμένη κατηγορία ατόμων που διέπραξαν τα παρόντα εγκλήματα βάση της νομολογία της Νυρεμβέργης καθώς περιείχε διάταξη που εγκαθίδρυε τις αρχές της ατομικής ποινικής ευθύνης για τα εγκλήματα που καλύπτονταν από τον Κεντρικό Ελεγκτικό Νόμο Νο.10⁴²⁷.

⁴²⁶ βλ Άρθρο II, «εισβολές κατά άλλων χωρών και επιθετικούς πολέμους κατά παραβίαση των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των συνθηκών, περιλαμβάνοντας, αλλά όχι περιοριστικά, τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την την έναρξη ή κήρυξη του επιθετικού πολέμου ή του πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συμβάσεων, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων, ή την συμμετοχή σε ένα κοινό πλάνο ή συνωμοσία σε συμφωνία με τα παραπάνω», Ομοίως σελ XIX

⁴²⁷ Βλ Άρθρο II παρ. 2 το οποίο περιήχε γενική διάταξη το οποίο όριζε υπεύθυνα τα άτομα για όλα τα εγκλήματα τα οποία περιλαμβάνονται εντός της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων, ιδίως των εγκλημάτων

Το Στρατιωτικό Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών διεξήγε δίκες που βασίζονται στον Κεντρικό Ελεγκτικό νόμο, Νο. 10 καθώς επίσης και στο Στρατιωτικό Κυβερνητικό Διάταγμα Νο.7⁴²⁸. Τα δικαστήρια αυτά δεσμευόταν όπως προαναφέρθηκε από της οριοθετήσεως της Νυρεμβέργης ότι οι «εισβολές, οι επιθετικές πράξεις, οι επιθετικοί πόλεμοι, τα εγκλήματα, οι ακρότητες ή οι απάνθρωπες πράξεις σχεδιάστηκαν ή έλαβαν χώρα». Αυτές οι οριοθετήσεις δεν πρέπει να τίθενται υπό αμφισβήτηση, λαμβάνοντας πάντα υπόψη την έκταση της γνώσης και της συμμετοχής του συγκεκριμένου προσώπου στο ζήτημα της επερχόμενης διαδικασίας. Οι δηλώσεις των γεγονότων που συμπεριλαμβάνονται στην νομολογία της Νυρεμβέργης περιλαμβάνουν αποδείξεις των σχετικών περιστατικών εκτός αν νέα στοιχεία αποδεικνύουν το αντίθετο⁴²⁹. Παρόμοια διαδικασία περιλαμβάνεται ενώπιον του Γαλλικού Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση Roehling, συμπεριλαμβάνοντας τα Διατάγματα Νο. 20 και 36 του Γαλλικού Υπέρτατου Διοικητή στην Γερμανία⁴³⁰. Ο αρχηγός του Συμβουλίου των Εγκλημάτων Πολέμου των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν υπεύθυνος για την οριοθέτηση των κατηγοριών των υπευθύνων⁴³¹, οι κατηγορίες περιλήφθηκαν σε τέσσερις δίκες, ανάλογη υπήρξε η διαδικασία ενώπιον του Γαλλικού Γενικού Δικαστηρίου⁴³².

4.2.3 Ηνωμένες Πολιτείες κατά Carl Krauch και άλλων

Στην παρούσα υπόθεση είκοσι τέσσερα άτομα⁴³³, τα οποία κατείχαν υψηλόβαθμες θέσεις της I.G. Farben και κατηγορούνται για τον σχεδιασμό, την

κατά της ειρήνης, της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου και ορίζει μια συγκεκριμένη κατηγορία ατομών τα οποία θα μπορούσαν να καθιστούν υπεύθυνοι για εγκλήματα κατά της ειρήνης. «οποιοδήποτε άτομο ανεξαρτήτως αρμοδιότητας ή ικανότητας το οποίο διέπραξε εγκλήματα όπως περιγράφονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, εάν ήταν κυρίαρχος ή συνένοχος της διάπραξης οποιουδήποτε εγκλήματος ή διέταξε ή υποβοήθη το ίδιο ή έλαβε συναινετικό μέρος σ' αυτήν ή συνδέεται με σχέδια ή επιχειρήσεις για την διεξαγωγή τους ή ήταν μέλος κάποιου οργανισμού ή ομάδας που συνδέεται με την διεξαγωγή του παρόντος εγκλήματος και με ιδιαίτερη αναφορά στην παρ1(α) βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴²⁸ βλ Military Government, Germany, United States Zone, Ordinance No.7, Trials of War Criminals before the Nuernberg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1951, vol III, σελ XXIII

⁴²⁹ βλ Άρθρο X, ομοίως, σελ XXVI

⁴³⁰ βλ Trials of War Criminals before the Nuernber Military Tribunals, United States Government Printing Office 1949, vol XIV, σελ 1061

⁴³¹ εν ονόματι Telford Taylor, Headquarters, United States Forces, European theater General Orders No. 301, 24 October 1946, Vol III σελ XXIII καθώς επίσης Ordinance No. 7 art.III ομοίως vol III, σελ XXIX

⁴³² Ομοίως vol. XIV, σελ 1061

⁴³³ Carl Krauch, Hermann Schmitz, Georg von Schitzler, Fritz Gajewski, Heinrich Hoerlein, August von Knierien, Fritz ter Meer, Christian Scheeinder, Otto Ambros, Max Brueggemann, Ernst Buergin, Heinrich Bueteftich, Paul Haeflige, Max Ilger, Friedrich Jaehne, Hans Kuehne, Carl Lautenschaeager, Wilhelm Mann, Heinrich Oster, Carl Wustrer, Walter Duerrfeld, Heinrich Gattineau, Erich von der Heyde, Hans Kugler. Οι κατηγορούμενοι κατηγορούνται λογο της θέσης τους ως μέλη της Reichstag, αρχηγοί της χημικής ερευνας και ανάπτυξης δηλητηριώδους αερίου, αρχηγοί της επιτροπής πολέμου

συμμετοχή, την έναρξη και την κήρυξη πολέμου επίθεσης και εισβολών σε άλλα κράτη⁴³⁴. Το δικαστήριο σημείωσε την νομολογία της Νυρεμβέργης και την μεγάλη προσοχή του αναφορικά με τις κατηγορίες του εγκλήματος κατά της ειρήνης απαιτώντας συμπερασματικές αποδείξεις της γνώσης και της ενεργούς συμμετοχής για την καταδίκη αυτών⁴³⁵. Η παρούσα δίκη έθεσε προϋποθέσεις για την ατομική ποινική ευθύνη των κατηγορουμένων, ως μέλη των σχεδίων, της συνομοσίας, της συμμετοχής ή προετοιμασίας του επιθετικού πολέμου. Το δικαστήριο σημειώνει ότι τέτοια οριοθέτηση, απαιτεί την εξέταση των σχετικών γεγονότων, περιλαμβάνοντας, την θέση, την εξουσία, την ευθύνη και της δραστηριότητες των κατηγορουμένων⁴³⁶.

Αναφορικά με τον επανεξοπλισμό το Δικαστήριο δήλωσε ότι ο επανεξοπλισμός από μόνος του δεν αποτελεί έγκλημα, αλλά η ποινική ευθύνη των κατηγορουμένων εξαρτάται από την γνώση που είχαν επί των επιθετικών αυτών σχεδίων⁴³⁷. Αποτελεί πολλή σημαντική εξέλιξη ο ορισμός της «επίγνωσης», ως νοητικό στοιχείο κατηγορίας, που αποδόθηκε στην παρούσα δίκη, «ως την κατάσταση της αντίληψης και των κινήτρων που απέρρεαν από την κατάσταση έτσι όπως διαφαίνεται ή θα πρέπει να διαφαίνεται την συγκεκριμένη στιγμή»⁴³⁸. Το δικαστήριο ερεύνησε επίσης το στοιχείο της «κοινής επίγνωσης» και αποφάνθηκε ότι δεν ευσταθεί, εφόσον κανείς δεν γνώριζε τα τελικά σχέδια των επιθετικών σχεδίων του Χίτλερ⁴³⁹. Επιπρόσθετα το Δικαστήριο ανέλυσε την καταλογιζόμενη ατομική επίγνωση, στην οποία έκρινε ότι δεν αποδίδεται στους κατηγορούμενους γιατί δεν είχαν επίγνωση της έκτασης των γενικών επανεξοπλιστικών σχεδίων⁴⁴⁰.

Αναφορικά με τα στοιχεία της υψηλόβαθμης θέσης και του βαθμού συμμετοχής αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός, η θέση του Δικαστηρίου που σημείωσε ότι οι παρόντες κατηγορούμενοι ως στελέχη μιας βιομηχανικής επιχείρησης δεν έχουν άμεση σχέση με τα επιθετικά σχέδια της κυβέρνησης. Επιπλέον το δικαστήριο έθεσε ως λογική βάση την αξιολόγηση του βαθμού συμμετοχής που συνιστά το έγκλημα της επίθεσης⁴⁴¹ και συμπέρανε ότι η ατομική ποινική ευθύνη της κήρυξης πολέμου περιορίζεται στα

του υπουργείου εξοπλισμού και πολεμικών υλικών, της διευθυνσης του Auschwitz και του στρατοπέδου συγκέντρωσης Monowitz, Judgement 29, 30, Ιούλιος 1948, Trials of war Criminals before the Nuergerg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1952, Vol VIII, σελ 1081 1083

⁴³⁴ Αυστρία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Δανία, Νορβηγία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Σοβιετική Ένωση, και Ηνωμένο Βασίλειο

⁴³⁵ Ομοίως οπ. π σελ 1096

⁴³⁶ Ομοίως οπ. π σελ 1102

⁴³⁷ Ομοίως οπ. π σελ 1108

⁴³⁸ Ομοίως οπ. π σελ 1112- 1113

⁴³⁹ Ομοίως οπ. π σελ 1108

⁴⁴⁰ Ομοίως οπ. π σελ 1102

⁴⁴¹ Ομοίως οπ. π σελ 1113

άτομα που σχεδιάζουν και καθοδηγούν ένα έθνος στην εισβολή στην έναρξη και την διεξαγωγή επιθετικού πολέμου⁴⁴².

4.2.4 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Alfried Felix Alwyn Krupp von Bohlen und Halbach

Η υπόθεση Krupp περιλαμβάνει την τελευταία από τις βιομηχανικές υποθέσεις που εκδικάστηκε από το Στρατιωτικό Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών. Η παρούσα υπόθεση περιλαμβάνει την δίκη 12 επισήμων της επιχείρησης που κατείχαν διοικητικές θέσεις⁴⁴³ στην επιχείρηση με τις κατηγορίες των εγκλημάτων κατά της ειρήνης⁴⁴⁴. Η παρούσα υπόθεση παρουσιάζει ομοιότητες με την προηγούμενη υπόθεση με την διαφορά ότι κάθε κατηγορούμενος παρουσίασε τον ισχυρισμό της μη ενοχής⁴⁴⁵. Ενά καινούριο στοιχείο είναι το επιχείρημα υπεράσπισης της απειλής απόλυσης των κατηγορουμένων⁴⁴⁶ γεγονός που δεν έγινε δεκτό λόγω ανεπαρκών αποδείξεων⁴⁴⁷. Αναφορικά με το στοιχείο της «επίγνωσης» της συμμετοχής, λαμβάνοντας συναινετικό ρόλο στην στήριξη και υποβοήθηση του επιθετικού πολέμου⁴⁴⁸.

4.2.5 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Wilhelm von Leed et al, (High Command Case)

Στην παρούσα υπόθεση δεκατέσσερις αξιωματούχοι⁴⁴⁹ εκδικάστηκαν με τις κατηγορίες της συμμετοχής στην έναρξη του επιθετικού πόλεμου, την συμμετοχή, την

⁴⁴² Δικαστήριο έκρινε ένοχους μόνο τέσσερις κατηγορούμενους που κατείχαν υψηλόβαθμη θέση, Krauch, Schmitz, von Schnitzler και ter Meer

⁴⁴³ Ο Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, ο πατέρας του Alfried Krupp, που ήταν ο αρχηγός μέχρι το 1943 κατηγορήθηκε επίσης για εγκλημα κατά της ειρήνης αλλά δεν σταθηκε στην δίκη βλ. Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1950 vol IX σελ 1

⁴⁴⁴ Judgement, 31 Ιουλίου 1948, Ομοίως σελ 1327

⁴⁴⁵ Ομοίως οπ. π σελ 392, 396

⁴⁴⁶ Ομοίως οπ. π 396- 398 σελ το δικαστήριο απέρριψε επίσης τον ισχυρισμό ότι δύο ή παραπάνω διαφορετικές συννομιώσεις επιτυγχάνουν το ίδιο στόχο

⁴⁴⁷ Ομοίως οπ. π σελ 393

⁴⁴⁸ Ομοίως οπ. π σελ 390- 391, 400, βλ ακόμη, Order of the Tribunal Acquitting the Defendants of the Charges of crimes against peace and opinion of the tribunal concerning the dismissal of the Charges against peace, 11 Ιουνίου 1948

⁴⁴⁹ Τα ακόλουθα μέλη του γερμανικού στρατού εκδικάστηκαν με τις κατηγορίες εγκλημάτων πολέμου, Generalfeldmarschal Wilhelm von Leeb, Generalfeldmarschal Hugo Sperrle, Generalfeldmarschal Georg Karl Friedrich- Wilhelm von Kuechler, Generaloberst Johannes Blaskowitz, Generaloberst Hermann Hoth, Generaloberst Hans Reinhardt, Generaloberst Hans von Salmuth, Generaloberst Karl Holliidt, Generaladmiral Otto Schiewind, General der Infanterie Karl von Roques, General der Infanterie Hermann Reinecke, General der Artillerie Walter Warlimont, General der Infanterie Otto Woehler and Generaloberststabsticher Rudolf Lehmann, Judgement 27, 28 Οκτωβρίου 1948, Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals, United States Government printing office, 1950 Vol XI, σελ 462 -463

προετοιμασία και την κήρυξη αυτού⁴⁵⁰, καθώς και την σύσταση του κοινού πλάνου και της συννομωσίας⁴⁵¹, όχι μόνο της διάπραξης εγκλημάτων κατά της ειρήνης, αλλά, εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας⁴⁵². Καθένας από τους κατηγορούμενους έφερε ενώπιον του δικαστηρίου τον ισχυρισμό της μη ενοχής.

Το δικαστήριο συνέβαλλε σε μια σημαντική εξέλιξη αναφορικά με την “φύση και τα χαρακτηριστικά του πολέμου”, περιγράφοντας την υλοποίηση της πολιτικής στρατηγικής μέσω της χρήσης βίας. Ακόμη σημείωσε ότι δεν επιχειρείται ένας ορισμός συμπεριεχών ή μη αλλά την ύπαρξη της βίας ως μέσο πολιτικής ενός κράτους ή πολιτικά οργανωμένου σώματος κατά άλλου⁴⁵³. Δίδεται ακόμη διευκρίνιση ότι η επιθετική αυτή πολιτική διαπράττεται μέσω πολιτικών ενώσεων η οποία πραγματοποιείται από άτομα, δίνοντας έμφαση στην εισβολή και κάνει διάκριση μεταξύ του νόμιμο και παράνομο πολέμου οριοθετώντας τον σε αμυντικό και επιθετικό⁴⁵⁴. Το δικαστήριο στην διάκριση αυτή στηρίχθηκε στο Σύμφωνο Kellogg- Briand και τόνισε ότι εάν ένας πόλεμος ξεκινά για να υλοποιήσει μια εθνική στρατηγική με εγκληματική πρόθεση και σκοπό, τότε η κήρυξη πολέμου ως υλοποίηση αυτής της πρόθεσης είναι επίσης εγκληματική και αυτοί που συμμετέχουν σε πολιτικό επίπεδο πρέπει να κρίνονται ποινικά υπεύθυνοι⁴⁵⁵.

Το δικαστήριο επέκτεινε ακόμη περισσότερο τα νοητικά στοιχεία της ατομικής ποινικής ευθύνης ορίζοντας ως υπεύθυνο το άτομο το οποίο έχει ενεργή γνώση της πρόθεσης έναρξης ενός επιθετικού πολέμου και του επιθετικού του χαρακτήρα. Συμπληρώνει ακόμη ότι το άτομο πρέπει να είναι σε θέση να διαμορφώνει και να πλάθει πολιτική έναρξης ή συνέχισης του επιθετικού πολέμου. Στην παρούσα υπόθεση η διακριτική γραμμή ποινικής ευθύνης μεταξύ των κύριων δημιουργών πολιτικής ή των αξιωματικών και των κοινών στρατιωτών σημειώνοντας ότι η υψηλόβαθμη θέση αποτελεί σημαντική ένδειξη της ικανότητας του ατόμου να επηρεάζει ή να διαμορφώνει την επιθετική πολιτική, αλλά η κατοχή της υψηλής θέσης από μόνη της δεν αποτελεί

⁴⁵⁰ κατά της Αυστρίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας, Ηνωμένου Βασιλείου, Γαλλίας, Δανίας Νορβηγίας, Βελγίου, Ολλανδίας, Λουξεμβούργου, Γιουγκοσλαβίας, Ελλάδας, Σοβιετικής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών

⁴⁵¹ Οι κατηγορίες συννομωσίας και επιθετικού πλάνου δεν εκδικάστηκαν χωριστά με τις άλλες κατηγορίες συμμετοχής στον επιθετικό πόλεμο

⁴⁵² βλ. Judgement, 27, 28, Οκτώμβριος 1948, Ομοίως 482 -483

⁴⁵³ βλ. ομοίως οπ π

⁴⁵⁴ Η τοποθέτηση αυτή του δικαστηρίου είναι πολλή σημαντική γιατί τόσο στην Νυρεμβέργη όσο και υπό τον Κεντρικό Ελεγκτικό Νόμο 10, ενώ γίνεται αναφορά στον επιθετικό πόλεμο δεν ορίζονται τα συστατικά αυτού. βλ. ομοίως οπ π 485

⁴⁵⁵ Ομοίως οπ π σελ 490- 491

στοιχείο καταδίκης⁴⁵⁶. Το γεγονός αυτό υπήρξε και ο βασικός λόγος αθώωσης όλων των κατηγορουμένων⁴⁵⁷.

4.2.6 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής κατά Ernst von Weizsacker et al (Υπόθεση Ministries)

Στην υπόθεση Ministries εκδικάστηκαν εικοσιένα υψηλόβαθμοι αξιωματικοί της κυβέρνησης ή του κόμματος των Ναζί⁴⁵⁸, με τις κατηγορίες της συμμετοχής, της προετοιμασίας, της έναρξης και της κήρυξης επιθετικού πολέμου και εισβολής κατά άλλων χωρών καθώς επίσης της προετοιμασίας πλάνου ή επιθετικής πολιτικής⁴⁵⁹. Το δικαστήριο επέτρεψε στην υπεράσπιση να καταθέσει ένα μνημόνιο με τα ισχυριζόμενα λάθη δικαίου και γεγονότων συνοδευόμενα από τα γεγονότα και τις αρχές του δικαίου που στηρίζονται⁴⁶⁰. Στην υπόθεση αυτή εξετάστηκαν ομοίως το δίκαιο που σχετίζεται με τον επιθετικό πόλεμο και την εισβολή συμπεραίνοντας ότι τέτοιες πράξεις απαγορεύονται από το διεθνές δίκαιο, ενώ παράλληλα εξέτασε την ατομική ποινική ευθύνη αυτών, που «είχαν επίγνωση, συνείδηση και ευθύνη αυτών»⁴⁶¹.

Το δικαστήριο απέρριψε, το επιχείρημα της υπεράσπισης του δόγματος tu quoque, βασισμένου στην πολυπλοκότητα της εμπλοκής της Σοβιετικής Ένωσης στα επιθετικά σχέδια του Χίτλερ εναντίον της Πολωνίας, έτσι όπως απορρέει από τον Χάρτη του Λονδίνου και του Κεντρικού Ελεγκτικού Νόμου 10. Επιπλέον σημειώθηκε από το Δικαστήριο ότι οι αποδείξεις της παρούσας υπόθεσης παρουσιάζονται από τα πραγματικά περιστατικά, άρα κάθε φάση της δραστηριότητας των Ναζί⁴⁶². Η υπεράσπιση παρουσίασε επίσης το επιχείρημα ότι η Γερμανία δρούσε υπό νόμιμη άμυνα, τονίζοντας την

⁴⁵⁶ Ομοίως οπ π σελ 486

⁴⁵⁷ Ομοίως οπ.π σελ 491

⁴⁵⁸ Δεκαεφτά από αυτούς καταδικάστηκαν και οι τρεις τελευταίοι αθώωθηκαν, συγκεκριμένα, Ernst von Weizsacker, Gustav Adolf Steengracht von Moyland, Wilhelm Keppler, Ernst Wormann, Karl Ritter, Edmund Veessenmayer, Hans Heinrich Lammasers, Wilhelm Stuckart, Richard Walter Darre, Otto Dietrich, Gottlieb Berger, Walter Schelleberg, Lutz Schwerin von Krosingk, Emil Puhl, Karl Rasche, Paul Koern, Paul Plieger, Hans Kerhl, Ernst Wilhelm Bohle, Otto von Erdmannsdorff, Otto Meissner. Για την απόλυτη απαρρίθμηση των θέσεων και των αξιωμάτων αυτών που κατηγορούνται για εγκλήματα, βλ Trials of War Criminals before the Nuernderg Military Tribunals, United States Government Printing Office, Vol XII, σελ 13, 14 -20 βλέπε ακόμη Judgement 11-13 Απρίλιος 1949 ωολ XIV σελ 308, 314, 323, 435 βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴⁵⁹ Αυστρία 12 Μαρτίου 1938, Τσεχοσλοβακία 1 Οκτωβρίου 1938, Πολωνία 1 Σεπτεμβρίου 1939, Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία 3 Σεπτεμβρίου 1939, Δανία και Νορβηγία 9 Απριλίου 1940, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο 10 Μαΐου 1940, Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα 6 Απριλίου 1941, Σοβιετική Ένωση 22 Ιουνίου 1941, και Ηνωμένες Πολιτείες 11 Σεπτεμβρίου 1941

⁴⁶⁰ βλ memoranda 6 και 14 Απριλίου 1949 Ομοίως σελ 943, 944

⁴⁶¹ βλ Judgement, Ομοίως οπ π σελ 318- 319, 321 - 322

⁴⁶² το δικαστήριο βασίστηκε κατά πολλή στην νομολογία και την χρήση των επίσημων εγγράφων των Ναζί ομοίως σελ 317

ισχυριζόμενη ακυρότητα της Συνθήκης των Βερσαλλιών καθώς επίσης και ότι δρούσαν υπό στρατιωτική αναγκαιότητα⁴⁶³.

Ειδικότερα στα στοιχεία της ατομικής ποινικής ευθύνης τονίσθηκε το στοιχείο της υψηλά ιστάμενης θέσης, των ευρέων προαιρετικών εξουσιών και έθεσε ως σημείο αρχής το στοιχείο της ενεργητικής επίγνωσης του επιθετικού χαρακτήρα των πράξεων ως θεμελιώδες στοιχείο ενοχής του εγκληματος κατά της ειρήνης⁴⁶⁴. Τέθηκε σε πολλές υποθέσεις ο ισχυρισμός του εξαναγκασμού και του περιορισμού⁴⁶⁵. Το δικαστήριο σε όλες σχεδόν τις δίκες επί της ατομικής ποινικής ευθύνης έκανε γενικές τοποθετήσεις στα ενοχοποιητικά στοιχεία των κατηγορούμενων και στην συνέχεια εξέταζε την επιμέρους εμπλοκή αυτών στις επιθέσεις κατά άλλων κρατών⁴⁶⁶.

4.2.7 Κυβερνητικός Επίτροπος του Γενικού Δικαστηρίου της Στρατιωτικής Διακυβέρνησης της Γαλλικής Ζώνης Κατοχής στην Γερμανία κατά Hermann Roechling et al (Υπόθεση Roechling)

Στην υπόθεση αυτή εκδικάστηκαν οι διευθυντές της εταιρίας Roechling με τις κατηγορίες εγκλημάτων κατά της ειρήνης, ενδυναμώνοντας και συνεισφέροντας στην προετοιμασία και διεξαγωγή των επιθετικών πολέμων⁴⁶⁷. Το δικαστήριο έκρινε την δράση και τις πρωτοβουλίες των κατηγορούμενων βάση της βιομηχανίας που διηύθυναν στα κατεχόμενα εδάφη, καθώς και την εμπλοκή αυτών στον σύνδεσμο του Ράιχ⁴⁶⁸. Η παρούσα υπόθεση φέρνει μια καινούρια εξέλιξη την επαρκή και σκόπιμη συνεργασία, με τον Χίτλερ ή Goring στην προετοιμασία και κήρυξη των επιθετικών σχεδίων⁴⁶⁹. Επιπλέον μελετήθηκε βάση της νομολογίας της Νυρεμβέργης και του Κεντρικού Ελεγκτικού Νόμου 10, η αρχή "των κύριων δημιουργών" των επιθετικών σχεδίων, της πρόθεσης, του ηγετικού ρόλου να καθοδηγηθεί η χώρα σε επιθετικό πόλεμο⁴⁷⁰.

⁴⁶³ βλ υποθέσεις εισβολή στην Αυστρία και Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Δανία και Νορβηγία, Βέλγιο Ολλανδία και Λιχτενστάιν, Ελλάδα και Γιουγκοσλαβία, Ρωσία και Ηνωμένες Πολιτείες σελ 322- 337

⁴⁶⁴ Ομοίως οπ π σελ 376

⁴⁶⁵ Ομοίως οπ π σελ 378

⁴⁶⁶ βλ Ομοίως οπ π σελ 369- 435

⁴⁶⁷ Η παρούσα υπόθεση διαφοροποιείται στο ύφος και την μορφοποίηση της δίκης από όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις γιατί απλούστατα διεξάγεται από άλλο φόρεα. Οι κατηγορίες του εγκληματος κατά της ειρήνης αποδόθηκαν σε πέντε κατηγορούμενους εκ των οποίων μόνο ο Hermann Roechling, καταδικάστηκε, οι Ernst Roechling, Hans Lothar von Gemmingen – Hornberg, Albert Maier και Wilhelm Rodenhauser, καταδικάστηκαν βλ Indictment, trials of war criminals before the Nuernberg Military Tribunals, United States Government Printing Office, 1949 vol XII, σελ 1061 1072-1074, βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴⁶⁸ βλ Judgement of the General Tribunal, 30 Ιουνίου 1948, ομοίως οπ.π σελ 1075 1076

⁴⁶⁹ βλ Judgement of the Supreme Military Court, 25 Ιανουαρίου 1949 ομοίως σελ 1097, 1107.

⁴⁷⁰ Βλ Ομοίως οπ.π σελ 1109-1110

4.3 Το Δικαστήριο του Τόκιο

4.3.1 Η Εγκαθίδρυση του Δικαστηρίου του Τόκιο

Το Δικαστήριο του Τόκιο εγκαθιδρύθηκε επί του σκοπού της εκδίκασης των κύριων εγκληματιών πολέμου στην Άπω Ανατολή στις 19 Ιανουαρίου 1946, ανάμεσα στις κατηγορίες της αρμοδιότητας του δικαστηρίου περιλαμβάνεται και το έγκλημα κατά της ειρήνης. Σε αντίθεση με το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης, το Δικαστήριο του Τόκιο εγκαθιδρύθηκε με Ειδική Αναγγελία του Ανώτερου Διοικητή των Συμμαχικών Δυνάμεων, του στρατηγού Douglas MacArthur, σύμφωνα με την Διακήρυξη του Ποστναμ στις 26 Ιουλίου 1945, στην οποία οι συμμαχικές δυνάμεις που βρισκόταν σε πόλεμο με την Ιαπωνία δήλωσαν ότι θα φέρουν τους εγκληματίες πολέμου στην δικαιοσύνη υπό τον όρο της παράδοσης τους από ειδικό ιαπωνικό όργανο, στις 2 Σεπτεμβρίου 1945 και στην οποία η Ιαπωνία αποδέχθηκε τους όρους της Διακήρυξης⁴⁷¹. Ο Χάρτης του Τόκιο θεσπίζει την δομή, την αρμοδιότητα και τις λειτουργίες του Δικαστηρίου του Τόκιο⁴⁷². Δεδομένου ότι η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών επιβεβαίωσε τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου έτσι όπως αναγνωρίζεται από τον Χάρτη και την νομολογία των δικαστηρίων της Νυρεμβέργης, σημειώνοντας ότι οι ίδιες αρχές πρέπει να υιοθετούνται στον Χάρτη του Τόκιο⁴⁷³.

4.3.2 Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου του Τόκιο.

Το Δικαστήριο του Τόκιο εξουσιοδοτείται να εκδικάσει και να τιμωρήσει τους εγκληματίες πολέμου της Άπω Ανατολής, οι οποίοι *inter alia*, διέπραξαν εγκλήματα κατά της ειρήνης, περιλαμβάνοντας συγκεκριμένα, «τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή την διεξαγωγή ενός κηρυγμένου ή μη του επιθετικού πολέμου ή του πολέμου κατά παραβίαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή της συμμετοχής σε ένα κοινό πλάνο ή συνωμοσία ώστε να εκτελέσει ένα από τα παραπάνω»⁴⁷⁴. Σε

⁴⁷¹ Η νομολογία του Τόκιο παρόλο που δεν αναλυθηκε ή εξετάστηκε τόσο όσο η Νυρεμβέργη είναι ιδιαίτερα προοδευτική και συγκρητικά με τις προαναφερόμενες υποθέσεις, ισορροπώντας τις προϋποθέσεις της δίκαιης δίκης βλ Special Proclamation: Establishment of an International Military Tribunal for the Far East, προσαρτήθηκε στο κείμενο, Judgment of the International Military Tribunal for the Far East 4 -12 Νοεμβρίου 1948, Annex No A-4. Το δικαστήριο του Τόκιο σημείωσε ότι εγκαθιδρύθηκε επίσης και από την Διακήρυξη του Τόκιο, στις 1 Δεκεμβρίου 1943 και την διάσκεψη της Μόσχας στις 26 Δεκεμβρίου 1945, Τόκιο Judgment σελ 2 βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴⁷² βλ Charter of the International Military Tribunal for the Far East, Trial of Japanese War Criminal, Documents, σελ 39 Department of State Publication No 2613, United States Government Printing Office, 1946

⁴⁷³ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 95 (I)

⁴⁷⁴ βλ Άρθρο 5 ο Χάρτης του Τόκιο αναφέρει τα εξής « Αρμοδιότητα επί των ατόμων και των εγκλημάτων. Το Δικαστήριο έχει τη εξουσία να εκδικάζει και να τιμωρεί τους εγκληματίες πολέμου της Άπω Ανατολής όπου ατομικά ή ως μέλη οργανισμών καταδικάζονται για αδικήματα που

αντίθεση με τον Χάρτη της Νυρεμβέργης, ο Χάρτης του Τόκιο ορίζει το έγκλημα κατά της ειρήνης με αναφορά στην κήρυξη ή μη επιθετικού πολέμου. Η διαφορά στον ορισμό του εγκλήματος κατά της ειρήνης οφείλεται στο γεγονός ότι η Γερμανία ξεκίνησαν ή διεξήγαγαν επιθετικούς πολέμους κατά άλλων κρατών. Η Επιτροπή Εγκλημάτων Πολέμου των Ηνωμένων Εθνών συμπέρανε ότι οι διαφορές ανάμεσα στους δύο ορισμούς είναι απόλυτα ρηματική και δεν επηρεάζει την ουσία του δικαίου αναφορικά με την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Άπω Ανατολής⁴⁷⁵.

4.3.3 Οι κατηγορίες του Δικαστηρίου του Τόκιο

Ο Χάρτης του Τόκιο αναφέρει ότι ο Αρχηγός του Συμβουλίου έτσι όπως ορίζεται από τον Ανώτερο Διοικητή είναι υπεύθυνος για την έρευνα και την δίωξη των κατηγοριών κατά των εγκληματιών πολέμου εντός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου του Τόκιο. Οποιοδήποτε κράτος που ενεπλάκη σε πόλεμο με την Ιαπωνία, μπορεί να συνεισφέρει σε αυτές τις λειτουργίες⁴⁷⁶. Οι μηνύσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο του Τόκιο στις 29 Απριλίου 1946, περιλάμβαναν τρεις ομάδες κατηγοριών περιλαμβάνοντας 55 υποθέσεις 28 κατηγορούμενων, 52 από αυτές περιλάμβαναν εγκλήματα κατά της ειρήνης. Η πρώτη ομάδα αφορούσε εγκλήματα κατά της ειρήνης και η δεύτερη ομάδα περιελάμβανε πράξεις δολοφονίας ως εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας⁴⁷⁷. Όλοι οι

περιλαμβάνουν τα εγκλήματα κατά της ειρήνης. Οι ακόλουθες πράξεις ή οποιαδήποτε από αυτές, αποτελούν εγκλήματα τα οποία βρίσκονται εντός της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου φέροντας ατομική ποινική ευθύνη. (α) Εγκλήματα κατά της ειρήνης αναφέρονται ως τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή την διεξαγωγή ενός κυρησόμενου ή μη του επιθετικού πολέμου ή του πολέμου κατά παραβίαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων ή της συμμετοχής σε ένα κοινό πλάνο ή συνωμοσία ώστε να εκτελέσει ένα από τα παραπάνω

⁴⁷⁵ βλ. United Nations War Crimes Commission, History of the United Nations War Crimes Commission and the Development of the Laws of War, 1948, σελ. 259 βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴⁷⁶ βλ. Χάρτης του Τόκιο άρθρο 8

⁴⁷⁷ Η τρίτη ομάδα αφορούσε τα άλλα συμβατικά εγκλήματα, τα εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας International Military Tribunal for Far East No. 1, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Κίνα, Ηνωμένο Βασίλειο, Σοβιετική Ένωση, Αυστραλία, Καναδάς, Γαλλία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Ινδία και Φιλιππίνες κατά, Araki Sadao, Dohihara, Kenji, Hashimoto, Kingoro, Hata, Shunroku, Hiranuma, Kiiichoro, Hirota, Koki, Hoshino, Naoki, Itagaki, Seishiro, Kaya, Okinoro, Kido, Koichi Kimura, Heitaro, Koiso, Kuniaki, Matsui, Iwane, Matsuoaka, Yosuke, Minami, Jiro, Muto, Akira, Naagano, Osami Oka, Takasumi, Okawa, Shumei, Oshima, Hiroshi, Sato, Kenryo, Shigemitsu, Maroru, Shimada, Shigenori, Tojo, Hideki, Umez, Yoshijiro, βλ. Trial of Japanese War Criminals: Documents Department, of State Publication, No 2613 United States Government Printing Office, 1946, σελ. 45 και Appendix A περιελάμβανε περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τις κατηγορίες επιθετικού πολέμου, Appendix B περιελάμβανε μια σειρά συμβατικών διατάξεων που παραβιάστηκαν από την Ιαπωνία και Appendix C, περιλαμβάνει μια λίστα επίσημων διαβεβαιώσεων που παραβιάστηκαν από την Ιαπωνία Appendix E περιλαμβάνει δήλωση της ατομικής ποινικής ευθύνης των κατηγορούμενων βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

κατηγορούμενοι έφεραν τον ισχυρισμό της μη ενοχής⁴⁷⁸. Οι κατηγορίες δομήθηκαν βάση των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών της Ιαπωνίας ώστε να διεξαχθεί ο επιθετικός πόλεμος⁴⁷⁹.

4.3.4 Η Απόφαση του Δικαστηρίου του Τόκιο

Το δικαστήριο του Τόκιο αποφάνθηκε ότι ο επιθετικός πόλεμος αποτελεί έγκλημα υπό το διεθνές δίκαιο και απέρριψε τα επιχειρήματα υπεράσπισης ότι δεν υπήρχε εξουσία για να περιληφθούν τα εγκλήματα κατά της ειρήνης στην αρμοδιότητα του παρόντος δικαστηρίου, εφόσον ο πόλεμος δεν είναι *per se* παράνομος ούτε αποτελεί έγκλημα αφού είναι αμιγώς πράξη κράτους που δεν απορρέει ατομική ποινική ευθύνη υπό το διεθνές δίκαιο και ότι οι διατάξεις του Χάρτη είναι *ex post facto* νομοθεσία, άρα παράνομη⁴⁸⁰. Το δικαστήριο του Τόκιο εξέφρασε την απόλυτη συμφωνία του με το δικαστήριο της Νυρεμβέργης ότι η επίθεση αποτελεί έγκλημα υπό το διεθνές δίκαιο ήδη από την μέρα της Διακήρυξης του Ποσταμ⁴⁸¹.

Έγινε επίσης και ένας διαχωρισμός πέντε χωριστών εγκλημάτων υπό το πλαίσιο των εγκλημάτων πολέμου, συγκεκριμένα του σχεδιασμού, της προετοιμασίας, της έναρξης και της διεξαγωγής επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παράβασης του διεθνούς δικαίου, συνθηκών, συμφωνιών και διαβεβαιώσεων όπως επίσης του κοινού πλάνου και της συννομωσίας⁴⁸². Το δικαστήριο αρχικά τόνισε την στενή σχέση μεταξύ των κατηγοριών του σχεδιασμού και της κήρυξης επιθετικού πολέμου, καθώς επίσης της έναρξης και διεξαγωγής του πολέμου. Ενώ απέρριψε την τις κατηγορίες που αφορούσαν τις δολοφονίες που σχετίζονται με το έγκλημα κατά της ειρήνης⁴⁸³. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η συμπερίληψη της εκτενούς και λεπτομερούς εκτίμησης της στρατιωτικής κυριαρχίας στην Ιαπωνία, την ανάπτυξη και μορφοποίηση των επιθετικών σχεδίων και πολιτικών της προετοιμασίας πολέμου⁴⁸⁴. Το δικαστήριο απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στην ολοκλήρωση της Τριμερούς συμμαχίας μεταξύ της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Ιαπωνίας στις 27 Σεπτεμβρίου 1927 ως αναγκαίο βήμα για την προετοιμασία των ιαπωνικών επιθετικών σχεδίων.

Ενά άλλο νέο σημείο είναι ο περιοριστικός σκοπός του κοινού πλάνου και της συννομωσίας στο αντικείμενο και τον σκοπό της κήρυξης του επιθετικού πολέμου,

⁴⁷⁸ βλ Tokyo Judgment, σελ 12

⁴⁷⁹ Ομοίως οπ π σελ 45 46

⁴⁸⁰ Ομοίως οπ π σελ 23 -24

⁴⁸¹ Ομοίως οπ π σελ 25 27

⁴⁸² Ομοίως οπ.π σελ 32 34 35

⁴⁸³ Ομοίως σελ 34

⁴⁸⁴ Ομοίως

εξετάζοντας την τακτική των επιτιθέμενων ώστε να αποκτήσουν τον έλεγχο, απευθύνοντας την ποινική φύση αυτών και την γενική ευθύνη των συμμετεχόντων⁴⁸⁵. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί συγκεκριμένη αναφορά της παραβίασης της Σύμβαση της Χάγης III του 1907 που περιλαμβάνει την υποχρέωση προηγούμενης και σαφούς προειδοποίησης πριν την έναρξη των εχθροπραξιών⁴⁸⁶. Ανάμεσα σε όλες τις υποθέσεις των εμπλεκόμενων σε πόλεμο κρατών ενδιαφέρον αποτελεί η ιδιαιτερότητα της φύσης του επιθετικού πολέμου που χρονικά εκτείνεται από το 1931, περιλαμβάνοντας τους στόχους του εδαφικού επεκτατισμού, αποικιοποίησης και της χρησιμοποίησης των εδαφικών πηγών της Κίνας⁴⁸⁷.

Οι υποθέσεις επί της ατομικής ποινικής ευθύνης παρουσιάζουν πανομοιότυπα χαρακτηριστικά τόσο με τις δίκες της Νυρεμβέργης, όσο με τις δικές υπό του Κεντρικού Ελεγκτικού Νόμου Νο 10, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα στοιχεία της επίγνωσης και της πρόθεσης της διεξαγωγής των εγκληματικών πράξεων, καθώς επίσης της υψηλόβαθμης θέσης εξουσίας στο σημείο επηρεασμού και καθοδήγησης της διεξαγωγής των επιθετικών σχεδίων καθώς και το στοιχείο της ενεργούς συμμετοχής του κατηγορούμενου. Στο σημείο αυτό θα εξεταστούν συμπληρωματικά στοιχεία που αναπτύσσουν τον δικαιοδοτητό χαρακτήρα της ατομικής ποινικής ευθύνης επί του εγκλήματος κατά της ειρήνης εμμένοντας στους ισχυρισμούς της υπεράσπισης. Το Δικαστήριο του Τόκιο όπως αναφέρθηκε εξέτασε την ατομική ευθύνη του καθενός από τους εικοσιπέντε κατηγορούμενους υπό το φως των γενικών διαπιστώσεων σε σχέση με το κοινό πλάνο ή την συνωμοσία της κήρυξης επιθετικού πολέμου και της διεξαγωγής πολέμων σε άλλα κράτη.

Στην υπόθεση Hirota, Koki, της προσπάθειας του κατηγορούμενου να υπερασμυνθεί της ειρήνης συμμετέχοντας σε ειρηνικές μεθόδους επίλυσης των διαφορών και διπλωματικές διαπραγματεύσεις. Το δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός αυτό δεν αποδεικνύει την ενοχή του στην παρούσα υπόθεση και αθωώθηκε εφόσον δεν κατείχε

⁴⁸⁵ Ομοίως σελ 1143- 1144

⁴⁸⁶ Το δικαστήριο σημείωσε ότι η Σύμβαση της Χάγης III του 1907 είναι σχετική με την έναρξη των εχθροπραξιών έτσι όπως προβλέπεται στο πρώτο άρθρο ότι, «τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναγνωρίζουν ότι οι εχθροπραξίες ανάμεσα δεν πρέπει να ξεκινά χωρίς προηγούμενη και σαφής προειδοποίηση υπό την μορφή είτε της αιτιολογημένης κήρυξης πολέμου ή τελεσιγράφου των συνθηκών κήρυξης πολέμου.» ομοίως σελ 986

⁴⁸⁷ πολλαπλές ένοπλες επιθέσεις, ψευδόμενη έπι των αιτιολογίων της νόμιμης άμυνας και απατώντας πολλαπλές στρατιωτικές συμφωνίες, αποτυγχάνοντας τις προσπάθειες διεπραγμάτευσης της Κοινωνίας των Εθνών, επεμβεινοντας στα εσωτερικά θέματα του κράτους και αποδυναμώνοντας την με το διαρκές παράνομο εμπόριο οποιου και ναρκωτικών χρηματοδοτώντας τις ιαπωνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, βλ Tokyo Judgment σελ 521 - 775

κανένα αξίωμα από το 1938 και έπειτα⁴⁸⁸. Μια άλλη πολλή σημαντική εξέλιξη αποτελεί το επιχείρημα υπεράσπισης επί του δικαιώματος ασυλίας του κατηγορούμενου στην υπόθεση, Oshima, Hiroshi. Αποτελεί αίσθηση για τους σκοπούς τις επερχόμενης ανάλυσης η απόρριψη της προστασίας του κατηγορούμενου από την διπλωματικής ασυλίας και της απαλλαγής του από τις κατηγορίες. Βάση της απόφασης, τα διπλωματικά προνόμια δεν αποδίδουν ασυλία στις νόμιμες υποχρεώσεις, αλλά εξαιρούν το άτομο από την εκδίκαση του από τα εσωτερικά δικαστήρια κρατών του οποίου ο πρέσβης είναι διαπιστευμένος. Σε καμία περίπτωση η ασυλία δεν έχει σχέση με εγκλήματα κατά του διεθνούς δικαίου που εκδικάζονται από δικαστήρια που έχουν ανάλογη αρμοδιότητα. Βάση αυτού το δικαστήριο απέρριψε την ειδική υπεράσπιση⁴⁸⁹. Ένα άλλο επιχείρημα υπεράσπισης αποτελεί η αυτοάμυνα και η λήψη αναγκαίων προς αυτήν οικονομικών μέτρων, στις υποθέσεις Shimada, Shigetaro και Togo Shogenori

4.4 Συνθετική και κριτική αποτίμηση του εγκλήματος κατά της ειρήνης έτσι όπως εφαρμόστηκε από τα Μεταπολεμικά Διεθνή Στρατιωτικά Δικαστήρια

Στις διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στην Διάσκεψη της Ρώμης διατυπώθηκε ότι, τα Ηνωμένα Έθνη, των οποίων ο Χάρτης εμπλουτίστηκε με την μη χρήση βίας, δημιουργήθηκε για να σώσει τις προηγούμενες γενιές από τον όλεθρο του πολέμου, δεν θα μπορούσαν να εξαιρέσουν πενήντα χρόνια μετά τον Χάρτη της Νυρεμβέργης, να εξαιρέσουν την επίθεση από την αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου⁴⁹⁰. Υποστηρίχθηκε ακόμη ότι η επίθεση έπρεπε να περιληφθεί προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε αρνητική διεξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την ατομική ποινική ευθύνη, υπό το εθιμικό διεθνές δίκαιο, αντίθετα με την νομολογία της Νυρεμβέργης έτσι όπως χρησιμοποιήθηκε από την Γενική Συνέλευση⁴⁹¹. Το έγκλημα της επίθεσης έγκειται κατά πολλή στο «προηγούμενο της Νυρεμβέργης», λαμβάνοντας υπόψη ότι όταν η δικαιοδοτική διαδικασία στα δικαστήρια της Νυρεμβέργης και του Τόκιο δεν ευσταθούσε, ουσιαστικό έρεισμα ήταν οι διατάξεις που σχετίζονταν με το έγκλημα της επίθεσης. Στην παρούσα όμως κροτική ανάλυση πρέπει να τεθεί το ερώτημα κατά πόσο εθιμικά η κήρυξη του επιθετικού πολέμου ήταν εκτός νόμου κατά το ξέσπασμα του

⁴⁸⁸ Ομοίως οπ π σελ 1158 -1161

⁴⁸⁹ Ομοίως οπ π σελ 1188-1189

⁴⁹⁰ Βλ. Report of the Ad Hoc Committee on the Establishment of an International Criminal Court, UN DocA/51/22

⁴⁹¹ Βλ. Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, Vol I UN. Doc A/ 51/ 22 παρ 66

επιθετικού πολέμου⁴⁹². Διατυπώθηκε, ότι όταν ολοκληρώθηκε το άρθρο 6 (α) του Χάρτης του Λονδίνου, δεν ήταν βέβαιο από τους συντάκτες η ύπαρξη του διακηρυκτικού εθιμικού δικαίου⁴⁹³. Το 1943 στην Διακήρυξη της Μόσχας έγινε αναφορά στις ακρότητες, στις σφαγές και στις εκτελέσεις που διαπράχθηκαν από τους Ναζί, χωρίς να γίνει λόγος για το παράνομο του πολέμου.⁴⁹⁴ Όταν η Επιτροπή Εγκλημάτων Πολέμου των Ηνωμένων Εθνών συστάθηκε τον Οκτώβριο του 1943, συζητήθηκε κατά πόσο η επίθεση αποτελεί ποινική πράξη.⁴⁹⁵ Οι υποστηρικτές της ποινικοποίησης των εγκλημάτων θέλησαν να υπάγουν την επίθεση στην ευρύτερη κλίμακα των εγκλημάτων πολέμου, βάση αναφοράς στα επίσημα έγγραφα της Επιτροπής «οι αρχηγοί των δυνάμεων του άξονα θεωρούνται εγκληματίες πολέμου»⁴⁹⁶.

Σε Έκθεση αναφέρεται ότι ο όρος «έγκλημα κατά της ειρήνης θα πρέπει να εξεταστεί σε τελική ανάλυση⁴⁹⁷, λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες δίωξης αρχηγών που δεν έλαβαν άμεσα μέρος στην διάπραξη ακροτητών και του γεγονότος ότι δεν ήταν δυνατόν να τιμωρηθούν αυτοί οι υψηλόβαθμοι διοικητές- αρχηγοί του Άξονα εάν δεν υιοθετούνταν το έγκλημα της επίθεσης, έστω και αν δεν διαγραφόταν άμεσα από το διεθνές δίκαιο.⁴⁹⁸ Επιπλέον υποστηρίχθηκε ότι η επίθεση δεν είναι αποτελεί ατομικό έγκλημα, αλλά θα πρέπει να είναι τιμωρητέο παρόλα αυτά, ως στάση η οποία στερείται οποιουδήποτε σεβασμού των θεμελιωδών νόμιμων αρχών.⁴⁹⁹ Ο Χάρτης Νυρεμβέργης έπρεπε να συμπεριλάβει όλη αυτή την κριτική και να ποινικοποιήσει την επίθεση ως έγκλημα, παρόλα αυτά δεν κατάφερε να οριοθετήσει και να υπεραμυνθεί του εγκληματος ιδίως στις περιπτώσεις υπεράσπισης του εγκλήματος της επίθεσης κατά των δώδεκα κρατών⁵⁰⁰, η ίδια πρακτική σημειώθηκε στις δίκες του Τόκιο, χωρίς καμία επεξεργασία

⁴⁹² Βλ. B.Ferencz, Βλ υποσημείωση No. 16 σελ 109

⁴⁹³ Παρόλο που στο πρώτο μέρος της παρουσας έρευνας αποδεικνυεται μερικώς η ύπαρξη εθιμικού δικαίου. Αντίθετα με αυτήν την άποψη Βλ Y. Dinstein, War, Aggression and Self defense, 3rd Edition 2001 βλ υποσημείωση No. 16, σελ 109 βλ ακόμη Telford Taylor ,The anatomy of theNuremberg Trials , A personal memoir, Little brown company, σελ 36 Eric Gabus, La Criminalite de la Guerre, Geneve Editions Generals 1953, σελ 22, Frits Kalshoven, International Committee of Red Cross 1989

⁴⁹⁴ Βλ. A.M Rifaat, International Aggression, Study of the Legal Concept- its Development and Definition in International Law βλ υποσημείωση No. 9, παρ 164

⁴⁹⁵ Ομοίως οπ.π βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁴⁹⁶ βλ. History of the United Nations War Crimes Commission and the Development of the Laws of War, Copmplied by the United Nations War Crimes Commission σελ 180, 1948

⁴⁹⁷ Ομοίως οπ.π.

⁴⁹⁸ Προς αυτήν την κατευθυνση η βρετανική κυβέρνηση έκανε λόγο στην περίπτωση του Χίτλερ ο οποίος ηγήθηκε του πολέμου. Βλ σχετικά, Aide Memoire from United Kindom 23 April 1945in Ferencz βλ υποσημείωση No. 19 σελ 351

⁴⁹⁹ Ομοίως οπ.π

⁵⁰⁰ Βλ.J Stone, Aggression and World order , Βλ υποσημείωση No. 14, σελ 440 , 1958, Hannah Arendt, Eichmann in Jerusalem, A Report on the Banality of Evil, Ed A Penguin Book,1991 σελ 117

των στοιχείων του έγκλήματος της επίθεσης⁵⁰¹. Στην εσωτερική έννομη τάξη τέτοια πρακτική θα κρινόταν απαράδεκτη. Στο ίδιο πνεύμα καταδίκης, τα Δικαστήρια χαρακτήρισαν το έγκλημα της επίθεσης ως το «υπέρτατο διεθνές έγκλημα». Παρόλο που η επίθεση βάση των ιδρυτικών κανόνων των δικαστηρίων αποτελούσε το υπέρτατο έγκλημα, κανένας από τους κατηγορούμενους δεν έλαβε την υπέρτατη ποινή, εν σύγκριση με τα λιγότερο «σοβαρά» διεθνή εγκλήματα⁵⁰². Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι κανένας από τους δικαστές δεν πίστεψε πραγματικά στην ιεραρχία των εγκλημάτων, που έθετα την επίθεση στην κορυφή αυτών και αυτό ίσως να οφείλεται στην εγκυρότητα του εγκλήματος⁵⁰³.

VI. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ

5. Εισαγωγική αναφορά του πέμπτου κεφαλαίου

Στο παρόν Κεφάλαιο θα αναλυθούν περιγραφικά η πρακτική εφαρμογή και η χρήση της έννοιας της επίθεσης από το Συμβούλιο Ασφαλείας, εμμένοντας μόνο στις περιπτώσεις που έγινε αναφορά στον όρο της επίθεσης και όχι στις διαφορές ή τις περιπτώσεις χρήσης βίας που θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως επιθετικές πράξεις. Σκοπός αυτού είναι η εξέταση της πρακτικής εφαρμογής των στοιχείων της επίθεσης και η μετέπειτα κριτική της επιλεκτικής πολιτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας. Μελετάται ακόμα η χρήση του όρου της επίθεσης και η πρακτική εφαρμογή του από τη Γενική Συνέλευση και το Διεθνές Δικαστήριο για δύο λόγους: αρχικά για να αποδειχθεί βάσει του Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών και της πρακτικής του, η συμπληρωματική λειτουργία των άλλων οργάνων του Οργανισμού και όχι η αποκλειστική εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας επί των θεμάτων της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας ως εργαλείο για τη μετέπειτα επιχειρηματολογία της αρμοδιότητας του Συμβουλίου επί της Διεθνούς

⁵⁰¹ βάση αυτού έχει διατυπωθεί το σχόλιο « μπορεί να μην ξέρουμε τι είναι η επίθεση αλλά γνωρίζουμε καλά τα εγκλήματα που δίπραξε η Γερμανία και η Ιαπωνία» βλ. R.M Minear, Victor's Justice, the Tokyo war crimes Trial 58, 1971

⁵⁰² βλ. Antoine Bouvier, Marco A Bouvier, How does Law Protect in war, International Committee of Red Cross, Geneva, 656

⁵⁰³ βλ. Mattias Schuster, The Rome Statute and the Crime of Aggression: A Gordian Knot in Search of a Sword, in Criminal Law Forum Vol. 14 No1 2003 σελ 12

Ειρήνης και Ασφάλειας. Ο δεύτερος λόγος είναι η ανάδειξη των στοιχείων της διεθνούς ευθύνης από τη διεξαγωγή ένοπλης επίθεσης, έτσι όπως περιγράφεται στο Σχέδιο Κώδικα Διεθνούς Ευθύνης στο πρώτο μέρος. Μια άλλη πολύ σημαντική παράμετρος αποτελεί η κριτική αποτίμηση του Συμβουλίου Ασφαλείας ενώπιον της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης ως βήμα για την μετέπειτα εξέταση της διάθεσής του ενώπιον των στοιχείων της αμεροληψίας αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης⁵⁰⁴.

Το 1945, ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υιοθετήθηκε ως επακόλουθο του τέλους του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου, όπου απαγορεύει την έννοια της χρήσης βίας ως μέσο επίλυσης των διαφορών. Όπως έχει αναλυθεί διεξοδικά στο πρώτο μέρος το Άρθρο 2 παράγραφος 4, του Χάρτη αναγνωρίζει την υποχρέωση αποχής από τις διεθνείς σχέσεις, από «την απειλή ή την χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους ή οποιουδήποτε άλλου τρόπου ασυμβίβαστου με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών». Από το 1945 και έπειτα, το Συμβούλιο Ασφαλείας, η Γενική Συνέλευση και το Διεθνές Δικαστήριο έχουν χαρακτηρίσει τις επιθετικές πράξεις αντίθετες με το Άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη σε αναλογία με τις εξουσίες και την ευθύνη που αποδίδεται σε αυτά τα κύρια όργανα των Ηνωμένων Εθνών.

5.1 Το Συμβούλιο Ασφαλείας

Το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει πρωταρχική ευθύνη επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας υπό το Άρθρο 24 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και εξουσιοδοτείται να οριοθετεί την ύπαρξη οποιασδήποτε απειλής της ειρήνης, της παραβίασης της ειρήνης ή της επιθετικής ενέργειας. Εξουσιοδοτείται να κάνει συστάσεις ή να αποφασίζει ποιά μέτρα θα λαμβάνονται σύμφωνα με τα άρθρα 41 και 42, για να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια. Το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφάνθηκε ότι επιθετικές ενέργειες έλαβαν χώρα σε πολλαπλές καταστάσεις.

5.1.1 Νότια Ροδεσία

Αναφορικά με την κρίση στην Νότια Ροδεσία, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε μια σειρά απο ψηφίσματα κατά την περίοδο που μια σειρά από κύριες επιθετικές ενέργειες διαπράχθηκαν από τη Νότια Ροδεσία κατά άλλων χωρών περιλαμβάνοντας την Αγκόλα, την Μποτσουάνα, την Μονζαβική και την Ζάμπια. Συγκεκριμένα στην απόφαση 326(1973) στις 2 Φεβρουαρίου 1973, εκφράζοντας την

⁵⁰⁴ βλ. N.D.White, *The United Nations and the maintenance of international peace and security*, Manchester and New York 1990 σελ 45, Avra Constantinou, *The right of self defence under customary International Law, and the Article of the United Nations Charter*, Ant.N.Sakkoulas, 2000 σελ 57

σοβαρή ανησυχία του για τις προκλητικές και επιθετικές πράξεις που διαπράχθηκαν από το παράνομο καθεστώς της Νότιας Ροδεσίας κατά της ασφάλειας και της οικονομίας της Ζάμπιας. Παράλληλα το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέφρασε την βαθιά θλίψη του για την απώλεια των ανθρώπινων ζώων και της καταστροφής των περουσίων που προκλήθηκαν από το παράνομο καθεστώς της Νότιας Ροδεσίας και τους συνεργάτες τους κατά της Ζάμπιας⁵⁰⁵.

Στις αποφάσεις του 386(1976) στις 17 Μαρτίου 1976 και 411 (1977) στις 30 Ιουνίου 1977, το Συμβούλιο Ασφαλείας έλαβε υπόψην του τις επιθετικές ενέργειες που διαπράχθηκαν από την Νότια Ροδεσία κατά της Μονζαβίκης. Στην απόφασή του 386 του 1976, το Συμβούλιο Ασφαλείας αποδοκίμασε τις «προκλητικές και επιθετικές ενέργειες» που περιελάμβαναν τις στρατιωτικές εισβολές κατά της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μονζαβίκης από την παράνομη μειονότητα της Νότιας Ροδεσίας⁵⁰⁶. Συγκεκριμένα εκφράζεται η αγανάκτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας για τις συστηματικές επιθέσεις που διαπράχθηκαν από το παράνομο καθεστώς της Νότιας Ροδεσίας, αποτελώντας «συνεχόμενες επιθετικές ενέργειες και απειλές κατά της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας» της Μποτσουάνα και Ζάμπια επιδεινώνοντας την απειλή της ειρήνης και ακεραιότητας στην περιοχή. Διακήρυξε ακόμη, την επανόρθωση των απειλών και επιθέσεων, των επιθετικών αυτών ενεργειών⁵⁰⁷.

Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας στην απόφασή του 424 στις 17 Μαρτίου του 1978, έκανε λόγο για την σοβαρή ανησυχία του για τις «απρόκλητες επιθετικές ενέργειες από το παράνομο μειονοτικό καθεστώς της Νότιας Ροδεσίας παραβιάζοντας την κυριαρχία, το εναέριο χώρο και την εδαφική ακεραιότητα της Δημοκρατίας της Ζάμπιας, αποφέροντας τον θάνατο και τον τραυματισμό αθώων ανθρώπων, καθώς και την καταστροφή των περιουσιών τους», από την στρατιωτική επίθεση στις 6 Μαρτίου 1978⁵⁰⁸. Δημιουργεί αίσθηση ο χαρακτηρισμός του Συμβουλίου Ασφαλείας της επιθετικής αυτής ενέργειας ως κατάφωρης παραβίασης της ακεραιότητας και εδαφικής ανεξαρτησίας. Ακόμη πιο καταδικαστικό υπήρξε επί της στρατιωτικής εισβολής της Νότιας Ροδεσίας, στην Αγκόλα, την Μονζαβίκη και την Ζάμπια στην απόφασή του, 445 στις 8 Μαρτίου 1979, κρίνοντας τις στρατιωτικές αυτές ενέργειες ως απειλή της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁵⁰⁹. Το Συμβούλιο Ασφαλείας ακόμη έκρινε την συνωμοσία της

⁵⁰⁵ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 326 (1973) υιοθετήθηκε με 13 ψήφους και δύο αποχές (Μεγάλη Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής) βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵⁰⁶ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 386 (1976) παρα 2, υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵⁰⁷ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 411 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵⁰⁸ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 424 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵⁰⁹βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 445 (1979) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους υπέρ και 3 αποχές (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες)

Νότιας Ροδεσίας με την Νότια Αφρική εναντίον της Ζάμπιας ως «συνεχόμενη, εντεινόμενη και απρόκλητη επιθετική ενέργεια»⁵¹⁰.

5.1.2 Νότια Αφρική

Το Συμβούλιο Ασφαλείας διατήρησε την ίδια καταδικαστική στάση σε ότι αφορά τις αλληπάλληλες επιθετικές ενέργειες της Νότιας Αφρικής κατά της Αγκόλα, Μποτσουάνα, Λέσοθο, Σευχέλλες καθώς και άλλα κράτη της γύρω περιοχής⁵¹¹. Από το 1976 έως το 1987, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε πολλαπλές αποφάσεις στις οποίες καταδίκασε τις επιθετικές ενέργειες που διαπράχθηκαν από την Νότια Αφρική κατά της Αγκόλα και την χρήση του εδάφους της Ναμίμπια για μια σειρά από επιθετικές πράξεις. Στην απόφαση του, 387 (1976) στις 31 Μαρτίου 1976, εξέφρασε την μεγάλη ανησυχία για τις επιθετικές ενέργειες κατά της Αγκόλα που παραβίασαν την κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητά της⁵¹².

Στην συνέχεια ενδιαφέρον προκαλεί η απόφαση 546 στις 6 Ιανουαρίου 1984, όπου το Συμβούλιο Ασφαλείας έκρινε τον βομβαρδισμό και τη μερική κατοχή της Αγκόλα από την Νότια Αφρική και *inter alia* την καταδίκασε για τις «νέες, εντατικές, προσχεδιασμένες και απροκάλυπτες επιθετικές ενέργειες που συνιστούν κατάφωρη παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, και θέτουν σοβαρά σε κίνδυνο την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια»⁵¹³. Αποτελεί σημαντική εξέλιξη το γεγονός ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας αναγνώρισε το δικαίωμα της Αγκόλας αναφορικά με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα του Άρθρου 51, να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να αμυνθεί και να προστατέψει την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα και ζήτησε την πλήρη επανόρθωση των επιθετικών ενεργειών και της συνεχόμενης

⁵¹⁰ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 455 (1979) υιοθετήθηκε με consensus. Στις 11 Απριλίου 1980, το Συμβούλιο υιοθέτησε ομόφωνα την απόφαση 466(1980) η οποία, δεν αναφερόταν σε επιθετική ενέργεια αλλά η παράγραφος 1 ισχυρά καταδίκασε την «συνεχόμενη, εντεινόμενη και απρόκλητη επιθετική ενέργεια κατά την Δημοκρατία της Ζάμπιας, η οποία αποτελεί κατάφωρη παραβίαση της κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Ζάμπιας.

⁵¹¹ Βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 418 (1977) υιοθετήθηκε ομόφωνα, στις 4 Νοεμβρίου 1977, αναγνωρίζοντας την στρατιωτική αναδόμηση της Νότιας Αφρικής και των αλληπάλληλων πράξεών της κατά των γειτονικών κρατών των οποίων απειλήθηκε σοβαρά η ασφάλειά τους και καταδίκασε σοβαρά τις επιθέσεις κατά των γειτονικών ανεξάρτητων κρατών βλέπε απόφαση 581(1986), υιοθετήθηκε με 13 ψήφους κατά κανένα και δύο αποχές (Ηνωμένες Πολιτείες και Ηνωμένο Βασίλειο) στις 13 Φεβρουαρίου 1986 καταδικάζοντας τις επιθέσεις τις Νότιας Αφρικής κατά των συνοριακών της Κρατών βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵¹² βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 387 (1976) υιοθετήθηκε με 9 ψήφους υπέρ και 5 αποχές (Γαλλία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ηνωμένο Βασίλειο, και Ηνωμένες Πολιτείες) με την μη συμμετοχή της Κίνας

⁵¹³ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 546 (1984) υιοθετήθηκε με 13 ψήφους υπέρ και 2 αποχές (Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες)

κατοχής μέρους του εδάφους της Αγκόλα από τις στρατιωτικές δυνάμεις της Νότιας Αφρικής⁵¹⁴.

Στην απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 571 στις 20 Σεπτεμβρίου 1985, υπήρξε καταδίκη της κλιμάκωσης των επιθετικών ενεργειών της Νότιας Αφρικής κατά της Αγκόλα, η οποία αποτελεί συνεχόμενη και ενδυναμωμένη μορφή βίας. Γίνεται λόγος στην παρούσα απόφαση για την παραβίαση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης και της αποδυνάμωσης των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων της Ναμίμπια και της Νότιας Αφρικής και καλεί για πλήρη και επαρκή επανόρθωση⁵¹⁵. Το Συμβούλιο Ασφαλείας έκρινε ομοίως καταδικαστικά την επίθεση της Νότιας Αφρικής στην πρωτεύουσα της Μποτσουάνα με την απόφασή του, 568 στις 21 Ιουνίου 1985, ως «επιθετική ενέργεια κατά της χώρας η οποία αποτελεί σοβαρή παραβίαση εδαφικής ακεραιότητας και εθνικής ανεξαρτησίας»⁵¹⁶, καλώντας και σε αυτήν την περίπτωση για πλήρη και επαρκή επανόρθωση⁵¹⁷.

Ανάλογα το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε με την απόφαση 527 στις 15 Δεκεμβρίου του 1982 τις επιθετικές ενέργειες της Νότιας Αφρικής κατά του Λεσόθου, ως κατάφωρη παραβίαση της κυριαρχίας και εδαφικής ανεξαρτησίας.⁵¹⁸ Μία άλλη πτυχή της επίθεσης, θίγεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας στην απόφαση 496 στις 15 Δεκεμβρίου 1981, αναφορικά με την επίθεση μισθοφόρων στις 25 Νοεμβρίου 1981, κατά της Δημοκρατίας των Σεϋχέλλων και της επακόλουθης ληστείας, αποφασίζοντας την σύσταση Επιτροπής Ερευνών προκειμένου να ερευνηθεί η προέλευση και η χρηματοδότηση της επίθεσης των μισθοφόρων καθώς και η πρόσβαση και η εκτίμηση των ζημιών⁵¹⁹. Επί της βάσεως της έκθεσης της Επιτροπής, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε την απόφαση 507 στις 28 Μαΐου 1982 και επανακαταδίκασε την επίθεση των

⁵¹⁴ Ομοίως οπ π

⁵¹⁵ βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 571 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 428 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα, η οποία εκφράζει την μεγάλη ανησυχία της Νότιας Αφρικής κατά παράβαση της ακεραιότητας, και εδαφικής ανεξαρτησίας της Αγκόλα από την επίθεση της 4 Μαΐου 1978 και καταδικάζει την τελευταία στρατιωτική εισβολή, Ομοίως βλέπε ακόμη Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 447 (1979) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους και 3 αποχές στις 28 Μαρτίου 1979, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 454 (1979) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους και 3 αποχές, (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες) 2 Νοεμβρίου 1979, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 475(1980) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους και 3 αποχές, (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες) 27 Ιουνίου 1980, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 567 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα 20 Ιουνίου 1985, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 574 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 7 Οκτωβρίου 1985, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 577 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 6 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 602 (1987) ομόφωνα στις 25 Νοεμβρίου 1987.

⁵¹⁶ Βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 568 (1979) υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵¹⁷ Βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 572 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵¹⁸ βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 527 (1982) υιοθετήθηκε ομόφωνα, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 572 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα , Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 580 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵¹⁹ βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 496 (1981) υιοθετήθηκε ομόφωνα βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

μισθοφόρων κατά των Σεϋχέλλων και κάλεσε τα κράτη μέλη του οργανισμού να παρέχουν οποιαδήποτε πληροφορία σχετική με την ανωτέρω επίθεση και συγκεκριμένα οποιαδήποτε επίσημα έγγραφα ή μαρτυρίες της εισβολής των επιτιθέμενων δυνάμεων⁵²⁰.

Μια άλλη καταδικαστική στάση του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά των επιθετικών ενεργειών μισθοφόρων στο Μπενίν, υπήρξε στην απόφαση 405 στις 14 Απριλίου 1977, μετά την εξέταση της Ειδικής Αποστολής του Συμβουλίου Ασφαλείας⁵²¹ και *inter alia* εξέφρασε την λύπη του για την απώλεια ζωών και την καταστροφή των περιουσιών με την ένοπλη εισβολή στην Cotonou στις 16 Ιανουαρίου 1977⁵²².

5.1.3 Ισραήλ

Επιπλέον το Συμβούλιο Ασφαλείας σε δύο διαφορετικές περιστάσεις καταδίκασε τις επιθέσεις που διαπράχθηκαν από το Ισραήλ κατά της Τυνησίας, χαρακτηρίζοντας τις επιθέσεις αυτές ως παράνομες επιθετικές ενέργειες. Ειδικότερα στην απόφασή του, 573 στις 4 Οκτωβρίου 1985, το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε τον εναέριο βομβαρδισμό στις 1 Οκτωβρίου στην περιοχή Hammam Plage, που βρίσκεται στο νότιο προάστιο της Τύνιδας, δηλώνοντας την παραβίαση της υποχρέωσης που απορρέει από το Άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη. Η παρούσα απόφαση κάνει ρητή την ευθύνη του Ισραήλ για την επιθετική αυτή ενέργεια και την χαρακτηρίζει ως κατάφωρη παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, του διεθνούς δικαίου και των κανόνων διεξαγωγής πολέμου⁵²³. Ομοίως στην απόφαση 611 στις 25 Απριλίου 1988, το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε την νέα πράξη επίθεσης στις 16 Απριλίου 1988 στην περιοχή Sidi Bou Said του Ισραήλ κατά της Τυνησίας. Ακόμη πιο καταδικαστικό το Συμβούλιο Ασφαλείας δήλωσε ότι η επιθετική πράξη αποτελεί σοβαρή και εκ νέου απειλή της ειρήνης και της σταθερότητας στην Μεσογειακή περιοχή, παραβιάζοντας την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Τυνησίας⁵²⁴.

⁵²⁰ βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 507 (1982) υιοθετήθηκε ομόφωνα.

⁵²¹ βλ. S/12294/Rev. 1 Special Mission of Security Council, τα αποτελέσματα επί της επίθεσης είναι τα εξής «εφόσον η εδαφική ακεραιότητα, ανεξαρτησία και κυριαρχία του κράτους του Μπενίν παραβιάστηκε από της εισβάλλουσες δυνάμεις οι οποίες ήρθαν εκτός του εδάφους της χώρας, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το έδαφος του Μπενίν υπέστη επίθεση. Είναι επίσης ξεκάθαρο ότι η πλειοψηφία των επιτιθέμενων δυνάμεων, μη υπηκόων του Μπενίν συμμετείχαν στην επιθετική αυτή πράξη φερόμενη από χρηματικά κίνητρα. Ομοίως παράγραφος 142-143 βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵²² βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 405 (1977) υιοθετήθηκε με *consensus*. Στην επόμενη απόφαση του που υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία στις 24 Νοεμβρίου 1977 το Συμβούλιο Ασφαλείας την έκρινε ως απειλή της επίθεσης κατά του Μπενίν και του έδωσε το δικαίωμα εκδίκασης υπό του εσωτερικού του δικαίου.

⁵²³ Βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 573 (1985) υιοθετήθηκε με 14 ψήφους υπέρ και μια αποχή (Ηνωμένες Πολιτείες)

⁵²⁴ Βλ. Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 611 (1988) υιοθετήθηκε με 14 ψήφους και μιας αποχής (Ηνωμένες Πολιτείες)

5.1.4 Ιράκ

Στην ακόλουθη επέμβαση στο Κουβέιτ στις 2 Αυγούστου του 1990 απο τις στρατιωτικές δυνάμεις του Ιράκ, το Συμβούλιο Ασφαλείας έδρασε υπό το Άρθρο 39 και 40 του Χάρτη και υιοθέτησε την απόφαση 660 στην οποία καταδίκασε «την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ»⁵²⁵. Στις ακόλουθες αποφάσεις το Συμβούλιο, ενώ καταδίκασε την «εισβολή» και την παράνομη «κατοχή» στο Κουβέιτ από το Ιράκ⁵²⁶, δεν έκανε χρήση του όρου «επίθεση» ή επιθετική ενέργεια»⁵²⁷. Στην απόφαση 667 της 16 Σεπτεμβρίου 1990 αναφορικά με την εισβολή στο Κουβέιτ και την απόφαση του Ιράκ να κλείσει όλες τις διπλωματικές και προξενικές αποστολές στο Κουβέιτ και να αποσύρει τα προνόμια και τις ασυλίες αυτών των αποστολών και του προσωπικού του, το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε τις «επιθετικές ενέργειες που διαπράττονται από το Ιράκ κατά της διπλωματικής παρουσίας και του προσωπικού του στο Κουβέιτ, περιλαμβάνοντας την απαγωγή ξένων υπηκόων»⁵²⁸.

5.2 Η Γενική Συνέλευση

Η Γενική Συνέλευση σύμφωνα με το Άρθρο 11 του Χάρτη μπορεί να εξετάσει τις γενικές αρχές της συνεργασίας για την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και μπορεί να κάνει προτάσεις σχετικά με τις αρχές αυτές στα μέλη ή στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ή και στα Μέλη και στο Συμβούλιο Ασφάλειας⁵²⁹. Η Γενική Συνέλευση μπορεί επίσης να κάνει συστάσεις αναφορικά με το υπό συζήτησιν ζήτημα στα κράτη ή το κράτος, ή το Συμβούλιο Ασφαλείας ή και τα δύο κατά το Άρθρο 12.

Η Γενική Συνέλευση πρέπει να αναφέρει το ζήτημα αυτό και να ζητήσει δράση από το Συμβούλιο Ασφάλειας πριν ή μετά τη συζήτηση, μπορεί ακόμη να συστήνει μέτρα ειρηνικής διευθέτησης οποιασδήποτε καταστάσεως, ανεξάρτητα από την αιτία που το προκάλεσε η οποία κατά την εκτίμηση της, μπορεί να βλάψει το κοινό συμφέρον ή τις

⁵²⁵ βλ Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 660 (1990) υιοθετήθηκε με 14 ψήφους ένα μέλος η Υεμένη δεν συμμετείχε στην ψηφοφορία

⁵²⁶ βλ για παράδειγμα, απόφαση 661(1990) που υιοθετήθηκε στις 6 Αυγούστου 1990 με 13 ψήφους και 2 αποχές και απόφαση 662 (1990) που υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 9 Αυγούστου 1990

⁵²⁷ βλ απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2131 (XX) που υιοθετήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 1965 στην οποία η «ένοπλη επέμβαση» θεωρείται συνώνυμη της «επίθεσης»

⁵²⁸ βλ Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 667(1990) που υιοθετήθηκε ομόφωνα

⁵²⁹ Η Γενική Συνέλευση υπό το Άρθρο 13 παράγραφος 1(α) μπορεί να κάνει μελέτες και προτάσεις με σκοπό την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στον πολιτικό τομέα και να ενθαρρύνει την προοδευτική ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και την κωδικοποίηση του. Βάσει αυτού η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου προετοίμασε τον Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και Ασφάλειας της Ανθρωπότητας. Και επαδιατυπώθηκε στο κείμενο PNICC/2000/WGCA/ INF/1

φιλικές σχέσεις μεταξύ των εθνών, βάση του άρθρου 14. Η Γενική Συνέλευση περιορίζεται στο να κάνει συστάσεις σύμφωνα με το άρθρο 12, εάν το Συμβούλιο Ασφάλειας ασκεί, σχετικά με οποιαδήποτε διαφορά ή κατάσταση, τα καθήκοντα που του αναθέτονται μ' αυτόν τον Χάρτη, εκτός αν της το ζητήσει το Συμβούλιο Ασφαλείας. Σε κάθε όμως περίπτωση η Γενική Συνέλευση μπορεί να καλεί την προσοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας επί των καταστάσεων που θέτουν σε κίνδυνο την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια

Στις 3 Νοεμβρίου του 1950 η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε την απόφαση 377 (V) «Ενωμένοι για την ειρήνη» στην οποία επανέφερε ότι η έναρξη των διαπραγματεύσεων των συμφωνιών των ενόπλων δυνάμεων που παρέχεται από το άρθρο 43 του Χάρτη ανήκει στο Συμβούλιο Ασφάλειας και εκφράζει την επιθυμία της κατά την διάρκεια της ολοκλήρωσης αυτών των συμφωνιών, πρέπει πάντα να υπενθυμίζεται ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών που είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η Συνέλευση επιπλέον σημειώνει ότι εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας λόγω της έλλειψης ομοφωνίας των μόνιμων μελών, αποτύχει να ασκήσει την πρωταρχική του ευθύνη επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, σε κάθε περίπτωση που παρουσιάζεται ή προκύπτει ο ισχυρισμός της απειλής της ειρήνης, της διατάραξης της ειρήνης ή της επιθετικής ενέργειας, η Γενική Συνέλευση πρέπει να εξετάζει το ζήτημα άμεσα υπό το φως των σχετικών συστάσεων στα μέλη για την λήψη συλλογικών μέτρων, περιλαμβάνοντας τις περιπτώσεις διατάραξης της ειρήνης ή επιθετικής ενέργειας με την χρήση ένοπλης βίας, όπου είναι αναγκαία να διατηρήσει ή να ανοικοδομήσει την ειρήνη και ασφάλεια⁵³⁰.

Το 1965 η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε την Διακήρυξη του Απαράδεκτου της εισβολής στις Εσωτερικές Υποθέσεις των Κρατών και την Προστασία της Ανεξαρτησίας και Κυριαρχίας τους⁵³¹. Η έβδομη παράγραφος του προοιμίου της απόφασης ορίζει ότι η « ένοπλη επέμβαση είναι συνώνυμη της επίθεσης και ως τέτοια, είναι αντίθετη με τις βασικές αρχές στις οποίες η ειρηνική διεθνής συνεργασία μπορεί να δομηθεί». Το 1974, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε τον ορισμό της επίθεσης, ο οποίος αναλύεται διεξοδικά στο πρώτο μέρος, παρέχοντας έναν οδηγό του Συμβουλίου Ασφαλείας για την οριοθέτηση των επιθετικών ενεργειών υπό το άρθρο 39 του Χάρτη. Επιπλέον έχει υιοθετήσει έναν αριθμό αποφάσεων που αφορούν τις επιθετικές πράξεις των καταστάσεων που αφορούν την Κορέα, την Ναμίμπια, την Νότια Αφρική, την Μέση Ανατολή και την Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Σε κάποιες περιπτώσεις, η Γενική Συνέλευση

⁵³⁰ βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 377(V) υιοθετήθηκε με 52 ψήφους υπέρ κατά 5 και 2 αποχές

⁵³¹ βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2131 (XX) που υιοθετήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 1965 με 109 ψήφους υπέρ και μια αποχή.

διακήρυξε ότι συγκεκριμένη πρακτική από ένα κράτος συνιστά πράξη επίθεσης, υπό τους όρους του Ορισμού της Επίθεσης.

5.2.1 Κορέα

Στην απόφαση 498 (V), που υιοθετήθηκε στις 1 Φεβρουαρίου 1951, η Γενική Συνέλευση έλαβε υπόψη την εισβολή της Κίνας στην Κορέα και συμπέρανε ότι η Κίνα έχει εμπλακεί σε επίθεση και *inter alia* σημείωσε ότι λόγω της έλλειψης ομοφωνίας των μονίμων μελών απέτυχε να ασκήσει την πρωταρχική της ευθύνη επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σημείωσε ότι η Κίνα δεν έχει αποδεχθεί τις προτάσεις των Ηνωμένων Εθνών να τερματίσει τις εχθροπραξίες κατά της Κορέας υπό το φως της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, εμπλέκοντας στις εχθροπραξίες αυτές ακόμη και τις δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών στην Κορέα⁵³².

5.2.2 Νότια Αφρική

Από την δεκαετία του '60 μέχρι την δεκαετία του '80, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε μια σειρά από αποφάσεις που καταδίκάζαν την Νότια Αφρική για την κατοχή της Ναμίμπια ως πράξη επίθεσης καθώς και της χρήσης του εδάφους της για την περαιτέρω επίθεση κατά άλλων ανεξάρτητων αφρικανικών κρατών. Το 1963 η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε την απόφαση 1899 (XVIII) για τη Νοτιοδυτικής Αφρική, στην οποία έκρινε ότι οποιαδήποτε προσπάθεια προσάρτησης μέρους ή όλου του εδάφους της Νοτιοδυτικής Αφρικής συνιστά πράξη επίθεσης. Στην απόφαση της S-9/2 στις 3 Μαΐου 1978, η Συνέλευση *inter alia* δήλωσε ότι οι επιθετικές πολιτικές της Νοτίου Αφρικής στην διατήρηση του καθεστώτος κατοχής στην Ναμίμπια αντανakλά επαναλαμβανόμενη πράξη επίθεσης που παραβιάζει την εδαφική ακεραιότητα των γειτονικών κρατών και συγκεκριμένα της Ζάμπιας και της Αγκόλα⁵³³. Μια άλλη σημαντική εξέλιξη αποτελεί η μεταγενέστερη διακήρυξη της Γενικής Συνέλευσης που διακήρυξε ότι η παράνομη κατοχή στην Ναμίμπια συνιστά επιθετική ενέργεια υπό τους όρους του Ορισμού της Επίθεσης. Προκαλεί αίσθηση το γεγονός ότι γίνεται αναφορά στον εξαναγκασμό της στρατιωτικής θητείας των ναμιμπιανών, στη μονομερή διακήρυξη της ζώνης ασφαλείας

⁵³² βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 498 (V) υιοθετήθηκε με 44 ψήφους κατά 7, και 9 αποχές, βλέπε ακόμη Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 500 (V) 18 Μαΐου 1951, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 712 (VII) 28 Αυγούστου 1953, και Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2132 (XX), στις 21 Δεκεμβρίου 1965 επί του ζητήματος της Κορέας που κάνει αναφορά στην επίθεση

⁵³³ Στην απόφαση αυτή διαφαίνεται η άποψη ότι η κατοχή συνιστά χρόνια επίθεση, βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης S-9/2 που υιοθετήθηκε με 119 ψήφους, και 2 αποχές, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/121 Α που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους, και 27 αποχές, στις 10 Δεκεμβρίου 1981 βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

της Ναμίμπια από την Νότιο Αφρική, στον εξοπλισμό και στη στρατολόγηση των φυλών και τη μεταγενέστερη χρήση τους ως μισθοφόρων⁵³⁴.

Παρόμοια καταδικαστική στάση διατήρησε η Γενική Συνέλευση υιοθετώντας πολλαπλές αποφάσεις αναφορικά με τη χρήση βίας της Νοτίου Αφρικής για την επανόρθωση των επιθετικών της ενεργειών κατά άλλων αφρικανικών κρατών⁵³⁵. Η Γενική Συνέλευση στις 1962 προειδοποίησε τη Νότια Αφρική ότι οποιαδήποτε προσπάθεια προσάρτησης ή καταπάτησης της εδαφικής ακεραιότητας της Basutoland, Bechuanaland και Swaziland, λαμβάνεται ως επιθετική ενέργεια⁵³⁶. Επιπρόσθετα καταδίκασε την ένοπλη της επέμβαση στην Νότια Ροδεσία ως επιθετική ενέργεια⁵³⁷. Παρόμοιο χαρακτηρισμό απέδωσε στον βομβαρδισμό στην Matola της Μονζαβίκης τον Ιανουάριο του 1981, και την μεγάλη έκταση εισβολής στην Αγκόλα μέχρι τον Ιούλιο 1981 και της εισβολής της στις Σεϋχέλλες τον Νοέμβριο 1981⁵³⁸. Στις στρατιωτικές επιθέσεις κατά της Αγκόλα, Μποτσουάνα, Λεσόθο, Μονζαβίκη, Σεϋχέλλες, Ζουαζηλάνδη, Ζάμπια και Ζιμπάμπουε έκανε ιδιαίτερη αναφορά στην στρατολόγηση και χρηματοδότηση από την Νότια Αφρική ενόπλων μισθοφόρων στις επιθέσεις τους κατά γειτονικών κρατών⁵³⁹.

Η Γενική Συνέλευση έκρινε υπεύθυνη την Νότια Αφρική για την κατάληψη εδάφους της Αγκόλα, προκειμένου να επιτεθεί κατά του Λεσόθο και της Μονζαβίκης⁵⁴⁰, έκανε επίσης αναφορά στις «ανοιχτές ή συγκεκαλυμμένες» ενέργειες που απευθύνονταν

⁵³⁴ βλ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/233 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , και 27 αποχές στις 10 Δεκεμβρίου 1981, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/233 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , και 2 αποχές, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 36 που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους , και 28 αποχές στις 1 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/50 Α που υιοθετήθηκε με 128 ψήφους , και 25 αποχές στις 12 Δεκεμβρίου 1984, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/ 97 Α που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους , και 23 αποχές στις 13 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης S- 14/1 που υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία 20 Σεπτεμβρίου 1986, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/ 14 Α που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους , και 24 αποχές στις 6 Νοεμβρίου 1987, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/26 Α που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους , και 23 αποχές στις 17 Νοεμβρίου 1988,

⁵³⁵ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/172 που υιοθετήθηκε με 115 ψήφους , και 16 αποχές που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1981, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/8 που υιοθετήθηκε με 121 κατά 19 ψήφους , και 6 αποχές στις 28 Οκτωβρίου 1981, βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 39 που υιοθετήθηκε με 124 ψήφους κατά 16, και 10 αποχές στις 5 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39 /72 που υιοθετήθηκε με 123 ψήφους κατά 15, και 15 αποχές στις 13 Δεκεμβρίου 1984,

⁵³⁶ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 1954 (XVIII) που υιοθετήθηκε με 78 ψήφους , κατά 3 με 16 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1963 και Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 1817 (XVII), στις 18 Δεκεμβρίου 1962

⁵³⁷ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2508 (XXIV) που υιοθετήθηκε με 83 ψήφους , κατά 7 με 20 αποχές, στις 21 Δεκεμβρίου 1969

⁵³⁸ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/ 172 C που υιοθετήθηκε με 136 ψήφους , κατά 1 με 8 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981. βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵³⁹ Βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/14 που υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία , στις 22 Νοεμβρίου 1983

⁵⁴⁰ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/39 C που υιοθετήθηκε με 46 ψήφους , κατά 2 με 6 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1983

στην αποσταθεροποίηση των γειτονικών κρατών και του κύματος των προσφύγων⁵⁴¹. Η Γενική Συνέλευση ζήτησε σε τελευταίο επίπεδο από την Νότια Αφρική να πληρώσει «πλήρη επανόρθωση» για τις επιθετικές ενέργειές της στην Αγκόλα, το Λεσόθο και άλλα ανεξάρτητα αφρικανικά κράτη⁵⁴². Αποτελεί ιδιαίζουσα προσέγγιση της Γενικής Συνέλευσης η αναφορά ότι το Συμβούλιο Ασφάλειας απέτυχε να ασκήσει την ευθύνη του αναφορικά με την κατάσταση στη Νότιο Αφρική⁵⁴³.

5.2.3 Εδάφη υπό Πορτογαλική Διοίκηση

Την δεκαετία του '70 η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε μια σειρά από ψηφίσματα αναφορικά με τα εδάφη υπό Πορτογαλική Διοίκηση και *inter alia* καταδίκασε ηχηρά τις πολιτικές της Πορτογαλίας στην διαιώνιση της παράνομης κατοχής σε συγκεκριμένα μέρη της Δημοκρατίας της Γουινέας Μπισάο και των επαναλαμβανόμενων επιθετικών ενεργειών που διαπράχθηκαν από τις ένοπλες δυνάμεις της κατά του λαού της Γουινέας Μπισάο και του Πράσινου Ακρωτηρίου⁵⁴⁴.

5.2.4 Μέση Ανατολή

Το 1947, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε την απόφαση 181(II) επί της μελλοντικής διακυβέρνησης της Παλαιστίνης, ζητώντας από το Συμβούλιο Ασφάλειας να λάβει μέτρα εντάσσοντας το θέμα ως «απειλή της ειρήνης, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια» ασύμφωνα με το άρθρο 39 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ότι

⁵⁴¹βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/72 G που υιοθετήθηκε με 146 ψήφους, κατά 2 με 4 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1984

⁵⁴²βλ. παρ. 4 της Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 36/172 C, παρ. 6 της Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 38/39 C, παρ. 8 της Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 39/72 A

⁵⁴³Η Γενική Συνέλευση καταδίκασε την Γαλλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο για την πολιτική τους αναφορικά με τις αποφάσεις του ΣΑ στην Νότιο Αφρική όταν η πλειοψηφία προσφερόταν στην λήψη μέτρων κατά της Νότια Αφρικής. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/121 A που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους, με 27 αποχές, στις 10 Δεκεμβρίου 1981, στην παρούσα απόφαση αναφέρεται η αποτυχία του Συμβουλίου Ασφαλείας στην πρωταρχική του ευθύνη για την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και δράση του υπό το Κεφάλαιο VII, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης ES-8/2 που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους, με 25 αποχές, στις 14 Σεπτεμβρίου 1981, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/172 που υιοθετήθηκε με 115 ψήφους, κατά 12 με 16 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/233 A που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους, με 23 αποχές, στις 20 Δεκεμβρίου 1982, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/36 A που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους, με 27 αποχές, στις 1 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/39 D που υιοθετήθηκε με 122 ψήφους, κατά 10 με 18 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/50 A που υιοθετήθηκε με 128 ψήφους, κατά 7 με 25 αποχές, στις 12 Δεκεμβρίου 1984, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/97 A που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους, με 23 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/39 A που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους, με 26 αποχές, στις 20 Νοεμβρίου 1986, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/26 A που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους με 23 αποχές, στις 17 Νοεμβρίου 1988

⁵⁴⁴Βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2795 (XXIV) που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1971, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3061 (XXVIII) που υιοθετήθηκε, στις 2 Νοεμβρίου 1973, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3113 (XXVIII) που υιοθετήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 1973 βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

οποιαδήποτε προσπάθεια να επιβάλει με την βία τον εποικισμό παραβιάζει αυτή την απόφαση⁵⁴⁵. Πρέπει να υπενθυμισθεί επίσης ότι ο Ορισμός της Επίθεσης 3314, στην δεύτερη του παράγραφο, αναφέρει ότι η Γενική Συνέλευση η οποία καθοδηγείται από τις αρχές και τους σκοπούς του Χάρτη, θεωρεί οποιαδήποτε στρατιωτική κατοχή, έστω και προσωρινή ή οποιαδήποτε βίαιη προσάρτηση τέτοιου εδάφους ή μέρους αυτού ως πράξη επίθεσης⁵⁴⁶.

Στην απόφαση της στις 13 Νοεμβρίου 1981 η Γενική Συνέλευση θεώρησε την ισραηλινή επίθεση κατά ιρακινών πυρηνικών εγκαταστάσεων ως *inter alia* πράξη επίθεσης, παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των νόμων της διεθνούς διεξαγωγής και επικίνδυνη κλιμάκωση της απειλής της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁵⁴⁷. Στην έκτη παράγραφο της ίδιας απόφασης ζητά υπό το φως της «διεθνούς ευθύνης του Ισραήλ για τις επιθετικές πράξεις του, να πληρώσει πλήρη και άμεση αποζημίωση για την υλική ζημιά, την απώλεια των ανθρώπινων ζωών ή τον πόνο αυτών ως αποτέλεσμα αυτής της πράξης⁵⁴⁸. Ένα άλλο σημείο της παρούσας απόφασης αναφέρεται στην ισραηλινή πράξη επίθεσης «ως παραβίαση και άρνηση του αναφαίρετου δικαιώματος στην τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο», κάνει λόγο επίσης για «το αναπαλλοτρίωτο ανθρώπινο δικαίωμα και το κυριαρχικό δικαίωμα του κράτους στην επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο»⁵⁴⁹.

Αναφορικά με την κατάσταση στο Λίβανο ιδίως το 1981 και 1982, η Γενική Συνέλευση *inter alia*, καταδίκασε την ισραηλινή επίθεση και το συνεχόμενο βομβαρδισμό του και θεώρησε ότι συνιστά «παραβίαση της κυριαρχίας, της ακεραιότητας και της εδαφικής ανεξαρτησίας και ασφάλειας του λαού του»⁵⁵⁰. Εξέφρασε επίσης την θλίψη του και επανακαταδίκασε την ισραηλινή επιθετική ενέργεια στη Βηρυτό στις 3 Αυγούστου 1982⁵⁵¹.

Μια σειρά από πολλαπλές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης αφορούν την κατάσταση του παλαιστινιακού λαού κατά την περίοδο 1981 και 1990 και *inter alia*

⁵⁴⁵ βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 181 (II) που υιοθετήθηκε με 33 ψήφους, κατά 13 με 16 αποχές, στις 12 Δεκεμβρίου 1947

⁵⁴⁶ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2508 (XXIV) που υιοθετήθηκε με 83 ψήφους, κατά 7 με 20 αποχές, στις 21 Δεκεμβρίου 1969 Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3414 (XXX) που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους, κατά 17 με 27 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1975

⁵⁴⁷ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/27 που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους, κατά 2 με 34 αποχές,

⁵⁴⁸ Η απόφαση αυτή αποτελεί μια από τις ελάχιστες και εξαιρετικές αποφάσεις που αναφέρεται στην διεθνή ευθύνη κράτους από πράξη επίθεσης και αναλύεται στην έρευνα αυτή σε επόμενο υποκεφάλαιο

⁵⁴⁹ Η απόφαση αυτή φαντάζει ειρωνική αναφορικά με τις μεταγενέστερες εξελίξεις στο Ιράκ, βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/18 που υιοθετήθηκε με 119 ψήφους, κατά 2 με 13 αποχές,

⁵⁵⁰ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/226 Α που υιοθετήθηκε με 94 ψήφους, κατά 16 με 28 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981 βλ. ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵⁵¹ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/3 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους, κατά 17 με 6 αποχές, στις 3 Δεκεμβρίου 1982

καταδικάζουν «την Ισραηλινή επίθεση και την πρακτική κατά του παλαιστινιακού λαού στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη και εκτός των εδαφών αυτών στους παλαιστινιακούς προσφυγικούς καταυλισμούς στο Λίβανο, περιλαμβάνοντας την δίωξή τους από το έδαφος, την εγκαθίδρυση εποίκων⁵⁵², τις προσπάθειες δολοφονιών και άλλων τρομοκρατικών, επιθετικών και κατασταλτικών μέτρων, τα οποία συνιστούν παραβίαση του Χάρτη και των αρχών του διεθνούς δικαίου και των σχετικών διεθνών συνθηκών»⁵⁵³.

Το 1982, το Συμβούλιο Ασφαλείας λαμβάνοντας υπόψη την ανικανότητά του να ασκήσει την πρωταρχική του ευθύνη αναφορικά με την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, λόγω έλλειψης ομοφωνίας των μονίμων μελών του, αποφάσισε να καλέσει σε έκτακτη ειδική σύνοδο τη Γενική Συνέλευση προκειμένου να λάβει υπόψη της τις ενέργειες του Ισραήλ στα Υψώματα του Γκολάν⁵⁵⁴. Βάσει αυτού η Γενική Συνέλευση έλαβε υπόψη της στην ένατη έκτακτη σύνοδο της και στις επόμενες συνόδους της που έλαβαν χώρα από το 1982 έως το 1990, την ισραηλινή κατοχή στα Υψώματα του Γκολάν και inter alia ανακάλεσε το άρθρο 3 υποπαράγραφος (α) και το άρθρο 5 παράγραφος 1 του Ορισμού της Επίθεσης και καταδίκασε την ισραηλινή συνεχόμενη κατοχή στα Υψώματα του Γκολάν και την απόφασή του να επιβάλλει το δίκαιο, την αρμοδιότητα και την διοίκηση στα κατεχόμενα Συριακά Υψώματα του Γκολάν ως πράξη επίθεσης κατά το άρθρο 39 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών⁵⁵⁵.

⁵⁵² βλ Στ Ε. Περράκης, Η Πολεμική Κατοχή στο Σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο, τ'Α, Εκδόσεις Αντ Ν Σάκκουλα 1990, σελ 92

⁵⁵³ Βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/226 Α που υιοθετήθηκε με 94 ψήφους , κατά 16 με 28 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/123 F που υιοθετήθηκε με 113 ψήφους , κατά 17 με 15 αποχές, στις 20 Δεκεμβρίου 1982, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 180 D που υιοθετήθηκε με 101 ψήφους , κατά 18 με 20 αποχές, στις 19 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/146 Α που υιοθετήθηκε με 100 ψήφους , κατά 16 με 28 αποχές, στις 14 Δεκεμβρίου 1984, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/168 Α που υιοθετήθηκε με 98 ψήφους , κατά 19 με 31 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/162 Α που υιοθετήθηκε με 104 ψήφους , κατά 19 με 32 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1986, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 42/209 Β που υιοθετήθηκε με 99 ψήφους , κατά 19 με 33 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1987, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/54 που υιοθετήθηκε με 103 ψήφους , κατά 18 με 30 αποχές, στις 6 Δεκεμβρίου 1988, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Α που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους , κατά 18 με 31 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Α που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους , κατά 18 με 31 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 45/83 Α που υιοθετήθηκε με 99 ψήφους , κατά 19 με 32 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1990, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 46/82 Α που υιοθετήθηκε με 93 ψήφους , κατά 27 με 37 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1991, οι αποφάσεις αναφέρονται στην «επιθετική πολιτική και πρακτική» του Ισραήλ

⁵⁵⁴ βλ Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 500, υιοθετήθηκε με 13 ψήφους υπέρ κατά κανενός και 2 αποχές (Ηνωμένες Πολιτείες και Ηνωμένο Βασίλειο)

⁵⁵⁵ βλ Απόφαση Γενικής Συνέλευσης ES – 9/1 που υιοθετήθηκε με 86 ψήφους , κατά 21 με 34 αποχές, στις 5 Φεβρουαρίου 1982, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/123 Α που υιοθετήθηκε με 67 ψήφους , κατά 22 με 31 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1982, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/180 Α που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατά 24 με 31 αποχές, στις 19 Δεκεμβρίου 1983, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/146 Β που υιοθετήθηκε με 88 ψήφους , κατά 22 με 32 αποχές, στις 14 Δεκεμβρίου 1984, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/ 168 Β που υιοθετήθηκε με 86 ψήφους , κατά 23 με 37 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/162 Β που υιοθετήθηκε με 90 ψήφους , κατά 29 με 34 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1986, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 42/ 209 C

5.2.5 Βοσνία Ερζεγοβίνη

Στις αποφάσεις 46/242 στις 25 Αυγούστου 1992 και 47/121 στις 18 Δεκεμβρίου 1992, η Γενική Συνέλευση έλαβε υπόψη της την θλιβερή κατάσταση στο έδαφος της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και τις συνθήκες ζωής των μουσουλμανικών και κροατικών πληθυσμών, και *inter alia* χαρακτήρισε την κατάσταση ως απειλή για την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ζήτησε επίσης την άμεση απόσυρση, την παύση των επιθετικών ενεργειών και των εχθροπραξιών των Σερβικών ενόπλων δυνάμεων και έκανε έκκληση για την πλήρη και άνευ όρων συμμόρφωση τους με τις σχετικές αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών⁵⁵⁶.

5.3 Το Διεθνές Δικαστήριο

Το Διεθνές Δικαστήριο αποτελεί το κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών, βάσει του άρθρου 92 του Χάρτη. Το δικαστήριο είναι εξουσιοδοτημένο να εκδίδει γνωμοδοτήσεις επί των νομικών ζητημάτων σε αντανάκλαση του αιτήματος από την Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας, ή άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και ειδικευμένων οργανισμών που εξουσιοδοτούνται από την Γενική Συνέλευση να κάνουν αίτημα αναφορικά με νομικά θέματα που ανακύπτουν στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να αποφασίζει επί των νομικών ζητημάτων που ανακύπτουν μεταξύ των κρατών σε αποφάσεις που αναφέρονται στο δικαστήριο βάσει του άρθρου 16 του Καταστατικού του δικαστηρίου.

Το δικαστήριο μπορεί να εξετάζει θέματα που σχετίζονται με την επίθεση βάσει τριών πλαισιακών συνισταμένων του δικαστηρίου. Πρώτον, σε σχέση με τις λειτουργίες των κυρίαρχων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών, δεύτερον σε σχέση με την έκκληση προσωρινών μέτρων για να προληφθούν οι ισχυριζόμενες επιθέσεις βάσει της νομικής διαφοράς που προκύπτει στο δικαστήριο και τρίτον σε σχέση με την νομική διαφορά που περιλαμβάνει την ισχυριζόμενη παράνομη χρήση βίας ή επιθετική ενέργεια που διαπράττεται από ένα κράτος, βάσει της υπόθεσης που αναφέρεται στο δικαστήριο.

που υιοθετήθηκε με 82 ψήφους , κατά 23 με 43 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1987, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Β που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατά 22 με 49 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 45/ 83 Β που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατά 23 με 41 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1990

⁵⁵⁶ βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 46/242 που υιοθετήθηκε με 136 ψήφους , κατά 1 με 5 αποχές, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 47/121 που υιοθετήθηκε με 102 ψήφους , με 57 αποχές, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 48/88 που υιοθετήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1993 και 49/10 στις 3 Νοεμβρίου 1994

5.3.1 Οι λειτουργίες των κύριων οργάνων των Ηνωμένων Οργάνων αναφορικά με την επίθεση.

Αναφορικά με την γνωμοδότηση⁵⁵⁷, «Αποζημιώσεις στην υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών»⁵⁵⁸, το Διεθνές Δικαστήριο έλαβε υπόψη του τις λειτουργίες τόσο της Γενικής Συνέλευσης, όσο και του Συμβουλίου Ασφαλείας υπό το Χάρτη αναφορικά με την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Το δικαστήριο αναφέρθηκε στην ευθύνη που αποδίδεται στο Συμβούλιο Ασφάλειας αναφορικά με το άρθρο 24 του Χάρτη ως «κύρια αλλά όχι αποκλειστική»⁵⁵⁹. Το δικαστήριο επιπλέον αναφέρει ότι η κύρια ευθύνη που αποδίδεται στο Συμβούλιο Ασφάλειας, του δίνει την εξουσία να επιβάλλει σαφείς υποχρεώσεις συμμόρφωσης εάν για παράδειγμα προκύπτουν ζητήματα εντολής ή ελέγχου ενός επιτιθέμενου υπό το Κεφάλαιο VII. Το Συμβούλιο Ασφαλείας μόνο μπορεί να απαιτήσει επιβολή μέσω συλλογικών μέτρων κατά ενός επιτιθέμενου.

Ο Χάρτης διασαφηνίζει ότι η Γενική Συνέλευση μπορεί να τοποθετείται επί της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και το άρθρο 14 την εξουσιοδοτεί να προτείνει μέτρα για την ειρηνική διευθέτηση οποιασδήποτε καταστάσεως ανεξάρτητα από την αιτία που την προκάλεσε, η οποία κατά την εκτίμηση της μπορεί να βλάψει το κοινό συμφέρον ή τις φιλικές σχέσεις μεταξύ εθνών. Στις καταστάσεις αυτές περιλαμβάνονται και όσες δημιουργούνται από την παραβίαση των διατάξεων του Χάρτη, ο οποίος ορίζει τους Σκοπούς και τις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών⁵⁶⁰.

Πρέπει όμως να τονισθεί ότι ο όρος «μέτρα» αναφέρεται σε οποιαδήποτε κατάσταση, περιορισμένα μόνο από τις διατάξεις του άρθρου 12, και σε συνδυασμό με αυτό πρέπει να εξεταστούν οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης στα «σημαντικά θέματα», που ανάμεσα σε άλλα, περιλαμβάνουν την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁵⁶¹. Οι διατάξεις του Χάρτη δεν αποκλείουν τις εξουσίες της Γενικής

⁵⁵⁷ Αναφορικά με το άρθρο 65 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου «Το Δικαστήριο μπορεί να γνωμοδοτεί για νομικά ζητήματα ύστερα από την αίτηση οποιουδήποτε σώματος που θα έχει εξουσιοδοτηθεί από το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών που, σύμφωνα με τις διατάξεις του Χάρτη αυτού, θα έχει το δικαίωμα να ζητήσει γνωμοδότηση». Στο Διαρκές Δικαστήριο Διαρκούς Δικαιοσύνης απαιτείται αίτηση από το Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών. Αναφορικά με την Γνωμοδότηση μεταξύ της διαφοράς της Φιλανδίας και της Ρωσίας σχετικά με το καθεστώς της Νότιας Καρελίας το Συμβούλιο έκανε αίτημα γνωμοδότησης επί των άρθρων 10 και 11 της Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ της Ρωσίας και της Φιλανδίας. Η Ρωσία δεν ήταν μέλος των Ηνωμένων Εθνών. Στην παρούσα Γνωμοδότηση αναφέρθηκε ότι το Διαρκές Δικαστήριο Διαρκούς Δικαιοσύνης «απαιτεί την αναγκαία σύνεση των μελών για να επιλύει οποιαδήποτε διαφορά με ειρηνικά μέσα», το γεγονός ότι η Ρωσία δεν ήταν μέλος της Κοινωνίας των Εθνών καθιστούσε αδύνατο το Δικαστήριο να λάβει οποιαδήποτε απόφαση. Βλ Collection of Advisory Opinion, Series B. No5 (1923) σελ 27-28

⁵⁵⁸ βλ Certain expenses of United Nations, (Article 17, paragraph 2, of the Charter) Advisory Opinion of 20 July 1962, I.C.J Reports 1962 σελ 151

⁵⁵⁹ Ομοίως σελ 163 βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

⁵⁶⁰ βλ Στ Ε Περράκης, το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Εκδόσεις Αντ Ν Σάκκουλα, 2001 σελ 154

⁵⁶¹ Ομοίως

Συνέλευσης από τα μέτρα που αποσκοπούν την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, ο μόνος περιορισμός αναφέρεται στην τελευταία πρόταση της παραγράφου 2 του άρθρου 11, λόγω του ότι κατά την άποψη του δικαστηρίου αναφέρεται στα γενικά θέματα που σχετίζονται με την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ο όρος «ενέργειες» ανήκει στο πεδίο δράσης του Συμβουλίου Ασφαλείας και αναφέρεται στον τίτλο του έβδομου κεφαλαίου σε περίπτωση απειλής εναντίον της ειρήνης, διαταράξεως της ειρήνης και επιθετικών πράξεων⁵⁶².

Στην υπόθεση «διπλωματικό και προξενικό προσωπικό των ΗΠΑ στην Τεχεράνη», το δικαστήριο έλαβε υπόψη τις λειτουργίες του εν συγκρίσει με αυτές του Συμβουλίου Ασφαλείας. Συγκεκριμένα επί της τοποθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας στην απόφαση του 461(1979), σημείωσε λαμβανομένου υπόψη την Διάταξη του δικαστηρίου επί των προσωρινών μέτρων στις 15 Δεκεμβρίου 1979 ότι «είναι αντικανονικό να ασκούνται ταυτόσημα οι λειτουργίες του Δικαστηρίου ή του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με το ίδιο ζήτημα»⁵⁶³.

Το δικαστήριο ανταπάντησε ότι είναι αντικανονική η παράλληλη άσκηση των λειτουργιών των δύο οργάνων και βασίστηκε στο γεγονός ότι το άρθρο 12 του Χάρτη παρέχει περιορισμούς μόνο στην άσκηση των παράλληλων λειτουργιών της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου Ασφαλείας και όχι στο Δικαστήριο. Οι λόγοι επ' αυτού είναι ξεκάθαροι λαμβανομένου υπόψη ότι το Δικαστήριο είναι το κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών, μπορεί να επιλύει οποιαδήποτε νομικό ζήτημα μεταξύ των μερών της διαφοράς. Επιπλέον η απόφαση του νομικού ζητήματος από το Δικαστήριο μπορεί να είναι σημαντικός και ίσως αποφασιστικός παράγοντας της προώθησης της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, και αυτό αναγνωρίζεται από το άρθρο 36 παράγραφος 2 του Χάρτη⁵⁶⁴.

Στην υπόθεση «στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δραστηριότητες στην και σε βάρος της Νικαράγουα», το Δικαστήριο δεν συμμερίστηκε τον ισχυρισμό των Ηνωμένων Πολιτειών ότι, η Νικαράγουα όταν αναφέρεται στην κατηγορία της επίθεσης και της ένοπλης σύγκρουσης, θα πρέπει να εξετάζεται υπό το πλαίσιο του Άρθρου 39 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αναφορικά με τις διατάξεις του Κεφαλαίου VII⁵⁶⁵. Το δικαστήριο σε πρώτη φάση σημείωσε ότι κατά την διάρκεια που το Συμβούλιο Ασφαλείας συζητούσε το θέμα δεν έγινε καμία κοινοποίηση αναφορικά με την ενεργοποίηση του

⁵⁶² Ομοίως σελ 164- 165

⁵⁶³ Βλ United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran Judgment I.C. J Reports 1980 σελ 21

⁵⁶⁴ Ομοίως σελ 22

⁵⁶⁵ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America) Jurisdiction and Admissibility, Judgment, I.C.J Reports 1984, σελ 434

Κεφαλαίου VII του Χάρτη και η συζήτηση επ'αυτού έλαβε χώρα, πριν την απόφαση για την εξουσιοδότηση ενεργοποίησης των εξαναγκαστικών μέτρων⁵⁶⁶.

Το δικαστήριο στην συνέχεια επανατοποθετείται ότι, η παρουσίαση των γεγονότων από τις Ηνωμένες Πολιτείες της παρούσας διαφοράς μεταξύ της Νικαράγουα και της ίδιας ως ζήτημα ένοπλης σύγκρουσης άρα και ζήτημα που αφορά μόνο το Συμβούλιο Ασφάλειας είναι αβάσιμη⁵⁶⁷. Είναι ξεκάθαρο ότι οι κατηγορίες της Νικαράγουα δεν αφορούν μόνο την εξελισσόμενη σύρραξη μεταξύ αυτής και των Ηνωμένων Πολιτειών, αλλά αυτό προϋποθέτει και απαιτεί, την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών, άρα το ζήτημα μπορεί να φερθεί ενώπιον του κύριου δικαιοδοτικού οργάνου ως όργανο επίλυσης των διαφορών⁵⁶⁸. Το δικαστήριο σημείωσε ότι «δεν έχει απορρίψει ποτέ υπόθεση που έρχεται ενώπιον του, λόγο των πολιτικών της επιπτώσεων ή επειδή περιλαμβάνει σοβαρά στοιχεία χρήσης βίας» έτσι όπως αναφέρεται στην υπόθεση των Στενών της Κέρκυρας⁵⁶⁹.

Το δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό των Ηνωμένων Πολιτειών ότι οι διαδικασίες ήταν «απαράδεκτες από πλευράς του δικαστηρίου να εναντιώνεται σε απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας» και ανταπάντησε ότι δεν ζητείται από το Δικαστήριο να κρίνει αν το Συμβούλιο Ασφαλείας είναι λάθος στις απόψεις του ή τα μέλη του πράττουν κατά τρόπο απαράδεκτο αναφορικά με το δίκαιο. Ζητείται από το Δικαστήριο να ασκήσει την δικαιοδοσία του επί των συγκεκριμένων νομικών ζητημάτων της κατάστασης που εξετάζεται επίσης από το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Το δικαστήριο απέρριψε επίσης και έναν άλλο ισχυρισμό ότι η υπόθεση είναι απαράδεκτη λόγω της «αδυναμίας των δικαιοδοτικών λειτουργιών να σχετιστεί με καταστάσεις που αφορούν την εξελισσόμενη σύρραξη». Οι λόγοι απόρριψής του στοιχειοθετούνται στο ότι μια κατάσταση ένοπλης σύρραξης δεν αποτελεί το μόνο στοιχείο του γεγονότος που πιθανόν είναι δύσκολο να διασαφηνισθεί, αν και το δικαστήριο έχει ασχοληθεί με τέτοιας φύσεως υποθέσεις στο παρελθόν⁵⁷⁰. Σε τελευταία ανάλυση έγινε αποδεκτό από το δικαστήριο ότι η δυσκολία δικαιοδοτικής ευστάθειας γεγονότων ενόπλων συγκρούσεων αναφορικά με το ποιος φέρει το βάρος της απόδειξης,

⁵⁶⁶ Ομοίως

⁵⁶⁷ Το δικαστήριο σε αυτό το σημείο αναφέρεται στις επόμενες υποθέσεις που θα εξεταστούν, Βλ Ομοίως σελ 434-435

⁵⁶⁸ Ομοίως σελ 434, το δικαστήριο σημείωσε επίσης ότι την δεκαετία του '50 οι Ηνωμένες Πολιτείες έφεραν εφτά υποθέσεις ενώπιον του δικαστηρίου που περιελάμβαναν ένοπλες επιθέσεις από στρατιωτικά αεροπλάνα άλλων κρατών κατά στρατιωτικά αεροπλάνα των Ηνωμένων Πολιτειών, ο μοναδικός λόγος που το δικαστήριο δεν αποδέχθηκε την υπόθεση ήταν ότι τα άλλα κράτη δεν αποδέχθηκαν την αρμοδιότητα του δικαστηρίου ούτε προσφέρονταν.

⁵⁶⁹ Ομοίως οπ π σελ 435

⁵⁷⁰ βλ Corfu Channel I.C.J Reports 1949, σελ 18, United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran I. C.J Reports, 1980 σελ 10

ή σε περιστάσεις όπου αποδείξεις μπορεί να μην είναι διαθέσιμες, ή η συμφωνία αποδοχής ενός γεγονότος να μην γίνει αποδεκτό κατά την διάρκεια της δίκης και να απορριφθεί ως αναπόδεικτο, αλλά να μην κριθεί ως απαράδεκτο *in limine* επί της βάσης της προσδοκώμενης έλλειψης αποδείξεων⁵⁷¹.

Στην υπόθεση «εφαρμογή της Σύμβασης για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας», το δικαστήριο αναφέρθηκε στην υπόθεση της Νικαράγουα απορρίπτοντας το επιχείρημα της Γιουγκοσλαβίας ότι είναι πρόωρο και ανάρμοστο για το δικαστήριο να υποδεικνύει προσωρινά μέτρα λόγω του ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει εκδώσει μια σειρά από αποφάσεις που αφορούν την κατάσταση στην πρώην Γιουγκοσλαβία υπό την βάση του άρθρου 25 και ειδικότερα δρα υπό το Κεφάλαιο VII του Χάρτη⁵⁷².

Στην υπόθεση «ένοπλες αρμοδιότητες στο Κονγκό», το δικαστήριο επίσης αναφέρθηκε στην υπόθεση της Νικαράγουα απορρίπτοντας το επιχείρημα της Ουγκάντα ότι η αίτηση της Δημοκρατίας του Κονγκό για προσωρινά μέτρα είναι απαράδεκτη, επειδή αφορά την δράση του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις αποφάσεις του. Η Ουγκάντα τόνισε ότι έχει αποδεχθεί και συμμορφωθεί με τις αποφάσεις αυτές. Σε ανταπάντηση το Δικαστήριο σημείωσε ότι οι αποφάσεις και τα μέτρα του Συμβουλίου Ασφαλείας, δεν το στερούν από την δυνατότητα να πράττει σε συμφωνία με τους Κανόνες και το Καταστατικό του⁵⁷³.

Στην υπόθεση Λόκερμπι παρόλα αυτά το δικαστήριο δεν ικανοποίησε το αίτημα της Λιβύης για προσωρινά μέτρα προκειμένου να προστατέψει το δικαίωμά της να δικάσει τους κατά ισχυρισμούς τρομοκράτες στα εθνικά της δικαστήρια βάσει της Συμφωνίας του Μόντρεαλ, επειδή το Συμβούλιο Ασφαλείας είχε ήδη υιοθετήσει την απόφαση να δράσει υπό το Κεφάλαιο VII του Χάρτη, και κάλεσε όλα τα μέρη να συμμορφωθούν με τις διατάξεις αυτού, περιλαμβάνοντας και την Λιβύη και ικανοποιώντας το αίτημα των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου να εκδικάσει τους τρομοκράτες ανεξαρτήτως της συνθήκης του Μόντρεαλ. Το δικαστήριο σημείωσε τις υποχρεώσεις των κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών και της υποχρέωσής τους να σέβονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας βάσει

⁵⁷¹ Ομοίως σελ 437

⁵⁷² Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, Provisional Measures, Order of 8 April 1993, I.C.J Reports 1993, σελ 18-19

⁵⁷³ Βλ Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Uganda) Request for the Indication of Provisional Measures Order of 1 July 2000 παρ 36 Στην εφαρμογή των διαδικασιών ενώπιον του δικαστηρίου, το Κονγκό ανακάλεσε της προσπάθειες του να συστήσει την προσοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας περιγράφοντας την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας ως «νεκρό γράμμα», βλ ακόμη Application instituting Proceedings filed with the Registry of the Court on 23 June 1999

του άρθρου 24 του Χάρτη, ο οποίος υπερέχει από κάθε υποχρέωση διεθνούς συμφωνίας, περιλαμβάνοντας και την Σύμβαση του Μόντρεαλ βάσει του άρθρου 103 του Χάρτη⁵⁷⁴. Το δικαστήριο δήλωσε ότι είναι ανάρμοστο να λάβει προσωρινά μέτρα βάσει της αίτησης της Λιβύης για τη Σύμβαση του Μόντρεαλ και της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας⁵⁷⁵.

5.3.2 Προσωρινά Μέτρα

Στην υπόθεση «Στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δραστηριότητες στην και σε βάρος της Νικαράγουα», η Νικαράγουα ισχυρίστηκε *inter alia* ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες έκαναν χρήση βίας και απειλή χρήσης βίας κατά της Νικαράγουα αντίθετα με το γενικό και εθιμικό διεθνές δίκαιο και «στρατολογεί, εκπαιδεύει, εξοπλίζει, εφοδιάζει, χρηματοδοτεί, τροφοδοτεί ή αλλιώς ενθαρρύνει, ενισχύει, βοηθά και καθοδηγεί στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δράσεις στην και κατά της Νικαράγουα αντίθετα με το άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη. Το Δικαστήριο, *inter alia*, διέταξε προσωρινά μέτρα δηλώνοντας ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να απέχουν άμεσα από οποιαδήποτε δράση περιορισμού, αποκλεισμού και διακινδύνευσης της εξόδου σε ή από τα λιμάνια της Νικαράγουα, ειδικότερα με την τοποθέτηση ναρκών. Ακόμη το δικαστήριο τόνισε το δικαίωμα στην κυριαρχία και πολιτική ανεξαρτησία και ότι δεν πρέπει να απειλείται από οποιαδήποτε στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δραστηριότητες που απαγορεύονται από το διεθνές δίκαιο, ειδικότερα «την αρχή ότι τα κράτη πρέπει να απέχουν στις διεθνείς τους σχέσεις από την απειλή ή την χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους⁵⁷⁶.

Στην υπόθεση συνοριακής διαφοράς της Μπουρκίνα Φάσο κατά Μαλί, το σώμα του δικαστηρίου δομήθηκε ώστε να κρίνει την διαφορά που αφορά την οριοθέτηση των κοινών συνόρων της Μπουρκίνα Φάσο και του Μαλί, καθώς και την αίτηση προσωρινών μέτρων και από τα δύο κράτη αναφορικά με τους ισχυρισμούς των μερών για ένοπλη επίθεση και για κατοχή από ένοπλες δυνάμεις. Το δικαστήριο σημείωσε ότι οι ένοπλες επιθέσεις λάμβαναν χώρα εντός ή γύρω από την αμφισβητούμενη περιοχή και ότι αυτή η έξοδος στην βία είναι αντίθετη με την αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών και ότι οι ένοπλες δραστηριότητες μέσα στην αμφισβητούμενη περιοχή μπορεί

⁵⁷⁴ βλ. Στ Ε Περράκης, το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Εκδόσεις Αντ Ν Σάκκουλα, 2001 σελ 173

⁵⁷⁵ βλ. Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v United Kingdom) Provisional Measures, Order of the 14 April 1992, I.C.J Reports 1992, σελ 15

⁵⁷⁶ Βλ. Military and Paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v United States of America) Provisional Measures, Order of 10 May 1984, I.C. J Reports 1984, σελ 187

να καταστρέψουν τις σχετικές αποδείξεις. Το σώμα του δικαστηρίου *inter alia*, διέταξε και τα δύο μέρη να διαβεβαιώσουν ότι καμία δραστηριότητα δεν θα βλάψει ή θα εκτείνει την εδαφική διαφορά ή θα επηρεάσει τα νόμιμα δικαιώματα των μερών στην εξελισσόμενη απόφαση. Ακόμη ζήτησε από τα μέρη να απέχουν από πράξεις που εμποδίζουν την συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων της υπόθεσης, να απέχουν από την χρήση βίας και να παρατηρηθεί η ανακωχή⁵⁷⁷.

Παρόμοια προσωρινά μέτρα ορίστηκαν από το Δικαστήριο στην υπόθεση «χερσαία και θαλάσσια μεθόριος μεταξύ Καμερούν και Νιγηρίας». Το Καμερούν έκανε αίτηση ζητώντας από το δικαστήριο την οριοθέτηση των συνόρων της με την Νιγηρία, ισχυριζόμενο ότι η τελευταία κατείχε έδαφος της με προηγούμενη ένοπλη επίθεση και κατοχή του εδάφους του Καμερούν. Το Καμερούν επακόλουθα ζήτησε από το δικαστήριο την διάταξη προσωρινών μέτρων αναφορικά με τις νέες επιθέσεις των νιγηριανών ενόπλων δυνάμεων στην αμφισβητούμενη περιοχή⁵⁷⁸.

Στην υπόθεση ένοπλη δραστηριότητα στο έδαφος του Κονγκό, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό καταδίκασε την Ουγκάντα ότι *inter alia*, ότι έχει διαπράξει ενέργειες ένοπλης επίθεσης στο έδαφος του Κονγκό, αντίθετα με το άρθρο 1 του Ορισμού της Επίθεσης και το άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη. Το Κονγκό έκανε αίτηση προσωρινών μέτρων αναφερόμενη στις εχθροπραξίες μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων της Ουγκάντα και άλλων ενόπλων δυνάμεων, προκαλώντας μεγάλο μέγεθος βλάβη στην Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και του πληθυσμού της, το δικαστήριο σημείωσε ότι δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Ουγκάντα ήταν στο έδαφος του Κονγκό και ότι οι εχθροπραξίες έλαβαν χώρα μεταξύ αυτών των δυνάμεων και των δυνάμεων των γειτονικών κρατών.

Το Δικαστήριο σημείωσε επίσης ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας είχε υιοθετήσει την απόφαση η οποία δρούσε υπό το Κεφάλαιο VII και καλούσε όλα τα μέρη να παύσουν τις εχθροπραξίες και συγκεκριμένα ζήτησε από τα μέρη της Ουγκάντα και της Ρουάντα να αποσύρουν τις δυνάμεις τους από την Δημοκρατία του Κονγκό. Το δικαστήριο υιοθέτησε προσωρινά μέτρα ζητώντας από τα μέρη να προλαμβάνουν και να απέχουν από οποιαδήποτε δραστηριότητα, ιδίως ένοπλη δραστηριότητα η οποία μπορεί να βλάψει τα νόμιμα δικαιώματα των άλλων μερών αναφορικά με την εξελισσόμενη απόφαση, εκτείνοντας την διαφορά ή κάνοντας πιο δύσκολη την επίλυση και να λάβει όλα τα

⁵⁷⁷ βλ. *Frontier Dispute, Provisional Measures*, Order of the 10 January 1986, I.C.J Reports 1986, σελ 3

⁵⁷⁸ Βλ., *Land and Maritime Boundary Between Cameroun and Nigeria, Provisional Measures*, Order of 15 March 1996, I.C.J Reports 1996, σελ 13 βλ ακόμη PCNICC/2002/WGCA/L.1

απαραίτητα μέτρα να συμμορφωθεί με το διεθνές δίκαιο, περιλαμβάνοντας τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας⁵⁷⁹.

5.3.3 Νομικές διαφορές που αφορούν την χρήση βίας ή την επίθεση

Όπως έχει ήδη αναλυθεί προηγουμένως η υπόθεση στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δραστηριότητες στην και σε βάρος της Νικαράγουα, η Νικαράγουα κατηγορήσε τις Ηνωμένες Πολιτείες *inter alia* ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες παραβίασαν την υποχρέωση απαγόρευσης χρήσης βίας του άρθρου 2 παράγραφος 4, του Χάρτη και ότι παραβίασε τις υποχρεώσεις υπό το γενικό και το εθιμικό διεθνές δίκαιο, παραβιάζοντας μέσω ένοπλων επιθέσεων από αέρα θάλασσα και έδαφος. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν συμμετείχαν σε οποιαδήποτε διαδικασία της ουσίας λόγω της άποψης της ότι το δικαστήριο δεν είχε αρμοδιότητα επί του θέματος. Παρόλα αυτά το δικαστήριο έλαβε υπόψη του τον ισχυρισμό των Ηνωμένων Πολιτειών ότι η πράξη αυτή της χρήσης βίας δικαιολογείται υπό το πλαίσιο της νόμιμης άμυνας. Έστω και αν η Νικαράγουα δεν κατηγορήσε τις Ηνωμένες Πολιτείες για διεξαγωγή επίθεσης το δικαστήριο εξέτασε ορισμένες πτυχές του Ορισμού της Επίθεσης όπου οριοθετεί σημαντικές παραβιάσεις της αρχής της χρήσης βίας οι οποίες συνιστούν ένοπλη επίθεση υπό το φως του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας.

Το δικαστήριο αναφορικά με τις συγκεκριμένες όψεις της αρχής της απαγόρευσης της χρήσης βίας έτσι όπως ενσωματώνονται στο άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη, κάνει έναν απαραίτητο διαχωρισμό μεταξύ των σοβαρών μορφών χρήσης βίας, αυτών που «συνιστούν ένοπλη επίθεση» και άλλες «λιγότερο σοβαρές μορφές»⁵⁸⁰. Στην οριοθέτηση αυτών των νομικών κανόνων που αναφέρονται στην λιγότερο σοβαρές μορφές χρήσης βίας, το δικαστήριο ακολούθησε την μορφοποίηση της Διακήρυξης που αφορούν τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου αναφορικά με τις Φιλικές Σχέσεις και την συνεργασία μεταξύ των Κρατών⁵⁸¹, όπου κατά την άποψη του δικαστηρίου αποτελεί ένδειξη *opinion juris* εθιμικού διεθνούς δικαίου επί του παρόντος και αναφέρθηκε επίσης σε άλλες περιγραφές που αναφέρονται στην επίθεση⁵⁸².

Το Δικαστήριο αναφέρεται επίσης στον Ορισμό της Επίθεσης, το δικαστήριο συμπέρανε ότι μια ένοπλη επίθεση, περιλαμβάνει όχι μόνο μια δράση τακτικών ένοπλων δυνάμεων πέρα των διεθνών συνόρων, αλλά επίσης την αποστολή από ένα κράτος

⁵⁷⁹ Βλ., Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Uganda Provisional Measures, Order of 1 July 2000

⁵⁸⁰ βλ. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v United States of America) Merits, Judgment, I.C.J Reports 1986, σελ 101

⁵⁸¹ βλ. Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2625 (XXV)

⁵⁸² βλ. Ομοίως Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, σελ 102

ένοπλων ομάδες οι οποίες διεξάγουν ένοπλές δυνάμεις κατά άλλων κρατών τέτοιας σοβαρότητας που η επίθεση να φτάνει στον βαθμό της διεξαγωγής μιας συνήθους επίθεσης από τακτικές ομάδες. Το δικαστήριο αναφέρθηκε ειδικά στην περιγραφή που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 παράγραφος στ η οποία πιθανών «να αντανakλά εθιμικό δίκαιο»⁵⁸³. Το δικαστήριο έκανε επίσης την ακόλουθη παρατήρηση ότι το δικαστήριο δεν έχει λόγο να στερηθεί το εθιμικό δίκαιο στην απαγόρευση της ένοπλης επίθεσης που να αντανakλά την απαγόρευση χρήση βίας από την αποστολή ένοπλων ομάδων από ένα κράτος στο έδαφος ενός άλλου κράτους, εάν μια τέτοια επιχείρηση λόγω της έκτασης και των αποτελεσμάτων της μπορεί να ληφθεί ως ένοπλη επίθεση και όχι ένα μεθοριακό γεγονός που διαπράττεται πιθανόν από τις τακτικές ένοπλες δυνάμεις⁵⁸⁴. Αλλά το δικαστήριο δεν υποστηρίζει ότι η έννοια της ένοπλης επίθεσης δεν περιλαμβάνει μόνο δραστηριότητες ένοπλων ομάδων, αλλά αποτελούν μια σημαντική κλίμακα χρήσης βίας που καταγράφεται με την βοήθεια των άτακτων ομάδων υπό την μορφή παροχής όπλων ή χρηματοδότησης ή και άλλης μορφής υποστήριξης⁵⁸⁵.

Στην υπόθεση ένοπλη δραστηριότητα στο έδαφος του Κονγκό, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, κατηγόρησε την Ουγκάντα για την διεξαγωγή ενεργειών ένοπλης επίθεσης στο έδαφος της υπό την έννοια του άρθρου 1 του Ορισμού της Επίθεσης και αντίθετη με το άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη. Η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό ισχυρίστηκε ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Ουγκάντα διέπραξαν αιφνίδια εισβολή, διεξάγοντας ένοπλη επίθεση και τελικά είχαν έδαφος του Κονγκό υπό κατοχή. Το Κονγκό περιέλαβε μια επεξηγηματική λίστα γεγονότων που παρέχουν «αποδείξεις της προμελετημένης πολιτικής της κυβέρνησης της Ουγκάντα κατά την δημοκρατία του Κονγκό» και «θίγει την έκταση της ευθύνης που κατέχουν οι αρχηγοί των χωρών που προετοίμασαν την επίθεση»⁵⁸⁶. Το Κονγκό θεώρησε την ένοπλη επίθεση από την Ουγκάντα ως μια «εγκαθιδρυμένη πραγματικότητα, μέχρι που η Ουγκάντα αρνήθηκε την παρουσία των δυνάμεων της και θέτουν όρους απόσυρσης αυτών». Το Κονγκό επίσης θεωρεί ότι «η επίθεση ήταν στην πραγματικότητα αποτέλεσμα μιας ξεκάθαρης εγκαθιδρυμένης κοινής πρόθεσης, που δομήθηκε σε στενή συνεργασία με εξωτερικές δυνάμεις, που παρείχαν την απαραίτητη οικονομική υποστήριξη καθώς και μεγάλο βαθμό

⁵⁸³ Ομοίως

⁵⁸⁴ Ομοίως σελ 103

⁵⁸⁵ Ομοίως σελ 104

⁵⁸⁶ Είναι πολύ σημαντική για τα δρώμενα της παρούσας έρευνας όχι μόνο η ξεκάθαρη αναφορά στην επίθεση αλλά ο τρόπος αναφοράς της από το Κονγκό αφήνοντας να διαφανούν στοιχεία ατομικής ποινικής ευθύνης σχεδιασμού και όλων των στοιχείων που έχουν ήδη αναφερθεί στο πρώτο μέρος και συνιστούν τα στοιχεία της επίθεσης. Βλ Application instituting Proceedings, Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Uganda) 23 June 1999

λογιστικής βοήθειας». Η Ουγκάντα αντέκρουσε τους ισχυρισμούς του Κονγκό και το Δικαστήριο επ' αυτού δεν έχει λάβει ακόμα απόφαση⁵⁸⁷.

5.4 Διαστάσεις πολιτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με την διεθνή ποινική δικαιοσύνη.

5.4.1 Οι θετικές πλευρές της εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας στην διεθνή ποινική δικαιοσύνη

Μια άλλη διάσταση που πρέπει να ερευνηθεί, είναι η νέα τάση της πολιτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, η οποία δείχνει προτίμηση στην εκδίκαση των ατομικά υπεύθυνων για την διεξαγωγή διεθνών εγκλημάτων και η εγκατάσταση θεσμών για την εκδίκαση αυτών⁵⁸⁸. Δύο θετικές πλευρές μπορούν να προκύψουν αναφορικά με την εξουσία οριοθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας, πρώτον ότι του δίνει την ευκαιρία δραστηριότητας να προλάβει ή να σταματήσει την ένοπλη επίθεση και δεύτερον ότι μπορεί να δώσει στο κράτος θύμα δικαίωμα επιβολής στην διαπραγματεύση ειρήνης ή την ενεργοποίηση της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης. Το γεγονός αυτό θέτει το κράτος θύμα σε πιο ισχυρή διαπραγματευτική θέση.

Η πολιτική όμως του Συμβουλίου Ασφαλείας αποδεικνύεται ιδιαίτερα επιλεκτική αναφορικά με την μεταπολεμική ενεργοποίηση της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης, εφόσον η τα εμπλεκόμενα μέρη της σύγκρουσης δεν βλάπτουν το ίδιο συμφέρον των μελών του Συμβουλίου. Πολλές φορές ο χαρακτηρισμός του Συμβουλίου και η στάση του, όπως στην περίπτωση του Ad hoc Δικαστηρίου βλάπτει την διαδικαστικά την λειτουργία του Δικαστηρίου, αναφερόμενη ειδικά στην υπόθεση Μιλόσεβιτς και της παραβίασης του τεκμηρίου αθωότητας του⁵⁸⁹. Η πολιτική της εγκαθίδρυσης ειδικών δικαιοδοτικών θεσμών για την μεταπολεμική εκδίκαση εγκληματιών πολέμου, διεθνοποιεί την διαδικασία εποικοδόμησης της ειρήνης.

⁵⁸⁷ Βλ ομοίως, Η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό ξεκίνησε τις διαδικασίες ενώπιον του δικαστηρίου κατά του Μπουρούντι και της Ρουάντα με όμοιες κατηγορίες επί των ενεργειών ένοπλης επίθεσης που διαπράχθηκαν στο έδαφος της και με κοινή αναφορά στο άρθρο 1 του Ορισμού της Επίθεσης. Οι διαδικασίες αυτές σταμάτησαν ύστερα από αίτημα του Κονγκό και διαγράφηκαν από το πινάκιο

⁵⁸⁸ η παρούσα αναφορά αποσκοπεί στην περιγραφή των Ad hoc Ποινικών Δικαστηρίων και των λεγόμενων «διεθνοποιημένων ποινικών δικαστηρίων», βλ σχετικά, D. Amato, International Law and Political Reality, 1995, σελ 208, χαρακτηριστική είναι η συνοδεία των Συνθηκών Ειρήνης του Dayton και της παράλληλης δίωξης των εγκληματιών πολέμου ως τελευταία διάσταση της διεθνοποίησης ειρήνης.

⁵⁸⁹ Ο Μιλόσεβιτς έχει χαρακτηριστεί από την διεθνή κοινότητα υπεύθυνος για την διεξαγωγή των εγκλημάτων πριν την ολοκλήρωση της δίκης ανάλογο περιστατικό κατάχρησης του τεκμηρίου αθωότητας παρουσιάστηκε στο Ειδικό δικαστήριο της Σιέρρα Λεόνε που έγινε δεκτό από το δικαστήριο

5.4.2 Διαστάσεις πολιτικού συμφέροντος και επιβολής της δικαιοσύνης

Το γεγονός αυτό οδηγεί στις ακόλουθες παρατηρήσεις. Πρώτον σε συρράξεις όπως αυτόν της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης και του Κοσόβου, οι αξιώσεις που οικοδομούνται από το μοντέλο ειρήνης δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν. Δεύτερον στην πιο συχνή μορφή πολέμου, τον κατακτητικό πόλεμο, το μοντέλο ειρήνης αγνοεί το δίκαιο της απρόβλεπτης επιστροφής⁵⁹⁰. Κατά τρίτον σε υποθέσεις όπου τίθενται ζητήματα στρατηγικής που αφορούν το κράτος που εμπλέκεται στην σύγκρουση, μια υπόθεση στα πραγματικά περιστατικά δεν δημιουργείται εκτός πραγματικότητας.

Το παρόν μοντέλο αποκατάστασης της ειρήνης αποδεικνύει ότι «το στρατηγικό πλεονέκτημα» και η «ευθύνη εγκλημάτων πολέμου» μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα μετρήσιμα, ατομικοποιημένα, οροθετημένα σε όρους και διατάξεις. Η έκταση αυτή της επιβολής δικαιοσύνης πρέπει να γίνει αποδεκτή. Η έκταση αυτή του επιχειρήματος, σε περιπτώσεις όπως η πρώην Γιουγκοσλαβία, θέτει την διεθνή δικαιοσύνη ενώπιον περιστάσεων όπως η εθνοκαθάρσεις και ο μαζικός βιασμός γυναικών ως μέσω στρατηγικού στόχου⁵⁹¹. Η συνέχιση της γενικής ατιμωρησίας εγκλημάτων που έχουν διαπραχθεί από τους επιτιθέμενους, θα διατηρεί το θέλγητρο αυτών, δηλαδή της πραγματοποίησης των στρατηγικών τους στόχων όπως της εθνοκάθαρσης.⁵⁹²

Σε δεύτερο επίπεδο, εάν σχεδιαστεί ένα οικονομικό μοντέλο για τους στόχους της παρούσας ανάλυσης, το μοντέλο αυτό θα αποδώσει απροσδόκητα οφέλη στην πλευρά του επιτιθέμενου από την ύπαρξη πολέμου. Αντί λοιπόν να αποθαρρύνεται η επίθεση, παρατηρείται ένας απεριόριστος αριθμός υποθέσεων επιτιθέμενων κρατών, λαμβανομένου υπόψη ότι ο πιο βάνανσος πόλεμος προκύπτει από τον πόλεμο στον οποίο μπορεί να αποκτηθούν τα περισσότερα οικονομικά πλεονεκτήματα⁵⁹³. Η επιλογή της στρατηγικής περισσότερων αποκτημάτων προκύπτει με την ανάλογη διάπραξη εγκλήματος ανάλογα με την περίπτωση και τις εσωτερικές συνθήκες τις χώρας. Η διεθνής ποινική δικαιοσύνη, μέχρι στιγμής έχει αγγίξει μόνο την επιφανειακή οπτική του ωφελιμισμού από τις ένοπλες συρράξεις και όχι την υποθάλπουσα δραστηριότητα των πολυεθνικών μη κρατικών οντοτήτων, οι οποίες στα αναπτυσσόμενα αφρικανικά κράτη

⁵⁹⁰ J Hogan- Doran/ B Van Ginkel, Ομοίως σελ 342

⁵⁹¹ βλ L. Silber and Allan Little, *The death of Yugoslavia* (1995) σελ 269-271

⁵⁹² Γίνεται λόγος για γενική θεσμοθετημένη απόδοσης δικαιοσύνης και όχι δικαιοσύνης με την μορφή "τιμωρών". Υπό αυτήν την οπτική αξίζει να εξεταστεί η στάση του Συμβουλίου Ασφαλείας και γενικότερα της διεθνούς κοινότητας ενώπιον του Ad Hoc Δικαστηρίου όταν δίνεται ασυλία στις Νατοικές Δυνάμεις στην περιοχή και όταν εμβρασμός των εθνικιστικών τάσεων στην διεθνή κοινότητα δεν έχει καμφεί Le Billon, Philippe, *The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflict*, In "Political Geography", vol. 10, no. 5, 2001, σελ 561

⁵⁹³ Όπως ένοπλες συρράξεις που έλαβαν χώρα στο Κογκό και την Σιέρρα Λεόνε

καταλύουν κάθε μορφή θεσμικής οργάνωσης και λεηλατούν διεξοδικά τον άμαχο πληθυσμό με την αέναη μίσθωση και εξοπλισμό των ένοπλων “συμμοριών”⁵⁹⁴.

Σε τρίτο επίπεδο, η έκταση του οικονομικού μοντέλου αποδεικνύει ότι το στρατηγικό ενδιαφέρον του επιτιθέμενου και η κατοχή εδάφους, είναι ταυτόσημη. Για παράδειγμα ένας επιτιθέμενος μέσω της βίαιης διεξαγωγής πολέμου, τίθεται ικανός να αποκτήσει επαρκής κυριαρχία επί του κράτος θύματος. Για παράδειγμα εάν το Ιράκ έδινε πίσω το έδαφος του Κουβέιτ με αντάλλαγμα την ειρήνη και την ατιμωρησία εγκλημάτων, θα ήταν σε θέση να επιμείνει στην αναίρεση του κουβετιανού τιμήματος, υποθάλποντας τις δραστηριότητες στον OPEC το κύριο αντικειμενικό *casus belli* Ιράκ. Αναλογικά το ίδιο επιχείρημα μεταφέρεται στην υπογραφή νέων πετρελαϊκών συμβολαίων της αγγλοαμερικανικής κατέχουσας δύναμης στο Ιράκ. Βάση της παρούσας επιχειρηματολογίας το Συμβούλιο Ασφαλείας στην περίπτωση του εγκλήματος της επίθεσης, πάντα βρίσκεται και θα βρίσκεται αντιμέτωπο ανάμεσα στην διαχωριστική γραμμή της “ποινικοποίησης”, (ή) του “στρατηγικού πλεονεκτήματος”.

5.4.3 Η δεσμευτικότητα των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας *visa versus* της αμεροληψίας της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης

Η δεσμευτικότητα των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελεί ένα πρωταρχικό χαρακτηριστικό των δικαιοδοτικών διαδικασιών των Ηνωμένων Εθνών, Έτσι οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της δημιουργίας των *ad hoc* Δικαστηρίων βάση της ενεργοποίησης του Κεφαλαίου VII αποτελεί δεσμευτική απόφαση, εφόσον λαμβάνει την μορφή κύρωσης στο κράτος μέρος του οργανισμού που αναφέρεται⁵⁹⁵. Τα *ad hoc* Ποινικά Δικαστήρια της Γιουγκοσλαβίας και της Ρουάντας δεσμεύονται από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας λόγω της ιδρυτικής τους φύσεως. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ως θεσμός που δημιουργήθηκε από μια διεθνή συνθήκη, δεν δεσμεύεται αναλογικά με τα *ad hoc* Ποινικά Δικαστήρια από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας⁵⁹⁶.

⁵⁹⁴ Le Billon, Philippe, *The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflict*, In “Political Geography”, vol. 10, no. 5, 2001, σελ. 561 Cramer, C., *Homo Economicus Goes to War: Methodological Individualism, Rational Choice and the Political Economy of War*, In “World Development”, vol. 30, no. 11, 2000. Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler, Aall, Pamela (eds.), *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, US Institute of Peace Press, 2001. ECON Centre for Economic Analysis, *Economic Driving Forces of Violent Conflict and War*, ECON-Report no. 27/01, Project no. 34680, <http://www.fafo.no/piccr/ecodrive.pdf> (11 Nov. 2003),

⁵⁹⁵ η παρούσα επιχειρηματολογία ανατρέχει ειδικά στο άρθρο 41 του Χάρτη η οποία δεν είναι αποδεκτή από όλους τους θεωρητικούς

⁵⁹⁶ βλ. Otto Triffterer ed. *Commentary on the Rome Statute of the ICC*, Observer’s Notes, Article by article, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden Baden 2001, σελ.299

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ως δικαιοδοτικό όργανο επί της ατομικής ποινικής ευθύνης των εγκλημάτων υπό το Καταστατικό του, αναλογικά με το Διεθνές Δικαστήριο έχει διαφορετική εντολή, φύση και αρμοδιότητα από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ενίσχυση του παρόντος επιχειρήματος αποτελεί η ήδη υφιστάμενη πρακτική του Διεθνούς Δικαστηρίου αναφορικά με την δικαιοδοσία των δικαιοδοτικών μηχανισμών αναφορικά με την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Στην υπόθεση Ομήρων⁵⁹⁷ το δικαστήριο σημείωσε τον ρόλο του στην προώθηση των ειρηνικών διαφορών, ακόμα στην υπόθεση Λόκερμπυ⁵⁹⁸ τοποθετήθηκε επί της νομιμότητας των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας επί της νομιμότητας των αποφάσεων του επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁵⁹⁹. Υπάρχει μεγάλη θεσμική διάσταση ανάμεσα στα ad hoc Ποινικά Δικαστήρια και το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, εφόσον τα πρώτα αποτελούν μέσο πολιτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας για την εγκαθίδρυση την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια στην εκάστοτε περιοχή και ενός μόνιμου δικαιοδοτικού μηχανισμό με ειδική εντολή αρμοδιότητας.

Οι ακόλουθες διαπιστώσεις διακατέχονται από μια προβληματική του παραδόξου κινούμενες από το συγκρουόμενο ευκταίο της ποινικής δικαιοσύνης και τις πολιτικές εξουσίες επιβολής της ειρήνης. Από την μία πλευρά το δίκαιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αποδίδει στο Συμβούλιο Ασφαλείας την πρωτοκαθεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας αποσκοπώντας στην διατήρηση ενός ειρηνικού κόσμου. Από την άλλη το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αποσκοπεί στην ακεραιότητα και την βιωσιμότητα του απαιτώντας ισότιμη και δίκαιη απονομή δικαιοσύνης, ανεπηρέαστη από εξωτερικούς παράγοντες. Η αντίθεση και η σύγκρουση μεταξύ των δύο οργάνων έχει ήδη διαφανεί. Ανάμεσα σε αυτό το δίλημμα διαφαίνεται η βούληση των κρατών και μελών του Δικαστηρίου να προσφέρουν το έδαφος ή τους υπηκόους τους υπεύθυνων για την διεξαγωγή ακροτητών στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου⁶⁰⁰. Η διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας διαφαίνεται ήδη από την απόφαση του 1422 το οποίο αίρει ζητήματα τα

⁵⁹⁷ βλ. United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (US v Iran) ICJ Rep 1980 σελ 21- 22

⁵⁹⁸ βλ. V. Gowlland- Debbas, The relationship between the International Court of Justice and the Security Council in the Light of Lockerbie Case, 88 AJIL 1994 σελ 643

⁵⁹⁹ βλ. το προηγούμενο κεφάλαιο όπως αναλέεται διεξοδικά ο ρόλος του Διεθνούς Δικαστηρίου.

⁶⁰⁰ Βλ. S.Perrakis, ICC, A new dimension in international justice, Ant.N.Sakkoulas Publishers σελ 111 Luigi Condorelly, Santiago Villalpando, Can the SC Extend the ICC jurisdiction, in Antonio Cassese, The Rome Statute of the ICC, Volume 1., Oxford University Press, σελ 574 Luigi Condorelly, Santiago Villalpando, in Antonio Cassese, The Rome Statute of the ICC σελ.573 Shabtai Rosenne, The jurisdiction of the ICC, Yearbook of International Humanitarian Law, Volume 2 1999, σελ. 120, Herman A.M von Hebel, Johan G.Lammers, Jolien Schukking, Reflections on the ICC, T.M.C Asser Press, σελ .174 Eve La Haye, The Jurisdiction on the ICC controversies over the Preconditions for exercising its jurisdiction, Netherlands International Law Review, XLVI 1999 σελ.15 D.Sarooshi, Aspects of the relationship between the ICC and the UN, NYIL, Vol. XXXII 2001 σελ .30

οποία δεν μπορούν να παρακαμφθούν.⁶⁰¹ Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η ανεξαρτησία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ως ένας αξιόπιστος διακιοδοτικός μηχανισμός έχει ήδη κλονιστεί υπό τις διατάξεις του Καταστατικού και ιδίως του άρθρου 16 και 13 (β)⁶⁰². Η ανεξαρτησία και η εξουσία του Δικαστηρίου αναφορικά με την επίθεση μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν η διαδικασία είναι ξεκάθαρη επί του σκοπού της πολιτικής επιρροής του Συμβουλίου Ασφαλείας. Πραγματική ενδυνάμωση του δικαστηρίου αποτελεί η ανοιχτή πρόσκληση του Άρθρου 12, λαμβανόμενου πάντα υπόψη ότι το Δικαστήριο είναι ένας ζωντανός και απρόβλεπτος οργανισμός

VII. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

6. Εισαγωγική αναφορά του έκτου κεφαλαίου

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν λαμβάνοντας ως βάση της προηγούμενη ανάλυση τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης. Αρχικά θα γίνει αποτίμηση της αρμοδιότητας *ratione personae*, με βαρύτητα στην ηγετική φύση και τα στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να ενδυναμώσουν το έγκλημα της επίθεσης και να το προσαρμόσουν στην σύγχρονη πραγματικότητα. Στην συνέχεια αναλύονται τα στοιχεία *actus reus* και *mens rea* του εγκλήματος με έμφαση στην ιδιαίτερη φύση της επίθεσης και την αδυναμία των αμιγών πολιτικών στοιχείων⁶⁰³. Στην συνέχεια αναλύεται η πιθανή άσκηση αρμοδιότητας του Συμβουλίου Ασφαλείας η φύση αυτής, οι περιορισμοί καθώς και οι επιπτώσεις του στην λειτουργικότητα του δικαστηρίου. Τελευταίο σημείο ανάλυσης αποτελεί η παρουσίαση των πτυχών της συμπληρωματικότητας της αρμοδιότητας του δικαστηρίου.

⁶⁰¹ Το παρόν ψήφισμα διαστρεβλώνει το νόημα του Άρθρου 16 και 27 του Καταστατικού της Ρώμης, αδυνατίζοντας την ανεξαρτησία του Δικαστηρίου και προτείνοντας την τροποποίηση του Καταστατικού της Ρώμης βλ. www.hrw.org article in the ICC and the SC: Resolution 1422, legal and policy analysis.

⁶⁰² Βλ. the comments by R.S. Clark, article 121 and 123, in Otto Triffterer ed. Commentary on the Rome Statute of the ICC, Observer's Notes, Article by article, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden Baden 2001 σελ. 102

⁶⁰³ Η παρούσα μελέτη δεν εξετάζει την αρμοδιότητα *ratione loci* και *ratione temporis* εφόσον εξαρτάται άμεσα με την αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και αποτελούν αντικείμενο άλλης φύσεως ανάλυσης

6.1 Τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης

Ένα από τα αναγνωρισμένα δόγματα του δικαίου σε σχεδόν κάθε νομικό σύστημα είναι η έννοια *nullum crimen sine lege*, βάση αυτού δεν μπορεί να υπάρξει ατομική ποινική ευθύνη για ένα αδίκημα του οποίου τα στοιχεία δεν έχουν από πριν διατυπωθεί⁶⁰⁴. Η παρούσα αρχή νομιμότητας ενσωματώνεται επίσης στο Καταστατικό της Ρώμης, στο άρθρο 22 (1) όπου περιλαμβάνεται ο γενικός όρος και στο άρθρο 22 (2) όπου διευκρινίζεται ότι ο ορισμός του εγκλήματος θα πρέπει να είναι αυστηρώς διατυπωμένος και δεν θα πρέπει να εκτείνεται αναλογικά. Σε περίπτωση αμφιβολίας, ο ορισμός θα πρέπει να ερμηνεύεται ευνοϊκά για το πρόσωπο το οποίο ερευνάται, διώκεται ή εκδικάζεται. Το άρθρο 22 επιπλέον διασφαλίζει ένα επιπλέον πλεονέκτημα αναφορικά με την επίθεση⁶⁰⁵ την εγγύηση οποιασδήποτε δίωξης η οποία βασίζεται σε αόριστο δίκαιο⁶⁰⁶.

Από την στιγμή που ο Χάρτης δεν δίνει χαρακτηριστικά σε μια πράξη της επίθεσης⁶⁰⁷. Στο άρθρο 5 (2) γίνεται διάκριση μεταξύ του πόλεμου επίθεσης και της επίθεσης γενικώς και χαρακτηρίζει μόνο το τελευταίο ως έγκλημα. Είναι κοινώς κατανοητό ότι ο πόλεμος της επίθεσης, προκύπτει από την ατομική ποινική ευθύνη υπό το διεθνές δίκαιο ιδίως έτσι όπως δομήθηκε από την νομολογία των μεταπολεμικών δικαστηρίων, εμπεριέχοντας πάντα τις μορφές επίθεσης προκύπτουν από την κρατική πταισματική ευθύνη με κύρια υποχρέωση την επανόρθωση⁶⁰⁸. Ο ορισμός του 1974 δεν διαγράφει ξεκάθαρες γραμμές ανάμεσα στον «επιθετικό πόλεμο» και την «επίθεση». Μπορεί επίσης να παρατηρεί ότι υπήρξε μια γενική επιφυλακτικότητα «πράξεων επίθεσης, εκτός των εξαιρετικών περιπτώσεων. Βάση ερμηνείας υπάρχουν δυο πιθανές εξηγήσεις ότι υπήρξε τάση εξίσωσης του «επιθετικού πολέμου» και της «επίθεσης» ως

⁶⁰⁴ βλ. B. Broomhall, Article 22, *Nullum Crimen Sine Lege*, in *Commentary on the Rome Statute*, βλ. υποσημείωση No. 115, σελ 447

⁶⁰⁵ Ομοίως οπ π σελ 453

⁶⁰⁶ βλ. Phani Dascalopoulou Livada, *The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom*, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of International Law 13-16 March 2002, σελ 189 Grant M. Dawson, *Defining Substantive Crimes Within the Subject Matter Jurisdiction of the International Criminal Court: what is the Crime of Aggression* 19 N. Y.L. Sch J. Int'L & Comp L, σελ 445 βλ υποσημείωση No. 4 2000, Mattias Schuster, *The Rome Statute and the Crime of Aggression: A Gordian Knot in Search of a Sword*, in *Criminal Law Forum* Vol. 14 No1 2003 σελ 19

⁶⁰⁷ το άρθρο 2 (4) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών απαγορεύει την χρήση βίας και το άρθρο 39 δίνει στο Συμβούλιο Ασφαλείας την απόλυτη αξουσία να οριοθετήσει κατά πόσο μια πράξη επίθεσης έλαβε χώρα ή μη

⁶⁰⁸ βλ D. J Harris, *Cases and Materials in International Law*, 4th edn 1991, σελ 880

συνώνυμα αποδίδοντας όμοια την ατομική ποινική ευθύνη και την κρατική ευθύνη⁶⁰⁹. Εναλλακτικά ο επιθετικός πόλεμος λαμβάνεται ως «επίθεση», με την χρήση ένοπλης βίας έτσι όπως περιγράφεται στο άρθρο 1 και 3⁶¹⁰.

Μία επεξηγηματική νότα των εργασιών Προπαρασκευαστικής Επιτροπής επί του ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης, βάση των πολυποίκιλων επιλογών είναι η προσπάθεια συγκερασμού όσο το δυνατόν περισσότερο των προτάσεων που έχουν ήδη διατυπωθεί⁶¹¹. Παρά την έλλειψη συμφωνίας έχουν αποκρυσταλλωθεί αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης τρεις βασικές αρχές⁶¹². Το πρώτο στοιχείο περιλαμβάνει την δράση στρατιωτικών και πολιτικών ηγετών, το δεύτερο μέρος λαμβάνει ως απαραίτητη προϋπόθεση την ύπαρξη κρατικής οντότητας, και στο τρίτο μέρος περιέχεται, η προετοιμασία, ο σχεδιασμός, ή εντολή μιας επιθετικής πράξης θα πρέπει να ποινικοποιείται, όταν αυτή έχει λάβει χώρα. Αποτελεί αξιοσημείωτο το γεγονός ότι καμία από τις προτάσεις των συγκεντρωτικών κειμένων δεν περιέχει οποιαδήποτε αναφορά στην πώς το *mens rea* του εγκλήματος θα έπρεπε να είναι⁶¹³.

6.1.1 Τα στοιχεία *Actus reus* του εγκλήματος της επίθεσης

Η *actus reus* αναφέρεται αποκλειστικά στο ορισμό του εγκλήματος και τα ενεργητικά στοιχεία που τον συνθέτουν. Στην περίπτωση της επίθεσης στην οποία δεν έχει επιτευχθεί *consensus* επί του ορισμού θα αναλυθούν οι πιθανοί ορισμοί έτσι όπως παρουσιάστηκαν στο πρώτο μέρος της τρέχουσας ανάλυσης. Ιστορικά η επίθεση συνδέεται με τις παραβιάσεις *ius ad bellum* και αίρει ζητήματα που σχετίζονται με την νομιμότητας του πολέμου, αναλογικά η Νυρεμβέργη βασισμένη στον όρο «πόλεμος» στοιχειοθέτησε την κατηγορία του πολέμου.

Τα βασικά στοιχεία τα οποία μπορούν να ληφθούν ως εθιμικό *actus reus* του εγκλήματος, το άρθρο 6(α) του Χάρτη του Λονδίνου, Χάρτη του Τόκιο, του Allied Control Council 10, την αρχή της απαγόρευση χρήσης βίας του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και η απόφαση 3314 της Γενικής Συνέλευσης η οποία ορίζει την επίθεση ως έγκλημα κατά της διεθνούς ειρήνης, χωρίς όμως να τείνει στην σύσταση της ατομικής ποινικής ευθύνης⁶¹⁴, καθώς και κάποιων εσωτερικών έννομων τάξεων που

⁶⁰⁹ βλ J Stones βλ υποσημείωση No. 57, σελ 53- 55

⁶¹⁰ Ομοίως σελ 56

⁶¹¹ Βλ . Proceedings of the Preparatory Commission, βλ υποσημείωση No. 60, σελ 19, βλ Παράρτημα I

⁶¹² Ομοίως οπ.π

⁶¹³ βλ . σχετικά το Παράρτημα III. "Discussion Paper Proposed by the Coordinator"

⁶¹⁴ βλ M.Charif Bassiouni, Edward M Wise, *Aut Dedere Aut Judicare: the Duty to Extradite or prosecute in International Law*, Martinus Nijhoff Publishers 1999, σελ 74 J Hogan- Doran/ B Van Ginkel, *Aggression as a crime under international law and the prosecution of individuals by the proposed International Criminal Court*, NILR 1996 XLIII σελ 335

συγκαταλέγουν την επίθεση ως έγκλημα⁶¹⁵. Το Κείμενο του σχεδίου κώδικα εγκλημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας που υιοθετήθηκε από την επιτροπή στις 28 Ιουλίου 1954, αποτελούνταν μόνο από τέσσερα άρθρα⁶¹⁶. Παρόλο που οι πρώτες εννιά από τις δεκατρείς κατηγορίες αφορούσαν την επίθεση, δεν κατάφεραν να την ορίσουν. Ομοίως, ίδια κατάληξη υπήρξε όταν ξανά ο 1989 το ζήτημα τέθηκε στην ανζέντα της Γενικής Συνέλευσης προχωρώντας τμηματικά από τον Σχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ασφάλειας της ανθρωπότητας, στο Σχέδιο Καταστατικό χωρίς να περιλαμβάνεται ο γενικός ορισμός⁶¹⁷.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η νομολογία των μεταπολεμικών δικαστηρίων, με χαρακτηριστικά στοιχεία για το έγκλημα της επίθεσης που προκύπτουν από την υπόθεση Kaltenbrunner, αρχηγό των SS στην Αυστρία, με το στοιχείο της μη εμπλοκής στον επιθετικό πόλεμο⁶¹⁸, της υπόθεσης Aschub με την αιτιολογία της μη άμεση εμπλοκής στα επιθετικά σχέδια⁶¹⁹. Παράλληλα στην υπόθεση Speer και Schacht υπήρξε καταδίκη για το έγκλημα του επιθετικού πολέμου και της συνομοσίας, λόγω της εμπλοκής τους στην προετοιμασία του πολέμου και ιδίως του επανεξοπλισμού⁶²⁰. Έτσι με το περιορίζεται το *actus reus content* στον επιθετικό πόλεμο, ο ορισμός μπορεί να αγγίξει το προαπαιτούμενο του άρθρου 5 του Καταστατικού της Ρώμης του ότι η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου θα πρέπει να περιορίζεται στα πιο σοβαρά εγκλήματα της διεθνούς κοινότητας στο σύνολο της⁶²¹.

Στην φάση αυτή της ανάλυσης θα πρέπει να γίνει αναφορά στο πώς έχει οριστεί η ένοπλη σύρραξη από τα *ad hoc* Δικαστήρια τόσο της Γιουγκοσλαβίας όσο και της Ρουάντας δίνοντας έμφαση για τους σκοπούς της ανάλυσης των στοιχείων της επίθεσης στην νομολογία επί της διεθνούς ένοπλης σύρραξης⁶²². Εναρκτήριο βήμα αποτελεί το άρθρο 3 του Καταστατικού του άρθρου 3 του Καταστατικού του *ad hoc* Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία επί των εγκλημάτων πολέμου όπου το δικαστήριο έχει

⁶¹⁵ βλ. Sec 80 του Γερμανικού Ποινικού Κώδικα, καθώς και συστάσεις που έγιναν από την Ιταλία, βλ. υποσημείωση No. 25 par 5(e)

⁶¹⁶ UN GAOR, 9th Session, Supp 9 A/ 2693 σελ 11-12 βάση του άρθρου 1^ο τα εγκλήματα κατά της ειρήνης και ασφάλειας της ανθρωπότητας έτσι όπως ορίζεται σε αυτόν των κώδικα, είναι εγκλήματα υπό το διεθνές δικαίο, στα οποία τα άτομα θεωρούνται υπόλογα και πρέπει να τιμωρούνται

⁶¹⁷ βλ. 1990 ILC Yearbook Vol II Part 1 σελ 13

⁶¹⁸ the accession of Austria to third Reich

⁶¹⁹ Nuremberg Judgement, βλ. υποσημείωση No. 3, σελ 284

⁶²⁰ Ομοίως σελ 300

⁶²¹ βλ. Irina Kaye Muller Schieke, Defining the Crime of Aggression under the Statute of International Criminal Court, 14 NJIL (2001) σελ 418

⁶²² Ο όρος της «ένοπλης σύγκρουσης» έστω κι αν χρησιμοποιείται στην περίπτωση αυτή υπό το πλαίσιο των εγκλημάτων πολέμου είναι στενά συνδεδεμένος με την έννοια της επίθεσης

αρμοδιότητα επί των διεθνών ένοπλων συγκρούσεων⁶²³. Το άρθρο 3 του Καταστατικού του ad hoc Δικαστηρίου για την πρώτη Γιουγκοσλαβία αποτελεί «γενική ρήτρα» περιλαμβάνοντας τις σοβαρές παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου⁶²⁴.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εξέλιξη που αναφέρεται στην υπόθεση Tadic, όπου ορίζεται η έννοια της ένοπλης σύγκρουσης όταν «παρατεταμένη ένοπλη βία υπάρχει μεταξύ των κυβερνητικών εξουσιών και οργανωμένων ένοπλων ομάδων ή μεταξύ τέτοιων ομάδων εντός του κράτους. Η ένοπλη σύρραξη διακρίνεται από τις εσωτερικές αναταραχές βασισμένη στο στοιχείο της έντασης της σύρραξης και του βαθμού οργάνωσης των μερών.»⁶²⁵ Ο ορισμός αυτός υπήρξε αντικείμενο ανάλυσης από την νομολογία του ad hoc Δικαστηρίου της Ρουάντα, όπου περιορίζει την αρμοδιότητα του στην εσωτερική ένοπλη σύρραξη και διαχωρίζει το πεδίο αυτό δικαιοδοσίας⁶²⁶. Ο ορισμός επί του εγκλήματος της επίθεσης παρουσιάζει δύο πιθανές επιλογές με τρεις παραλλαγές στην πρώτη και δύο στην δεύτερη, καταλήγοντας συνολικά σε πέντε επιλογές.⁶²⁷

Η πρώτη επιλογή παρουσιάζει μια γενική προσέγγιση του ορισμού του εγκλήματος της επίθεσης ορίζοντας την ως την χρήση ένοπλης βίας, περιλαμβάνοντας την εισβολή κατά της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας ενός κράτους κατά παράβαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Ο ορισμός αυτός αντανakλάται στο άρθρο 2 (4) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Στο παρόν πλαίσιο έχει ασκηθεί κριτική κατά πόσο αποτελεί ευρεία ερμηνεία του άρθρου 2 (4), επιτρέποντας την χρήση βίας η οποία δεν καλύπτεται από την ρήτρα η κατά πόσον απαγορεύει οποιαδήποτε μορφή βίας εκτός των εξαιρέσεων που περιέχονται στον Χάρτη⁶²⁸.

Παρόλα αυτά δεν υπάρχει consensus για το τι αποτελεί «ένοπλη βία», όρος που σχολιάστηκε στην υπόθεση της Νικαράγουα.. Η πρώτη επιλογή επιπλέον πέρα από την

⁶²³ Βλ Tadic (Appeal Chamber), Decision on the defence motion for the interlocutory article 3 on Jurisdiction, Οκτώβριος 2, 1995, παρ 87, 91, Kunarac Kovacc and Vokovic (Appeal Chamber), 12 Ιουνίου 2002, παρ. 68, Tadic Appeals Decision of Defense Motion for interdoctory Appeal of Jurisdiction, Οκτώβριος 2, 1995 μέρος 137, Blaskic (Trial Chamber) 3 Μαρτίου 2000, παρ 161, Blaskic (Trial Chamber) 10 Δεκεμβρίου 1998, παρ.138

⁶²⁴ βλ Prosecutor v Jelusic, Case IT-95-10, Trial Chamber 14 Δεκεμβρίου 1999 παρ 3, Prosecutor v Furuindzija case, IT-95-17/1 (Trial Chamber) 10 Δεκεμβρίου 1999, παρ 132 -133, Kunarac Kovacc and Vokovic (Appeal Chamber), 12 Ιουνίου 2002, παρ. 68

⁶²⁵ βλ Prosecutor v Tadic case, No IT-94-1 (Appeals Chamber) Decision on the defence Motion of Interdoctory Appeal on Jurisdiction, 2 Οκτωβρίου 1995, παρ 70

⁶²⁶ βλ Akayesu (Trial Chamber) 2 Σεπτεμβρίου 1998, παρ 601- 602, Basilema (Trial Chamber) 7 Ιουνίου 2001, παρ 99, Rutagunda (Trial Chamber), 6 Δεκεμβρίου 1999 παρ 91

⁶²⁷ βλ Preparatory Commission, Annex I, Phani Dascalopoulou Livada, The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of Inernational Law 13-16 March 2002, σελ 189

⁶²⁸ Βλ C Gray, βλ υποσημείωση No. 90 σελ 24, M Shaw, βλ υποσημείωση No. 8, σελ 784

αναφορά που κάνει στον Χάρτη, δεν περιλαμβάνει την εξαίρεση της νόμιμης άμυνας. Το άρθρο 5 (2) περιγράφει ότι οποιοσδήποτε μελλοντικός ορισμός θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, περιλαμβάνοντας το δικαίωμα στην νόμιμη άμυνα υπό το άρθρο 51⁶²⁹. Βάση αυτής της επιλογής το Δικαστήριο έχει μεγάλη ευχέρεια να αποφασίζει τι είναι επίθεση, αναφερόμενο σε μια ευρεία οριοθέτηση του εγκλήματος, που πιθανόν να μην είναι αποδεκτό από τα κράτη στις διαπραγματεύσεις⁶³⁰. Στην επιλογή αυτή περιλαμβάνεται επίσης η δυνατότητα τα του Συμβουλίου Ασφαλείας να οριοθετήσει την επιθετική πράξη αλλά αυτό δεν εμπίπτει στο παρόν ζήτημα *actus reus*.

Η πρώτη εναλλακτική πρόταση της πρώτης επιλογής αναφέρεται στην χρήση ένοπλης βίας, στον επιθετικό πόλεμο, ή στον πόλεμο της επίθεσης ή του πολέμου παραβίασης των διεθνών συνθηκών, ή των συμφωνιών διαβεβαίωσης⁶³¹. Οι παραπάνω ορισμοί είναι πολλοί γενικοί, στην προσπάθεια να περιληφθούν περισσότερα στοιχεία περιλαμβάνοντας το στοιχείο της πρόθεσης επίθεσης από πλευράς κράτους. Πρέπει να ερευνηθεί κατά πόσο η πρόθεση χρήση βίας από κράτους κατά άλλο κράτος και η μη επιτυχία του επιτιθέμενου να βλάψει την πολιτική και εδαφική ακεραιότητα άλλου κράτους αποτελεί έγκλημα⁶³².

Σε αυτήν την εναλλαγή η χρήση ένοπλης βίας παραβιάζει την κυριαρχία, την πολιτική ακεραιότητα ή την πολιτική ανεξαρτησία αυτού του κράτους⁶³³. Ενώ άλλο ζήτημα που τίθεται σε αυτήν την εναλλαγή είναι η απειλή χρήσης βίας. Σε αυτήν την περίπτωση είναι αναγκαία η διεύρυνση του σκοπού του ορισμού. Βάση της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου επί της νομιμότητας της απειλής ή χρήσης των πυρηνικών όπλων, που αναφέρει ότι, υπό το διεθνές δίκαιο η χρήση ένοπλης βίας δεν είναι πάντα ξεκάθαρη σε πια έκταση αποτελεί παράνομη απειλή⁶³⁴. Σε ότι αφορά το ζήτημα της νόμιμης άμυνας και του δικαιώματος αυτοδιάθεσης, η παρούσα εναλλαγή επιτρέπει την επιθετική συμπεριφορά μόνο όταν υπακούει στην αρχή των ισότιμων δικαιωμάτων⁶³⁵. Η παρούσα προϋπόθεση είναι εξαιρετικά δύσκολο να εκπληρωθεί, ιδιαιτέρως λαμβάνοντας υπόψη την διάσταση μεταξύ των όρων της κυριαρχικής ισότητας και της νόμιμης άμυνας. Ειδικότερα σε ότι αφορά το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, η εναλλακτική πρόταση

⁶²⁹ βλ. A. Zimmermann, Article 5, Commentary on the Rome Statute, βλ. υποσημείωση No. 115, σελ. 105

⁶³⁰ Βλ. L.N. Sadat & S. R. Carden, βλ. υποσημείωση No. 24, σελ. 442

⁶³¹ χαρακτηρισμός που άρθηκε από τον Χάρτη του Λονδίνου

⁶³² Βλ. Matthias Schuster, Βλ. υποσημείωση No. 189, σελ. 29, στο ζήτημα της πρόθεσης τίθεται η διάκριση *dolus directus* ή *dolus eventualis*

⁶³³ Πρέπει να διευκρινισθεί ότι η Προπαρασκευαστική Επιτροπή δεν κατάθεσε σχολιασμό στις προτεινόμενες επιλογές

⁶³⁴ βλ. *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons* 1996, ICJ Reports 226

⁶³⁵ βλ. σχετικά άρθρο 2(1) του Χάρτη επί της ισότιμης κυριαρχίας.

αναφέρεται στο αναφαίρετο δικαίωμα των λαών, επιτρέποντας τον απελευθερωτικό αγώνα των λαών. Η περίπτωση αυτή αντανάκλα κυρίως, την σύρραξη Ισραήλ και Παλαιστίνης. Η παρούσα όμως πτυχή της εναλλακτικής πρότασης προκάλεσε πολλά πολιτικοποιημένα σχόλια.

Η δεύτερη εναλλακτική πρόταση της πρώτης επιλογής βασίζεται στην γερμανική πρόταση η οποία προτάθηκε στην Διάσκεψη της Ρώμης. Η παρούσα πρόταση εκτείνει κατά πολλή τον ορισμό του εγκλήματος και προϋποθέτει το γεγονός ότι η ένοπλη επίθεση θα πρέπει να έχει λάβει χώρα, με αντικείμενο ή αποτέλεσμα την εγκαθίδρυση της στρατιωτικής κατοχής ή της προσάρτησης, εδάφους άλλου κράτους ή μέρους αυτού με τις ένοπλες δυνάμεις του επιτιθέμενου κράτους. Η προσέγγιση αυτή τείνει να περιορίσει τον σκοπό του εγκλήματος στις πιο σοβαρές καταστάσεις, παρόλο που οι περιπτώσεις επίθεσης με σκοπό την κατοχή ή την προσάρτηση εδάφους άλλης χώρας είναι σύνηθες φαινόμενο.

Παρόλα αυτά οι αντιπροσωπείες στην διάσκεψη της Ρώμης έκριναν την παρούσα επιλογή περιοριστική. Πρέπει να σημειωθεί ότι απαιτείτε η ύπαρξη κάποιων αντικειμενικών στόχων για την επίθεση και έτσι πρέπει να προσαρμοστούν στην πτυχή ατομική ποινική ευθύνη. Παρόλα αυτά η παρούσα εναλλακτική πρόταση θεωρείται ως προσπάθεια διευκόλυνσης της συμφωνίας εκτείνοντας τον ορισμό του εγκλήματος και άρα την ευχέρεια τοποθέτησης του Δικαστηρίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι το γεγονός της περικλείσις του στοιχείου της κατοχής έγειρε και πάλι πολιτικές αντιδράσεις.

Η Τρίτη εναλλακτική πρόταση περιλαμβάνει μία παράγραφο ενός γενικού ορισμού κατά αναλογία της πρώτης εναλλακτικής πρότασης και μια σειρά ενεργειών που λαμβάνονται ως πράξεις επίθεσης ή θεωρούνται ως περιγραφή της χρήσης ένοπλης βίας. Η απαρίθμηση των πράξεων αυτών είναι αντιπροσωπευτικές συμβατές με τις αρχές της νομιμότητας του διεθνούς δικαίου, αλλά όχι εξαντλητικές. Η παρούσα απαρίθμηση παρουσιάζει ομοιότητες με την Σοβιετική πρόταση του 1933 και την απόφαση 3314 της Γενικής Συνέλευσης και αναφέρει ότι τα άτομα που διαπράττουν αυτές τις πράξεις θεωρούνται εγκληματίες⁶³⁶. Πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη ο σκοπός της απόφασης 3314 που ήταν η χρήση του από το Συμβούλιο Ασφαλείας ως οδηγός της οριοθέτησης του επί του άρθρου 39.

Ο ορισμός περιλαμβάνει για παράδειγμα την άρνησης απόσυρσης ένοπλων στρατευμάτων σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία ως πράξη επίθεσης. Πολλά κράτη αντέδρασαν έντονα επί της παρούσας διάταξης, ισχυριζόμενα ότι η παρούσα διάταξη εμπίπτει στην περίπτωση της παρουσίας ειρηνευτικών δυνάμεων, δίδοντας την

⁶³⁶ Βλ Matthias Schuster, βλ υποσημείωση No. 195, σελ 30

δυνατότητα στην κυβέρνηση της χώρα έδρας των δυνάμεων να προσφύγει κατά μελών των ειρηνευτικών δυνάμεων με την κατηγορία του εγκλήματος της επίθεσης. Αν και ο σκοπός της παρούσας διάταξης είναι η ποινικοποίηση επιτιθεμένων που λαμβάνουν πλεονεκτήματα από την παράνομη παρουσία τους σε έδαφος άλλης χώρας ή την ύπαρξη ανταρτών⁶³⁷.

Στην παρούσα εναλλακτική πρόταση de minimus ρήτρα, η οποία αναφέρει ότι οι παραπάνω πράξεις αφορούν ή οι συνέπειες τους πρέπει να είναι επαρκώς σοβαρότητας. Μερικά κράτη ήθελαν την παρούσα ρήτρα ώστε να είναι συμβατή με την ιστορική σημασία του παρόντος εγκλήματος. Παρόλα αυτά το ερώτημα προκύπτει επί του τι συνιστά «επαρκή σοβαρότητα». Αυτή η έννοια στερείται του δικαιοδοτικού νοήματος και είναι ασυμβίβαστη με την αρχή της *nullum crimen sine lege*. Η τρίτη εναλλακτική λύση δεν περιλαμβάνει καμία αναφορά στην έννοια της νόμιμης άμυνας ούτε κάποια διευκρίνιση ότι οι ενέργειες τις βασίζονται στο άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Η τελευταία επιλογή είναι λιγότερο περιγραφική επί του καθεαυτού ορισμού και περισσότερο επιλογή του Συμβουλίου Ασφαλείας. Περιγράφει το έγκλημα της επίθεσης ως «την προετοιμασία, τον σχεδιασμό, την εισβολή ή την διεξαγωγή επιθετικού πολέμου» χρησιμοποιώντας την διατύπωση του Χάρτη του Λονδίνου. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί δεν υπάρχει *consensus* για του τι συνιστά επιθετικό πόλεμο. Παρόλα αυτά μπορεί να επιχειρηθεί ότι η ανάμειξη του Συμβουλίου Ασφαλείας αποδίδει στο Δικαστήριο σαφής οδηγίες και μέτρα ομοιομορφίας των δύο οργάνων.

6.1.2 Κριτική αποτίμηση των στοιχείων *actus reus*

Αξίζει να γίνει αναφορά στην συνεισφορά επί των στοιχείων *actus reus* του εγκλήματος της επίθεσης, στην πρόταση της συντονίστριας της ομάδας εργασίας επί του εγκλήματος της επίθεσης Silvia Fernandez de Gurmendi από την Αργεντινή, η οποία έχει ήδη σχολιαστεί από στο πρώτο μέρος⁶³⁸. Στο κείμενο αυτό περιέχεται η διάκριση μεταξύ της «πράξης της επίθεσης» που διαπράττεται από κράτος και το έγκλημα της επίθεσης που περιλαμβάνει την ατομική ποινική ευθύνη⁶³⁹. Η πρώτη παράγραφος περιγράφει πως και από ποίον συνιστάται πράξη επίθεσης και η δεύτερη ορίζει τι αποτελεί πρακτικά ορισμό της επίθεσης. Ειδικότερα τίθεται ο περιορισμός ότι το άτομο θα πρέπει να κατέχει

⁶³⁷ βλ. A Rifaat, βλ. υποσημείωση No. 9, σελ 273

⁶³⁸ βλ. <http://www.iccnw.org/html/elsa200207.pdf>, στις 10 Απριλίου 2003

⁶³⁹ βλ. ELSA Report, The Preparatory Commission for the International Criminal Court, 9th session στο <http://www.iccnw.org/html/ELSAprepcm9.pdf>

την θέση αποτελεσματικής άσκησης ελέγχου επί ή να συμμετέχει άμεσα στην πολιτική ή στρατιωτική δράση του Κράτους.

Παρόλα αυτά το Κείμενο βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με το άρθρο 25 (3) (f) του Καταστατικού της Ρώμης, λόγω της περιπλοκότητας του εγκλήματος, όταν στην τρίτη παράγραφο αναφέρει ότι η παρούσα διάταξη και αυτή των άρθρων 28 και 33 δεν ισχύει για το παρόν έγκλημα. Η εξαίρεση αυτή πιθανόν να είναι αναγκαία ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε ενδεχόμενη σύγκρουση με τις γενικές αρχές του ποινικού δικαίου που περιέχονται στο Καταστατικό της Ρώμης. Η πρόταση, για πρώτη φορά συνδέεται με το *mens rea* της επίθεσης περιλαμβάνοντας την ρήτρα ότι ο δράστης που διάπραξε το έγκλημα θα πρέπει να δρα υπό συνείδηση και πρόθεση. Αναφορικά με τα στοιχεία του ορισμού το κείμενο παραθέτει δυο επιλογές, στην πρώτη επιλογή περιέχεται ο ορισμός κατά αναλογία του της απόφασης 3314 της Γενικής Συνέλευσης. Στην δεύτερη επιλογή αναφέρει την επίθεση ως κατάφωρη παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που ούτως άλλως η επίθεση καθεαυτή αποτελεί παράβαση του Χάρτη.

6.1.3 Τα στοιχεία *Mens rea* του εγκλήματος της επίθεσης

Οποιαδήποτε διεθνές έγκλημα αποτελείται αναγκαία από δύο στοιχεία, το στοιχείο της *actus reus* ή εθελοντική πράξη ή παράλειψη από την οποία ποινική ευθύνη μπορεί να προκύψει, το στοιχείο της *mens rea*, περιλαμβάνει την εγκληματική πρόθεση η οποία πραγματοποιεί την εγκληματική δράση⁶⁴⁰. Ήταν αδιαμφισβήτητο σημείο στην Διάσκεψη της Ρώμης ότι τα αδικήματα υπό την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου απαιτούν το νοητικό στοιχείο⁶⁴¹. Βάση του Άρθρου 30 (1) του Καταστατικού διατυπώνει, εκτός αποδείξεως του αντιθέτου ένα άτομο θεωρείται ποινικά υπεύθυνο και υπόλογο για την τιμωρία του εγκλήματος υπό την δικαιοδοσία του δικαστηρίου μόνο αν τα εμπειρικά στοιχεία διαπράχθηκαν με γνώση και συνείδηση.

Η διάταξη μετά ορίζει τι σημαίνει «πρόθεση» και αναφέρει ότι σε συνδυασμό με την διεξαγωγή, ότι το άτομο εμπλέκεται στην δράση και ότι σε σχέση με τις συνέπειες, ότι το άτομο προκάλεσε αυτές τις συνέπειες ή γνώριζε ότι έπραττε τις πράξεις αυτές κατά την διάρκεια των γεγονότων. Λαμβάνοντας υπόψη την σοβαρότητα της κατηγορίας της επίθεσης, παραμένει ξεκάθαρο ότι αυτό το έγκλημα, όπως όλα τα εγκλήματα υπό την δικαιοδοσία του Καταστατικού προϋποθέτει *mens rea*⁶⁴². Παρόλα αυτά στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή μέχρι πριν την κληροδότηση του εγκλήματος της

⁶⁴⁰ βλ Y Distein οπ.π σελ 124

⁶⁴¹ Βλ.P Saland οπ.π supra note 146, σελ 205

⁶⁴² Βλ J.Stones βλ υποσημείωση No. 14, σελ 140

επίθεσης δεν λήφθηκαν υπόψη οι अपαραάμιλλες δυσκολίες που προκύπτουν από τα νοητικά στοιχεία αυτής⁶⁴³.

Τα νοητικά στοιχεία του εγκλήματος εξαιρούνται αποκλειστικά από τον Ορισμό 3314 της Γενικής Συνέλευσης, παρόλα αυτά η «πρόθεση» ή του *animus aggressionis*, της εξόδου στην χρήση βίας από κράτος, έστω και αν δεν είναι σχετικό με την νομική φύση της επίθεσης, αποτελεί βασικό στοιχείο για να σταθεί μια υπόθεση. Πάρολό που δεν υπύρξε αναφορά στο ορισμό, εφόσον απευθύνονταν απευθείας στην πρακτική του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπήρξε μια μικρή διευκρίνιση κατά την διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, επί του ζητήματος της *mens rea*. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου θεώρησε πολλή περίπλοκη στην περίπτωση των Κράτων, την υποβολή των σταθερών *mens rea*, ειδικά λαμβανόμενου υπόψη τον την περιπλοκότητα και την μυστική φύση των πραγματικών περιστατικών. Το επιχείρημα της εξαίρεσης των *mens rea* κανόνων από πλευράς της κρατικής ποινικής ευθύνης, δεν εφαρμόζεται στα άτομα.

Μια γενική διαπίστωση είναι ότι μερικά στοιχεία της *mens rea* δεν εφαρμόζονται με την ίδια δυναμική στο έγκλημα της επίθεσης. Το έγκλημα κατά της ειρήνης προαπαιτεί μια συγκεκριμένη και υψηλού επιπέδου *mens rea*⁶⁴⁴. Βάση μιας θεωρίας ένα διεθνές έγκλημα προϋποθέτει τέσσερα στοιχεία, το εμπειρικό στοιχείο, το νοητικό στοιχείο, το αιτιολογικό στοιχείο και το στοιχείο της βλάβης⁶⁴⁵. Η συνέπεια του γεγονότος ότι για πράξεις επίθεσης αυτό το νοητικό στοιχείο είναι περιορισμένο στην πρόθεση, την γνώση και την αδιαφορία, αντανakλάται ότι η στοιχειοθέτηση της κατηγορίας στηρίζεται στα άτομα στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων και διαμόρφωσης πολιτικής⁶⁴⁶. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου τόσο το 1950⁶⁴⁷, όσο το 1991 στον Προσχέδιο Κώδικα Εγκλημάτων της Ειρήνης και Ασφάλειας της ανθρωπότητας έκανε διαχωρισμό ανάμεσα στους αρχηγούς και τους οργανωτές του εγκλήματος⁶⁴⁸. Παρόλα αυτά ο περιορισμός αυτός δεν τηρεί τις προϋποθέσεις των στοιχείων της *mens rea*. Ένα πρόσωπο που ανήκει στην ιεραρχία εξουσίας ενός κράτους μπορεί να μην επιδίωκε μια πράξη επίθεσης ή να μην είχε γνώση αυτής⁶⁴⁹.

⁶⁴³ Βλ την προηγούμενη ανάλυση του Coordinator's discussion paper, Annex III

⁶⁴⁴ βλ Distein βλ υποσημείωση No. 53 σελ 7

⁶⁴⁵ βλ M.C. Bassiouni, A Draft International Criminal Code and a Draft Statute for an International Criminal Tribunal 1987, συγκεκριμένα καταγράφονται ως material element, mental element, causal element, actual harm. σελ 100

⁶⁴⁶ βλ G Brand, The war crimes trials and the laws of war, 26 BYIL, 1949, σελ 414

⁶⁴⁷ βλ Report of the ILC, 2nd session, 1950 ILC Yearbook Vol II, 364 376

⁶⁴⁸ βλ Report of the ILC, 43rd session 1991 ILC yearbook Vol II Part I σελ 101

⁶⁴⁹ Στην περίπτωση αυτή επί της πρόσφατης επίθεσης του Ιράκ μπορεί να κριθεί το *mens rea* της βρετανικής κυβέρνησης για πράξη επίθεση στο Ιράκ αλλά θα είναι πολλή δύσκολο να ισχυρηστεί η ίδια κατηγορία για την Βασίλισσα της Αγγλίας έστω αν συνταγματικά τοποθετείται ως αντιπροσωπος του Αγγλικού κράτους

Είναι πολύ δύσκολο να οριστεί ακριβώς πως το *mens rea* θα πρέπει να διατυπωθεί εάν δεν αναλυθούν τα στοιχεία στα οποία τα κράτη και οι σχολιαστές επιθυμούσαν να περιλάβουν. Από την πλευρά της υπεράσπισης τίθενται στοιχεία της “εξαναγκασμός” και του “λάθους δικαίου”, ειδικότερα στην Νυρεμβέργη υπήρξε δοκίμιο αληθείας επί της ποινικής ευθύνης κατα πόσο η ηθική επιλογή επί του γεγονότος ήταν πιθανή⁶⁵⁰. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η υπεράσπιση επί των στοιχείων του εξαναγκασμού απαιτεί ισχυρές αποδείξεις. Σε πολλές υποθέσεις εγκληματιών πολέμου το δικαστήριο έπρεπε να κρίνει την άγνοια του παράνομου των πράξεων του και να απαντήσει υπό το φως των γεγονότων της συνθήκης της παρουσιαζόμενης πεποίθησης⁶⁵¹. Οι ισχυρισμοί επί του “λάθους δικαίου” στο έγκλημα κατά της ειρήνης μπορεί να τεθεί σε μικρότερη κλίμακα, καθώς δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε γνώση του διεθνούς δικαίου⁶⁵².

Παρόλο που η Νυρεμβέργη δεν όρισε την επιθετική πράξη, διακήρυξε ότι ένα άτομο θεωρείται υπεύθυνο για το έγκλημα, μόνο και μόνο με το να είναι ενεργός στον πόλεμο ή με το να κατέχει υψηλό αξίωμα στην δόμηση του Ναζιστικού Κράτους⁶⁵³. Στην υπόθεση Bormann, στην υπεράσπιση του έγινε ισχυρισμός για την μη ύπαρξη στοιχείων των επιθετικών σχεδίων του Χίτλερ, και το δικαστήριο αντέκρουσε ότι η γνώση του είναι συμπερασματικά επαγόμενη μόνο και μόνο από την θέση του. Χαρακτηριστικό γεγονός αποτελεί, η υπεράσπισης των Shacht και Fritzsche, που αθώωθηκαν, από όλες τις κατηγορίες του εγκλήματος κατά της ειρήνης, λόγω της έλλειψης βασιμοτητας των κατηγοριών, του ότι η εμπλοκή του πρώτου, στο πρόγραμμα εξοπλισμών το οποίο συνέβαλε στην προθεση και την προετοιμασία των εγκληματικών πράξεων⁶⁵⁴ και των ραδιοφωνικών εκπομπών του τελευταίου που βασιζόταν στην επίσημη πολιτική⁶⁵⁵.

Ομοίως, στην υπόθεση High Command, υποστηρίχθηκε ότι η επίθεση απαιτεί τόσο την ποινική πράξη, όσο και το νοητικό στοιχείο⁶⁵⁶. Αναφορές έγιναν επίσης στην Ελβετία, η οποία ιστορικά εξοπλίστηκε βαρέως προκειμένου να προστατέψει την ουδετερότητα της. Βάση της απόφασης από την στιγμή που δεν υπάρχει πρόθεση επίθεσης, δεν είναι κακό για ένα έθνος να προσδοκά να καταστεί στρατιωτικά

⁶⁵⁰ βλ. International Military Tribunal (Nuremberg) Judgement 1946, 1 Trial of Major War Criminals before the international Military Tribunal, σελ 171

⁶⁵¹ βλ. In re Zimmerman, (The Netherlands, Special Court of Cassation, 1949), 16 ILR (1950) σελ 552 - 553, Y Distein, The Defense of the Obedience to Superior orders in International Law (1965) σελ 185-187

⁶⁵² Ομοίως Distein βλ υποσημείωση No. 53 σελ 8

⁶⁵³ βλ. Q. Wright, The Law of the Nuremberg Tribunal, 41 AJIL σελ 38, 62 (1947)

⁶⁵⁴ βλ. ομοίως σελ 291

⁶⁵⁵ βλ. Nuremberg Judgment. Βλ υποσημείωση No. 37, σελ 229

⁶⁵⁶ Βλ. United States v. von Leeb, βλ υποσημείωση No. 37 σελ 379

δυνατότερο⁶⁵⁷. Η ίδια γραμμή διατυρήθηκε επί της εφαρμογής της στρατιωτικής ανοικοδόμησης από την στιγμή που ο εξοπλισμός λαμβάνει χώρα επί της νόμιμης άμυνας δεν πρέπει να θεωρείται εγκληματική⁶⁵⁸. Έχει εγκαθυρηθεί ότι η επιθετική πράξη θα πρέπει να διαπράττεται με εγκληματική διάθεση, παραμένει να αποδεικτεί κατά πόσο το άτομο είχε πρόθεση να λάβει ενέργειες εγκληματικής φύσης.

6.1.4 Κριτική αποτίμηση των στοιχείων mens rea

Πρέπει όμως να διευκρινηστεί ότι στο κρατικό επίπεδο είναι εξαιρετικά δύσκολο να εγκαθυρηθούν σταθερές mens rea, ειδικά όταν υπαχουν στοιχεία εμπιστευτικής φύσεως υπό την οποία μια τέτοια πράξη έλαβε χώρα⁶⁵⁹. Στην υπόθεση High Command, λέχθηκε ότι μόνο λίγα άτομα σε ανώτερες βαθμίδες εξουσίας μπορούν να καθιστούν υπεύθυνα για animus aggressionis⁶⁶⁰. Για ακόμη, όμως, μια φορά προκύπτει το ζήτημα σε ποιον ανήκει το επίπεδο της λήψης αποφάσεων, κατά πόσο με το να βοηθά στην προετοιμασία του πολέμου ο κατηγορούμενος έχει την ενεργήτική γνώση της επιθετικής φύσης των πράξεων του και τις συνέπειες της βάση δικαίου⁶⁶¹. Υπαρχει μεγάλο χάσμα στην θέσπιση της animus aggressionis ενός ατόμου αν δεν υπάρχει η αναφορά στον όρος επίθεση, ο οποίος αναφέρεται στην διεξαγωγή κράτους και στους στόχους αυτού. Ο όρος mens rea στην έκφανση του εγκλήματος της επίθεσης εξαρτάται αποκλειστικά στα στοιχεία τα οποία θα αποτελούν την επίθεση κράτους⁶⁶².

Σχετικά, υπάρχει ένας κίνδυνος ο οποίος προέρχεται από το μπέρδεμα της έμμεσης αιτιολόγησης. Είναι αδιεκρίνιστο το τι αποτελεί νοητικό στοιχείο της επίθεσης λόγω της ύπαρξης αμφιβολιών επί του ορισμού του εγκλήματος. Προτάσεις έχουν κατά τα άλλα κατατεθεί ώστε να οριστεί το mens rea της επίθεσης μέσω της μεθόδου εξάρσεως, δηλαδή του τι δεν θα πρέπει να περιέχει ο ορισμός⁶⁶³. Το Καταστατικό της Ρώμης περιέχει μια ποικιλία στοιχείων για το τι αποτελεί mens rea ενός εγκλήματος.⁶⁶⁴ Παρόλα αυτά το να μην περιληφθεί ένας θετικός ορισμός του τι αποτελεί αναγκαία animus aggressionis είναι τελείως ακατανόητο βάση της αρχής nullum crimen sine legen

⁶⁵⁷ Ομοίως σελ 380

⁶⁵⁸ βλ Y Dinstein, βλ υποσημείωση No. 16, σελ 126

⁶⁵⁹ βλ J. Hogan- Doran & Biti T. van Ginkel, Aggression as a crime under International Law and the Prosecution of individuals By the Proposed International Criminal Court, 43 Netherlands International Law Review, σελ 321 336, 1996, Matthias Schuster βλ υποσημείωση No. 168, σελ 25

⁶⁶⁰ Ομοίως σελ 337

⁶⁶¹ Ομοίως

⁶⁶² βλ Yves Beigbeder, "The International Criminal Court," in Judging Criminal Leaders: The Slow Erosion of Impunity The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 2002 Nijhoff Law Specials 55 Lyals. S.Sunga, Individual responsibility in international law for serious Human Rights, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht Boston London 1992 J. Stone, βλ υποσημείωση No. 14, σελ 141

⁶⁶³ βλ J. Hogan- Doran & Biti T. van Ginkel, βλ υποσημείωση No. 168, σελ 338

⁶⁶⁴ βλ Y Dinstein, βλ υποσημείωση No. 16, σελ 126

οποία απαιτεί αυστηρή δόμηση των στοιχείων του εγκλήματος επί της αρμοδιότητας του Καταστατικού⁶⁶⁵.

Μια άλλη προβληματική αναφορικά με την *mens rea* της επίθεσης αφορά πως τα νοητικά στοιχεία δομούνται. Όπως έχει υποστηριχθεί προηγουμένως τα άτομα στο πλαίσιο των κυβερνήσεων κάποιες φορές δρουν υπό εξωτερική πίεση που προέρχεται από τις κοινωνίες τους. Παρόλα αυτά μέρος της *mens rea* αποτελεί η ικανότητα των ατόμων για ηθική επιλογή του σωστού ή του λάθους αναφορικά με τις πράξεις τους⁶⁶⁶, δεδομένου ότι οι σταθερές της ηθικής αποτίμησης είναι στην διάθεση των ατόμων και μπορούν βάση αυτού να θέτουν σε αξιολόγηση την κρατική πολιτική. Η επίθεση και πάλι ως έγκλημα το οποίο λαμβάνεται βάση πολιτικών σχέσεων εξάρτησης, της οποίας τα ηθικά και νομικά κριτήρια διαφέρουν από χώρα σε χώρα, παρουσιάζει δυσκολίες διευκρίνησης των νοητικών στοιχείων του εγκλήματος. Με άλλα λόγια η *animus aggressionis*, αναγκαία βασίζεται στην ποινική ευθύνη, η οποία προϋποθέτει ηθικές αποφάσεις που πιθανόν είναι αδύνατον να διευκρινισθούν⁶⁶⁷.

6.2 Η αρμοδιότητα *Ratione Personae* του εγκλήματος της επίθεσης

6.2.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρμοδιότητας *ratione personae* του εγκλήματος της επίθεσης

Ο κοινός στόχος όλων των ορισμών είναι η τιμωρία όλων αυτών που έχουν κηρύξει επιθετικό πόλεμο. Ωστόσο, εάν αυτή η αρχή ερμηνευθεί ευρέως τότε, οι περισσότεροι μαχητές οι οποίοι βρίσκονται στην πλευρά του επιτιθέμενου σε μία σύρραξη θα πρέπει να θεωρούνται υπεύθυνοι ως δράστες επίθεσης⁶⁶⁸ και σε τελική ανάλυση όχι μόνο τα μέλη του στρατού του επιτιθέμενου κράτους θα θεωρούνται εγκληματίες αλλά και ο άμαχος πληθυσμός που συμμετέχει έμμεσα στην στρατιωτική βιομηχανία⁶⁶⁹. Προφανώς τέτοια ερμηνεία δεν μπορεί να αποδειχθεί επιβοηθητική στον περιορισμό της ενδεχόμενης ομάδας των δραστών⁶⁷⁰. Οι στρατιωτικές δίκες της Νυρεμβέργης θέσπισαν ως υπεύθυνους για το έγκλημα της επίθεσης άτομα τα οποία

⁶⁶⁵ βλ. B. Broomhall, βλ. υποσημείωση No. 16 σελ 128

⁶⁶⁶ βλ. J. Stones βλ. υποσημείωση No. 14, σελ 141

⁶⁶⁷ Παράδειγμα αποτελεί το ζήτημα που αντιπαράθετει το δίκαιο με την ηθική, ηθική με την έννοια της πολιτιστικής σχετικότητας στο διεθνές δίκαιο, βλ. Rights, Duties and cultural relativism in International Human Rights in Context, H.J Steiner & P Alston P 2nd edition σελ 323

⁶⁶⁸ Y. Dinstein, War, Aggression, and Self Defense, 3rd edition βλ. υποσημείωση No. 16, σελ 121 2001

⁶⁶⁹ Ομοίως οπ. π σελ 122

⁶⁷⁰ Βλ. Matthias Schuster, Ομοίως οπ.π σελ 21

ανήκουν στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων⁶⁷¹. Μόνο αρχηγοί κράτους μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για το έγκλημα της επίθεσης. Παρόλα αυτά παραμένει το ερώτημα σε πια άτομα θα αποδοθεί ο όρος «αρχηγός», και που θα πρέπει να διαγραφεί η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των θέσεων της λήψης αποφάσεων ή της εκτελεστικής εξουσίας αυτών των αποφάσεων.

Πάντα παραμένει η δυσκολία στην οριοθέτηση της έκτασης της εξουσίας ενός ατόμου στο πλαίσιο εργασίας των ενόπλων δυνάμεων, και παρουσιάζεται ακόμα πιο περίπλοκη η εγκαθίδρυση της εξουσίας των πολιτικών αρχηγών που η επιρροή τους μπορεί να εκτείνεται στις ένοπλες δυνάμεις. Το παρόν δίλημμα διαφαίνεται εντονότερα στις δημοκρατικές κοινωνίες όπου μεγάλος αριθμός ατόμων εμπλέκονται στην γραφειοκρατία και ουσιαστικά συμμετέχουν στην προετοιμασία και εκτέλεση αποφάσεων. Η δυνατότητα διάκρισης των υπευθύνων δυσχεραίνεται στην διάκριση ατόμων που κατέχουν ισχυρές θέσεις εκτός της κυβέρνησης ή της οικονομίας ενός κράτους και μπορούν να συντείνουν ή να επωφεληθούν των ενόπλων συρράξεων, αναφερόμενοι ιδιαιτέρως στις πολυεθνικές εταιρείες.

Παρόλο που τα φυσικά πρόσωπα των πολυεθνικών εταιριών δεν εντάσσονται στην δομή της λήψης αποφάσεων ενός κράτους, έχουν μεγάλο μερίδιο εγκληματικότητας στην διαιώνιση ένοπλων συρράξεων ιδίως στην γεωγραφική περιοχή της αφρικανικής ηπείρου⁶⁷². Στην άλλη άκρη του παρόντος επιχειρήματος, το φάσμα ευθύνης του ομώνυμου Αρχηγού Κράτους πιθανόν να περιορίζεται, παρόλο που αποτελούν τους αντιπροσώπους *de jure* κυρίαρχων κρατών ετσι όπως μορφοποιείται από τις περισσότερες έννομες τάξεις, λόγω της περιορισμένης συνείδησης που συνήθως έχουν και της δράσης τους μετά από τις αποφάσεις των συμβουλων τους. Αυτές οι δυσκολίες φυσικά, δεν οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η επίθεση αποτελεί αντιπροσωπευτικό έγκλημα κράτους⁶⁷³.

Παρόλα αυτά τα άλλα εγκλήματα επί της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου, περιέχουν, όχι όμως απαραίτητα, στοιχεία άμεσης και ευθείας συμμετοχής. Οι δράστες μπορούν ατομικά να σκοτώνουν, να θανατώνουν ή να βιάζουν τα θύματα τους, στοιχειοθετώντας ανάλογα έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονία ή εγκλήματα πολέμου υπό το Καταστατικό της Ρώμης. Στην επίθεση η κατάσταση είναι τελείως

⁶⁷¹ βλ. *United States v. Von Leeb, (German High Command Trial)* 1949 15 ILR σελ 376, TWC 1, στην σελ 379 ILR το δικαστήριο ανέφερε απίσης δεν αποτελεί ζήτημα προσωπική υπόθεση ή ατομικής κατάστασης αλλά η εξουσία που προέρχεται από την κατάσταση επιρρεασμού της πολιτικής ενός κράτους, το σημείο αυτό είναι συμβεβλημένο με την εγκληματικότητα του ατόμου. Ομοίως σελ 381

⁶⁷² Βλ. Mats Berdal, David M. Malone, Green & Grievance, *Economic Agendas in Civil Wars*, A project of the International Peace Academy, International Development, Research Center, Lynne Rienner Publishers, 2000, σελ 221

⁶⁷³ Βλ. A. Carroll Carpenter, *The International Criminal Court and the Crime of Aggression*, 64, *Nordic J. Int' L*, βλ υποσημείωση No. 103 σελ 225, 1995

διαφορετική, μόνο αν ένας υπήκοος κράτους που κατέχει θέση επίσημης εξουσίας, έπραξε επίθεση τότε η συμπεριφορά του καθίσταται εγκληματική. Η απόδειξη όμως της αλυσίδας των γεγονότων αποδεικνύεται εξαιρετικά δυσκίνητη.

Για να υπάρξει συμβατότητα με την αρχή της νομιμότητας, προϋποτίθεται η διακήρυξη των αντικειμένων του αποτελούν το έγκλημα ώστε να αποδοθούν οι ποινικές κυρώσεις,⁶⁷⁴ το Δικαστήριο χρειάζεται να εφαρμόζει συνεπής κανόνες, ώστε να κρίνει ένα άτομο ένοχο. Τα άτομα πρέπει να γνωρίζουν κατά πόσο ανήκουν στην ομάδα των «ηγετών» πριν κριθούν ποινικά υπεύθυνοι για την συγκεκριμένη πράξη. Την στιγμή λοιπόν, που καταμετρούνται οι δυσκολίες της οριοθέτησης κατά πόσο ένα άτομο «είναι σε θέση να ασκήσει έλεγχο ή έχει την ικανότητα καθοδήγησης πολιτικής ή στρατιωτικής δράσης Κράτους»⁶⁷⁵, παραμένει υπό αμφισβήτηση η δυνατότητα εύρεσης ενός ορισμού που να ικανοποιεί τις προϋποθέσεις *nullum crimen sine lege*.

6.2.2 Η σημασία και η νέα διάσταση συμπερίληψης της ποινικής ευθύνης των μη κρατικών δρώντων

Το Δικαστήριο δεν αποσκοπεί στην εκδίκαση της εγκληματικής συμπεριφοράς κρατών ή άλλων νομικών οντοτήτων, αλλά να κρίνει την ατομική ποινική ευθύνη ατόμων⁶⁷⁶. Είναι ξεκάθαρο, ως ένας άλλος περιορισμός, ο οποίος είναι κοινός για όλους τους ορισμούς, η παράλειψη οποιασδήποτε αναφοράς στα άτομα τα οποία δεν συνδέονται με το Κράτος με την κλασσική έννοια. Παρόλο που σε μια εναλλακτική πρόταση του ορισμού της έμμεσης επίθεσης καταγράφεται, ή αποστολή από ή εκ μέρους ενός κράτους ένοπλων δυνάμεων, ή ατακτων ομάδων ή μισθοφόρων για την διεξαγωγή ένοπλης βίας στο έδαφος άλλου κράτους⁶⁷⁷. Αυτή η προσέγγιση αποκλείει τελείως τις μη κρατικές οντότητες, τέτοιες όπως, οι τρομοκρατικές οργανώσεις ή τις επαναστατικές ομάδες⁶⁷⁸ ή εσωτερικές διαμάχες άτακτων ομάδων ενός κράτους.

Ο αποκλεισμός των μη κρατικών οντοτήτων προκαλεί έκπληξη, λαμβάνοντας υπόψη τις επιθετικές πράξεις των μη κρατικών οντοτήτων, οι οποίες φτάνουν σε σημείο να αποσταθεροποιούν την πολιτική σταθερότητα ενός κράτους, αν όχι την ανεξαρτησία

⁶⁷⁴ βλ. B.Broomhall, βλ. υποσημείωση No. 128, σελ 457

⁶⁷⁵ Βλέπε Option 1 in Annex I

⁶⁷⁶ βλ. P. Saland, International Criminal Law Principles, in International Criminal Court, βλ. υποσημείωση No. 57, σελ 189 και 198

⁶⁷⁷ Βλ. Παράρτημα I, για την επιχειρηματολογία ή μή του αποκλεισμού των εταιρικών σωμάτων, βλ. Per Saland, International Criminal Law Principles, in Roy Lee ed The International Criminal Court, The Making of the Rome Statute, Issues Negotiations Results, The Hague: Kluwer Law International 1999 σελ 189-216, και 199, Kai Ambos General Principles of Law in the Rome Statute (1999) 10 Criminal Law Forum, σελ 1 και 27

⁶⁷⁸ βλ. Grant M. Dawson, βλ. υποσημείωση No. 4, σελ.444

ενός κράτους, περισσότερο από ότι οι κρατικοί δρώντες πράττουν⁶⁷⁹. Η αποτυχία να περιληφθούν μη κρατικοί δρώντες στα σχέδια ορισμού μπορούν να χαρακτηριστεί ως ανεπιτυχή διαιώνιση της παραδοσιακής και εκτός εποχής κρατο-κεντρικού πλαισίου για του τί αποτελεί διεθνή ειρήνη και ασφάλεια⁶⁸⁰. Παρόλο που το διεθνές δίκαιο κλασσικά θεωρείται ότι ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ κρατών, το παρόν Δικαστήριο αποτελεί ένας θεσμός στο οποίο εκδικάζονται άτομα.

Στο πλαίσιο συζήτησης του καθεστώτος των εγκλημάτων πολέμου, το σημείο αυτό ήταν ένα από τα βασικά επιχειρήματα, ώστε να περιληφθούν εγκλήματα που διαπράττονται στις εσωτερικές ένοπλες συρράξεις⁶⁸¹. Ο λόγος που η παρούσα συνιστάμενη και συνάμα πρόκληση των σύγχρονων δρώμενων του διεθνούς δικαίου, δεν περιλαμβάνεται στις προτάσεις του ορισμού της επίθεσης, οφείλεται στην βούληση διατήρησης της κρατικής κυριαρχίας. Πρέπει όμως πάντα να λαμβάνεται υπόψη η φύση της συμπληρωματικότητας του Δικαστηρίου με την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών⁶⁸², καθώς και η χρησιμότητα της αρμοδιότητας του επι της ατομικής ποινικής ευθύνης, η οποία μπορεί να αποδειχτεί σωτήρια στην πρόληψη εγκληματικών δραστηριοτήτων των μη κρατικών οντοτήτων⁶⁸³.

6.2.3 Η ενεργοποίηση της αρμοδιότητας του εγκλήματος της επίθεσης δεν μπορεί να ασκηθεί χωρίς την ολοκλήρωση του ορισμού του.

Επιπρόσθετα βάση των όρων της αποτρεπτικής αξίας, φαντάζει παράλογη, η τιμωρία της προετοιμασίας, του σχεδιασμού, ή της εντολή μιας επιθετικής πράξης μόνο αν αυτή έχει διαπραχθεί από κράτος. Καθ' ολοκληρίαν των συζητήσεων επί της επίθεσης υποστηρίχθηκε ότι τα άτομα θα αποτρέπονται από την διεξαγωγή μιας τέτοιας πράξης αν η συμπεριφορά τους θα ποινικοποιείται. Αυτή η επιδίωξη φαίνεται να είναι επικρατούσα αν υπήρχε πρακτική ολοκλήρωση των στοιχείων του εγκλήματος. Οι διεξαχθείς επίθεση δεν νουθετούνται κατά της προετοιμασίας ενός επιθετικού πολέμου, αλλά μόνο εαν τον αρχίσουν.⁶⁸⁴ Η συνωμοσία, ο σχεδιασμός και η προετοιμασία επιθετικού πολέμου

⁶⁷⁹ βλ. R.Rayfuse, the Draft Code of Crimes Against the Peace and the Security of Mankind: Eating Disorders at the International Law Commission, 8 Criminal Law Forum, σελ 43. 60 1997

⁶⁸⁰ Ομοίως

⁶⁸¹ βλ. H.von Hebel & D Robinson, Crimes within the Jurisdiction of the Court, in the International Criminal Court, The making of the Rome Statute βλ υποσημείωση No. 57 σελ 105

⁶⁸² βλ. J. Holmes, The principle of Complementarity, in International Criminal Court, βλ υποσημείωση No. 57 σελ.41

⁶⁸³ βλ. Grand M. Dawson, βλ υποσημείωση No. 4, σελ 4

⁶⁸⁴ Βλ J . Stones, βλ υποσημείωση No. 14, σελ 145

αποτελούν έγκλημα μόνο από την στιγμή που η επίθεση έχει διαπραχθεί.⁶⁸⁵ Στην πραγματικότητα όμως δεν είναι εύκολο να κρίνεται μια κατηγορία ή μια δίωξη ενός ατόμου επί της συνωμοσίας, του σχεδιασμού και της προετοιμασίας της επίθεσης και αν γίνεται αυτό τότε ο πόλεμος είναι ζήτημα εικασίας και όχι ιστορικής καταγραφής.

Παρόλα αυτά αυτή η αντίληψη συγκρούεται με το άρθρο 25 (3) του Καταστατικού της Ρώμης το οποίο υπαγορεύει στην ατομική ποινική ευθύνη εαν ένα άτομο « τείνει να διαπράξει ένα έγκλημα επί της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου λαμβάνοντας δράση έναρξης της εκτέλεσης αυτού, υπό την έννοια του ουσιαστικού βήματος, αλλά το έγκλημα μπορεί να μην λαμβάνει χώρα ανεξαρτήτως της πρόθεσης του ατόμου. Βάση αυτού διαγράφεται εξαιρετικά δύσκολη η προσαρμογή της ξεκάθαρης εντολής του άρθρου 25 με τις συστάσεις που έχουν τεθεί στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή

6.3 Η εμπλοκή του Συμβουλίου Ασφαλείας

6.3.1 Οι προτάσεις που έχουν διατυπωθεί επί του ρόλου του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης

Έχει ήδη αναλυθεί η πολυπλοκότητα και η έκταση του προβλήματος αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης και την αναγκαιότητα εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας. Σε προτάσεις που κατατέθηκαν στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή τίθεται ως προϋπόθεση για την ύπαρξη του εγκλήματος της επίθεσης η προηγούμενη τοποθέτηση και ύπαρξη της επιθετικής πράξης από το Συμβούλιο Ασφαλείας⁶⁸⁶. Αυτό είναι μόνο λογικό όταν ένα άτομο δεν μπορεί να διαπράξει επίθεση χωρίς το κράτος να δρά υπό την εκτέλεση των σχεδίων κάποιων ατόμων.⁶⁸⁷ Χαρακτηριστική είναι η άποψη του ειδικού εισηγητή της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου και το άρθρο 23 του Σχέδιου Καταστατικού που υιοθετήθηκε από την Ad Hoc Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών, που αρνήθηκε την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου επι της εκδίκασης του εγκλήματος της επίθεσης χωρίς την εμπλοκή του Συμβουλίου Ασφαλείας⁶⁸⁸. Πρώτο βασικό ερώτημα που τίθεται είναι η αναγκαιότητα της εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας και το δεύτερο είναι η επίπτωση αυτού στο Δικαστήριο

⁶⁸⁵ Βλ. Phani Dascalopoulou Livada, The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of International Law 13-16 March 2002, σελ 189 Y. Dinstein, βλ υποσημείωση No., 16 σελ 121

⁶⁸⁶ βλ Proceedings of Preparatory Commission, βλ υποσημείωση No. 60, σελ 23

⁶⁸⁷ βλ Grant M. Dawson βλ υποσημείωση No. 4, σελ 436

⁶⁸⁸ βλ. Draft Code of the Crimes against the Peace and the Security of Mankind, Ninth Report of the Special Rapporteur (Doudou Thiam) 1991 ILC Yearbook Vol I UN Doc A/ CN. 4/ SER.A/1991, σελ 6 παρ 17

Στο πρώτο ζήτημα της αναγκαιότητας της εμπλοκής του Συμβουλίου Ασφαλείας στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η επίθεση και η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας είναι δύο αντικείμενα στένα συνδεδεμένα. Πριν να δεχθεί η έκταση αρμοδιότητας του Δικαστηρίου επί της επίθεσης πρέπει να εκτιμηθεί το δίκαιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών αναφορικά με αυτήν. Δύο παράγοντες απαιτούνται για την ανάλυση πρώτον ότι το άρθρο 5 (2) του Καταστατικού της Ρώμης απαιτεί ότι οποιαδήποτε ορισμός ή προϋπόθεση υπό την οποία το δικαστήριο θα ασκεί την αρμοδιότητα του θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Η παρούσα προϋπόθεση είναι μέρος του συμβιβασμού της εισαγωγής του άρθρου 5 στο Καταστατικό και αντανakλά της πιθανές εξουσίες του εγκλήματος της επίθεσης επί του Καταστατικού. Δεύτερον και ακόμα πιο σημαντικό το Δικαστήριο εγκαθιδρύθηκε μέσω της ενεργοποίησης μιας πολυμερούς συνθήκης η οποία τίθεται εκτός του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.⁶⁸⁹ Στο άρθρο 103 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αναφέρει ότι σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ των υποχρεώσεων ενός κράτους του Χάρτη και μιας άλλης διεθνούς συμφωνίας όπως αυτή του Καταστατικού της Ρώμης η πρώτη θα υπερισχύσει. Άρα οποιαδήποτε μελλοντική τροποποίηση του Καταστατικού ή ερμηνεία των διατάξεων του θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τον Χάρτη.

Το άρθρο 1 του Χάρτη παρουσιάζει ότι ένας από τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, και βάση αυτού καλείται να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να προλαμβάνει ή να αποτρέψει απειλές κατά της ειρήνης και της ασφάλειας και της καταστολής της επίθεσης ή άλλων απειλών κατά της ειρήνης. Το άρθρο 24 αναφέρει ότι τα κράτη μέλη εναποθέτουν την πρωταρχική αυτής αποστολής στο Συμβούλιο Ασφαλείας και βάση του άρθρου 39 θα πρέπει να ορίζει κατα πόσο μια διεθνή κατάσταση συνιστά απειλή της ειρήνης, παραβίαση της ειρήνης ή πράξη επίθεσης. Το Συμβούλιο Ασφαλείας είναι ελεύθερο στην οριοθέτηση του μια πράξη επίθεσης έλαβε χώρα⁶⁹⁰. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι οριστικές. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δικάζει άτομα και έτσι όπως έχει προσδιοριστεί προηγούμενος η επίθεση ως έγκλημα επί της ατομικής ποινικής ευθύνης δεν μπορεί να ισχύει χωρίς την επίθεση κράτους. Άρα οποιαδήποτε τρέχουσα κατάσταση, η δίωξη επί του δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης απαιτεί την προηγούμενη οριοθέτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας ότι μια πράξη επίθεσης έλαβε χώρα από κράτος.

⁶⁸⁹ βλ. H.von Hebel & D Robinson, βλ. υποσημείωση No. 57, σελ 85, A.Zimmermann, βλ. υποσημείωση No. 184, sel 235

⁶⁹⁰ βλ. J. Frowein & Krisch, Article 39, The Charter of the United Nations βλ. υποσημείωση No., 219, σελ 717 και 719

Το κείμενο του Συντονιστή θέτει τρία ερωτήματα αναφορικά με την άσκηση αρμοδιότητας του Δικαστηρίου στο έγκλημα της επίθεσης και τον ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το πρώτο ερωτηματικό τίθεται στο ποίος είναι ο ρόλος του Συμβουλίου Ασφαλείας σε σχέση με την δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επί του εγκλήματος. Ποίες κινήσεις σε δεύτερο επίπεδο πρέπει να γίνουν εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποτύχει να αποφανθεί ή απαρνηθεί την ύπαρξη την ύπαρξη επίθεσης. Τρίτο ερώτημα είναι, ποίες είναι οι νομικές συνέπειες του Δικαστηρίου, που προκύπτει από την οριοθέτηση του Συμβουλίου ότι μια πράξη διεξήχθη από κράτος.

Ενισχυτικό επιχείρημα της απόκλισης της Αρμοδιότητας του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι η πρακτική του Διεθνούς Δικαστηρίου επί υποθέσεων που περιλαμβάνουν την διακρατική χρήση βίας και ειδικότερα την επίθεση, έτσι όπως έχει αναλυθεί εκτενέστερα στο παρόν μέρος. Αναλογικά η πρακτική της Γενικής Συνέλευσης τόσο επί των συστάσεων της στο επίπεδο της ανάπτυξης και κωδικοποίησης του διεθνούς δικαίου, έτσι όπως εξονυχιστικά έχει αναφερθεί στο πρώτο μέρος, όσο με τις αποφάσεις της επί ζητημάτων ή διαφορών της χρήσης βίας. Η πρακτική αυτή των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών και οι διατάξεις του Χάρτη αποδεικνύουν ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει την κυρίαρχη εξουσία λήψης αποφάσεων επί των ζητημάτων της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας αλλά όχι την αποκλειστική. Το Διεθνές, όμως Ποινικό Δικαστήριο δεν ανήκει βάση του Χάρτη στο κύριο σώμα οργάνων των Ηνωμένων Εθνών⁶⁹¹.

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης, χωρίς την παρεμβολή του Συμβουλίου Ασφαλείας, θα σημαίνει πλήγμα της πρωτοκαθεδρίας του Συμβουλίου Ασφαλείας στο ζήτημα του όρου της επίθεσης⁶⁹². Μια δικαιοδοτική ανασκόπηση της έννοιας της επίθεσης μπορεί να αποτελέσει γόνιμο αντιστάθμισμα του μονοπωλίου εξουσίας του Συμβουλίου Ασφαλείας⁶⁹³. Πέραν του γεγονότος, της προφανούς αντίθεσης του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος δεν παρέχει δικαιοδοτικό έλεγχο επί των αποφάσεων των Συμβουλίου Ασφαλείας⁶⁹⁴. Η κυρία ευθύνη του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι οριοθετήσεις του, λόγω της φύσεως του οργάνου, είναι πολιτικά τοποθετημένες επί του άρθρου 39 και αντιλαμβάνεται του ζητήματος της επίθεσης ως ένα πολιτικό θέμα στο οποίο δεν ενέχονται δικαιοδοτικές εγγυήσεις.

⁶⁹¹ βλ. A. Zimmermann, βλ. υποσημείωση No. 86, σελ 202

⁶⁹² βλ. A. Cassese, βλ. υποσημείωση No. 5, σελ 147

⁶⁹³ Ομοίως

⁶⁹⁴ Χαρακτικό παράδειγμα είναι η εκτίμηση επί της νομιμότητας και της αναλογικότητας των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας από το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση Λόκερμυ.

Το Συμβούλιο αποφασίζει να δρα ή να μην δρα εαν αυτό εμπίπτει σε μια σειρά απο λόγους συμφέροντος του, γιατί προέχει για αυτό η αναγκαιότητα ευελιξίας. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο όταν έρχεται να ερευνήσει ή να κρίνει μια κατάσταση μπορεί αυτό να παρέμβει στον πυρήνα ενδιαφέροντος ή ζωτικού συμφέροντος του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας σύγκρουσης μπορεί να αποφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στα μέτρα που το Συμβούλιο Ασφαλείας καλείται να λάβει ή ήδη έχει λάβει. Πράγματι δεν είναι πολλή δύσκολο να δομηθεί το σενάριο της χορήγησης ασύλου του Συμβουλίου Ασφαλείας στους δράστες που πιθανόν να έχουν παραπεμφθεί στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

Όπως έχει ήδη διευκρινισθεί οι τρέχουσες δικαιοδοτικές διευθετήσεις αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης υπό το Καταστατικό απαιτούν την εμπλοκή του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το γεγονός αυτό ίσως αποφέρει ένα θετικό γεγονός, την κριτική των πράξεων του Συμβουλίου Ασφαλείας στο κατά πόσο επιτυγχάνει τον σκοπό του επί της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, μέσω της διεθνούς δικαιοσύνης⁶⁹⁵. Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών ξεκάθαρα αναφέρεται στην απόλυτη κυριαρχία του Συμβουλίου Ασφαλείας επί των ζητημάτων της επίθεσης η οποία αντανάκλαται παντού στο Καταστατικό της Ρώμης, δίνοντας την δυνατότητα υπό το Κεφαλαίο VII να παύσει ή να παρεκκλίνει την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου σε περίπτωση διαφωνίας⁶⁹⁶. Πρέπει όμως σε αυτό το άκαμπτο επιχείρημα να τεθεί υπόψη ότι η πρωτοκαθεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν είναι αποκλειστική σε πρώτο επίπεδο και δεύτερον η διαφορετική φύση και αρμοδιότητα των δύο οργάνων, ως πολιτικό και ως δικαιοδοτικό όργανο επί της ατομικής ποινικής ευθύνης στα εγκλήματα που αναγείρονται στο Καταστατικό της⁶⁹⁷.

6.3.2 Οι επιπτώσεις της εξουσίας του Συμβουλίου Ασφαλείας επί του εγκλήματος της επίθεσης στην λειτουργικότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Βάση των εργασιών στα πλαίσια της Προπαρασκευαστικής Επιτροπή ή και προηγουμένως της Διάσκεψης της Ρώμης, έχει διαγραφεί ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας θα τοποθετείται πρώτο κατά πόσο μια πράξη επίθεσης έχει διαπραχθεί από κράτος πριν το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αρχίσει τις διαδικασίες προσφυγής κατά των υπεύθυνων ατόμων. Η διαδικασία όμως αυτή επιφέρει κάποιες επιπτώσεις στην λειτουργικότητα και

⁶⁹⁵ Βλ άποψη για την χρήση των διεθνών ποινικών δικαστηρίων από το Συμβούλιο Ασφαλείας. A D. Amato Peace Vs Accountability in Bosnia 88 AJIL 500 (1994)

⁶⁹⁶ βλ Αρθρο 16 του Καταστατικού της Ρώμης, L.Yee, The International Criminal Court and the Security Council articles 13(b) & 16 in the International Criminal Court.

⁶⁹⁷ βλ Hogan Doran & Bidi T van Ginkel, βλ υποσημείωση No. 168, σελ 341

ακεραιότητα του Δικαστηρίου. Ήδη από της διαδικασίες της Ad Hoc Committee οι αντιπροσωπείες κατέδειξαν τις αρνητικές επιπτώσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Όπως για παράδειγμα κατά την διαδικασία τα δικαιώματα του κατηγορούμενου μπορούν να καταπατηθούν. Ένα από τα θεμελιώδη διαδικαστικά δικαιώματα είναι το τεκμήριο αθωότητας, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 66 του Καταστατικού της Ρώμης, αρχή κατά την οποία ένας κατηγορούμενος δεν απαιτείται να αποδείξει την αθωότητα του, αλλά κατά την δίωξη υπάρχει η αναγκαιότητα εγκαθίδρυσης της ενοχής του κατηγορούμενου. Είναι εξαιρετικά δύσκολο από πλευράς του Δικαστηρίου να ενεργοποιήσει το παρόν δικαίωμα στην περίπτωση της επίθεσης, όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας τοποθετηθεί και οριοθέτηση ότι πράξη επίθεσης έλαβε χώρα. Βάση αυτού ένας κατηγορούμενος μπορεί να έρθει πριν του Δικαστηρίου με κεντρικό πραγματικό γεγονός επί της κατηγορίας που ήδη έχει οριστεί και δεν αποτελεί αντικείμενο της κατηγορίας⁶⁹⁸.

Η υπεράσπιση ενός Αρχηγού Κράτους ή ενός Υψηλόβαθμου Αξιωματικού θα είναι εξαιρετική δύσκολη ενώπιον του Δικαστηρίου, πάντα όμως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διαφορετική φύση των δύο οργάνων, και ιδίως η αποκλειστικότητα του Δικαστηρίου να κρίνει ένα άτομο και όχι κράτος όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας αν είναι ένοχο ή όχι. Βάση αυτής της διαπίστωσης μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η οριοθέτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας μπορεί να ληφθεί ως διαδικαστική προϋπόθεση μόνο και το Δικαστήριο ανεξάρτητα να επί του σκοπού της δίκης και της προστασίας των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου βάση του άρθρου 66 του Καταστατικού να εξετάσει τον βαθμό ευθύνης που αποδίδεται στον κατηγορούμενο.⁶⁹⁹

Παρόλα αυτά διακρίνονται δύο βασικές δυσκολίες αναφορικά με αυτήν την προσέγγιση. Πρώτον ότι όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας οριοθετήσει μια πράξη επίθεσης δρα υπό το Κεφάλαιο VII, και οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για τα μέλη του οργανισμού. Βάσει του άρθρου 103, όπως ήδη αναλύθηκε, οποιαδήποτε οριοθέτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι de lege lata, όχι μόνο διαδικαστικά αλλά είναι ουσιαστικώς δεσμευτική για το Δικαστήριο. Δεύτερον, εάν στο Δικαστήριο αποδοθεί ένα σημαντικός βαθμός παραχώρησης πολιτικής και νομικής εξουσίας, και υπάρξει διάσταση απόψεων με το Συμβούλιο Ασφαλείας τότε θα κλυδωνισθεί η εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας με σημαντικές συνέπειες στην ακεραιότητα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στο σύνολο της.

⁶⁹⁸ βλ. W. Schabas, *The Follow – up to Rome: Preparing for Entry into Force of the International Criminal Court Statute*, 20 HRLJ σελ 157, 163, 1999

⁶⁹⁹ βλ. Carroll Carpenter, βλ. υποσημείωση No. 103, σελ 235

Η πολιτική φύση του Συμβουλίου Ασφαλείας ως δικαιοδοτική οντότητα, μεταβιβάζει σοβαρές συνέπειες στις νομικές προϋποθέσεις του Δικαστηρίου αντικειμενικά. Βάση του άρθρου 27 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όλες οι μη διαδικαστικές αποφάσεις απαιτούν την συνταυτισμένη ψήφο των πέντε μόνιμων μελών του Συμβουλίου. Στην πραγματικότητα αυτό σημαίνει το ενδεχόμενο veto ενός μόνιμου μέλλουσα αν έχει συμφέροντα στην ισχυριζόμενη διαφορά ή είναι υπήκοος ενός από τα πέντε μόνιμα μέλη⁷⁰⁰. Το γεγονός αυτό συγκρούεται με τις θεμελιώδεις αρχές της αμεροληψίας και της ισότητας, δημιουργώντας ειδική μεταχείριση για κάποια κράτη μέλη⁷⁰¹. Άρα η δυνατότητα του Δικαστηρίου να εφαρμόσει δίκαιο μπορεί να αποδειχθεί αυθαίρετη από μια κατηγορία η οποία ουσιαστικά μπορεί να περιορίσει την αποδοχή του Δικαστηρίου από τα κράτη⁷⁰². Η ποινική δικαιοσύνη πρέπει να εφαρμόζεται σε δίκαιη και ισότιμη βάση. Εάν αυτή η αρχή τεθεί υπόψη τότε οι κυρώσεις χάνουν την νομιμότητα τους και το Δικαστήριο το *raison d'être*.

Παρόλα αυτά η προαναφερόμενη ανησυχία που αφορά την ανάμειξη του Συμβουλίου Ασφαλείας στην λειτουργικότητα του Δικαστηρίου δεν είναι η μόνη. Το Συμβούλιο Ασφαλείας παρόλο που χαρακτήρισε συγκεκριμένες ενέργειες που λήφθηκαν από το Ισραήλ, την Νότια Αφρική και άλλα κράτη, έτσι όπως αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ως πράξη επίθεσης δεν έχει κάνει ποτέ μια ουσιαστική τοποθέτηση επι της έννοιας της επίθεσης υπό το άρθρο 39.

Πέραν ότι δεν αναφέρεται σταθερά στο όρο «πράξη επίθεσης»⁷⁰³ και εναλλάσσεται με τον όρο «ένοπλη επίθεση»⁷⁰⁴, αποφεύγει τον χαρακτηρισμό της επίθεσης στις αποφάσεις του.⁷⁰⁵ Αυτή η ιστορική απροθυμία του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταδικάσει κράτη για επίθεση μπορεί να εξηγηθεί με πολιτικά από την πλευρά κάθε κράτους. Αυτό σημαίνει ότι αν ποτέ το Δικαστήριο δικάσει άτομα υπεύθυνα για επίθεση, μετά από ελλείψει της οριοθέτησης του Συμβουλίου Ασφαλείας, τότε πρακτικά το Δικαστήριο θα είναι ανίκανο να αρχίσει τις διαδικασίες⁷⁰⁶. Μια άλλη εκτίμηση πιο αισιόδοξη, αναφέρει ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πρέπει να σεβαστεί τα πλεονεκτήματα της διεθνούς δικαιοσύνης και ότι θα δρά υπεύθυνα διαπιστώνοντας την

⁷⁰⁰ βλ., L.N.Sabat & S. R. Garden, βλ υποσημείωση No. 24, σελ 443

⁷⁰¹ Ομοίως

⁷⁰² βλ A.Carroll Carpenter, βλ υποσημείωση No. 103, σελ 234

⁷⁰³ “act of aggression”

⁷⁰⁴ “armed attack”

⁷⁰⁵ τα παραδείγματα είναι πολλαπλά, το ποίο συχνό παράδειγμα που αναφέρεται στην βιβλιογραφία είναι αυτό της εισβολής του Ιρακ στο Κουβέιτ το 1991

⁷⁰⁶ βλ M.D Peter, The proposed International Criminal Court: A Commentary on the Legal and Political Debates Regarding Jurisdiction Threaten the Establishment of an Effective Court, 24 *Suracuse Journal of International Law & Com* σελ 193 (1997)

ύπαρξη επίθεσης όπου αυτή έχει λάβει χώρα⁷⁰⁷. Παραμένει όμως υπό σοβαρή αμφισβήτηση κατά πόσο το Συμβούλιο θα αμελήσει ξαφνικά τις πολιτικές ευθύνες, τα συμφέροντα και την εξουσία που κατέχει, προκειμένου να προωθήσει τις νομικές τοποθετήσεις και αποφάσεις του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

6.4 Η αρχή της Συμπληρωματικότητας της αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

6.4.1 Ζητήματα συμπληρωματικότητας και των προϋποθέσεων άσκησης αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου επί του εγκλήματος της επίθεσης

Το έγκλημα της επίθεσης θέτει ζητήματα της συμπληρωματικότητας και του παραδεκτού καθώς και την σχέση μεταξύ των διατάξεων που περιέχονται στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και σχετίζονται με τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου και του εγκλήματος της επίθεσης⁷⁰⁸. Παρόλα αυτά το κείμενο θέτει ακόμα ζητήματα τα οποία συνδέουν την συμπληρωματικότητα και μερικές οπτικές των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, έτσι όπως περιέχουν ρήτρες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το Σχέδιο Κώδικα των Εγκλημάτων του 1996 περιέχει το έγκλημα της επίθεσης ανάμεσα στα πιο σοβαρά αδικήματα υπό το διεθνές δίκαιο⁷⁰⁹. Υποδεικνύεται ότι η δικαιοδοσία επί του εγκλήματος της επίθεσης θα πρέπει να μείνει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας, παρόλα αυτά το κράτος του οποίου ο υπήκοος κατηγορείται δεν θα πρέπει να απέχει από την εκδίκαση αυτού για το προαναφερόμενο έγκλημα⁷¹⁰. Παρόλα αυτά η υπό αναζήτηση αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου δεν περιορίζεται μόνο από την αρμοδιότητα των εσωτερικών δικαστηρίων του επιτιθέμενου κράτους, επί των υπηκόων του που είναι υπεύθυνοι για το έγκλημα της επίθεσης⁷¹¹. Όπως έχει ήδη αναλυθεί στην ανάλυση της ευθύνης κράτους, η Επιτροπή του Διεθνούς Δικαίου λαμβάνει μια προσέγγιση που βασίζεται στην αρχή της *par in parem imperium non habet*, που σημαίνει ότι ένα κυρίαρχο δεν ασκεί κυριαρχία επί και δεν στρέφεται κατά της αποφάσεων άλλου κυρίαρχου κράτους⁷¹².

⁷⁰⁷ βλ. A Carroll Carpernter, βλ υποσημείωση No. 103, σελ 233

⁷⁰⁸ Βλ. U.N. Doc. PCNICC/2000/WGCA/RT.1 *Preliminary list of possible issues relating to the crime of aggression*

⁷⁰⁹ Βλ. *ILC Draft Code of Crimes, supra*, note 96, άρθρο. 16

⁷¹⁰ Ομοίως άρθρο 8

⁷¹¹ Ομοίως *ερμηνευτικό σχόλιο παρ. 13*

⁷¹² Ομοίως *ερμηνευτικό σχόλιο παρ. 14*

Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε στην Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου γιατί πιστευόταν, ότι θα αποφευχθούν σοβαρές αρνητικές εμπλοκές στις διεθνείς σχέσεις και στην διεθνή ειρήνη και ασφάλεια που απορρέουν από την δικαιοδοτική δράση⁷¹³. Παρόλα αυτά το Προσχέδιο Κώδικας των Εγκλημάτων παρείχε ένα εγγυητικό μηχανισμό στην περίπτωση που η εσωτερική δικαιοδοτική διαδικασία δεν διαπράττεται με ανεξαρτησία και αμεροληψία, τότε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μπορεί να αναθεωρήσει την απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου⁷¹⁴.

Η προσέγγιση αυτή οδηγεί σε έναν αριθμό παρατηρήσεων. Πρώτο δέν λαμβάνει υπόψη τον κανόνα της εδαφικότητας του ποινικού δικαίου υπό το δόγμα της κρατικής κυριαρχίας, ως βάση άσκησης της ποινική δικαιοδοσίας από την δεκαετία του '20⁷¹⁵. Δεύτερον τα σχόλια της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου δίνουν μεγάλη έμφαση στην εθνική ανοικοδόμηση, αγνοώντας όμως της σημασία της διεθνούς ανοικοδόμησης η οποία είναι απαραίτητη όταν μια διακρατική πράξη επίθεσης λάβει χώρα. Τρίτον βασιζόμενη στην αρχή *par in parem imperium non habet* και τις ακόλουθες αρνητικές συνέπειες των διεθνών σχέσεων πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην άποψη του Δικαστηρίου αναφορικά με την υπόθεση Ένταλμα συλλήψεως στις 11 Απριλίου 2000⁷¹⁶. Παρόλα αυτά το Στρατιωτικό Δικαστήριο ξεκάθαρα αναφέρει ότι οι πράξεις κράτους μπορεί να θεωρηθούν εγκληματικές υπό το διεθνές δίκαιο⁷¹⁷. Το διεθνές δικαστήριο έλαβε αυτήν την άποψη δεν έλαβε αυτήν την άποψη ως εφαρμόσιμη γιατί οι υποθέσεις επί των Στρατιωτικών Δικαστηρίων δεν εξετάζουν το ζήτημα των ασυλιών πρώην υπουργών εξωτερικών ενοποιών των εθνικών δικαστηρίων, ο οποίος κατηγορείται ότι διέπραξε εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας⁷¹⁸.

Το Διεθνές Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο υπερκείμενος ή ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών δεν αποτελεί υποκείμενο ποινικής δίωξης γιατί συντρέχουν οι εξής περιστάσεις. Ειδικότερα το άτομο πρέπει να εκδικάζεται στο έδαφος του υπό το εσωτερικό του δίκαιο, στο κράτος που αυτός εκπροσωπεί ή εκπροσωπείται οπού χαίρει ασυλίες μη επιτρέποντας σε άλλο κράτος να ασκήσει την δικαιοδοσία επ' αυτού. Όταν το δικαστήριο άλλου κράτους ασκεί δικαιοδοσία επί της ατομικής ποινικής ευθύνης ενός

⁷¹³ Ομοίως, *ερμηνευτικά σχόλια* παρ 16

⁷¹⁴ Ομοίως σε αναλογία με την αρχή *non bis in idem*

⁷¹⁵ Βλ. M.C., Bassiouni, "Universal Jurisdiction for International Crimes: Historical Perspectives and Contemporary Practice", (2001) 42 *Va. J. Int'l L.*, at 90, 92

⁷¹⁶ Βλ. *Democratic Republic of the Congo v. Belgium*, 14 February 2002, General List No121, www.icj-cij.org/icjwww/idocket/icobe/icobejudgement/icobe_ijudgement_20020214.pdf > παρ 11, 12

⁷¹⁷ Βλ. *IMT Judgment*, *supra*, note 191, σελ. 220-221. σε αυτήν αναφέρεται ότι οι κατηγορούμενοι θα πρέπει να συνοψίζονται με την επίσημη θέση τους. Βλ. ακόμη *Attorney General of Israel v. Eichmann*, District Court, Jerusalem, 12 December 1961, in ILR, 1968, vol. 36 παρ. 28; *Eichmann v. Attorney General of Israel*, Supreme Court of Israel, 29 May 1962, in ILR, 1968, vol. 36, παρ. 14

⁷¹⁸ βλ. *Case Concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000*, *supra*, note 230, παρ. 58

πρώην Υπουργού Εξωτερικών κατά την διάρκεια της επίσημης θητείας του, αναφορικά με εγκλήματα που έλαβαν εκείνη την περίοδο, τότε παραβιάζεται η κρατική κυριαρχία του κράτους αυτού. Σε τελευταία ανάλυση μόνο το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία επί της εκδίκασης τέτοιων υποθέσεων ή ανάλογα τα *ad hoc* Διεθνή Δικαστήρια της Γιουγκοσλαβίας ή της Ρουάντας, μπορεί να ασκήσει την αρμοδιότητα του επί ατόμων που κατέχουν υψηλόβαθμες κρατικές θέσεις εξουσίας⁷¹⁹. Λαμβάνοντα αυτές τις περιστάσεις υπόψη ένας αρχηγός κράτους ή άλλο υψηλόβαθμο άτομο μπορεί να επωφεληθεί αναλογικά απο τέτοιες φύσεως ασυλίες, όταν μια πράξη επίθεσης από το κράτος του λαμβάνει χώρα.

6.4.2 Παρουσίαση περιπτωσιολογίας άσκησης αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Το παρόν σενάριο άσκησης αρμοδιότητας μπορεί να εμφανιστεί επί του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στην άσκηση της δικαιοδοσίας του στο έγκλημα της επίθεσης. Λαμβάνεται γι' αυτούς τους σκοπούς έρευνας η υπόθεση όπου το κράτος Α διέπραξε πράξη επίθεσης κατά του Κράτους Β και το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφανθεί ότι το κράτος Α διέπραξε επίθεση.⁷²⁰ Το πρώτο σενάριο περιλαμβάνει ότι και τα δύο κράτη Α και Β είναι μέρη του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Το δεύτερο περιλαμβάνει την υπόθεση ότι το επιτιθέμενο κράτος είναι μέλος του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και το κράτος θύμα δεν είναι μέλος του Καταστατικού *State is not a party*. Το τρίτο σενάριο θέτει το κράτος θύμα μέλος του Καταστατικού και το επιτιθέμενο κράτος μή μέλος του. Το τελευταίο σενάριο είναι αυτό όπου και τα δύο κράτη δεν είναι μέλος του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Στο τέταρτο σενάριο, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να ασκήσει δικαιοδοσία, εκτός αν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφασίσει να αναφέρει την κατάσταση σε αυτό⁷²¹, βάση των μέτρων του Κεφαλαίου VII του Χάρτη⁷²². Στο τρίτο σενάριο, έστω κι αν το κράτος Β έχει ενδείξεις ότι υπήκοοι του Κράτους Α, θεωρούνται υπεύθυνοι για την διεξαγωγή του εγκλήματος της επίθεσης δεν θα μπορεί να τους δικάσει, του καθεστώτος της ασυλίας τους. Παρόλα αυτά το κράτος Β θα μπορούσε να εκδικάσει του κράτους Α μόνο αν αυτό συναινέσει και αποσύρει τις ασυλίες του. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο θα μπορούσε να ασκήσει την αρμοδιότητα του αν και αυτό

⁷¹⁹ Ομοίως παρ. 61

⁷²⁰ βλ προηγούμενη ανάλυση της πρακτικής του Συμβουλίου Ασφαλείας, και Giorgio GAJA, 'The Long Journey towards Repressing Aggression', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123, p. 434

⁷²¹ βλ Καταστατικό ΔΠΔ άρθρο 13 (b)

⁷²² βλ άρθρο 39, 41 του Χάρτη

προϋποθέτει όπως προαναφέρθηκε την αναφορά του Συμβουλίου Ασφαλείας, η περίπτωση αυτή δεν αναφέρεται στην πρώτη περίπτωση που και δυο μέλη είναι μέρη του Καταστατικού. Στο δεύτερο σενάριο παρόλο που το κράτος Α έχει αποδεχτεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επαφίεται στο ενδιαφέρον του, αν θα δικάσει ή μη το υπό συζήτηση έγκλημα⁷²³. Η υποθετική αυτή ανάλυση αποδεικνύει ότι το Καταστατικό από μόνο του διαθέτει μηχανισμούς βάση του οποίου μπορεί να ασκήσει αρμοδιότητα επί του εγκλήματος.

Παρόλα αυτά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεσμεύεται από την αρχή της συμπληρωματικότητας. Η αρχή αυτή κυριαρχεί της αρμοδιότητας και των λειτουργιών του Δικαστηρίου⁷²⁴, εκτός αν το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρει την υπόθεση σε αυτό⁷²⁵. Λαμβάνοντας υπόψη ακόμη τις διατάξεις που σχετίζονται με το παραδεκτό της υπόθεσης του άρθρου 17, 18 και 19 του Καταστατικού. Το άρθρο 17 είναι το πιο κεντρικό άρθρο αναφορικά με το ζήτημα της επίθεσης και θέτει τέσσερα κριτήρια ώστε η υπόθεση να γίνει παραδεκτή⁷²⁶, ενώ θέτει υπό όρο μια σειρά από σκέψεις προκειμένου να οριοθετήσει την κρατική αδιαφορία⁷²⁷ ή ανικανότητα⁷²⁸.

Όταν τίθεται το ζήτημα της διττής κατάστασης, η αρχή της συμπληρωματικότητας δεν μπορεί να λειτουργήσει εάν εμπλέκει και τα δύο κράτη στα οποία έχει αρμοδιότητα. Το κράτος Β έχει αρμοδιότητα επί του εγκλήματος γιατί η επιθετική πράξη διαπράχθηκε στο έδαφός του ή κατά της εναέριας και θαλάσσιας κυριαρχίας του, από την άλλη το κράτος Α έχει αρμοδιότητα γιατί η επιθετική πράξη διαπράχθηκε από υπήκοο του⁷²⁹. Άρα στην περίπτωση της επίθεσης τα κριτήρια ενεργοποίησης της αρμοδιότητας, τόσο επί της ενεργής προσωπικότητας⁷³⁰, όσο επί της εδαφικότητας⁷³¹ συναντούνται ισότιμα.

Εάν το κράτος αποσύρει όλες τις ασυλίες από τον υπήκοο του, καλή τη πίστη, η υπόθεση θα είναι παραδεκτή ενώπιον του δικαστηρίου. Βάση αυτού του γεγονότος τι κράτος, παρόλη την ενδεχόμενη βούληση του δεν θα μπόρει να μυνήσει τα ίδια άτομα ή

⁷²³ βλ. Καταστατικό του ΔΠΔ άρθρο 12 (3)

⁷²⁴ Ομοίως άρθρο.1

⁷²⁵ Βλ. Flavia LATTANZI and William. A. SCHABAS, *supra*, note 102,σελ. 41-42; Luigi CONDORELLI and Santiago VILLALPANDO, 'Referral and Deferral by the Security Council', in Antonio CASSESE, *supra*, note 123,σελ.637; John T. HOLMES, 'Complementarity: National Courts versus the ICC', in Antonio CASSESE, Ομοίως σελ .683; Mohamed EL ZEIDY, "The Principle of Complementarity: A New Machinery to Implement International Criminal Law" (2002) 23 *Mich. J. Int'l L.* 869, 957-961

⁷²⁶ βλ. Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου άρθρο17 (1).

⁷²⁷ Ομοίως. Άρθρο 17 (2)

⁷²⁸ Ομοίως Άρθρο 17 (3)

⁷²⁹ βλ για παράδειγμα άρθρο. 3 του Ορισμού της επίθεσης

⁷³⁰ βλ Καταστατικό του ΔΠΔ άρθρο. 12 (2) (b)

⁷³¹ Ομοίως άρθρο12 (2) (a)

δεν θα είναι σε θέση να εγγυηθεί την επιτήρηση αυτών. Παρόλα αυτά εαν το κράτος Β εγγυηθεί τέτοια επιτήρηση και το κράτος Α αποποιηθεί των ασυλίων των υπηκόων του τότε το κράτος Β είναι σε θέση να προσφύγει, γεγονός που πρακτικά φαντάζει αδύνατο.

Το απλό αυτό παράδειγμα αποδεικνύει ότι η αρχή της συμπληρωματικότητας δεν μπορεί να εφαρμοστεί άμεσα για να επιδικάσει το έγκλημα της επίθεσης. Το πρόβλημα που σχετίζεται με την συμπληρωματικότητα είναι πολλαπλασιάζεται στην περίπτωση των σύγχρονων επιθετικών πράξεων στις σύγχρονες μορφές συμμαχιών. Παρόλα αυτά η πρωταρχική αρμοδιότητα αναφορικά με το έγκλημα της επίθεσης του Δικαστηρίου αποτελεί ρεαλιστικά τον καταλληλότερο δυνατό μηχανισμό. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, μπορεί να αποτελέσει επίσης την πιο ανεξάρτητη μορφή μιας πράξης επίθεσης, διαβεβαιώνοντας μια δίκαιη και αμερόληπτη δίκη, χωρίς αμφιταλαντεύσεις υπέρ ή κατά των εμπλεκόμενων στην επίθεση κρατών.

VIII ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. Το έγκλημα της επίθεσης ενέχει στοιχεία άσκησης πολιτικής εξουσίας των κρατών που αντιπαρατίθενται της δικαστικής φύσεως του

Το βασικό επιχείρημα και ισχυρισμός του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι ότι το έγκλημα της επίθεσης συνδέεται άρρηκτα με το δόγμα της πράξης από κράτος, ότι αποτελεί «πολιτικό» και όχι δικάσιμο έγκλημα. Η πραγματικότητα αποδεικνύει ότι και οι δύο πτυχές είναι αναγνωρίσιμες και αναγκαία αυτόνομες όψεις της επίθεσης. Στην περίπτωση όμως μιας σύγκρουσης όπου, υπάρχουν το λιγότερο δύο πλευρές, η διαδικασία λήψης αποφάσεων στα αντίπαλα μέρη διακατέχεται από μια ιστορική, πολιτισμική και ιδεολογική αναδιοργάνωση των σχεδιαστών της επίθεσης. Για αυτό τον λόγο φαίνεται εξαιρετικά δύσκολο για ένα μέρος αποκλειστικά να ορίσει κατά πόσο μια πράξη επίθεσης έλαβε χώρα ή μη και ειδικά για ένα δικαιοδοτικό όργανο. Το επιχείρημα αυτό όμως αγνοεί μια σειρά από στοιχεία. Πρώτον η πράξη της επίθεσης ενέχει την πολιτική φύση το ζήτημα είναι αν αυτό το χαρακτηριστικό καθιστά το έγκλημα μη δικάσιμο. Η νομική και πολιτική διχοτόμος του εγκλήματος της επίθεσης μπορεί να εξηγηθεί από την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου. Για το Δικαστήριο μια διαφορά είναι «νομική» εάν στις αποφάσεις του εφαρμόζονται οι νομικοί όροι⁷³². βάση αυτού θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το ζήτημα της επίθεσης μπορεί να επιλυθεί με την εφαρμογή επαρκώς αμιγής νομικών σταθερών, το ζήτημα της αρμοδιότητας της εκδίκασης ενός κατηγορούμενου παραμένει αξιόποιο.

Το δικαστήριο θα πρέπει να εφαρμόσει το έγκλημα της επίθεσης ενώπιον του οργανισμού ανεξαρτήτως αν στην υπεράσπιση αυτού αναφερθούν δραστηριότητες οι οποίες δεν αιτιολογούνται υπό το διεθνές δίκαιο. Είναι ξεκάθαρο ότι τα πραγματικά περιστατικά της πρόθεσης, της γνώσης και τα αποδεικτικά στοιχεία αυτών, ίσως να μην μπορούν να συνδεθούν με τα στοιχεία του εγκλήματος και κατά επέκταση την αιτιολογηθούν υπό το διεθνές δίκαιο κατά πόσο η πράξη ήταν νόμιμη ή όχι. Το γεγονός αυτό απαιτεί την ανεύρεση αιτιολογίας κατά πόσο ο ορισμός της επίθεσης καλύπτει συνθήκες υπό τις οποίες μια πράξη αποτελεί αμιγώς μια πράξη επίθεσης και στοιχειοθετείται υπό το διεθνές δίκαιο. Συνθήκες στις οποίες το δίκαιο της απαγόρευσης της επιθετικής πράξης δεν περιλαμβάνει ξεκάθαρα μια συγκεκριμένη πράξη⁷³³, ή το κατά πόσο η επιθετική πράξη υπό τις συνθήκες που δημιουργήθηκε αποτελεί άσκηση του

⁷³² βλ. H. Kelsen, Principles of International Law, R.W Tucker ed, 2nd revised edition 1966, σελ 526, R. Higgins, Policy Considerations and the international judicial Process 17 ICLQ, 1968, σελ 58

⁷³³ για παράδειγμα την οικονομική και πολιτική επίθεση

δικαιώματος στην νόμιμη άμυνα είναι συχνές στην πρακτική. Το ζητούμενο του συγκεκριμένου κανόνα είναι να μην ανατραπεί η γενική αρχή της ignorantia juris non excusat

2.Κριτικές συνισταμένες της ανάγκης της μεταπολεμικής εφαρμοστικότητας του εγκλήματος της επίθεσης

Η κριτική, όπως έχει αναλυθεί στα συμπεράσματα του τρίτου κεφαλαίου, αναφορικά με το έγκλημα κατά της ειρήνης, η οποία ασκείται από την νομολογία του Τόκιο και της Νυρεμβέργης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Συμπερασματική προσέγγιση αυτού αποτελεί η αποδοχή ότι αυτό το προηγούμενο αντανακλάται ως όργανο νικητριών δυνάμεων μετά την λήξη του πολέμου, παρά του γεγονότος ότι απευθύνονταν στο επιτιθέμενο μέρος.⁷³⁴ Επιπλέον δεν έχουν υπάρξει περαιτέρω διώξεις επί του εγκλήματος της επίθεσης περισσότερο από πενήντα χρόνια εάν εξαιρεθεί η αξιολόγηση από την Επιτροπή Εγκλημάτων Πολέμου και η πρακτική της Γενικής Συνέλευσης⁷³⁵. Πέραν τούτου δεν έχει υπάρξει καμμία διεθνής συνθήκη που να αναφέρεται αποκλειστικά στο έγκλημα της επίθεσης επί της ατομικής ποινικής ευθύνης, σε αντίθεση με τα αλλά εγκλήματα επί της δικαιοδοσίας της Νυρεμβέργης ή της γενοκτονίας έτσι όπως περιέχεται στην Σύμβαση για την Καταστολή και την Πρόληψη της γενοκτονίας ή σε γενικό πλέγμα στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης και τα πρόσθετα Πρωτόκολλα, ή άλλες συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷³⁶.

Τόσο το Καταστατικό της Ρουάντας, όσο και της Γιουγκοσλαβίας δεν περιέχουν διατάξεις που αφορούν την επίθεση παρόλο που και στις δύο περιπτώσεις έγινε χρήση ένοπλης βίας. Πολλή λίγα κράτη, για ιστορικούς κυρίως λόγους περιέλαβαν στον εθνικό τους ποινικό κώδικα την δυνατότητα δίωξης του εγκλήματος της επίθεσης και δεν έκαναν χρήση αυτού⁷³⁷. Αξίζει όμως αναφοράς ότι κατά την διάρκεια του πολέμου στο Κόσοβο 1999, περίπου δεκαπέντε παραπομπές κατατέθηκαν κατά του Chancellor Gerhard Schröder, το Ομοσπονδιακό όμως Τμήμα Διώξεων ήταν εξαιρετικά καταδικαστικό στην προσφυγή αυτών και απέρριψε όλες τις προσφυγές⁷³⁸. Η ύπαρξη και μόνο του γεγονότος αυτού αποδεικνύει την αξία και χρησιμότητα του εγκλήματος της επίθεσης, λαμβάνοντας

⁷³⁴ Βλ. A.M Rifaat βλ υποσημείωση No. 9, σελ 179

⁷³⁵ βλ. D. Stoelting, Status Report on the International Criminal Court, 3 Hofstra L& Pol'Y Symp σελ 233 265, 1999, βλ ακόμη Mattias Schuster, Ομοίως οπ.π σελ 12

⁷³⁶ Βλ. Green, The Contemporary Law of Armed Conflict, βλ υποσημείωση No. 18 σελ 40 1993

⁷³⁷ βλ. A Zimmermann, the Creation of a permanent International Criminal Court, 2 Max Planck United Nations L. σελ 16, 168, 1998. Ο Zimmermann, αναφέρει ότι τα γερμανικά δικαστήρια σπάνια ασχολήθηκαν με το έγκλημα της επίθεσης

⁷³⁸ βλ. Mattias Schuster, οπ.π., βλ υποσημείωση No. 86, σελ 13

πάντα υπόψη τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει συγκριτικά με τα άλλα διεθνή εγκλήματα και την χρόνια πολιτική νωχελικότητα που την καταδυναστεύει.

3. Η πιθανότητα συμβιβαστικής μορφής υιοθέτησης του ορισμού και των συνθηκών άσκησης αρμοδιότητας του εγκλήματος της επίθεσης

Το μεγαλύτερο βαθμός κριτικής που έχει ασκηθεί αναφορικά με την περίληψη του εγκλήματος της επίθεσης στο Καταστατικό είναι ότι αποτελεί «κενή κατηγορία»⁷³⁹ και ότι η περίληψη του οφείλεται σε πολιτικούς λόγους, έτσι ώστε να κερδισθεί η γενική υποστήριξη του Καταστατικού από κάποια κράτη⁷⁴⁰, χωρίς καμία ρεαλιστική προοπτική να επιτευχθεί τελική διευθέτηση του ζητήματος⁷⁴¹. Ακόμη και οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές της περίληψης του εγκλήματος αμφέβαλαν για την πιθανότητα συμβιβαστικής μορφής ορισμού της επίθεσης στο κοντινό μέλλον⁷⁴². Το άρθρο 5 του Καταστατικού αναφέρεται στα άρθρα 121 και 123, περιγράφοντας την τεχνική διαδικασία τροποποίησης βάσει του Καταστατικού, η οποία από μόνη της είναι εξαιρετικά δυσκίνητη, από την στιγμή που ευρεθεί consensus, στην Αναθεωρητική Διάσκεψη η οποία θα λάβει χώρα το 2009, θα πρέπει τα δύο τρίτα της πλειοψηφίας να ψηφίσουν υπέρ της τροποποίησης του Καταστατικού περιλαμβάνοντας την επίθεση. Μόνο αν τα επτά όγδοα των κρατών επικυρώσουν την τροποποίηση μπορεί να τεθεί το έγκλημα σε ισχύ.⁷⁴³

Παρόλα αυτά έχουν υπάρξει δισταγμένες απόψεις κατά πόσο το όριο των επτά ετών αντανάκλα το έγκλημα της επίθεσης⁷⁴⁴ και υπήρξε γενική συμφωνία μεταξύ των διαπραγματευτών της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής ότι θα συνέχιζαν τις διαδικασίες κωδικοποίησης του ορισμού χωρίς κανένα χρονικό περιθώριο. Η ίδια φιλοσοφία εφαρμόστηκε και στην ομάδα εργασίας της επίθεσης έτσι ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία. Οι ταχύτητα προόδου όμως είναι εξαιρετικά πενιχρή λαμβανόμενου υπόψη τις πολλαπλές συνόδους που έλαβαν μέρος μόνο και μόνο για να συσταθεί η ομάδα εργασίας⁷⁴⁵. Ο βαθμός δυσκολίας εύρεσης κοινής συνισταμένης είναι ότι οι

⁷³⁹ βλ. Carroll Carpenter, βλ. υποσημείωση No.103, σελ 237

⁷⁴⁰ βλ. D.J Scheffer, The United States and the Criminal Court, 93 AJIL, σελ 12, 21 1999

⁷⁴¹ Βλ. A. Zimmermann, βλ. υποσημείωση No. 86, σελ 204

⁷⁴² βλ. A Cassese, βλ. υποσημείωση No. 5, σελ 237

⁷⁴³ βλ. T. N Slade & R.C Clark, 84 Preamble and Final Clauses, in the International Criminal Court, βλ. υποσημείωση No. 59 σελ 432

⁷⁴⁴ βλ. ομοίως οπ.π. σελ 433, βλ. ο Triffterer αναφέρει ότι το άρθρο 5 παρ 2 των άρθρων 121 και 123 περιορίζεται στους τρόπους υιοθέτησης αλλά όχι τον χρόνο υιοθέτησης αυτών των εγκλημάτων, Ο Triffterer, Preliminary Remarks, the Permanent ICC, idea and Reality in Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court, σελ 17, 40 1999

⁷⁴⁵ βλ. W. Schabas, Introduction to the International Criminal Court, σελ 29 2001

διαπραγματεύσεις, τόσο στην Διάσκεψη της Ρώμης, όσο στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή ήταν εντονότατα πολιτικοποιημένες⁷⁴⁶.

Για τους παραπάνω λόγους η εύρεση συμβιβασμού φαντάζει εξαιρετικά δύσκολη, ιδίως εφόσον υιοθέτησαν το έγκλημα της επίθεσης στο Καταστατικό, χωρίς να το ορίσουν και χωρίς να οριοθετήσουν την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, αφήνοντας να διαφαίνεται η εντύπωση ότι τα Κράτη καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια ορισμού του εγκλήματος⁷⁴⁷. Πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η επίθεση ήταν αποτέλεσμα ενός πακέτου συμφωνιών στην οποία περιελάμβανε τον ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας στο να αναφέρει υποθέσεις στο δικαστήριο ή να αναβάλει τις υποθέσεις από την δικαιοδοσία του⁷⁴⁸. Πρέπει όμως να διευκρινισθεί ότι αν το έγκλημα της επίθεσης δεν περιλαμβανόταν στο Καταστατικό τότε υπήρχε πραγματικός κίνδυνος κλυδωνισμού της εφαρμοστικότητας του όλου δικαιοδοτικού μηχανισμού, παρόλο που άφηνε ανοιχτά ζητήματα⁷⁴⁹.

4. Η επίθεση ως το «υπέρτατο έγκλημα» και οι χωροχρονικές συνισταμένες του.

Ο Robert Jackson, ο διευθύνων του τμήματος διώξεων της Νυρεμβέργης, δήλωσε ότι, οποιαδήποτε προσφυγή στον πόλεμο, οποιασδήποτε φύσεως πόλεμου, είναι μια προσφυγή, εκ φύσεως εγκληματική⁷⁵⁰. Σε κάθε όμως περίπτωση διαγράφεται εντονότατα η διάκριση μεταξύ της νομιμότητας του αμυντικού ή του εθνικοαπελευθερωτικού πόλεμου και του επιθετικού πόλεμου, παρά του ότι η ιδέα του πόλεμου ως πηγή «κακού»⁷⁵¹ δεν γνωρίζει διακρίσεις. Η πρακτική των κρατών που έκανε χρήση αυτής της διάκρισης προκειμένου να στηρίξει την συνέχιση του πόλεμου και μονομερώς να επωφεληθεί⁷⁵², απέδειξε ότι τα όρια της διαχωριστικής αυτής γραμμής μπορούν πολλή εύκολα να μετατεθούν και να παρερμηνεύσουν τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου⁷⁵³. Η εξουσιοδότηση και μόνο από το Συμβούλιο Ασφαλείας ως εκτελεστικό και πολιτικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών είναι αρκετή ώστε να μεταβάλλει την χρήση ένοπλης βίας σε νόμιμη. Σε αυτό το σημείο παρεμβάλλεται ένα ηθικό ζήτημα, ότι και τα

⁷⁴⁶ βλ. H.von Hebel & D Robinson, βλ υποσημείωση No. 57, σελ

⁷⁴⁷ βλ. A. Cassese βλ υποσημείωση No. 5, σελ 147, υπήρξαν καταδικαστικοί χαρακτηρισμοί επί της αξίας του εγκλήματος της επίθεσης όπως, «κοιμωμενο» από W. Schabas, βλ υποσημείωση No. 116, σελ 26, «δούρειος ύπκος» από A.N. Sabat & S.R. Carden, βλ υποσημείωση No. 24, σελ 436

⁷⁴⁸ βλ H von Hebel & D Robinson βλ υποσημείωση No. 57, σελ 84 υποσημείωση 16

⁷⁴⁹ Ομοίως οπ.π σελ 85

⁷⁵⁰ Βλ Q Wright, The Law of the Nuremberg Tribunal, 41 AJIL σελ 38, 62 1947

⁷⁵¹ «Evil» έτσι όπως διατυπώθηκε στην Νυρεμβέργη

⁷⁵² βλ περίπτωση Βιέτναμ και της απόβασης των Ηνωμένων Πολιτειών με τον ισχυρισμό της νόμιμης άμυνας του ΝοτιουΒιέτναμ, Σκοπός της παρούσας επιχειρηματολογίας δεν είναι η απαρριθμηση αυτών των περιπτώσεων

⁷⁵³ Βλ C. Gray, International Law and the Use of Force, σελ 58, 2000

δύο εμπόλεμα μέρη είναι υπεύθυνα, αν όχι ισομερώς, για τις πιθανές ακρότητες εις βάρος του άμαχου πληθυσμού⁷⁵⁴.

Η επίθεση και όχι μόνο, ενέχει μέσα της εγκλήματα που διαπράττονται κατά της ζωής και της περιουσίας, συνοδευόμενη πάντα από εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου⁷⁵⁵. Παρόλο που στις περιπτώσεις αμυντικού πολέμου είναι εξαιρετικά δύσκολο να προκύψει ο ισχυρισμός ότι έλαβαν χώρα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή εγκλήματα πολέμου ή πόσο μάλλον γενοκτονίας, δίνεται πάντα όμως τέτοια δυνατότητα. Το έγκλημα της επίθεσης, ως το υπέρτατο διεθνές έγκλημα, δεν πρέπει να αφήνει γόνιμο έδαφος αθώωσης ακροτητών κατά του άμαχου πληθυσμού ή χρήσης βίας, όπως πρακτικά συμβαίνει στην περίπτωση αμυντικού, εθνικοαπελευθερωτικού ή βάσει της επιβολής κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας ή των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Το παρόν επιχείρημα δεν αποσκοπεί στην διαστρέβλωση των ιστορικών δικαιωμάτων της άμυνας, των εθνικοαπελευθερωτικών κινήματων ή των συλλογικών μέτρων διατήρησης ή ανοικοδόμησης της ειρήνης αν και η πρακτική των Ηνωμένων Εθνών από την δεκαετία του ενενήντα και έπειτα περιέχει πολλές αντιθέσεις. Στόχος αποτελεί η επίδειξη των περιοριστικών στοιχείων του εγκλήματος της επίθεσης.

Το έγκλημα της επίθεσης είναι συνυφασμένο με τις ιστορικές περιστάσεις κάθε εποχής περισσότερο από κάθε άλλο διεθνές έγκλημα, ιδίως αν εξεταστεί σε συνδυασμό με το τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου. Το πλέγμα της κρατικής κυριαρχίας έχει μεταβληθεί κατά πολλή τα τελευταία πενήντα χρόνια, τα ζητήματα της προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαγράφουν παράπλευρες συνέπειες. Βάσει αυτής της πραγματικότητας τα άλλα εγκλήματα επί της αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου παρουσιάζονται έμπρακτα πιο ρεαλιστικά και πιο αξιόποινα. Παρόλο που η επίθεση φύση «πολιτικό» έγκλημα, φαντάζει να αποτελεί χίμαιρα του διεθνούς δικαίου, είναι συμπληρωματικής και ισότιμης αξίας στο Καταστατικό του Δικαστηρίου.

Στόχος της παρούσας έρευνας δεν είναι να δώσει απαντήσεις στην πιθανότητα κωδικοποίησης ή την μορφή του εγκλήματος της επίθεσης, γιατί ούτε δέκα χρόνια πριν η επιστημονική κοινότητα του διεθνούς δικαίου δεν ήταν σε θέση να προβλέψει την δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ή των Ad hoc Δικαστηρίων βάσει αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας⁷⁵⁶. Στόχος αποτελεί η καταγραφή των

⁷⁵⁴ Βλ. W.C. Williams & H. Piotrowski, *the World since 1945, A History of International Relations*, σελ. 209, 1997

⁷⁵⁵ Βλ. Sabat Wexler, *Committee Report on Jurisdiction, Definitions of Crimes and Complementarity*, 25 *Denv. J. Int'l & Pol'Y* σελ. 221, 224, 1997

⁷⁵⁶ όπως κάθε ακαδημαϊκού κείμενου ο ρόλος δεν είναι η προβλεψιμότητα των πιθανοτήτων, αλλά η έρευνα, η παρατήρηση, η καταγραφή και η κριτική επί του ζητήματος

ιδιαιτεροτήτων του εγκλήματος της επίθεσης. Βασικό επιχείρημα της παρούσας έρευνας αποτελεί η συμπληρωματικότητα και η αλληλοσύνδεση του εγκλήματος της επίθεσης στο Καταστατικό της Ρώμης. Η αλλαγή του κλασσικού δόγματος της κήρυξης πολέμου, μερικώς έχει παρέλθει.⁷⁵⁷ Η ύπαρξη όμως του εγκλήματος της επίθεσης μπορεί να αποδειχτεί γόνιμη επί της ποινικοποίησης αρχηγών κράτους ή στρατιωτικών διοικητικών που έχουν την ικανότητα καθοδήγησης ένοπλων δυνάμεων ή επηρεασμού της κοινής γνώμης. Το έγκλημα της επίθεσης, τοποθετημένο στην ατομική ποινική ευθύνη δεν περιλαμβάνει αποκλειστικά την ύπαρξη κρατικής οντότητας στο υπόβαθρο της, αλλά και την ύπαρξη μη κρατικών οντοτήτων ή ομάδων που δεν είναι αντικείμενα του κλασσικού διεθνούς δικαίου. Η κατοχή καθεαυτή ως γεγονός αποτελεί, βάση αυτής της ερευνάς, «διαρκής» επίθεση και εγείρει πέραν της διεθνούς ευθύνης, διαστάσεις ατομικής ποινικής ευθύνης που μπορούν άρρηκτα να συνδεθούν με τα στοιχεία του εγκλήματος της επίθεσης.⁷⁵⁸

5. Ο συμβολισμός της αποτρεπτικής αξίας του εγκλήματος της επίθεσης στην διεθνή κοινότητα.

Πολλοί από τους συνηγόρους του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου υποστήριξαν την ελπίδα ότι ο θεσμός θα παίζει μεγάλο ρόλο στην αποθάρρυνση ατόμων από την διάπραξη εγκλημάτων υπό την δικαιοδοσία του Καταστατικού.⁷⁵⁹ Πράγματι το προοίμιο του Καταστατικού αναφέρει ότι τα μέρη «αποφασίζουν να θέσουν τέλος στην ατιμωρησία των δραστών αυτών των εγκλημάτων και αυτό συμβάλλει στην πρόληψη αυτών των εγκλημάτων», ιδίως σε ότι αφορά το έγκλημα της επίθεσης, η πιθανότητα τιμωρίας μπορεί να εμποδιστεί αποτελεσματικά μελλοντικές πράξεις επιθετικών πράξεων.⁷⁶⁰ Βάση αυτού διατυπώνεται το γενικό επιχείρημα ότι ο αποτελεσματικός δικαιοδοτικός μηχανισμός, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, το οποίο μπορεί με την εφαρμογή δικαίου και με τις αποφάσεις του, μπορεί να αποτελέσει ελπίδα εμπόδισης του πολέμου.⁷⁶¹

Βάση αυτού είναι αναγκαίο να αναλυθεί κατά αυτή η υπόθεση ευσταθεί. Η βασική έννοια της υπόθεσης είναι ο όρος «αναχαίτιση», υπό την έννοια της ικανότητας

⁷⁵⁷ Αναφέρεται μερικώς γιατί υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις κήρυξης «αμυντικού» πολέμου τόσο στην περίπτωση του Αφγανιστάν (κατά της τρομοκρατίας) και ακόμη πιο ξεκάθαρα πρόσφατα κατά του Ιρακ

⁷⁵⁸ το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στην πρακτική των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών κυρίως της Γενικής Συνέλευσης και στις προσπάθειες ορισμού έτσι όπως καταγράφηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια

⁷⁵⁹ βλ. Mattias Schuster, οπ.π σελ 14

⁷⁶⁰ βλ. B Ferencz βλ. υποσημείωση No. 64 σελ 238

⁷⁶¹ Ομοίως σελ. 358

του νομικού συστήματος να αποθαρρύνει και να προλαμβάνει τέτοιες παράνομες πράξεις βάσει της απειλής της τιμωρίας ή άλλων εκφράσεων αποδοκιμασίας⁷⁶². Στο πλαίσιο της επίθεσης η απειλή αποτελεσματικών κυρώσεων επαφίεται στον μηχανισμό λήψης αποφάσεων μεταξύ των κρατών. Η διαδικασία όμως των κυρώσεων ενέχει πολλές παγίδες, όπως την εφαρμογή τους σε απολυταρχικά καθεστώτα ή την δομική πολυπλοκότητα οριοθέτησης της πολιτικής στρατηγικής ενός κράτους.⁷⁶³ Παρόλο που η επίθεση έχει σχεδιάζεται και εκτελείται από άτομα, παραδοσιακά αποτελεί πράξη η οποία λαμβάνεται από κράτος κατά άλλο κράτος.⁷⁶⁴ Το διεθνές ποινικό δίκαιο όταν στοχεύει στην δίωξη εγκληματιών δεν λαμβάνει υπόψη την άσκηση πίεσης που πιθανόν να προέρχεται από την κοινή γνώμη ή την φιλοδοξία διατήρησης της εξουσίας. Είναι πολλή πιθανόν να υποστηριχθεί ότι η τάση αναχαίτισης από την διεθνή κοινότητα μιας επιθετικής πράξης μπορεί να αποφέρει αντίθετα αποτελέσματα⁷⁶⁵. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων στο εσωτερικό μιας κοινότητας, υπό την πιεστική επιρροή της κοινότητας ή την λανθασμένη αντίληψη της νόμιμης άμυνας μπορεί να φτάσει στο επίπεδο να δικαιολογήσει αυτές τις πράξεις λαμβάνοντας οποιαδήποτε μέτρο που θα μπορούσε να εγγυηθεί τον θρίαμβο του πολέμου⁷⁶⁶. Πέραν των κριτηρίων της εξουσίας και της *realpolitik* των κρατών τα όρια νομιμότητας της διεθνούς δικαιοσύνης είναι διακριτά.

Σε ότι αφορά όμως το έγκλημα της επίθεσης τίθεται το ερώτημα ποία είναι η καλύτερη μέθοδος εγγύησης της ειρήνης. Σε αυτό λοιπόν το ερώτημα η διεθνής δικαιοσύνη αποτελεί απλά ένα μέσο εγγύησης χωρίς να αποκλείει το παράδοξο. Όταν γίνεται αναφορά στην λέξη παράδοξο γιατί αρκεί η υπενθύμιση της κατάστασης στην πρώην Γιουγκοσλαβία όταν άρχισαν οι διαδικασίες έρευνας του *Ad Hoc* Ποινικού Δικαστηρίου όπου την ίδια στιγμή που οι διαπραγματεύσεις λάμβαναν χώρα επί των Συμφωνιών Ειρήνης του Dayton, οι ίδιοι ηγέτες κρίνοντας βάση ερευνών υπεύθυνοι για εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν στην Γιουγκοσλαβία. Παρόμοιο παράδειγμα αποτελεί το δίλημμα που τέθηκε από το Δικαστήριο της Σιέρα Λεόνε επί της σύλληψης του αρχηγού της Λιβερίας Charles Taylor υπεύθυνο για εγκλήματα πολέμου στην Σιέρα Λεόνε, την στιγμή που λάμβανε μέρος στις διαπραγματεύσεις συμφωνιών ειρήνης στην

⁷⁶² βλ J B Gibbs, *Crime Punishment, and Deterrence*, (1975), Matthias Schuster βλ υποσημείωση No. 98, οπ.π σελ 15

⁷⁶³ βλ J Stones, βλ υποσημείωση No. 14 σελ 146, στις δίκες της Νυρεμβέργης η υπερασπιστική γραμμή κάποιων κατηγορούμενων ήταν η απόδοση των πράξεων τους στον Χίτλερ. Το δικαστήριο απέρριψε αυτόν τον ισχυρισμό με την δικαιολογία του καταμερισμού των ευθυνών, ακόμα και στην περίπτωση ύπαρξης διαταγών, Βλ Y Distein βλ υποσημείωση No. 16, σελ 122

⁷⁶⁴ βλ A . Carroll Carpenter, *The International Criminal Court and the Crime of Aggression*, 64, *Nordic J. Int' L*, σελ 223, 237, 1995

⁷⁶⁵ για παράδειγμα η επικράτηση του κόμματος του Μιλόσεβιτς στις πρόσφατες εκλογές στην Σερβία.

⁷⁶⁶ βλ J.Stones, βλ υποσημείωση No. 14, σελ 147

Γκάνα. Τα γεγονότα αυτά μεγεθύνουν ακόμη περισσότερο την προβληματική επί μεθόδου αποτροπής των εγκλημάτων και τον ρόλο της διεθνούς δικαιοσύνης σ' αυτήν.

6. Καταληκτική αποτίμηση

Η έννοια της επίθεσης, μπορεί παρόλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της να ληφθεί και να χρησιμοποιηθεί, ως εργαλείο κατά, περισσότερο από ένα δυναμικό στοιχείο προστασίας του διεθνούς δικαίου, των μαζικών δολοφονιών και των εθνοκαθάρσεων. Εάν η έννοια της επίθεσης δεν περιορίζεται τις διακρατικές ένοπλες συρράξεις μπορεί κάλλιστα να στρατολογηθεί στις υπηρεσίες της των μη διεθνών ενόπλων συγκρούσεων περιλαμβάνοντας το ευρύ πολυποίκιλο φάσμα αυτών⁷⁶⁷. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην ποινικοποίηση της βίαιης καταστολής καθώς και της έναρξης ενόπλων συγκρούσεων. Πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη ότι το έγκλημα της επίθεσης έστω και αν δεν έχει οριστεί περιλαμβάνεται στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου⁷⁶⁸.

Σε καταστάσεις όπου κράτος μέλος του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου όπως η Ουγκάντα δηλώνει «ανίκανο» και καλεί το Δικαστήριο για την έναρξη ερευνών επί της διεξαγωγής εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας στο ίδιο της το έδαφος, αποδεικνύει ότι η προβλεψιμότητα είναι περιορισμένη όχι μόνο στην δυναμική του δικαστηρίου, αλλά και την μελλοντική χρήση του εγκλήματος της επίθεσης⁷⁶⁹. Κι όμως σε ένα διεθνές περιβάλλον διαρκών ανακατατάξεων, που η διεθνής δικαιοσύνη παίζει ενεργό ρόλο, η προσφυγή ενός κράτους κατά του ίδιου του εαυτού, αποτελεί πλέον πραγματικότητα όταν η διεξαγωγή εγκλημάτων σε συστηματικό επίπεδο από μη κρατικούς δρώντες είναι κατάφωρη και υπερνικά την κρατική κυριαρχία⁷⁷⁰.

Όταν η περιοχή Ituri της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό έχουν αποτελεί πιθανή περιοχή για την έναρξη ερευνών από το δικαστήριο⁷⁷¹, λόγο των ακροτητών των χαρακτηριζόμενων από το δίκαιο, μη κρατικών δρώντων και το οικονομικό συμφέρον

⁷⁶⁷ βλ Mats Berdal, David M Malone, Greed & Grievance, Economic Agendas in civil wars, International Development Research Center, σελ 217

⁷⁶⁸ άρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα μέλη του. Απόδειξη αυτού αποτελεί η αναφορά στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, επί της επικείμενης κατάστασης στο Ιράκ και της Αμερικανοβρετανικής ένοπλης επίθεσης σε αυτό. Στην αναφορά αυτή γίνεται χρήση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου επί της επίθεσης ώστε να εκδικαστούν εγκλήματα πολέμου της βρετανικής κυβέρνησης

⁷⁶⁹ βλ www.icc-cpi.int/php/news/latest.php, President of Uganda refers situation concerning the Lord's Army LRA to the ICC, 29 Ιανουαρίου 2004, Deputy for Prosecution being sought, 12 Μαρτίου 2004, Statement by the Prosecutor Related Crimes committed in Barlony a Camp in Uganda 23 Φεβρουαρίου 2004.

⁷⁷⁰ δεν αποκλείεται και η προσφυγή του νεότερου καθεστώτος διακυβέρνησης μιας κατά του προηγούμενου καθεστώτος ή κυβέρνησης

⁷⁷¹ βλ www.icc-cpi.int/otp/events.php, Statement by the Prosecutor Luis Moreno Ocampo to Diplomatic corps 12 Φεβρουαρίου 2004

των ομάδων αυτών στην έναρξη την διατήρηση και διεξαγωγή απάνθρωπων εγκλημάτων αποτελεί πλέον αποδοχή, που δεν μπορεί να αφήσει ανέπαφο το έγκλημα της επίθεσης⁷⁷². Όταν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στην αφρικανική ήπειρο συνδέεται με την διάπραξη εγκλημάτων, και ο Εισαγγελέας Luis Moreno Ocampo του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ανακοινώνει την πιθανότητα έρευνας, της οικονομικής ωφέλειας των ομάδων αυτών που δραστηριοποιήθηκαν και διέπραξαν εγκλήματα στο Κονγκό⁷⁷³, τότε υποδηλώνεται η αξία της ενεργής διεθνής δικαιοσύνης. Αυτή η παράμετρος μπορεί να συνεξεταστεί με την αρχή της «κοινής συμμετοχής σε ποινικές επιχειρήσεις»⁷⁷⁴ που αποκρυσταλλώθηκε στην νομολογία της Νυρεμβέργης και του Τόκιο ιδίως επί του εγκλήματος κατά της ειρήνης, και επαναφέρεται στην υπόθεση Μιλόσεβιτς ενώπιον του ad hoc Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία⁷⁷⁵. Βάση αυτής της μεθόδου απόδοσης ατομικής ποινικής ευθύνης που ενεργοποιείται άρρηκτα στο έγκλημα της επίθεσης, μπορούν να θέσουν ενώπιον των ευθυνών τους, τόσο αρχηγούς κρατών όσο και μέλη μη κρατικών δρώντες, αποδεικνύοντας την πιθανή αλλά και σύγχρονη αξία του παρόντος εγκληματος.

Ίσως είναι πλέον, περιττή η επιχειρηματολογία της αναγκαιότητας ενεργοποίησης του εγκλήματος της επίθεσης στα πλαίσια του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, με όλες τις ιδιαιτερότητες που ήδη περιγράφηκαν, όταν η ανθρωπότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με αλλεπάλληλες ένοπλες συρράξεις, διεθνής ή μη, όταν η κατοχή εδαφών με την χρήση ένοπλης βίας, παραμένει σκληρή και αμετακίνητη πραγματικότητα. Η αναζήτηση των αιτιών είναι δυστυχώς εύκολη υπόθεση, η αναζήτηση όμως της επίλυσης των διαφορών

⁷⁷² ιδίως στην περιοχή της Σιερρα Λεονε και του Κονγκό όπου η δραστηριότητα των ενοπλων ομάδων είναι καταδυναστευτική για τον αμαχο πλυθυσμο, λογο της εμπορίας όπλων, διαμαντιων ή της κινησης μισθοφορων.βλ Statute of the Special Court for Sierra Leone, Truth and Reconciliation Commission Act 2000, No 4 (2000) s.6, John L. Hirsch, Sierra Leone, Diamonds and the Struggle for Democracy, New York, International Peace Academy, 2001, L Sanders, Rich and rare are the Gems they war: Holding De Beers Accountable for Trading Conflict Diamonds, 2001, 24 Fordham International Law Journal, 1402, Tom Farer, Shaping Agendas in Civil Wars: Can International Criminal Law Help ? in Mats Berbal and David M Malone, βλ υποσημείωση No. 2 σελ 205-232,, Maurice Nyberg, At risk Complicity With Crime, Financial Times, 27 July 1998, William A. Shabas, Is a new International legal regime on economic behavior in armed conflict required? For publication in Peaceful Profits: Approaches to Managing the Resource Dimension of Armed Conflict.

⁷⁷³ Βλ Communication Receive by the Office of the Prosecutor of the ICC, Press Relaae No:pids 009.2003EN 16 Ιουλίου 2003 σελ 3-4

⁷⁷⁴ ο όρος στα αγγλικά είναι πιο ξεκάθαρος “joint criminal enterprise”

⁷⁷⁵ στην δίκη Μιλόσεβιτς η προσπάθεια απόδειξης ατομικής ευθύνης αυτού αδυνατεί, σε σχέση με τους ισχυρισμούς της δίωξης επί της «κοινής ποινικής επιχείρησης» που αποσπά με μεγαλύτερη πειστικότητα την συμμετοχή, την οργάνωση και την διεξαγωγή των εγκλημάτων που του αποδίδονται βάσει του Καταστατικού. Υπάρχει τάση σύνδεσης βάσει της ανωτέρα μεθόδου εγκλημάτων που απονέμονται σε αρχηγό κράτους ή ατόμων ανώτερης κλίμακας εξουσιών, όπου δεν είναι πρακτικά εμφανής η άμεση διεξαγωγή εγκλήματος και ιδίως του έγκληματος της επίθεσης, ως σημείο actus reus, βλ Section (V) (e) ICTY Digest, Blaskic (Trial Chamber) 3 Μαρτίου 2002,παρ 288, Furondija, (Trila Champer) 10 Δεκεμβρίου 1998, Mulosevits case, IT-99-37-PT, Second Amendment Indictment, Count 3-4, Count 17-20, παρ 16

αυτών και η ανάκτηση της πολυπόθητης «διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας» παρουσιάζει μεγάλη περιπλοκότητα στην αέναη παλαίστρα της πολιτικής υπεροχής και της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου. Η παρούσα έρευνα προσπάθησε να εντοπίσει, να αναλύσει και να αναδείξει μια πιθανή λύση, την ενεργοποίηση του εγκλήματος της επίθεσης .

XI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

I ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ:

α. Ξένων συγγραφέων:

A.Salomon, L'ONU et la paix, par les editions International 1948

Academie de droit International de la Hague, Le develop[ment du role du Conseil de Securite Colloque 21-23 Julliet 1992, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1992

Achilles Skordas, Elements of cognitivity and normativity in the Security Council's action, essay Athens 1966

Adiodum Alao, John MAcknlay, Peacekeepers Politicians & wars lords, the Liberian peace process, UN Univerisity Press, Tokyo New York 1999

Alan Destexhe, Michel Foret, Justice international de Nuremberg a la Hague et Arusha, Bruylant, Bruxelles, 1997

Albercht Randelzhofer & Christion Tomuschat, State Responsibility and the Individual, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1999

Albert J.Paolini, Athony P Jarris Christian Reus Smit, Between Sovereignty & Global Covernance, St Martin Press 1998

Albert Lapradelle, Le Sepuetre de la propriete prive en temps de guerre, Marcel Giard Libraire Editeur 1930

Albrecht Schnabel & Ramesh Thakor, Kosovo and the challenge of Humanitarian Intervention, selective indignation, collective action and international citizenhip, United Nation University Press, Tokyo, New York, Paris, 2000

Alexandros Kolliopoulos, La commission d'indemnization des Nations Unies et le Droit de Responsabilite Internationale 2001

Andre Huet Renne, Koering Joulin, Droit Penal International, Presses Universitaires de France, 1980

Andre Huet, Renee Koering Juolin, Droit Penal International, Themis Droit Prive, Presses Universitaires de France 1993

Anne Marie la Rusa, Dictionnaire de Droit International Penal, Themes Choisir, Publication de l'Institute Universitaire de Hautes Etudes, Geneve, 1998

Anne Marre La Rosa, Juridiction Pénales internationales, la procédure et la preuve, Presses Universitaires de France, Paris, 2003

Anthony Clark Arend & Robert J. Beck, International Law and the Use of force, London NY 1993

Antoine Bouvier, Marco A Bouvier, How does Law Protect in war, International Committee of Red Cross, Geneva

Antoine Sottle, The problem of the creation of a Permanent International Criminal Court, Direction Dedation et Administration, Geneva, Revue de Droit International, 1951

Antonin Deloume, *Principles généraux et droit international en matière criminelles*, Paris chez Thorin Libraire 1982
Switzer, Jason, *Conserving the Peace: Resources, Livelihoods and Security*, International Institute for Sustainable Development, 2002.

Antonio Cassese *International Law*, Oxford University Press, 2001

Antonio Cassese, Albin Eser, Giorgio Gaja, Philip Kirsch, Alain Pellet, & Bert Swart [International Criminal Law: A Commentary on the Rome Statute for an International Criminal Court](#) (eds., Oxford University Press, was forthcoming April 2001

Antonio Cassese, *Current Problems of International Law, Essays on UN Law on the law of Armed conflict*, MYLTA PAVCIS AG, Milano
Doff, A., Gluffre Editore 1975

Antonio Cassese, *International Law in Divided World*, Clarendon Press, Oxford 1986

Antonio Cassese, Mireille Delmas- Marty, *Juridictions nationales et crimes internationaux*, Presses Universitaires de France 2002

Antonio Cassese, Paola Gaeta, & John R.W.D. Jones general eds., Albin Eser, Giorgio Gaja, Philip Kirsch, Alain Pellet, & Bert Swart board of advisors [The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary](#) (, Oxford University Press, 2002

Antonio Cassese, *The current legal regulation of force*, Martinus Nijhoff Publishers Dordrecht Boston Lancaster, 1986

Antonio Tanica, *Foreign Armed intervention in Internal Conflict*, Martinus Nijhoff Publishers Dordrecht Boston, 1993

Arnold Quncan Mc. Nair, *Legal effect of war*, Cambridge university Press 1994

Arthur Lanson, C.Wilferdjenks, *Sovereignty within the Law*, Dobbs Ferry NY Oceana Publications Inc, 1965

Association International des Juristes Démocrates, *Le Droit du service de la Paix*, Deux conception, 1963, Bruxelles

Astrid J.M Delissen Gerard, J Tanja, *Humanitarian Law of Armed Conflict, Challenges Ahead*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1991

Avra Constantinou, *The right of self defence under customary International Law, and the Article of the United Nations Charter*, Ant.N.Sakkoulas, 2000

Bailey & Daws, *The Procedure of the UN Security Council*, Clarendon Press Oxford, 1998 2nd Edition

Ballentine, Karen, Nitzschke, Heiko, *Beyond Greed and Grievance: Policy Lessons from Studies in the Political Economy of Armed Conflict*, IPA Policy Report, New York, 2003.

Ballentine, [Karen](#), [Sherman](#), Jake (eds.), *The Political Economy of Armed Conflict: Beyond Greed and Grievance*, International Peace Academy, Boulder, Lynne Rienner Publishers, 2003.

Barnett Hollander, *Codification, Aggression and Foreign Funds Control in American Law*, New York Baker Voorhis & Co Inc, 1942

Benjamin B Ferencz, *New Legal Foundation for global Survival, security through the Security Council*, Oceana Publication Inc 1994

- Benjamin B. Ferencz, *An International Criminal Court: A Step Toward World Peace: A Documentary History and Analysis* (Dobbs Ferry, NY: Oceana Publications, Inc., 1990).
- Benjamin B. Ferencz, *Defining International Aggression, The Search for World Peace, A documentary History and analysis*, vol. I and II, Oceana Publications, Inc Dobbs Ferry, New York 1975
- Berdal, Mats, Keen, David, *Violence and Economic Agendas in Civil War*, in “Millennium: Journal of International Studies”, vol. 26, no. 3, 1997
- Berdal, Mats, Mallone, David, *Greed and Grievance – Economic Agendas in Civil Wars*, International Peace Academy, Boulder, Lynne Rienner Publishers, 2000.
- Blance Fnley, *The structure of the United Nations General Assembly, 1946-1973 Vol I, II & III*, Oceana Publications Inc Dobbs Ferry, NY 1972
- Boutros Boutros Gali, *Rapport sur l’activite de l’organization de la quarante septieme quarante hutieme session de l’ Assemble Generale*, Semptembre 1993, UN, NY 1993
- Boutros-Boutros Gali, *Amicorum, Discipulomque Lider, Paix, Développement, Democratie*, Vol. I, II, Bruylant Bruxelles, 1998
- Brad.R.Roth, *Governmental illegitimacy in International Law*, Clarendon Press-Oxford, 1999
- Brigitte Stern, *20 ans de Jurisprudence de Cour Interantional Justice 1975- 1995* Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1998
- Bruce Broomhall, *International Criminal Justice and the International Criminal Court: Between State Consent and the Rule of Law* (Oxford: Oxford University Press, 2002).
- Bruno Simma, *The Charter of the United Nations, a commentary*, Oxford University Press 2e Edition 2003
- Burns. H. Weston, *International Law and World order, Basic Documents Vol. I, II*, Transnational Publishers Inc, New York, 1999
- Charles Leden, *Les Sactions privatives de droits ou la qualite dans les organization internationale specialisees* Bruxelles Etablissements, Emile Brayland 1979
- Charles Rominger, *La Cour pénale internationale: état des lieux et prospective de la future jurisdiction pénale internationale permanente* (Paris: Université de Paris Panthéon Assas, 1999).
- Charles Zorgdide, *Le risqué de guerre*, Editions de la RPP Revue Politique et Parlementaire 1981
- Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.), *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, US Institute of Peace Press, 2001
- Christian Tumuschat, *Kosovo and International Community, a legal assessment*, Kluwer Law International, Hague, London, New York, 2002
- Christians Eliartis, *Bibliography on criminal law*, A.W Sijthoff Leyden 1972
- Christine Gray, *International Law and the use of force, foundations of Public International law*, Oxford Univerisity Press, 2000
- Christine Van den Wyngoert *International Criminal Law*, 2nd edition Kluwer Law International , 2001

- Clendon Shubert, Judicial Decision Making , the free Press of Clencoe, Collier Machmillan limited, London, 1963
- Colin Wardick & Vaughan Lawe, The United Nations & the principles of International Law, Routledge London NY 1995
- Connie Peck, The United Nations as a dispute settlement system , Kluwer law international 1996
- Connie Peck, The United Nations as a dispute settlement system, Kluwer Law International 1996 Telford Taylor ,The anatomy of theNuremberg Trials , A personal memoir, Little brown company, 1953
- Constantin Eustathiades, La definition de la aggression adoptee aux nations unies et la legitime defense, Extrait de la Revue Hellinique de droit International 28 annen Athenes, 1976
- Constantin Eustathiades, Quelques aspects de la jurisprudence concernant les criminels de guerre: L'exception des ordres recus et autres moyens de defense similaires Ed Cirardet & co Hamburg 1956
- Constantine P. Hortatos, [Individual Criminal Responsibility for Human Rights Atrocities in International Criminal Law and the Creation of a Permanent International Criminal Court](#) (Athens : Ant. N.Sakkoulas Publishers, 1999).
- Cray L.Dorsey, Beyond the United Nations changing Discourse, series NY London Lanham 1986
- Ciril E. Black, Richard A Falk, The Future of the international legal order, Vol IV, Princetion University Press, Princeton New Jersey 1972
- D.S Constantopoulos, Nato Defense Policy Proceedings of the congress, Held in Thessaloniki 3-6 November1966, November 1970
- D.W. Bowett, United Nation Forces London, Steves & Sons 1967
- Daniel Bethlem, Marc Weker, The Yugoslav crisis in Internnational Law, General Issues, Part I, Cambridge University Press 1997
- Daniel Warner, New Dimensions of Peace Keeping, Matrinus Nijhoff Publishers Dordrecht Boston, 1995
- David Cushman Coyle, The United Nation and How it works, Columbia University Press, NY & London, 1960
- David J Whittaker, UN in the Conteral World, Routledge Lond & NY 1997
- Dietrich Rauschiry, Kafja Wiesdrock, Martin Lailach, Key Resolution of the United Nations General Assembly 1946-1996, Campridge University Press, 1997
- Dinah Shelton International Crimes, Peace, and Human Rights: The Role of the International Criminal Court (ed., Ardsley, NY: Transnational Publishers, 2000)..
- Dmer Yoosif Elagad, The legality of non –forcible counter measures in international law, Clarendon Press Oxford 1988
- Donnald C E Daniel, Bradd C Hayes, Chantal de Jorge Oudraat, Coercive Inducement & the Containment of crises, United States Institute of Peace Press Washington DC, 1999
- Doward V. Sandifer, Evidence before the International Tribunal, Revised Edition, University Press of Virginia Charlottesville 1975

Drettrich Schibler, Jiritoman, The law of Armed Conflicts, Part I & II, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1988

Droit International Pénal, Sous la direction de Herve Ascension, Emmanuel Decaux, Alain Pellet, Edition A. Pedone, Paris, 2000

Edvard Hambro, Author W Rovine, La jurisprudence de la court internationale, Vol VI- A, A.W Sijhoff Leiden 1972

Edward Mc Whinney, International Law and world revolution, A.W.Sijthoff Leuden 1967

Edward Mc Whinney, The UN and new World Order for a new Millemium , Kluwer Law int. 2000

Edward Moxon Browne, The Future for Peacekeeping, St Martins Press Inc, Macmillan Press Ltd 1998

Elizabeth Zaller, Peacetime unilateral remedies an analysis of countermeasures, Transational Publishers INC Dobbs Ferry NY1984

Eriz Wyler, I' illicite et la condition des personnes privees, Paris Ed A Pedone, 1995

Ernst Fraenkel, Military Occupation and the rule of law, Oxford University Press, London NY Toronto 1994

Eugene Aroneanu, Le crime contre l'humanite, Paris Librairie, Dalloz, 1961

F.V Garcio – Amador, Recent Codification of the Law of State Responsibility for Injuries to Aliens AW Sihjoff Leiden 1975, Oceana Publication Inc Fodds Ferry NY 1979

Fernand Chartes Jeanteth, Les Juridictions international de international court, 1958

Fernand Van Langenhove, La crise du systeme de securite collective des Nation Unies, Institute Royal des Reletion International Bruxelles 1958

Flavia Lattanzi, The International Criminal Court, comments on the Draft Statute, Editoriale Scientifica, 1998

Francis Kofi Adiew, The evolution of the doctrine and the practice of Humanitarian Intervention, Kluwer Law International, Hague, London, Boston, 1999

Frank Criffith Dawson, Ian L.Head, International Law National Tribunal and the right of Aliens, Suracuse, UN Press, 1971

Fransisco Farreel Martin, Stephen J Schnably, Ronald C,Slye, Richart Frank, Jonathan S.Simon, Edward Koren International Human Rights Law& Practice, Kluwer Law International, 1997

Gary Jonathan Bass, Stay the Hand of Vengeance: The Politics of War Crimes Tribunals (Princeton: Princeton University Press, 2000)(Princeton Studies in International History and Politics).

Gerhard D.W Mueller, Edward M Wise, International Criminal Law Sweet & Maxwell Limited, London, 1965

Gerhard O.W Mueller, International Criminal Law Fred. B. Rothhaman & co, Sweet & Maxwell, Limited London 1996

Glyde Eagleton, Annual Review of UN Affairs NY University Press 1952

Goerg Schawarzender, International Law as applied by the International Courts and Tribunals, London Stevens & Sons Limited 1986 Vol I, II,& III

Goerge W. Baer International Organization 1918-1945 A Guide to Rearch & Research Materials, Wilrmnigton Delaware 1995

Goerge W. Ceeton, The path to peace, London Institute of world Affairs 1950

H Ruiz FadriL, A.Sisilianos, S.M.Jorel, L'effectivite des Organization International, Societe Hellinic pour le droit international et les relations international, Ant N Sakkoulas A Pedone Athens Paris 2002

H. J. Harris, Cases & Materials on International Law, 5th edition, Sweet & Maxwell 1998

H.Donnedieu de Vadres, Les Principes modernes du Droit Penal International, Recuel Sirey, 1928

H.Lauteurpacht M.A International Law , Longmans Green & Co Vol.II 1944

Hannah Arendt, Eichmann in Jerusalem, A Report on the Banality of Evil, Ed A Penguin Book 1991

Hans Wehberg, The outlawry of war, Washington Carnegie Endowment for international Peace, 1931

Hans Wehberg, The Outlawry of war, Washington Garnerie, En bowmen for International Peace, 1931

Hazel Fox & Michael A Meyer, Effecting complane, The British Institute of International & Comperative Law 1993

Helen Duham, Timothy Mc Mormajcu, The changing face of conflict & the efficacy of International Humanitarian Law, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands 1999

Helen Durham, "The International Criminal Court and State Sovereignty", in Rewriting Rights in Europe 169-190 (Linda Hancock & Carolyn O'Brien eds., Aldershot [Hants, England] ; Burlington [Vt.]: Ashgate, 2000).

Helen Durham, Timothy L.H.McCormack, the changing face of conflict and the efficacy of International Humanitarian Law, Matrinus Nijhoff Publishers, Kluwer Law International, Hague, London, Boston, 1999

Henri Meuroutz, La repression par les tribunaux Allemands des crimes contre l'humanite et de l'appartenance a une organization criminelle, Librairie Generale de droit et de Jurisprudence, 1960

Henry S Steinee Detlev F Vagts, Transational Legal problems, University Casebooks series, 1970

Herman von Hebel, Johan G. Lammers & Jolien Schukking Reflections on the International Criminal Court: Essays in Honour of Adriaan Bos (eds., The Hague: [T.M.C. Asser Press](#), 1999

Herman. A. M. von Hebel Johan Glammers Julien Schukking, Reflection on the International Criminal Court, TMC.Asser Press The Hague, 2001

Herni Rolinet, La sécurité collective dans l'entre deux guerres, Collection de Droit International 21, Edition Bruylant, Edition de Universite de Bruxelles, 1987

Hilaire Mc Coubrey, International Humanitarian Law, 2nd Edition Ashogate Dartmouth, Singapore Syndey 1998

Hillarie McCoubrie, N.D White, The Blue Helmets legal regulation of United Nation, Military Operation Darthouth Aldernshot Brookfield USA Singapoure Sunday 1996

Historical Survey of the question of International Criminal Jurisdiction, United Nations General Assembly, International Law Commission, Lake Success, New York, 1949

Historique du Probleme de la Juridiction criminelle Internationale, Memorandum de secretaire generale , Nations Unies, Assemblee Generale, Commission du droit international, New York 1949

History of the United Nations War crimes Commission and the Development of the law of war, compiled by the United Nations war crimes commission, by his Majestrys Stationery office 1948

Ian Brownlie, Principles of Public International Law, 5th Edition, Oxford University Press, 1998

Ian Brownlie, Principles of Public International Law, 4th Editions, Clarendon Press, Oxford 1980,

Ian Brownlie, System of Law of Nations & States Responsibility Part.I, Clarendon Press Oxford, 1983

Ilias Bantellas, Susan Nash, Mark Mackarel, Alain Pellet, International Criminal Law, Cavendish Publisher Limited, London Sydney, 2001

Inger Forlac, Threat to peace, the interpretation by the Security Council of Article 39 of the United Nations Charter, Justus Forlag Publisher, 1998

J.J.G Syatawn, H.F.Van Panhuys, Decisions of the International Court of Justice, A.W. Sijhoff Leyders, 1984

Jacques Lemontey, Andre Vitu, Du role de l'Autorite Judiciaire dans la procedure D'extradition passive, paris Libraire Generale De droit et de Jurisprudence 1966

James Baros, The UN Past, Present & Future, The free press NY& London 1972

James Baros, The League of Nations Art the Great Powers, Clarendon Press Oxford, 1970

Jane E. Stromseth Accountability for Atrocities: National and International Responses (ed., Ardsley, N.Y. Transnational Publishers, c2003

Jean Boulrier, Les Juges Nazis dans l'appareil d'Etat de la Republique Federale allemande, Edition de l'Association entre des jurists democrats 1962

Jean Pradel, Grerts Corstens, Droit Penal Europeane Dalloz 2nd Edition 2002

Jean-Pierre Cot, Alain Pellet, La Charte des Nations Unies 2e Edition revue et augmentée economica, 1991

Jennifer Elsea, International Criminal Court: Overview and Selected Legal Issues (Huntington, NY: Nova Science Publishers, Inc., 2002).

Jerzy Makarczyk, Theory of International Law at the Threshold of the 21 Century, Kluwer Law International, Hague, London, Boston, 1994

Joachim W. Muller, The reform of the United Nations, Vol I&II, Oceana Publication Inc, NY London Rome, 1992

John P Penninger, The future role of United Nations in an independent world, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1989

John Willans, Legitimacy in International Relation and the rise and fall of Yugoslavia, St Martins Press Inc, 1998

John. R.W.D Jones, M.A Oxon, M.A in Law L.L.M of Lincoln's Inn, Barrister, The practice of International Criminal Tribunals for the former Yugoslavia & Rwanda, Transnational Publishers Inc, Asdsley, New York 2e Edition, 1999

Jordan J. Paust, M. Cherif Bassiouni, Sharon A. Williams, Michael Scharf, Jimmy Gurulé, & Bruce Zagaris eds., Durham, [International Criminal Law: Cases and Materials](#) (NC: [Carolina Academic Press](#), 1996)(Carolina Academic Press Law Casebook Series

Jordan J. Paust, Michael P. Scharf, Leila Sadat, M. Cherif Bassiouni, Jimmy Gurulé, Bruce Zagaris, & Sharon A. Williams [International Criminal Law: Cases and Materials](#) (eds., 2d ed., Durham, NC: [Carolina Academic Press](#), September 2000)

Jorge Castanedo, Legal Effects of United Nations Resolutions Columbia University Press NY & London, 1969

Jorge W.Villagres M, Les Nations Unies et la Securite Collective International, 2nd Edition, Dentus & Dondey, 1970

Joseph J. Lambert, Terrorism & hostages in International Law, Cambrige Grotius Publications limited 1990

Judith Gardam, Humanitarian Law Ashogate Dartmouth, Singapore Syndey 1999

Justice in Balance, Recommendations for an independent & Effective International Criminal Court, Human Right Watch, New York, Washington, London, Bruxelles. 2000

[Justice in the Balance: Recommendations for an Independent and Effective International Criminal Court](#) (New York, NY: Human Rights Watch, 1998).

Karel C.Wellens, Résolution et déclarations du Conseil de Sécurité (1946- 1992), Recueil thématique, Bruylant Bruxelles 1993

Karel L Wellens, Resolutions & Statement of the Security Council Of the United Nations 1946- 1989 A Thematic Guide T.M Asser Institut, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1999

Karma Nadulsi, Tradition of war, occupation, registance and the law, Oxford University Press 1999

Keith Krause, W.Andy, State Society and the United Nations System, Changing prespective on multiralism, UN University Press Tokyo NY Paris 1995

Ken Roberts, "Aspects of the ICTY Contribution to the Criminal Procedure of the ICC", in Essays on ICTY Procedure and Evidence: In Honour of Gabrielle Kirk McDonald 559-573 (Richard May et al. eds., The Hague; Boston: Kluwer Law International, 2001)(International Humanitarian Law Series; v. 3).

Ken Roberts, "Aspects of the ICTY Contribution to the Criminal Procedure of the ICC", in Essays on ICTY Procedure and Evidence: In Honour of Gabrielle Kirk McDonald 559-573 (Richard May et al. eds., The Hague; Boston: Kluwer Law International, 2001)(International Humanitarian Law Series; v. 3).

Knut Doermann, Louise Doswald-Beck, & Robert Kolb, Elements of War Crimes under the Rome Statute of the International Criminal Court: Sources and Commentary (Port Chester, NY: Cambridge University Press, 2002).

Kristina Miskowiak, The International Criminal Court, Consent, Complementary and Cooperation, DJOF Publishing Copenhagen 2000

Kristina Miskowiak, *The International Criminal Court: Consent, Complementarity and Cooperation* (Copenhagen: DJOF Publishing, 2000).

L C Creen, *In Law through the cases*, 3rd Edition London Stevens & Sons Limited Dobbs Ferry NY, Oceana Publications 1970

L.G Hansia, *Mutual Defense assistance contral act of 1951*, 1952

La Cour pénale internationale: le statut de Rome (Introduit et commenté par William Bourdon avec Emmanuelle Duverger; préface de Robert Badinter; Paris: Éd. du Seuil, 2000

Laurence Boisson De Chazournes, Phillippe Sands, *International law the ICJ and the Nuclear Weapons*, Campridge University Press 1994,

Lawrence S.Finkelstein, Editor *Politics in the United Nations System*, Duke University Press Durham & London 1988

LC Green, *Superior orders in national and international law*, A.W Sijthoff Leyden 1976

Le Land M.Coodrich, Anne P Simonic, *The UN and the maintenance of international peace & security*, Brooking Institution Washigton 1951

Le process de Nuremberg, Consenquences et actualization, collection de droit international 22, Acte de colloque International Universite Lbre de Bruselles 1987, Edition de l' Universite de Bruxelles 1988

Leland M Coodrich, Edvard Hambro *Commentaire de la Charte Del Nations Unies, Histoire et Societe d'aujourd'hui* Edition de la Baconniere 1960

Leland M Coodrich, *The United Nations*, Stevens & Sons 1960

Lelend M. Goordrich, *The United Nations, a changing world*, Columbia University Press N.Y 1974

Leo Cross *The Future of the International Court of Justice*, Vol II Oceana Publications Inc, Dobbs Ferry NY 1976

Liber Amicorum, "In Memoriam" of Judge Jose Maria Ruda, Kluwer Law International, Hague, London, Boston, 1999

Linos Alexandre Sisilianos, *les reaction decentralizes a la illicite*, Libraire generale de droit et de jurisprudence 1990

Lionel N Summen, *The International Law of Peace*, Oceana Publications Inc, Dobbs Ferry NY, 1792

Lori Fiker Damrosih, *Enforcing Restraint, Collective Intervention in International conflicts*, Council of Foreign Relation Press NY 1993

Lyal S. Sunga, *The Emerging System of International Criminal Law: Developments in Codification and Implementation* (The Hague; Cambridge: Kluwer Law International, 1997).

Lyals. S.Sunga, *Induividual responsibility in international law for serious Human Rights*, Martinus Nihjoff Publishers, Dordrecht Boston London 1992

M. Cherif Bassiouni [International Criminal Law](#) ed., 2d ed., Ardsley, NY: Transnational Publishers, Inc., 1999).

M. Cherif Bassiouni *The Statute of the International Criminal Court: A Documentary History* (: [Transnational Publishers, Inc.](#), 1998

- M. Cherif Bassiouni The Statute of the International Criminal Court and Related Instruments: Legislative History, 1994-2000 (ed., Ardsley, NY: Transnational Publishers, 2001)
- M. Cherif Bassiouni, A Draft International Criminal Code and Draft Statute for an International Criminal Tribunal ([2nd rev. & updated ed.], Dordrecht ; Boston : M. Nijhoff, 1987).
- M. Cherif Bassiouni, La coopération inter-étatique Européenne en matière pénales, Les instruments Juridique du Conseil de l'Europe, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Boston, London 1993
- M. Cherif Bassiouni, Draft Statute, International Tribunal = Projet de statut du Tribunal Pénal International = Proyecto de estatuto del Tribunal Penal Internacional ([Pau, France] : [Toulouse?] : Association Internationale de Droit Pénal ; Érès, 1993)(Nouvelles Études Pénales
- M. Cherif Bassiouni, Introduction to International Criminal Law (Ardsley, N.Y.: Transnational Publishers, c2003)(International and Comparative Criminal Law Series).
- M. Cherif Bassiouni, The International Criminal Court : Observations and Issues before the 1997-98 Preparatory Committee, and Administrative and Financial Implications (Toulouse : Chicago : Érès ; International Human Rights Institute, DePaul University, 1997)(Nouvelles Études Pénales ; 13
- M. Cherif Bassiouni, The Statute of the International Criminal Court and Related Instruments: Legislative History, 1994-2000 (Ardsley, NY: Transnational Publishers 2001).
- M. Cherif Bassiouni, International Extradition & World Public Orders in International Law, A.W Sijthoff Leyden, Oceana Publication Inc, Dobbs Ferry NY 1974
- M. Cherif Bassiouni, Edward M Wise, Aut Dedere Aut Judicare: the Duty to Extradite or prosecute in International Law, Martinus Nijhoff Publishers 1999
- M. Cherif Bassiouni, International Criminal Law, Vol.I Crimes, Vol II. Enforcement, Vol.III, Procedual and Enforcement Mechanism, Transnational Publishers Inc, Asdsley, New York, 1999
- M.F.Lindey LLd, The Acquisition and the Government of backward territory in International Law, Longmans Green &Co LLD 1926
- M.J Peterson, The General Assembly in World Politics Boston UNW, in Human Rights, London Syndey, 1977
- Maarce Boorquin, La securite collective, Institut International de cooperation intellectuelle societe des Nations, 1936
- Macdolena M. Martin Martinez, Internal National Sovereignty and International Organizations, Kluwer Law International 1996
- Manfred Lauchs, War Crimes, an attempt to define the issues, London, 1945
- Marjorie M. Whiteman I.L.B, J.J.B Damages in International Law, Vol I&II United States Government Printing Office, Washington 1937
- Mark W Zacher Day Hammarskold's, United Nations, Columbia University Press, NY & London 1970
- Martin Domke, Trading with the enemy in World War II, New York Central Company, 1943

Maurizio Ragazzi, *The concept of International Obligations erga omnes*, Clarendon Press- Oxford 1997

Mauro Politi & Giuseppe Nesi *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Challenge to Impunity* (eds., Ashgate, May 2001)

Melanges Michel Virally, *Le Droit International au service de la paix de la paix de la Justice et du développement* Pans Editions A.Pedone 1991

Michael Pugh, *The United Nation Peace and Force*, Frank Cass, London & Portland, Press 1996

Michael W Doyle, Ian John Stone, Robert Corr, *Keeping the Peace*, Cambridge University Press 1997

Micheal Howard, George. J.Andreopoulos, Mark.R.Shalman, *The Laws of the War, constraints on warfare, in the western world*, Yale University Press, New Haven, London, 1994

Michel E Brown, *The International Dimension of International Conflict*, The MIT Press Cambridge Massachusetts London 1996

Milton S Esman Shibley Telhami, *International Organization & Ethinc Conflict*, Cornell University Press, 1995

Mohamed Bedjaoui, *The new order and the Security Council, Testing the legality of its acts*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1994

Mohammed Bedjaoui, *International Law: Achievements and prospects* UNESCO, Paris, Matrinus Nijhoff Publishers Dordrecht Boston, London, 1991

Mohammed Bedjaoui, *Nouvel ordre mondial et contrôle de la légalité des actes du conseil de sécurité*, Bruylant Bruxelles, 1994

Moniques Chemillier, *Gendreau humanité et souverainetés*, Edition La Découverte, Paris 1995

Muthiah Alagappa Takashi Inoguch, *International Security management and the United Nations*, UN University Press, Tokyo NY Paris , 1999

N.D.White, *The Law of the International Organizations*, Man Chenter University Press Manscheter New York, 1996

N.D.White, *The United Nations and the maintenance of international peace and security*, Manchester and New York 1990

N.Kohlhase Fam Alting, Von Geasau ,L-V Luis, *Les missions permanents aupres des organization internationals*, Bruylants Bruxelles, 1973

Nagendra Singh, *The role & record of International Court of Justice*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1993

Nazi Conspiracy & Aggression, Opinion & Judgement, Office of United States, Chief of Consel of Prosecution of Axis Criminality, United States Government Printing Office, Washington 1947,

Nguyen OuocDinh, Patric Dailler, Allain Pellet, *Droit International Public*, 4th Edition, Librairie Générale de Droit International et de Jurisprudence, 1992

Nigels S.Rodley, *The Treatment of prisoners under International law*, UNESCO Paris Clarendon Press Oxford, 1986

Obed Y Asamoah, The legal significance of the Declarations of the General Assembly of the United Nations, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1999

Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1966

Obiora Chinedy, Okafor Redefining, Legitimate Statehood, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 2000

Office of United States, Chief of Council for Prosecution of Axis Criminality Nazi Conspiracy and Aggression, Supplement A&B United States Printing Office, Washington, 1948

Oscar Schachter Christopher C Joyner, United Nations Legal Order, American Society of International Law, Cambridge University Press 1995

Oscar Schachter, International Law in theory and practice, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1991

Oscar Schachter, United Nations Legal Order Vol.III, ASIL, Cambridge University Press 1995

Otto Triffterer ed. Commentary on the Rome Statute of the ICC, Observer's Notes, Article by article, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden Baden 2001

P.Jvan Krieken & Ch.O Pannenborg, Liber Akkerman, in and outlaws in wars, Maklu Publishers 1941,

Paul Feraud , L' enseignement relative a la securite collective , UNESCO, 1965,

Peter H F Bekker, Commentaries on world Court Decisions 1987- 1996, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1996

Philip Kerr & Lionel Gurtis, The prevention of war, New Haven Publisher for the Institute of Politics, Yale University Press,1993

Phillippe Manin, Suzanne Basrd, L'organisation des Nation Unies et le mention dela paix, Libraire generale de droit internationale et de jurisprudence 1971

Pierre Edouard Delique, The Mythe des Nations Unies,Hassette, 1991

Pierre Martens, L'imprescriptibilite des crimes de guerre et contre l'humanite, Centre de Droit international de l'institute de sociologie de l'Universite de Bruxelles 1974

Pierre Michel Eiseman, Les Saction contre la Rhodesie, Editors A.Pedone 1972

Pieter. N. Drost, International Govermental Crime against Individul Human Right, A.W. SYTHOFF- LEYDEN 1959 vol I&II

Professeur Uden, La Guerre d'aggression comme probleme de droit international, Dolation Garnegie pour la paix international, Publication de la conciliation international 1930

Prosper Well, Responsabilite Internationale, Pedone Paris 1987

Quincy Night, The position of the individual on the International Law, according to Vattel and Crotius Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1960

R.C Ramcharan, the International Law Commission, its approach to the codifications & progressive Development of International Law, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1977

Ralph Zacklin, The UN & Rhodesia, A study in international law, Praeger Publishers1974

Raphael Lemkin, Axis Rule in occupied Europe, Washington, Garnegie 1944

Rene –Jean Dupuy, *Le development du role du Conseil de Securite*, Academie de Droit International de la Hague, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1993

Reneta Szafarz, *The compulsory jurisdiction of the International Court of Justice*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands 1993,

Report of Robert. H. Jackson, United States Representative to the International Conference on Military Trials London 1945, Division of Publication Office of Public Affairs

Research in International Law, under the auspice of the faculty of the Harvard Law School, supplement to the American Journal of International Law, Vol 29 1935

Research on International Law & Extradiction , Jurisdiction with respect to Crime, Supplement to the American Journal of International Law, Vol29, 1955

Richard A Falk, *Law, Morality and War in the contemporary world*, Published for the center of International Studies Princeton University Frederick A Praeger Publisher New York, London 1963

Richard A Falk, *the Status of Law in International Society*, Princeton New Jersey 1970

Richard N Gardner, *In pursuit of world order*, Frederick A Praeger, Publishers NY Washington London 1964

Richard A Falk, *Legal Order in a violent world*, Princeton University Press 1968

Rikhye & Egge, *The thin blue line* Yale University Press 1974 New Haven & London

Roberta Regala, *World Peace through diplomacy and law*, Oceana Publications Inc Dobbs Ferry NY, 1964

Rodney Dixon & Karim Khan, *Archbold International: Practice, Procedure and Evidence of International Criminal Courts* (Hampshire: Sweet & Maxwell Ltd., 2002).

Romain Yakemtchook, *La Legitimite defense et l'article 51 de la Charte de l'ONU*, A.D Goemaere, 1st editeur 1954

Roy Lee. S, *International Criminal Court, Elements of Crimes, Rules of Procedures and Evidence*, Transnational Publishers Inc 2001

Roy Lee.S, *The International Criminal Court, The Making of the Rome Statute, Issues, Negotiations, Results*, Kluwer Law International, Hague, London, Boston, 1999

Roy S. Lee & Hakan Friman *The International Criminal Court: Elements of Crimes and Rules of Procedure and Evidence* Ardsley, NY: Transnational Publishers, 2001).

Rudiger Wolfum, Christianne Philipp, *United Nations, Law Policies & Practice*, Vol.I &II Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1995

Rudiger Wolfum, *United Nations Law Policies & Practice*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, Vol I & II 1995

Satya Deva Bedi, *Extradition in International Law & Practice*, Bronders offset Rotterdam 1966

Shabtai Rosenne, *The International Law Commission, Draft Articles on State Responsibility*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1991

Shadtai Rosene , The Law & Practice of International Court of Justice Tom. I, II, & III Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1993 Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1997

Sheldon Glueck, War Criminals their Prosecution & Punishment, New York, Alfred. A. Knopf 1944

Simon Chesterman, Just war or just peace, Oxford University Press 2001

St. Seferiades, Les Tribunaux de prices en Guerre Paris A Pedone, Editeur 1916

St.Seferiades, Reflections sur la Boycottage, en Droit International, Librairie nouvelle de droit et de Jurisprudence, Athour Rousseau Editeur 1912

Stanimir Alexardov, Self Defense against the use of Force, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Boston 1986

Stefan Claser, Introduction a l'étude du Droit International Penal, Bruxelles, Libraire Du Recuel Sirey, Paris 1954

Stelios Perrakis, International Criminal Court, Anew dimension in International Justice, Question and Prospects for a new humanitarian order, Essays on the International Protection of Human Rights and International Law, 6, Ant. N. Sakkoulas Publishers 2002, Athens Komotini

Sydney D Bailey, The General Assembly of the UN, A Study of the Proccedure & Practice, Revised Edition, Frederic A Praeger Publishers, New York, 1964

Sylvain Vite, Les procédures internationales d'établissement Des faits dans la mise en œuvre du droit international humanitaires, collection de droit international, Editions Bruylant, Edition de l'Université de Bruxelles, 1999

Symon Datner, Crimes Against Pows, Responsibility of the Wehrmacht, Zachodnia agenja Praowa, 1967

Telford Taylor, Les Proces de Nuremberg crimes de guerre et de droit International, Ancien Substitut au Tribunal Militaire International , 1949

Telford Taylor, The anatomy of the Nuremberg Trials, A personal Memoir, Back Bay Books, Little, Brown and Company, Boston, New York, Toronto, London, 1992

The Charter & Judgment of the Nuremberg Tribunal, History & Analysis, Memorandum submitted by the Secretary General Assembly, International Law Commission New York, 1944

Theodon Meron Essays, War Crimes, Law comes of Age, Clarendon Press, Oxford, 1998

Thomas M.Franck, International Law Decisions in National Courts Transational Publishers INC NY 1996

Thomy M Frank , The power of legitimacy among Nations Oxford University Press 1990, NY Oxford 1990

Timothy L.H.McCormack, Gerry J.Simpson, The Law of the crimes Kluwer Law International, Hague, London, Boston 1997

Trial of Japanese War Criminal, Documents, United States Government printing office, Washington, 1948

Un siècle de droit international humanitaire, Centenaire des Conventions de la Hague et Cinquantenaire des Conventions de Genève, Sous la direction de Paul Tavernier et Laurence Burgarque Larsen, Collection de Gredlto, Bruyant Bruxelles 2001

United Nation Report of the International Law Commission on the Work of its Forty Sixth Session 9 May- 22 July 1994, NoCoCA/49/10

Urs Schwarzs, Confrotation and Intervention in the Modern world, 1970, Oceana publications inc, Dobbs Ferry New York

Vera Cowlland Debbas, Collective response to illegal acts in International Law, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht London 1995

W Paul Gormeley, The Procedural Status of the Individual before the International and Operational Tribunal, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1996

Wendell Willkie, H.Hoover & Husgbson, Henny A.W Wallance, Summer Weller, A symposium prefaces to peace, Simon & Schuster, Columbia University Press, 1965

Willam I Shore, Fact Finding in the Maintenance of International Peace, Oceana Publication inc Dobbs Ferry, NY 1970

William A. Schabas, Introduction to the International Criminal Court (Cambridge, UK ; New York, NY : Cambridge University Press, 2001

William E Butler, The non use of force in International Law, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Boston London 1989

Yadh Ben Achour, Les nouveaux aspects du droit international, Edition A.Pedone, Paris 1994

Year Gowlland Debbas, UN sanctions & international law, KLuwer law International, 2001

Yehudaz Blum, Eroding United Nations Charter, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Netherlands, 1993

Yoram Dinstein, The defense of Obedience to superior orders in International Law, A.W Sijthoff Leyden 1969

Yoram Distein, War Aggression & Self Defence, 2nd Edition, Grotius Publications Cambrige University Press 1994

Yves Beigbeder, "The International Criminal Court," in Judging Criminal Leaders: The Slow Erosion of Impunity The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 2002 Nijhoff Law Specials 55

Yves Daudet, Actualite des conflits internationaux, colloque 4-5 December, Institut des etudes politiques, A.Pedone, 1994

Yves Le Bouthiller Donnald M.MC.Rae, Donat Pharand Selected Papers in International Law, KLuwer Law International, 1999

Eric Gabus, La Criminalite de la Guerre, Geneve Editions Generals 1953,

β.Ελλήνων Συγγραφέων:

Γ.Κ. Τενεκίδης, Οι νομικές διαστάσεις του Κυπριακού, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών Αθήνα 1988

Δημήτρης Λιακόπουλος, Το Δικαίο στην Ανθρωπιστική επέμβαση, Εκδόσεις Αντ. Ν .Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2001

Ε.Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο, β'έκδοση Εκδόσεις Αντ. Ν .Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 1990 τομ I, II, & III

Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδη, Χ. Ροζάκη, Α. Φατούρου, Δημοσίου Διεθνές Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 1991

Κ. Μ. Ιωάννου – Στ. Περράκη, *Γενικό και Ειδικό Διεθνές Δίκαιο*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990

Κωνσταντίνου Ευσταθιάδου, Μελέται Διεθνούς Δικαίου, 1929-1959, Τόμος Ι & ΙΙ, Εκδόσεις Κλειστούνη, Αθήναι 1959

Κωνσταντίνου Π. Χορτατού, Τα Ηνωμένα Έθνη και η ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, Διεθνής Δικαιοδοσία και το πρόβλημα της ατομικής ποινικής ευθύνης Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2002

Στ. Περράκη, Μ. Ντ. Μαρούδα, *Ενοπλες συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001

Κωνσταντίνου Π. Χορτατού, Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών και η ανάγκη ενιχύσεως του ρόλου του εις την δικαστική διευθέτηση των διεθνών οργάνων Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 1995

Κωστα Χατζηκωνσταντίνου, Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Ι Σιδέρης Αθήνα 1999

Μ. Ντ. Μαρούδα, Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και η εξέλιξη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, ιδίως όσον αφορά τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, Μελετήματα διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του ανθρωπιστικού δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2001

Noam Chomsky, Ο νεός στρατιωτικός ανθρωπισμός, Μαθήματα από το Κοσσυφοπέδιο, Μετάφραση Αθηνά Δημητριάδου, 2^η Έκδοση Εκδόσεις Scripta, Αθήνα 2001

Νίκος Ζαΐκος, Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Ινστιτούτο Διεθνούς Δημοσίου Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2002

Π. Νάσκου Περράκη, Προσωρινά Μέτρα στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, Κέντρο Διεθνούς & Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2000

Στ. Περράκη, *Η πολεμική κατοχή στο σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο*, τομ. Α', Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990.

Στ. Περράκη, *Το νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των ενόπλων συρράξεων*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1989

Στ.Ε. Περράκη, Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001

B.Άρθρα:

A. Haski & M. Lamour, La définition de l'agression a l'preuve de la réalité, Revue Juridique politique et économique du monde, vol 11 1982

A. Zinnemann, The Creation of a Permanent International Criminal Court, Max Planck Yearbook of the United Nations Law, vol 2 1998

Adriaan Bos, "Dedicated to the Adoption of the Rome Statute of the International Criminal Court 1948-1998: The Universal Declaration of Human Rights and the Statute

of the International Criminal Court", 22 Fordham International Law Journal (December 1998).

AL v Freeman, Editorial comment, why try again to define aggression, Vol 62 1968

Alain Pellet, Bried, Remarks on the Unilaterai uses of Force, , EJIL, Vol 11 , No 2, 2000

Alexandrov Staminar, A self defense against the use of forcein International Law, , AJIL, Vol.91 No.4, 1997

Alfred P. Rubin, "A Critical View of the Proposed International Criminal Court", 23 The Fletcher Forum of World Affairs (No.2, Fall 1999).

Alger Chadwick, F Gehe M Lyons & John E Trent, The United Nations system : the policies of member states AJIL, Vol 89, No 4, 1995

Aline Bruer-Schafer, Der Internationale Strafgerichtshof: die Internationale Strafgerichtsbarkeit im Spannungsfeld von Recht und Politik (Frankfurt am Main: Peter Lang, 2001).

Allain Pellet, "Pour la Cour Pénale Internationale, quand même! - Quelques remarques sur sa compétence et sa saisine", 1 International Criminal Law Review (2001).

Allan J Jones, A Patchwork of Norms, A commentary on 1966, Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind, EJIL Vol VII 1997

Allegra Carrroll Carpenter, The International Criminal Court and the Crime of Aggression, NJIL, 1995

Andreas Zimmermann, Role & Functions of the ICL in the International System, after the entry into force of Rome Statute of International Criminal Court, GYIL, 35 Vol 45 2002

Antonio Cassese, "The Statute of the International Criminal Court: Some Preliminary Reflections", 10 European Journal of International Law (No. 1, 1999).

Antonio Cassese, When may senior State official be tried for international crimes some comment on the congo v Belgium case, , EJIL, Vol.13 , No4 , 2002

Apv.Roger, The use of military courts to try suspects, ICLQ, Vol.51, No 4, 2002

Aref Mohamed Aref, "La Cour pénale internationale: une nouvelle perspective pour le continent africain", 1 International Law FORUM du droit international 30 (1999).

Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court : first session, New York, 3-10 September 2002 : official records (New York: United Nations, 2002

Audrey I. Benison, "War Crimes: A Human Rights Approach to a Humanitarian Law Problem at the International Criminal Court", 88 Georgetown Law Journal 141-176 (1999).

B. C. Mirmal, Aggression, The Indian Yearbook of International Affairs, Vol 19 1986

Bardo Fassbender, Stories of war and peace on writing history of International Law th the reich and after, , EJIL, Vol 12, No 2, 2001

Bartram S. Brown, "Primacy or Complementarity: Reconciling the Jurisdiction of National Courts and International Criminal Tribunals", 23 [Yale Journal of International Law](#) (Summer 1998).

Bartram S. Brown, "U.S. Objections to the Statute of the International Criminal Court: A Brief Response", 31 New York University Journal of International Law and Politics (1999).

Bartram S. Brown, "Unilateralism, Multilateralism and the International Criminal Court", in *Multilateralism and U.S. Foreign Policy: Ambivalent Engagement* (Stewart Patrick & Shepard Forman eds., Lynne Rienner, 2001).

Beck Robert J, The Grenada Invasion Politics Law & Foreign Policy decision Making, *AJIL*, Vol 89, No 3, 1995

Bedjaoui Mohammed, Nouvel ordre mondial et controle de la legalite des actes du Conseil de Securite *AJIL*, Vol 90, No 1, 1996

Bengamin B Ferencz, Nuremberg Trial Procedure, 39 *Journal Criminal Law & Criminology*, 1948

Benjamin B Ferencz, An International Criminal Court, *AJIL* 1980

Benjamin B Ferencz, The Making of the Rome Statute issues negotiations results, Book Review notes, *AJIL*, Vol 94 2000

Benjamin B. Ferencz, "A Prosecutor's Personal Account: From Nuremberg to Rome", 52 *Journal of International Affairs* 455-469 (No.2, Spring 1999).

Benjamin B. Ferencz, "An International Criminal Code and Court: Where They Stand and Where They're Going", 30 *Columbia Journal of Transnational Law* (1992).

Benjamin B. Ferencz, "International Criminal Courts: The Legacy of Nuremberg", 10 *Pace International Law Review* 203 (Summer 1998)(Blaine Sloan Lecture).

Benjamin B. Ferencz, "UN Observer Report: Toward an International Criminal Court: An Historical Perspective", *ASIL Newsletter*, March-April 1998,

Benvesti Egal, The International Law of Occupation, *AJIL*, Vol 90, No 3, 1996

Bernd Martenczuk, the Security Council, the International Court and Judicial Review, What Lesson from Lockerbie, , *EJIL*, Vol 10 , No3 ,1999

Bernhard Graefrath, "[Universal Criminal Jurisdiction and an International Criminal Court](#)", 1 *European Journal of International Law* (1990).

Blakesley, Jurisdiction definition of crimes triggering mechanisms, *Drever Journal of International Law & Policy*, Vol XXV 1997

Bradley E. Berg, "The 1994 I.L.C. Draft Statute for an International Criminal Court: A Principled Appraisal of Jurisdictional Structure", 28 *Case Western Reserve Journal of International Law* (Spring 1996).

Bryan F. MacPherson, "Building an International Criminal Court for the 21st Century", 13 *Connecticut Journal of International Law* (Winter 1998).

BvA. Roling, On Aggression on International law, *NTIR*, 1955

Carsten Sta, Accommodarity Individual Responsibility and national reconciliation, *AJIL*, Vol 95 No4 2001

Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo, Democratic Republic of Congo v Uganda *ILM* Vol 39, 2000

Cater, Charles, *The Political Economy of War and Peace*, IPA Policy Report, www.ipacademy.org, 2002.

Cathy Powell, The responsibility of states for international community, vol 15 No 1 2002

Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson, Pamela Aall (eds.), *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, US Institute of Peace Press, 2001

- Christopher Greenwood, The concept of War in modern world, 36 ICLQ, 1987
- Christine Byron & David Turns, "The Preparatory Commission for the International Criminal Court", 50 International and Comparative Law Quarterly 420-435 (No. 2, April 2001)(in the "Current Developments: Public International Law" column edited by Colin Warbrick and Dominic McGoldrick)
- Christopher Keith Hall, "The Fifth Session of the UN Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court", 92 American Journal of International Law (1998).
- Christopher Keith Hall, "The First Five Sessions of the UN Preparatory Commission for the International Criminal Court", 94 American Journal of International Law (2000).
- Christopher Keith Hall, "The First Proposal for a Permanent International Criminal Court", International Review of the Red Cross, No. 322, March 1998,
- Christopher Keith Hall, "The Sixth Session of the UN Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court", 92 American Journal of International Law (July 1998).
- Christopher L. Blakesley, "Introduction au Projet de Convention Portant Création d'un Tribunal Pénal International, 62 Revue Internationale de Droit Pénal (1992).
- Clark Roger S, The UN Crime Prevention & Criminal Justice Program formulation of Standards and efforts at their implementation, AJIL, Vol 91, No 2, 1997
- Colin Wardrick & Dominic McCuldrick, The preparatory commission for the international court, ICQL vol 50, 2001
- Cosgrove, Erica, *The Efficacy of Sanctions*, Policy Paper no. 82, Security Information Service (ISIS), April 2002.
- Cramer, C., *Homo Economicus Goes to War: Methodological Individualism, Rational Choice and the Political Economy of War*, In "World Development", vol. 30, no. 11, 2000.
- Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler, Aall, Pamela (eds.), *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, US Institute of Peace Press, 2001. ECON Centre for Economic Analysis, *Economic Driving Forces of Violent Conflict and War*, ECON-Report no. 27/01, Project no. 34680, <http://www.fao.no/piccr/ecodrive.pdf> (11 Nov. 2003), Oslo 2001.
- D.W Bowett, Crimes of states and the 1996 Report of the International law Commission on State Responsibility ICQL Vol 9, 1998 No. 1
- D.W Bowett, The international Court of justice efficiency of procedures & Working Methods, British Institute of International & comparative law, Vol 45 1996
- D'Amato, The secret war in central America, 80 AJIL 1986
- Danesh Sarooshi, "The Statute of the International Criminal Court", 48 International & Comparative Law Quarterly (No.2, April 1999).
- Daniel H. Derby, "An International Criminal Court for the Future", 5 Transnational Law & Contemporary Problems (1995)(Symposium: International Criminal Law, Fall 1995).
- Daniel J. Brown, "The International Criminal Court and Trial in Absentia", 24 Brooklyn Journal of International Law (1999).
- Danilo Zolo, International Peace through International Law, , EJIL, Vol 9 , No.2 , 1999

Dapo Akade, The International Court of Justice and the Security Council, Is there room for judicial control of the Decisions of Political organs of the United Nations, ICLQ, Vol 46 , No2 1997

Darby A.M, The Assembly of the States Parties & the Institutional Framework of the International Criminal Court, Vol 97 2003

David Harris, "Progress and Problems in Establishing an International Criminal Court", 3 Journal of Armed Conflict Law (No.1, June 1998).

David Stoelting, "Status Report on the International Criminal Court", 3 Hofstra Law & Policy Symposium (1999)(symposium papers on "War Crimes and War Crimes Tribunals: Past, Present, and Future").

Derek Bowett, Reprisals involving recourse to armed force, 66 AJIL 1972

Derek William Bowett, Crimes of States and the 1996 Report of International Law Commission on State Responsibility, , EJIL, Vol 19 , No1 , 1998

Dinah Shelton, Rethinking wrongs Reparation in the Article of State Responsibility, AJIL, Vol 96, 2002

Douglass Cassel, "[Empowering United States Courts to Hear Crimes Within the Jurisdiction of the International Criminal Court](#)", 35 New England Law Review (2001).

Edith Brown Weiss, Invoking Responsibility in the Twenty First Century, AJIL, Vol 96, 2002

Elihu Lauterpacht, the Legal Irrelevance of the state of war, Proceedings of the Annual Meeting of ASIL, 62 AJIL 1968

Elina Kalkku, The UN Authorization to Peace enforcement with the use of armed forces, FYIL, Vol IX 1998

Elisabeth Frits , La nouvelle definition des delits non internationaux par la loi, Revue de Science Criminelle et droit penal compare No4 2001

Ellen Grigoria, The International Criminal Court Treaty: Description, Policy Issues, and Congressional Concerns (Washington, D.C.: Foreign Affairs and National Defense Division, Congressional Research Service, January 6, 1999).

Eric David, "La Cour pénale internationale: une Cour en liberté surveillée", 1 International Law FORUM du droit internationale (1999).

Eric Myjer and Nigel D. White, The twin tower attack: an Unlimited Right to Self Defence, Journal Conflict & Security Law, Vol 7 No 1 2003

[Essays on the Rome Statute of the International Criminal Court](#) (Flavia Lattanzi & William A. Schabas eds., Ripa Fagnano Alto: Editrice il Sirente; [Nomos](#), 2000)

Establishing an International Criminal Court : Major Unresolved Issues in the Draft Statute : a Position Paper of the Lawyers Committee for Human Rights ([Updated ed.], New York, N.Y. : Lawyers Committee for Human Rights, August 1996).

EU Statement By President Prodi on the attacks against US, ILM, Vol 40, 2001

[European Journal of Crime, Criminal Law, and Criminal Justice](#) (v.6, no.4, 1998 issue devoted to articles on the International Criminal Court)

Kai Ambos, "Guest Editor's Foreword"

- Frank Jarasch, "Establishment, Organization and Financing of the International Criminal Court (Parts I, IV, XI--XIII)"
- Morten Bergsmo, "The Jurisdictional Regime of the International Criminal Court (Part II, Articles 11--19)"
- Hans-Peter Kaul, "Special Note: The Struggle for the International Criminal Courts Jurisdiction"
- Lyal S. Sunga, "The Crimes within the Jurisdiction of the International Criminal Court (Part II, Articles 5--10)"
- William A. Schabas, "General Principles of Criminal Law in the International Criminal Court Statute (Part III)" (pages 84-112)
- Hans-Jörg Behrens, "Investigation, Trial and Appeal in the International Criminal Court Statute (Parts V, VI, VIII)" Claus Kreß, "Investigation, Trial and Appeal in the International Criminal Court Statute (Parts V, VI, VIII)"
- Eve La Haye, "The Jurisdiction of the International Criminal Court: Controversies over the Preconditions for Exercising Its Jurisdiction", 46 Netherlands International Law Review (No. 1, 1999).
- Evgeny Nasinorsky, The impact of 50 Years of Soviet theory and practice in International Law Proceedings of the Annual Meeting of ASIL, 62 AJIL 1968
- F.B Schick, The Nuremberg trial & the international law of the future, Vol 41 1947
- Fanny Benedetti & John L. Washburn, "Drafting the International Criminal Court Treaty : Two Years to Rome and an Afterword on the Rome Diplomatic Conference", 5 Global Governance : a Review of Multilateralism and International Organizations (No. 1, 1999).
- Flavia Lattanzi, "Compétence de la Cour pénale internationale et consentement des états", 103 Revue générale de droit international public (No.2, 1999).
- Forence. The United Nations consensus on the definition of aggression , 10 Journal of International law & economy 1975
- Frederic L Kirgins J, The Security Council's first fifty years, AJIL, Vol 89, No 4, 1995
AJIL, Vol 89, No 3, 1995
- Frédéric Mégret, "Epilogue to an Endless Debate: The International Criminal Court's Third Party Jurisdiction and the Looming Revolution of International Law", 12 European Journal of International Law (no.2, April 2001).
- Frédéric Mégret, "The International Criminal Court and State Sovereignty: The 'Problem of an International Criminal Law' Re-examined," in International Humanitarian Law: Challenges Ahead (J. Carey, J. Pritchard & W. Dunlop eds., forthcoming).
- Frederic Megret, The politics of International Court of Justice, EJIL, Vol 13, No 4, 2002
- Frederic Megret, War Legal semantics & the move to violence, EJIL Vol 13 No2
- Frederic Wkegret, Legal Semantics and the Move to violence, , EJIL, Vol 12 , No 2, 2001
- G. Finch, The Nuremberg Trial and International Law, 41AJIL 1947

G. Sluiter, "An International Criminal Court Is Hereby Established", 3 *Netherlands Quarterly of Human Rights* (1998).

George E. Edwards, "International Human Rights Law Challenges to the New International Criminal Court: The Search and Seizure Right to Privacy", 26 *Yale Journal of International Law* (2001).

Gideon Boas, "Comparing the ICTY and the ICC: Some Procedural and Substantive Issues", 47 *Netherlands International Law Review* (2000).

Giorgio Caja, Should all References to International Crimes Disappear from the International Law Commission Draft Articles on State Responsibility, *EJIL*, Vol 10, No 2, 1999

Grabriel H. Oosthuizen, "Some Preliminary Remarks on the Relationship Between the Envisaged International Criminal Court and the UN Security Council", 46 *Netherlands International Law Review*

Grant M. Dawson, "Defining Substantive Crimes within the Subject Matter Jurisdiction of the International Criminal Court: What Is the Crime of Aggression?", 19 *New York Law School Journal of International and Comparative Law* (2000).

H Kelsen, *Collective Security and Collective Self Defense under the Charter of UN* AJIL No 42

H. Waldock, *General Courses on public international law*, 91 *Receuil des Cours* 1962

H. Waldock *The regulation of the use of force* 81 *Hague Academy Recuil de Cours* 1952

Hans-Peter Kaul, "The International Criminal Court: Current Perspective," in *International Criminal Law and the Current Development of Public International Law* (Andreas Zimmermann & Ursula E. Heinz eds., Berlin: Duncker & Humblot, 2003

Hans-Peter Kaul, "Towards a Permanent International Criminal Court: Some Observations of a Negotiator", 18 *Human Rights Law Journal* (November 28, 1997).

Harvard research draft convention on rights and duties of the states in case of aggression 33 *AJIL* 1937

Heike Spieker, "The International Criminal Court and Non-International Armed Conflicts", 13 *Leiden Journal of International Law* (2000).

Helmut Rumpf, *The concept of peace & War*, 27 *German Yearbook of International Law*, 1984

Henry T. King & Theodore C. Theofrastous, "From Nuremberg to Rome: A Step Backward for U.S. Foreign Policy", 31 *Case Western Reserve Journal of International Law* (No.1, Winter 1999).

Herman von Hebel & Maria Kelt, Some comment on the elements of crimes of the ICC Statute, *YIHL* 273 Vol 1 2000

Herman von Hebel, "Putting an End to Impunity: From the Hague to Rome", 1998-1999 *Hague Yearbook of International Law* 83-90.

Hilaire McCoubrey, "From Nuremberg to Rome: Restoring the Defence of Superior Orders", 50 *International and Comparative Law Quarterly* (No. 2, April 2001).

Hilaire McCoubrey, "War Crimes Jurisdiction and a Permanent International Criminal Court: Advantages and Difficulties", 3 *Journal of Armed Conflict Law* (No.1, June 1998).

I Brownlie, *The use of force in self defence* 37 *BYBIL* 1961

Ian Klabbers, "The Spectre of International Criminal Justice: Third States and the ICC," in *International Criminal Law and the Current Development of Public International Law* (Andreas Zimmermann & Ursula E. Heinz eds., Berlin: Duncker & Humblot,

ICJ Case concerning armed activities on the territory of the Congo, New application ILM, Vol IXL 2002

ICL for Former Yugoslavia ICTY, Final Report to the Prosecutor by the Committee Established to Review the NATO Bombing Campaign Against the Federal Republic of Yugoslavia ILM, Vol 39, 2000

ILM Special Section on the ICJ Decisions on Legality of Use of Force ILM ILM Vol XXXVIII, 1999

ILM Special section on the Trial of Lockerbie, Suspects in the Netherlands, ILM, Vol XXXVIII 1999

Inger Osterdahl, The continued relevance of collective security under the United Nations, FYIL, 103 Vol IX, 1999

Irina Kaye Muller Schieke, Defining the Crime of Aggression under the Statute of International Criminal Court, 14 NJIL (2001)

International Alert, *The Business of Peace – the private sector as partner in conflict prevention and resolution*, Council on Economic Priorities, the Prince of Wales Business Leaders Forum, London 2000.

J Zourek Enfin une Definition de l'aggression, AFDI, 1979

J. Glueck, The Nuremberg Trial and the aggressive war, Harvard Law Review, 1946 Vol 59

J. Hogan-Doran & B.T. Van Ginkel, "Aggression as a Crime under International Law and the Prosecution of Individuals by the Proposed International Criminal Court", 43 Netherlands International Law Review (1996).

J. Holmes Armstead, Jr., "The International Criminal Court: History, Development and Status", 38 Santa Clara Law Review (Summer 1998).

Jacob Katz Cogan, "International Criminal Courts and Fair Trials: Difficulties and Prospects", 27 Yale Journal of International Law (Winter 2002).

Jacob Katz Cogan, "[The Problem of Obtaining Evidence for International Criminal Courts](#)", 22 Human Rights Quarterly 404-427 (No. 2, 2000)

Jame Crawford Revising the Draft Articles on State Responsibility, EJIL, Vol 10, No 2, 1999

James Crawford, "The ILC's Draft Statute for an International Criminal Tribunal", 88 American Journal of International Law 140-152 (1994).

James Crawford, The International Law Commission adopts a Statute for an International Criminal Court, AJIL, Vol 89, No 2, 1995

James Podgers, "War Crimes Court Under Fire: The World Says, 'Book 'em,' But the U.S. Is Debating What to Do Next", ABA Journal, September 1998 (American Bar Association).

Jean Allain & R. W.D Jones, A Commentary on the 1996 Draft crimes against peace & Security of Mankin, ICQL, Vol 1998 No. 1

Jean Allain, & J.R.W.D Jones, A Commentary on the 1996 Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankin, EJIL, Vol 8, No1, 1993

Jeffrey L. Bleich, "The International Criminal Court: Report of the ILA Working Group On Cooperation With National Systems", 25 Denver Journal of International Law and Policy (1997).

Jelena Pejic, "Creating a Permanent International Criminal Court: The Obstacles to Independence and Effectiveness", 29 Columbia Human Rights Law Review (Spring 1998).

Jelena Pejic, Update on the International Criminal Court, Interrights Bulletin, Vol 10, No 3, 1996

Jeremy Carver & Jenine Huslmann, The role of Art 50 of the United Nations Charter in the search for International Peace and Security, ICLQ, Vol 49 , No3 2000

Joanna Nowakowska-Malusecka, "Prosecuting War Crimes by the ad hoc Tribunals and by the Future Permanent International Criminal Court", in Legal Convergence in the Enlarged Europe of the New Millenium 191-204 (Paul L. C. Torremans ed., The Hague; Boston; London: Kluwer Law International, 2000).

John Blount Griffin, "[A Predictive Framework for the Effectiveness of International Criminal Tribunals](#)", 34 Vanderbilt Journal of Transnational Law (no.2, March 2001).

John Hazard, Why try again, 62 AJIL 1968

John Lawrence Hargrove, The Nicaragua Judgment and law of force and self defense, 81 AJIL 1977

Jonathan I. Charney, "International Criminal Law and the Role of Domestic Courts", 95 American Journal of International Law (no. 1, January 2001).

Jose E Alvarez, Judging Security Council, AJIL, Vol 90, No 2, 1996

Juan Antonio Carrillo Salcedo, "La Cour pénale internationale : l'humanité trouve une place dans le droit international", 103 Revue générale de droit international public (No. 1, 1999).

Jules L Lobel, Remarks in the Jurisprudence of the court in the Nicaragua Decision 81 ASIL 1987

Julio Barboza, "International Criminal Law", 278 Recueil des cours (1999-2000).

Julions Stones, Aggression and Word order, AJIL 1958

Julius Stones, A Critique of UN Theories of Aggression, AJIL, Vol 52, 1958

K. Ambos, "[Establishing an International Criminal Court and International Criminal Code: Observations from an International Criminal Law Viewpoint](#)", 7 European Journal of International Law (1996).

Kai Ambos, "General Principles of Criminal Law in the Rome Statute," 10 Criminal Law Forum (1999).

Karel Wellens, The UN Security Council and New Threats to the Peace Back to the Future, Journal Conflict & Security Law, Vol 8 No 1 2003

Katherine Hall-Martinez & Barbara Bedont, "[Ending Impunity for Gender Crimes under the International Criminal Court](#)", 6 Brown Journal of World Affairs (1999).

Kenneth Roth, "The Court the U.S. Doesn't Want", [The New York Review of Books](#) (November 19, 1998; a lengthy [article](#) describing the Clinton administration's opposition to the ICC).

Kenneth S. Gallant, "Individual Human Rights in A New International Organization: The Rome Statute of the International Criminal Court," in 3 International Criminal Law (2d ed., M. Cherif Bassiouni, ed., Dobbs Ferry, NY, USA: Transnational Publishers, 1999

Kenneth S. Gallant, "The Role and Powers of Defense Counsel in the ICC Statute," 34 The International Lawyer 21 (2000).

Kimmo Nuoto, Transforming International Law and the obligations into finnish criminal legislation, FYIL, Vol X 1999

Knut Dorman, The first and the second session of the Preparatory Commission for the ICC, YIHL 283, Vol 2 1999

Koznetsov V. Definition of Aggression International Affairs 1975

Kristi Samuels, Jus ad Bellum and civil Conflicts, Journal Conflict & Security Law, Vol 8 No 2 2003

Lauterpart, The Law of Nations and the punishment of international crimes 21 British Yearbook of International Law 1944

Le Billon, Philippe, *The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflict*, In "Political Geography", vol. 10, no. 5, 2001, pp. 561-584.

Leila Sadat, The International Criminal Court and the Transformation of International Law: Justice for the New Millenium (Ardsley, NY: Transnational Publishers, forthcoming Summer 2001).

Lucius Caflisch, "Toward the Establishment of a Permanent International Criminal Jurisdiction", 4 International Peacekeeping Newsletter (No. 5, 1998).

Luigi Condorelli, "La Cour pénale internationale : un pas de giant (pourvu qu'il soit accompli...)", 103 Revue générale de droit international public \ (No. 1, 1999).

Lyn L. Stevens, "Towards a Permanent International Criminal Court", 6 [European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice](#)

M. Cherif Bassiouni & Christopher L. Blakesley, "The Need for an International Criminal Court in the New International World Order", 25 Vanderbilt Journal of Transnational Law (1992).

M Cherif Bassiouni, Observations concerning the 1997-1998 Preparatory Committee work, Derver Journal of International Law, Vol XXV, 1997

M. Cherif Bassiouni, "Enforcing Human Rights through International Criminal Law and through an International Criminal Tribunal," in Human Rights: An Agenda for the Next Century (Louis Henkin & John Lawrence Hargrove eds., Washington, D.C.: American Society of International Law, 1994

M. Cherif Bassiouni, "From Versailles to Rwanda in Seventy-Five Years: The Need to Establish a Permanent International Criminal Court", 10 Harvard Human Rights Journal (1997).

M. Cherif Bassiouni, "Policy Perspectives Favoring the Establishment of the International Criminal Court", 52 Journal of International Affairs 795-810 (No.2, Spring 1999).

M. Cherif Bassiouni, "The Time Has Come for an International Criminal Court", 1 Indiana International and Comparative Law Review (1991).

Mahnoush H. Arsanjani, "The Rome Statute of the International Criminal Court", 93 American Journal of International Law (1999).

Malekian Farhard, The monopolization of International Criminal Law, in United Nations a Jurisprudential Approach, EJIL Vol 8 1997 No3

Marcella David, "Grotius Repudiated: The American Objections to the International Criminal Court and the Commitment to International Law", 20 Michigan Journal of International Law (No.2, Winter 1999).

Marek St. Korowicz, The problem of the international personality of individuals, Vol 50 1959

Marie-Claude Roberge, "The New International Criminal Court : a Preliminary Assessment", 38 International Review of the Red Cross (no. 325, 1998).

Marina Spinedi, State responsibility v individual responsibility for international crimes, ICQL, Vol 13 No 4 2002

Marina Spinedi, State Responsibility v individual responsibility for intercrime tertium no dator, , EJIL, Vol13 , No 4, 2002

Marti Koskennemi, Kosovo beyond the limits of International Law, FYIL, 177 Vol X 1999

Matthew Lippman, "The Evolution and Scope of Command Responsibility", Leiden Journal of International Law 139 (2000).

Matthew Peter, "The Proposed International Criminal Court: A Commentary on the Legal and Political Debates Regarding Jurisdiction that Threaten the Establishment of an Effective Court", 24 Syracuse Journal of International Law and Commerce (Fall 1997).

Mattias Schuster, The Rome Statute and the Crime of Aggression: A Gordian Knot in Search of a Sword, in Criminal Law Forum Vol. 14 No1 2003 19

Mc Caffrey, The 12th Session of International Law Commission 84 AJIL, 1990 McDougal F Feliciano, Law & minimum world public order, 1964 AJIL

Michael D. Greenberg, "Creating an International Criminal Court", 10 Boston University International Law Journal (1992).

Michael J Clennon, Sovereignty & Community after Aiti Rethinking collective use of force, AJIL, Vol 89, No 1, 1995

Michael P. Scharf, "Getting Serious About an International Criminal Court", 6 Pace International Law Review (1994).

Michael P. Scharf, "The Draft Statute for an International Criminal Court", in 3 International Criminal Law ("Enforcement" volume)(2d ed., M. Cherif Bassiouni, ed., Dobbs Ferry, NY, USA: Transnational Publishers 1999).

Milton J & Shibley Telhami, International Organizations and Ethic Conflicts, , AJIL, Vol 91 No3, 1997

Monroe Leigh, "The United States and the Statute of Rome", 95 American Journal of International Law (no.1, January 2001).

Morten Bergsmo, "Occasional Remarks on Certain State Concerns about the Jurisdictional Reach of the International Criminal Court, and Their Possible Implications for the Relationship between the Court and the Security Council", 69 Nordic Journal of International Law (no.1, 2000).

N. D White & O Ulgen, The Security Council and the Decentralized military option, constitutionality and function, NILR, Vol XLIV 1997

Nedelmann Ethan A, The Internationalization of United States Criminal Enforcement AJIL, Vol 89, No 2, 1995

Neil Boister, "The Exclusion of Treaty Crimes from the Jurisdiction of the Proposed International Criminal Court: Law, Pragmatism, Politics", 3 Journal of Armed Conflict Law (No.1, June 1998).

Nicholas Tsagounias, Globalization on Order and the Rule of Law, FYIL, 247, Vol XI, 2000

Niels Blocker, Is the Authorization Authorized Powers & Practice of the UN Security Council to Authorize the use of force by coalitions ICQL Vol 11 No 3 2000

Niels Blokler, Is the authorization Authorized Power and Practice of the United Nations Security Council to authorize the use of force. , EJIL, Vol.11 , No3 , 2000

Onoma Yasuaki, A normative approach to war peace and justice in Hugo Crocius AJIL, Vol 89, No 2, 1995

Paola Gaeta, "The Defence of Superior Orders: The Statute of the International Criminal Court Versus Customary International Law", 10 European Journal of International Law (1999).

Paola Gaeta, Is Nato Authorized or Obligated to arrest persons indicted by the ICTY, ICQL Vol 9 No 1 1998

Patricia A. McKeon, "An International Criminal Court: Balancing the Principle of Sovereignty Against the Demands for International Justice", 12 St. John's Journal of Legal Commentary 1997.

Pette H F Bekker, Legality of the Use of Force by State of Nuclear Weapons in Armed Conflict AJIL, Vol 91, No 2, 1997

Pette H F Bekker, Paul C Szaz, Legality of the threat or use of the Nuclear Weapons in Armed Conflict AJIL, Vol 91, No 1, 1997

Phani Dascalopoulou Livada, The Crime of Aggression: Making Operative the Jurisdiction of the ICC Tentencies in the Precom, Proceedings of the 96th Annual Meeting of the American Society of International Law 13-16 March 2002

Philippe Kirsch & John T. Holmes, "The Rome Conference on an International Criminal Court: The Negotiating Process", 93 American Journal of International Law (1999).

Philippe Kirsch, "La cour penale internationale face a la souverainete des etats," in Crimes internationaux et juridictions internationales (Antonio Cassese & Mireille Delmas-Marty eds., Paris: Presses universitaires de France, 2002).

Phyllis Hwang, "Dedicated to the Adoption of the Rome Statute of the International Criminal Court: Defining Crimes Against Humanity: The Rome Statute of the International Criminal Court", 22 Fordham International Law Journal (December 1998).

Quincy Wright, The concept of Aggression in International Law, 29 AJIL 1935

Quincy Wright, The prevention of Aggression, 50 AJIL 1956

R Higgins, The legal limites to the use of force by sovereign states, United Nations Practice, 37 BYBIL, 1961

R. Laval, The Law of the United Nations and the use of force underrelevant Security Council Resolution of 1990 to 1991, to resolve the Persian Gulf Crisis, NYIL, Vol XXIII 1992

Ralph Henham, "Some Issues for Sentencing in the International Criminal Court," 52 *International and Comparative Law Quarterly* (2003).

Reed Bro, The Rome Statute of the International Criminal Court, a challenge to impunity, *AJIL* Vol.96 2002

Reiner Hofmann, International Law and the Use of military force against Irak, *GYIL*, 9 Vol 45 2002

Richard J. Goldstone & Nicole Fritz, "'In the Interests of Justice' and the Independent Referral: The International Criminal Court Prosecutor's Unprecedented Power", 13 *Leiden Journal of International Law* (2000).

Robert Cryer, "Commentary on the Rome Statute for an International Criminal Court: A Cadenza for the Song of Those Who Died in Vain?", 3 [Journal of Armed Conflict Law](#) (no.2, December 1998).

Robert Cryer, The Fine Art of Frienshop: Jus in Bello in Afghanistan *Journal Conflict & Security Law*, Vol 7 No 1 2003

Robert Cryer, The Security council and the article 39, A threat to Coherence, *Journal of Armed Conflict Law* Vol 1 No 2 1996

Robert J. Howard, "An Economic Paradigm for the Debate Concerning the Jurisdictional Extent of the International Criminal Court", 8 *Touro International Law Review* (Spring 1998).

Robert Jennings, The International Court of Justice after fifty years, *AJIL*, Vol 89, No 3, 1995

Robert Rosenstock, Declaration of Principles of international law concerning friendly relation 65 *AJIL* 1971

Robert Rosenstock, ILC & Sate Responsibility, *AJIL* Vol 96, 2002

Roberto Lavalle, A Vicious Storm in a Teacup: The action by the United Nations Security Council to Narrow the Jurisdiction of the International Criminal Court, *Criminal Law Forum*, Vol 14 No 2 2003

Roling BvA, A Cassese, The Tokyo Trial and Beyond, *AJIL*, Vol 90, No 2, 1996

Rosanne van Alebeek, "From Rome to the Hague: Recent Developments on Immunity Issues in the ICC Statute", 13 *Leiden Journal of International Law* 485 (2000).

Rosemary Rayfuse, The Draft Code of the Crimes against the Peace and the Security of Mankind, Eating Disorders at the International Law Commission, *Criminal Law Forum*, Vol 8 No 1 1997

Ryszard Piotrowicz, "Crime and Punishment, or the Establishment of a True International Court of Justice", 72 *Australian Law Journal* (November 1, 1998).

Schachter Oscar & Christopher C Joyner, United Nation Legal Order, *AJIL*, Vol 90, No 3, 1996

Serge Sur, "Vers une Cour pénale internationale : la Convention de Rome entre les ONG et le Conseil de sécurité", 103 *Revue générale de droit international public* (No. 1, 1999).

Shabtai Rosenne, The Jurisdiction of the International Criminal Law *YIHL*, 119, Vol 2, 1999

Shabtai Rosenne, Defining International Aggression, 12 *Israel Law Review*, 1977

Shany Yuval, the competing jurisdictions of the International Courts and Tribunals EJIL Vol 14 No 5 2003

Shaw, Marc, *War Without End? The Political economy of Internal conflict in Angola*, Working Paper no. 6, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', November 2001.

Shuichi Furuya, "Legal Effect of Rules of the International Criminal Tribunals and Court Upon Individuals: Emerging International Law of Direct Effect", 47 Netherlands International Law Review (no.2, 2000).

Silvia Fernandez, Rules of Procedure and evidence of ICC, YIHL 289, Vol 1,2000

Sir Fitzmaurice, The Definition of Aggression, ICQL, 1952

Steffen Wirth, Immunity for core crimes, The ICJ Judgement in the Congo v Belgium Case, ICQL, Vol 13 No.4 2002

Stelios Perrakis, "Quelques considerations sur le cadre fonctionnel de la Cour Criminelle Internationale: perspectives et réalités," 51 Revue hellenique de droit international (no. 2, 1998).

Steven R. Rather, Drawing a better line: Uti Possidetis and the borders of New States, AJIL, Vol 90, No 4, 1996

Stuart Beresford & Hafida Lahiouel, "The Right to be Defended in Person or Through Legal Assistance and the International Criminal Court", 13 Leiden Journal of International Law 949 (2000).

Supmosium the ILC' State Responsibility articles AJIL, Vol 96, 2002

Syrya P. Subedi, The Concept in Huiduism of Just War, Journal Conflict & Security Law, Vol 8 No 2 2003

T. Meron, Defining Aggression for International Community, 25 Sufffolk Transnat'l International Law Review,2001

Theodon Meron, Is International Law Moving toward Criminalization, , EJIL, Vol 19 , No1 ,1998

Theodoor C. van Boven, "The European Union and the International Criminal Court", 5 Maastricht Journal of European and Comparative Law (no.4, 1998)(M.J.).

Theodor Meron, International Criminalization of internal atrocities, AJIL, Vol 89, No 3, 1995

United States Departement of Defense Military Commission Order ILM Vol 41, 2002

US view of the crime of Aggression, statement on the Rome Treaty on the ICC, 37 weekly Comp Press Doc 4, AJIL Vol 95 2001

Ved P. Nanda, "The Establishment of a Permanent International Criminal Court: Challenges Ahead," 20 Human Rights Quarterly.

Vera Gowlland-Debbas, "The Relationship Between the Security Council and the Projected International Criminal Court", 3 Journal of Armed Conflict Law (No.1, June 1998).

Virgini Morris M Christiane Bourlogiannis Vrailas, The work of sixth Committee at the fiftieth Session of United Nations General Assembly, AJIL, Vol 90, No 3, 1996

W Komarnicki, La definition de l' aggression, RCADI, 1949-II Vol 75

W.J. Fenrick, The Development of the Law of Armed Conflict through the Jurisprudence of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Journal of Armed Conflict Law Vol 3 No 2 1998

William A. Schabas, "Montreal Follow up to Rome: Preparing for Entry into Force of the International Criminal Court Statute", 20 Human Rights Law Journal, No.4-6,

William A. Schabas, Canadian Implementing Legislation for the Rome Statute, YIHL, 337, Vol.1 2000

William C. Gilmore, "The Proposed International Criminal Court: Recent Developments", 5 Transnational Law & Contemporary Problems (1995) (Symposium: International Criminal Law, Fall 1995).

William N. Gianais, "The New World Order and the Need for an International Criminal Court", 16 Fordham International Law Journal (1993).

Winkel, Unlawful Resolution of the Security Council and their Legal Consequences, Max Planck Yearbook of the United Nations Law, Vol 1997

Y Dinstein & Mala Tabory, War Crimes in International Law, AJIL, Vol 91 No 3 1997

Y Dinstein Remarks in the Jurisprudence of the court in the Nicaragua Decision 81 ASIL 1987

Y. Dinstein, The Distinction between War Crimes and Crimes Against Peace, 24 Israel YHR 1995

II. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΗΓΕΣ:

A. Στα πλαίσια της Κοινωνίας των Εθνών :

US Documents Serial No 7443, Doc 765

League of Nations, Official Journal, Spec. Supp No 26, Records of fifth Assembly, Minutes of Third Committee (1924), Reports of the first and Third Committees

League of Nations Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Conf Documents Vol – The French Feb pp 113 – 116, 1931.

LNOJ Spec. Supp. No 94, 145 – 149 και 146 (1931).

League of Nations - Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Conf Documents, Vol 1 the French Feb

League of Nations Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Minutes of the General Commission, Series B, Vol 11, Feb 6 1933 USSR Proposed Definition of Aggression

League of Nations Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, General Commission, Conf D.C. 4/108 May 24, 1933, The Politis Report

League of Nations - Conference for the Reduction and Limitation of Armaments, Committee

On Security Questions, Conf Doc D./C.G/ 108 (a) 1933, Continuation of the Politis Report

with Annex

Β.Στα πλαίσια των Οργάνων των Ηνωμένων Εθνών :

American representative CON Doc A/AC 134/ SC 105, representation of Japan (UN Doc A/ AC 134/ SC 112) και United Kingdom (UN Doc A/ AC 134/ SC 113)

Statement by Soviet representative, (UN Doc A/ AC 134/ SC 105 p16) και statement by American representative, (UN Doc A/ AC 134/ SC 105

GAOR Twelfth Session, Supp 1 (A/3594), Annual Report of the SecKen, 16 June 1956 – 15 June 1957

Doc A/C.6/L.402

Doc A/AC.91/2 – Report of the committee Established under Gen. Ass. Res. 1181 (XII) Question of Defining Aggression 24 Apr 1957

Doc A/AC. 134/L. 22, 24 July 1970.

GAOR, Twenty – Fifth Sess. Supp.18 (A/8018) Res. 2625 (XXV) 24 Oct 1970 επαναδιατύπωση 65 ajil 243 (1971)

Resolution 3314(XXIX) on the Definition of Aggression, GA Res 3314, ON GA OR, Supp No 31 και

142, UN Doc A/9631 (1974)

ILC Draft Articles on State Responsibility, 1979 ILC Yearbook Vol II Part 2

Fifth Report on State Responsibility, UN Doc A/CN.4/453. και 1-3 Adds (1995), 19995 ILC Yearbook Vol II Part 1

Γ.Στα πλαίσια της Επιτροπής Διεθνούς Δικαιου:

Memo of the Secretariat, Some Aspects of the Definition of Aggression A/AC66/1 5 Aug 1953

Ninth Session Annex for texts submitted to the Committee at 15

Twelfth Session, Supp. No 16 (A/3874) – Report of 1956 Special Committee on the Question of Definition Aggression 8 Oct – 9 Nov 1996

Conf A/AC. 91/2 – Report of the Committee Established under Gen. Ass. Res 1181 (XII) Question of Defining Aggression 24 Apr. 1957

Twenty Second Session, Annexes, Agenda Item 95, Request of the USSR A/6833 22 Sept 1967, και

Report of the Sixth Committee, A/6988, 15 Dec 1967.

GAOR, Twenty – Second, Plenary Meetings, 1967

Twenty – Second Session, Agenda Item 86, Report of the Special Committee, Question of Defining Aggression A/7185/Rev. 1, 4 Jun – 6 Jul 1968

Twenty – Fifth Session, Report of the Special Committee, Supp. No 19 A/8019, 13 Jul – 14 Aug 1970.

Twenty – Fifth Session, Agenda Item 87, Report of Sixth Committee A/8171 19 Nov 1970

Twenty – Sixth sessions, Supp. No 19, A/8419, Report of Special Committee 1 Feb – 5 Mar 1971

Twenty – Sixth sessions, Supp. No 19, A/8419, Report of Special Committee A/8525 19 Nov 1971

Twenty – Sixth Session, Agenda Item 89, Report of Sixth Committee A/8525 19 Nov 1971.

Twenty – Seventh Session, Supp. No 19, A/8719, Report of Special Committee 31 Jan – 3 Mar 1972.

Twenty – Seventh Session, Agenda Item 88, Report of Sixth Committee A/8929 7 Dec 1972.

Twenty – Eighth Session, Supp. No 19, A/9019, Report of Special Committee 25 Apr – 30 May 1973.

Twenty – Eighth Session, Agenda Item 95, Report of Sixth Committee A/9411 10 Dec 1973

Twenty – Ninth Session, Supp. No 19 A/9619, Report of Special Committee, 11 Mar – 12 Apr 1974

Twenty – Fifth Session, Report of Special Committee Supp. No 19 A/ 8019, 13 Jul – 14 Aug 1970

Twenty – Seventh Session, Report of Special Sixth Committee A/8929, 7 Dec 1972

Twenty – Sixth Session, Supp. No 19 A / 8419, Report of Special Committee, 1 Feb – 5 Mar 1971.

Twenty – Seventh Session, Supp. No 19 A/ 8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972.

Twenty – Seventh Session, Supp. No 19 A/ 8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972

Twenty – Fifth Session, Report of Special Committee, Supp No 19, A/8019, 13 Jul - 14 Aug 1970.

Twenty - Ninth Session, Supp No 19, A/9619, Report of Special Committee, 11 Mar – 12 Apr 1974

Twenty - Eighth Session, Supp No 19, A/9019, Report of Special Committee, 25 Apr – 30 May 1973.

Twenty - Seventh Session, Supp No 19, A/8719, Report of Special Committee, 31 Jan – 3 Mar 1972

UN Doc/A/CN 4. 144 Yb 1951

Draft code of Offences against Peace and Security of Mankind 1954

Yb ILC 1993 meeting παρ.3 Section E, ILC XXX IX / Conf. Room Doc.3 και Add.1.A/CN 4 / 398,

A/C N 4/404, A/CN 4/407 και Add 1-2 A/CN 4/ L. 4/0 doc a/c 6/41/6

Doc A /37/470-GA, Res. 33197 16 Δεκ. 1978 – A/32/470 Res 35/49 4 Δεκ. 1980

Yb ILC 1982 και II (1) doc. A/Doc 4/358 Add 1-4

ILC 1983 τ II (1), A/CN 4/364, A/CN 4/368, A/CN 4/365

Draft code of offences A/CNo 4/387, A/CNo 4/398, A/CNo 4/L.398 και section B ILC (XXXVIII)

Count. Room Doc. 4 and Corr. 1-3, 2 June 1986

Yb ILC 1985 τ II c1 doc A/CN.4/387/8 Απρ. 1985

Report of the ILC on the Work of its Forty-third Session, UN GAOR, 46th Sess. Supp. No 10, UN

Doc A/46/10 (1991)

Report of the ILC of its Forty-fifth Session, UN GAOR 44th Sess. UN Doc GAOR, Supp No 10 at 143,

UN Doc A/47/10

Report of the ILC of its forty-fifth Session UN GAOR 46th Session UN Doc A/48/10 (1993)

Report of ILC of the work of its forty-sixth session UN GAOR, 49th Sess. Supp. No 10 at 229 UN Doc

A/49/10 (1994)

Report of ILC on the work of its forty-sixth session, UN Doc. A/49/355

Report of ILC on the work of its forty-seventh session UN GAOR Supp No 10 UN Doc A/50/10

Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind Titles and texts of articles on the

Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind adopted by ILC at Its forty-eighth

session (1996), ILC UN GAOR 48th Sess UN Doc A/CN.4/L.532 (1996)

Δ.Στα πλαίσια των εργασιών και της σύστασης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου:

Summary of the Proceedings of the Preparatory Committee during the period 25 March – 12 April 1996 UN Doc A/AC.249/1998/L.13 (1998), Report of the Inter-Sessional Meeting from 10 to 30 Jan. 1998, UN Doc A/AC.249/1998/L.13 (1999).

Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, Draft Statute & Drafts Final Act, U.N. Doc. A/Conf.183/2/Add.1, 1998

Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc A/CONF.183/9, 17 July 1998

U.N. Doc. A/CONF.183/10 (1998), *Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court*, Annex I, Resolutions adopted by the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, βλ: Resolution F.

Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the ICC UN Doc. A/CONF.183/10(1998).

Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the ICC UN

Doc. A/CONF.183/10(1998).

Report of the Preparatory Commission of ICC Addendum Part II – Finalized draft text of element of crimes. UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2.

Report of the Ad Hoc Committee on the Establishment of an International Criminal Court, UN Doc A/51/22

Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, Vol I UN. Doc A/ 51/ 22 παρ 66

Report of the Preparatory Commission of the ICC Addendum Part II, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2.

Assembly of States Parties to the *Rome* Statute of International Criminal Court, First Session, New York 3-10 September 2002, Official Record

Addendum Part II, Finalized draft text of elements of crime UN Doc PCNICC/2000/1/Add.2.

Preparatory Commission for the International Criminal Court (1999 - 2002)

PCNICC/1999/DP.11 Proposal submitted by Bahrain, Iraq, Lebanon, the Libyan Arab Jamahiriya, Oman, the Sudan, the Syrian Arab Republic and Yemen on the crime of aggression

PCNICC/1999/DP.12 Proposal submitted by the Russian Federation: definition of the crime of aggression

PCNICC/1999/DP.13 Proposal submitted by Germany: definition of the crime of aggression

PCNICC/1999/INF/2 Compilation of proposals on the crime of aggression submitted at the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court (1996-1998), the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court (1998) and the Preparatory Commission for the International Criminal Court (1999)

PCNICC/1999/INF/2/Add.1 Addendum

PCNICC/1999/L.5/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its first, second and third sessions (16-26 February, 26 July-13 August and 29 November-17 December 1999) (summary), annex IV PCNICC/2000/L.1/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its fourth session (13-31 March 2000) (summary), annex IV

PCNICC/2000/L.3/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its fifth session (summary), annex II

PCNICC/2000/L.4/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its sixth session (27 November-8 December 2000) (summary), annex V

PCNICC/2001/L.1/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its seventh session (26 February-9 March 2001) (summary), annex V

PCNICC/2001/L.3/Rev.1

Proceedings of the Preparatory Commission at its eighth session (24 September-5 October 2001) (summary), annex III

PCNICC/2002/L.1/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its ninth session (8-19 April 2002) (summary), annex IV

PCNICC/2002/L.4/Rev.1 Proceedings of the Preparatory Commission at its tenth session (1-12 July 2002) (summary)

PCNICC/2002/2/Add.2 Report of the Preparatory Commission for the International Criminal Court, part II

Assembly of States Parties to the Rome Statute (2002 -)

Second session of the Assembly of States Parties (2003)

ICC-ASP/2/SWGCA/DP.1 Proposal submitted by Cuba on the definition of the crime of aggression and conditions for the exercise of jurisdiction

First session (first resumption) of the Assembly of States Parties (2003) ICC-ASP/1/L.4 Proposal submitted by Cuba on the definition of the crime of aggression and conditions for the exercise of jurisdiction

Working Group on the Crime of Aggression

PCNICC/1999/WGCA/DP.1 Proposal submitted by Greece and Portugal

PCNICC/1999/WGCA/RT.1 Discussion paper proposed by the Coordinator: consolidated text of proposals on the crime of aggression

PCNICC/1999/WGCA/RT.1/Corr.1 Corrigendum

PCNICC/1999/WGCA/RT.1/Corr.2 Corrigendum

PCNICC/2000/WGCA/DP.1 Proposal submitted by Colombia on the definition of the crime of aggression and on conditions for the exercise of the jurisdiction of the Court with regard to this crime

PCNICC/2000/WGCA/DP.1/Add.1 Addendum

PCNICC/2000/WGCA/DP.2 Proposal submitted by Colombia on the Italian proposal made orally in the Working Group on 13 March 2000

PCNICC/2000/WGCA/DP.3 Suggestions made orally by Italy on 13 March 2000 with regard to a structure for discussion on the crime of aggression

PCNICC/2000/WGCA/RT.1 Discussion paper proposed by the Coordinator: preliminary list of possible issues relating to the crime of aggression

Reference document on the crime of aggression, prepared by the Secretariat *Sixth session of the Preparatory Commission (27 November-8 December 2000)*

PCNICC/2000/WGCA/DP.4 Proposal submitted by Germany: the crime of aggression - a further informal discussion paper

PCNICC/2000/WGCA/DP.5 Proposal submitted by Greece and Portugal

PCNICC/2001/WGCA/DP.1 Proposal submitted by Bosnia and Herzegovina, New Zealand and Romania

PCNICC/2001/WGCA/DP.2 Proposal submitted by Bosnia and Herzegovina, New Zealand and Romania: definition of the crime of aggression

PCNICC/2001/WGCA/DP.2/Add.1 Addendum - Conditions for exercise of jurisdiction over the crime of aggression

PCNICC/2001/WGCA/DP.3 Proposal submitted by Guatemala on document PCNICC/2001/WGCA/DP.2

PCNICC/2002/WGCA/L.1 Historical review of developments relating to aggression, prepared by the Secretariat

PCNICC/2002/WGCA/L.1/Add.1 Addendum

PCNICC/2002/WGCA/DP.1

Proposal by the Netherlands concerning PCNICC/2002/WGCA/RT.1

PCNICC/2002/WGCA/RT.1

Definition of the crime of aggression and conditions for the exercise of jurisdiction:
Discussion paper proposed by the Coordinator

PCNICC/2002/WGCA/L.2/Rev. 1 Draft report of the Working Group - Draft resolution of the Assembly of States Parties on the continuity of work in respect of the crime of aggression

PCNICC/2002/WGCA/DP.2

Elements of the Crime of Aggression - Proposal submitted by Samoa

PCNICC/2002/WGCA/DP.3 Proposed text on the definition of the crime and act of aggression - Proposal submitted by the delegation of Colombia

PCNICC/2002/WGCA/DP.4 Draft resolution of the continuity of work in respect of the crime of aggression - Proposal by the Movement of Non-Aligned Countries

PCNICC/2002/WGCA/DP.5 Incorporating the crime of aggression as a leadership crime into the definition - Proposal submitted by Belgium, Cambodia, Sierra Leone and Thailand

PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev.1 Discussion paper proposed by the Coordinator

PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev.2 Discussion paper proposed by the Coordinator

Ε.Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας που αναφέρονται στην έννοια της επίθεσης :

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 326 (1973) υιοθετήθηκε με 13 ψήφους και δύο αποχές Μεγάλη Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 386 (1976) παρα 2, υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 411 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 424 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 445 (1979) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους υπέρ και 3 αποχές (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες)

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 455 (1979) υιοθετήθηκε με consensus

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 418 (1977) υιοθετήθηκε ομόφωνα, στις 4 Νοεμβρίου 1977

απόφαση 581(1986), υιοθετήθηκε με 13 ψήφους κατά κανένα και δύο αποχές (Ηνωμένες Πολιτείες και Ηνωμένο Βασίλειο) στις 13 Φεβρουαρίου 1986

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 387 (1976) υιοθετήθηκε με 9 ψήφους υπέρ και 5 αποχές

(Γαλλία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ηνωμένο Βασίλειο, και Ηνωμένες Πολιτείες) με την μη συμμετοχή της Κίνας

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 546 (1984) υιοθετήθηκε με 13 ψήφους υπέρ και 2 αποχές (Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες)

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 571 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 428 (1978) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 447 (1979) υιοθετήθηκε με 12 ψηφους και 3 αποχές στις 28 Μαρτίου 1979, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 454 (1979) υιοθετήθηκε με 12

ψήφους και 3 αποχές, (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες) 2 Νοεμβρίου 1979,

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 475(1980) υιοθετήθηκε με 12 ψήφους και 3 αποχές, (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες) 27 Ιουνίου 1980,

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 567 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα 20 Ιουνίου 1985,

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 574 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 7 Οκτωβρίου 1985, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 577 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 6 Δεκεμβρίου 1985, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 602 (1987) ομόφωνα στις 25 Νοεμβρίου 19

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 568 (1979) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 572 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 527 (1982) υιοθετήθηκε ομόφωνα, Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 572 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα , Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 580 (1985) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 496 (1981) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 507 (1982) υιοθετήθηκε ομόφωνα

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 405 (1977) υιοθετήθηκε με consensus.

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 573 (1985) υιοθετήθηκε με 14 ψήφους υπέρ και μια αποχή (Ηνωμένες Πολιτείες

Απόφαση Συμβουλίου Ασφαλείας 611 (1988) υιοθετήθηκε με 14 ψήφους και μιας αποχής (Ηνωμένες Πολιτείες)

Ζ.Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης που αναφέρονται στην έννοια της επίθεσης

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 377(V) υιοθετήθηκε με 52 ψήφους υπέρ κατά 5 και 2 αποχές

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2131 (XX) που υιοθετήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 1965 με 109 ψήφους υπέρ και μια αποχή

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 498 (V) υιοθετήθηκε με 44 ψήφους κατά 7, και 9 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 500 (V) 18 Μαΐου 1951 ,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 712 (VII) 28 Αυγούστου 1953, και Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2132 (XX), στις 21 Δεκεμβρίου 1965

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης S- 9/2 που υιοθετήθηκε με 119 ψήφους , και 2 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/ 121 Α που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , και 27 αποχές, στις 10 Δεκεμβρίου 1981

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/233 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , και 27 αποχές στις 10 Δεκεμβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/233 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , και 2 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 36 που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους , και 28 αποχές στις 1 Δεκεμβρίου 1983,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/50 Α που υιοθετήθηκε με 128 ψήφους , και 25 αποχές στις 12 Δεκεμβρίου 1984,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/ 97 Α που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους , και 23 αποχές στις 13 Δεκεμβρίου 1985,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης S- 14/1 που υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία 20 Σεπτεμβρίου 1986, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/ 14 Α που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους , και 24 αποχές στις 6 Νοεμβρίου 1987,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/26 Α που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους , και 23 αποχές στις 17 Νοεμβρίου 1988,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/172 που υιοθετήθηκε με 115 ψήφους , και 16 αποχές που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/8 που υιοθετήθηκε με 121 κατά 19 ψήφους , και 6 αποχές στις 28 Οκτωβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 39 που υιοθετήθηκε με 124 ψήφους κατά 16, και 10 αποχές στις 5 Δεκεμβρίου 1983,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39 /72 που υιοθετήθηκε με 123 ψήφους κατά 15, και 15 αποχές στις 13 Δεκεμβρίου 1984,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 1954 (XVIII) που υιοθετήθηκε με 78 ψήφους , κατα 3 με 16 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1963

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 1817 (XVII), στις 18 Δεκεμβρίου 1962

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2508 (XXIV) που υιοθετήθηκε με 83 ψήφους , κατα 7 με 20 αποχές, στις 21 Δεκεμβρίου 1969

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/ 172 C που υιοθετήθηκε με 136 ψήφους , κατα 1 με 8 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/14 που υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία , στις 22 Νοεμβρίου 1983

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/39 C που υιοθετήθηκε με 46 ψήφους , κατα 2 με 6 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1983

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/72 G που υιοθετήθηκε με 146 ψήφους , κατα 2 με 4 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1984

Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 36/ 172 C,

Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 38/39 C,

Απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 39/ 72 Α

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/121 Α που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , με 27 αποχές, στις 10 Δεκεμβρίου 1981

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης ES-8/2 που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους , με 25 αποχές, στις 14 Σεπτεμβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/172 που υιοθετήθηκε με 115 ψήφους , κατα 12 με 16 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/233 Α που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , με 23 αποχές, στις 20 Δεκεμβρίου 1982,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/36 Α που υιοθετήθηκε με 117 ψήφους , με 27 αποχές, στις 1 Δεκεμβρίου 1983,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/39 D που υιοθετήθηκε με 122 ψήφους , κατα 10 με 18 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1983,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/ 50 A που υιοθετήθηκε με 128 ψήφους , κατα 7 με 25 αποχές, στις 12 Δεκεμβρίου 1984,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/97 A που υιοθετήθηκε με 131 ψήφους , με 23 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1985,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/39 A που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους , με 26 αποχές, στις 20 Νοεμβρίου 1986,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/26 A που υιοθετήθηκε με 130 ψήφους με 23 αποχές, στις 17 Νοεμβρίου 1988

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2795 (XXIV) που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1971,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3061 (XXVIII) που υιοθετήθηκε, στις 2 Νοεμβρίου 1973,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3113 (XXVIII) που υιοθετήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 1973

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 181 (II) που υιοθετήθηκε με 33 ψήφους , κατα 13 με 16 αποχές, στις 12 Δεκεμβρίου 1947

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 2508 (XXIV) που υιοθετήθηκε με 83 ψήφους , κατα 7 με 20 αποχές, στις 21 Δεκεμβρίου 1969

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 3414 (XXX) που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατα 17 με 27 αποχές, στις 5 Δεκεμβρίου 1975

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/27 που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους , κατα 2 με 34 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/18 που υιοθετήθηκε με 119 ψήφους , κατα 2 με 13 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/226 A που υιοθετήθηκε με 94 ψήφους , κατα 16 με 28 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1982

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/3 που υιοθετήθηκε με 120 ψήφους , κατα 17 με 6 αποχές, στις 3 Δεκεμβρίου 1982

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 36/226 A που υιοθετήθηκε με 94 ψήφους , κατα 16 με 28 αποχές, στις 17 Δεκεμβρίου 1981,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/123 F που υιοθετήθηκε με 113 ψήφους , κατα 17 με 15 αποχές, στις 20 Δεκεμβρίου 1982,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/ 180 D που υιοθετήθηκε με 101 ψήφους , κατα 18 με 20 αποχές, στις 19 Δεκεμβρίου 1983,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/146 A που υιοθετήθηκε με 100 ψήφους , κατα 16 με 28 αποχές, στις 14 Δεκεμβρίου 1984,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/168 A που υιοθετήθηκε με 98 ψήφους , κατα 19 με 31 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1985,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/162 A που υιοθετήθηκε με 104 ψήφους , κατα 19 με 32 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1986,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 42/209 B που υιοθετήθηκε με 99 ψήφους , κατα 19 με 33 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1987,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 43/54 που υιοθετήθηκε με 103 ψήφους , κατα 18 με 30 αποχές, στις 6 Δεκεμβρίου 1988,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Α που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους , κατα 18 με 31 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Α που υιοθετήθηκε με 109 ψήφους , κατα 18 με 31 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 45/83 Α που υιοθετήθηκε με 99 ψήφους , κατα 19 με 32 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1990,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 46/82 Α που υιοθετήθηκε με 93 ψήφους , κατα 27 με 37 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1991

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης ES – 9/1 που υιοθετήθηκε με 86 ψήφους , κατα 21 με 34 αποχές, στις 5 Φεβρουαρίου 1982,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 37/123 Α που υιοθετήθηκε με 67 ψήφους , κατα 22 με 31 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1982,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 38/180 Α που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατα 24 με 31 αποχές, στις 19 Δεκεμβρίου 1983

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 39/146 Β που υιοθετήθηκε με 88 ψήφους , κατα 22 με 32 αποχές, στις 14 Δεκεμβρίου 1984,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 40/ 168 Β που υιοθετήθηκε με 86 ψήφους , κατα 23 με 37 αποχές, στις 16 Δεκεμβρίου 1985,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 41/162 Β που υιοθετήθηκε με 90 ψήφους , κατα 29 με 34 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1986,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 42/ 209 C που υιοθετήθηκε με 82 ψήφους , κατα 23 με 43 αποχές, στις 11 Δεκεμβρίου 1987,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 44/40 Β που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατα 22 με 49 αποχές, στις 4 Δεκεμβρίου 1989,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 45/ 83 Β που υιοθετήθηκε με 84 ψήφους , κατα 23 με 41 αποχές, στις 13 Δεκεμβρίου 1990

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 46/242 που υιοθετήθηκε με 136 ψήφους , κατα 1 με 5 αποχές, Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 47/121 που υιοθετήθηκε με 102 ψήφους , με 57 αποχές,

Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 48/88 που υιοθετήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1993 και 49/10 στις 3 Νοεμβρίου 1994

Η. Άλλες πηγές:

Association International de Droit Penal, International Institute of Higher Studies Criminal Sciences, 1994 ILC Draft Statute for an International Criminal Court with Suggested Modifications – [Updated Siracusa Draft (1996) at 26 Unpublished text distributed at the First Session of the Preparatory Committee, UN Headquarters New York N.Y.],

1994, Siracusa Draft and the 1995 Updated Siracusa Draft. European Commission for Democracy Through Law, [Report on Constitutional Issues Raised By the Ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court](#) (Venice Commission, Council of Europe, 15 January 2001, CDL-INF (2001) 1) = [Rapport sur les questions](#)

[constitutionnelles soulevées par la ratification du Statut de Rome instituant la Cour pénale internationale](#) (Commission de Venise, Conseil de l'Europe, 15 janvier 2001)(Report of the European Commission for Democracy through Law)

Report of the International Law Association - American Branch: Committee on a Permanent International Criminal Court", 25 Denver Journal of International Law and Policy 219-421 (1997)(Issue No.2, Winter 1997; report published jointly with the Association Internationale de Droit Pénal, 13 Nouvelles Études Pénales 1997; includes articles by Leila Sadat Wexler, Christopher L. Blakesley, Jeffrey L. Bleich, Michael P. Scharf, Edward M. Wise, Jordan J. Paust, Thomas S. Warwick, and M. Cherif Bassiouni)